

NORGES OFFICIELLE STATISTIK. VI. 39.

VETERINÆRVÆSENET

OG

KJØTKONTROLLEN

1913.

(*Le Service vétérinaire et l'Inspection de la viande, 1913.*)

UTGIT AV

DIREKTØREN FOR DET CIVILE VETERINÆRVÆSEN.

KRISTIANIA

I KOMMISSION HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1915

Pris: Kr. 0.50.

Norges Officielle Statistik, række V. (Statistique Officielle de la Norvège, série V.)

Nr. 1—128 findes opført i Fortegnelse over Norges Officielle Statistik 1 juli 1889—31 december 1910.

— 129—183 se omslaget paa verker trykt i 1912, 1913 og 1914.

Trykt 1913:

- Nr. 184. Rekruttering 1911. (*Recrutement.*)
— 185. Skiftevæsenet samt overformynderierne 1910. (*Successions, faillites et biens pupillaires.*)
— 186. Norges fiskerier 1911. (*Grandes pêches maritimes.*)
— 187. Folkemængdens bevægelse 1908 og 1909. (*Mouvement de la population.*)
— 188. Folketællingen 1 december 1910. Tredje hefte. Beboede hus og husholdninger. (*Recensement du 1er décembre 1910. III. Maisons habitées et ménages.*)
— 189. Stortingsvalget 1912. (*Élections en 1912 pour le «Storting».*)
— 190. Sindssykeasylenes virksomhet 1911. (*Hospices d'aliénés.*)
— 191. Norges telegrafvæsen 1911/12. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
— 192. De offentlige jernbaner 1911/12. (*Chemins de fer publics.*)
— 193. Private aktiebanker 1911. (*Banques privées par actions en 1911.*)
— 194. Haandverkstællingen 1910. Andet hefte. Indtagt, Formue og Produktionsforhold. (*Recensement des métiers en 1910. II. Revenus, fortunes et production.*)
— 195. Ulykkesforsikringen 1910. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
— 196. Jordbruk og fædrift 1906—1910. (*Agriculture et élevage du bétail.*)
— 197. Norges bergverksdrift 1911. (*Mines et usines.*)
— 198. Norges skibs fart 1911. (*Navigation.*)
— 199. Alkoholstatistik II. 1908—1911. (*Statistique des boissons alcooliques. II. 1908 à 1911.*)
— 200. Den Almindelige Brandforsikrings-Indretning for Bygninger 1910—1912. (*L'institution générale des assurances des bâtiments contre l'incendie.*)
— 201. Veterinærvesenet og kjødkontrollen 1911. (*Service vétérinaire et l'Inspection de la viande.*)
— 202. Fabrikstællingen 1909. Andet hefte. Arbeidslønninger i industrien. (*Recensement industriel 1909. II. Salaires.*)
— 203. Kriminalstatistik 1909 og 1910. (*Justice criminelle.*)
— 204. Norges postvæsen 1912. (*Statistique postale.*)
— 205. Fængselsstyrelsens aarbok 1909. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1909.*)
— 206. Fabrikstællingen 1909. Tredje hefte. Arbeidstiden i industrien. (*Recensement industriel 1909. III. Durée du travail dans l'industrie.*)
— 207. Fattigvæsenet 1910. (*Assistance publique.*)
— 208. Norges handel 1912. (*Commerce.*)
— 209. Folkemængdens bevægelse 1910. (*Mouvement de la population.*)
— 210. Kriminalstatistik. Oversigt 1886—1904. (*Justice criminelle. Introduction et tableaux rétrospectifs.*)
— 211. Folketællingen 1 december 1910. Fjerde hefte. Folkemængde fordelt efter livsstilling. (*Recensement du 1er décembre 1910. IV. Population classée par professions.*)
— 212. Arbeidslønninger 1910. (*Gages annuels des domestiques et salaires des ouvriers.*)
— 213. Industristatistik 1911. (*Statistique industrielle.*)
— 214. Fiskerforsikringen 1912. (*Statistique des assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
— 215. Norges kommunale finanser 1909. (*Finances des communes.*)

NORGES OFFICIELLE STATISTIK. VI. 39.

VETERINÆRVÆSENET

OG

KJØTKONTROLLEN

1913.

(*Le Service vétérinaire et l'Inspection de la viande, 1913.*)

UTGIT AV

DIREKTØREN FOR DET CIVILE VETERINÆVÆSEN.

KRISTIANIA

I KOMMISSION HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1915

For aarene 1889—1898 se Norges Officielle Statistik, række III.
For aarene 1899—1903 se Norges Officielle Statistik, række IV, nr. 24,
57, 70, 89 og 116..
For aarene 1904—1911 se Norges Officielle Statistik, række V, nr. 15,
36, 65, 83, 112, 141, 173 og 201.
For aaret 1912 se Norges officielle Statistik, række VI, 13.

En 1913 il est signalé en Norvège des cas de charbon (215), de charbon symptomatique (55), de fièvre catarrhale du boeuf (587), de rouget du porc (5528), de pneumonie contagieuse du cheval (549), de pneumo-entérite contagieuse du porc et de peste porcine (282), de gourme (1801), d'influenza (25), et de gastromycose du mouton (76).

Aucun cas de peste bovine, de rage canine, de morve, de fièvre aphteuse, de péripneumonie du bétail, de clavelée ni de gale du mouton n'a été constaté.

Les recherches publiques faites par la tuberculine chez le bétail ont été continuées comme auparavant. On trouvera au page 10 le résultat pour l'année 1914, celui-ci pour l'année 1913 étant donné dans le compte-rendu précédent.

Les tableaux statistiques donneront des renseignements plus exacts sur les cas de maladies et sur le fonctionnement de l'inspection de la viande.

Indholdsfortegnelse.

(Sommaire).

	Page
Résumé en français	III

I. Veterinærvesenet i 1913. (Du service vétérinaire en 1913).

A. Almindelig oversigt (Vue générale)	1
Tabel I. Enkelte sygdommes forekomst i de forskjellige amter (Maladies par départements)	2
B. De enkelte sygdomme (Les maladies différentes)	3
1. Miltbrand (Charbon)	3
2. Kafarrhalfieber (Fièvre catarrhale)	4
3. Raslesyke (Charbon symptomatique)	5
4. Braasot (Gastromycose du mouton)	5
5. Svinesyke og svinepest (Pneumo-entérite contagieuse, peste porcine)	7
6. Rødsyke og knuterosen (Rouget du porc)	7
7. Tuberkulose (Tuberculose)	9
Tabel II. Tuberkulinundersøkelser 1895—1914 (Les tuberculinations de 1895 à 1914)	9
— III. Tuberkulinundersøkelser i 1914 (Les tuberculinations en 1914)	10
8. Kværke (Gourme)	13
9. Smitsom kastning (Avortement épizootique)	14
10. Lungesyke hos hesten, influenza (Pneumonie contagieuse du cheval, influenza)	17
11. Ringorm (Trichophyton)	18
12. Benskjørhet (Ostéomalacie)	19
13. Blodurin hos kvæget (Hématurie du bétail) . .	19
14. Rensyke (Septicémie hémorragique)	20
15. Forskjellige sygdomme (Maladies diverses): Lollandsk syke, kopper hos kvæg, hvalpesyke, smitsom bronko-pneumoni hos sauere, kalvedødelighet, spolorm, hjerne- og rygmarvbetaændelse hos gjet, sausydom, smitsomt løbeutslet hos gjet, alvella, sviva, kronisk indigestion hos kvæg, skjørbuk, levercirrhose hos svin, aktinomykose, fotskab, svineskab, kattekab, godartet beskeltersyke, rygmarvslidelse hos hest, jernbanefeber, anaemi hos hester, smaaagrissydom, verminos bronkit hos gjet, sarkomer, sarkomlignende svulster i næsen hos hest,	

	Page
forblødning, mellemgulvsbrok, skudvirkning, beskadigelse, fjærplukning, tandsygdomme, forgiftninger	21-33
Kvaksalveri (Charlatanerie)	33
C. Tabeller (Tableaux statistiques).	
Tabel IV. Husdyrsygdomme artsvis (Maladies par espèces)	36
— V—XXIV. Husdyrsygdomme amtsvis (Maladies par départements)	42
— XXV. Antal dyrlæger i Norge 1914 (Nombre de vétérinaires en 1914)	126
D. Utførsel og indførsel av husdyr (Importation et exportation des animaux)	126
E. Bevilgninger i budgetterminen 1913—1914 (Budget du service vétérinaire)	130

II. Kjøtkontrolen i 1913.

(L'inspection de la viande en 1913).

Almindelig oversigt (Vue générale)	132
Tabel A. Antal slagt paa stationerne (Nombre de viandes aux bureaux de contrôle)	134
— B. Antal slagt, 2den klasse, paa stationerne (Nombre de viandes de II ^e classe)	136
— C. Antal slagt, kassert paa stationerne (Nombre de viandes saisies)	138
— D. Antal slagt kontrollert utenfor stationerne (Nombre de viandes contrôlées en dehors des bureaux)	140
— E. Antal slagt, 2den klasse, utenfor stationerne (Nombre de viandes de II ^e classe en dehors des bureaux)	142
— F. Antal slagt, kassert utenfor stationerne (Nombre de viandes saisies en dehors des bureaux)	144
1. Aalesund	145
2. Arendal	147
3. Bergen	148
4. Bodø	150
5. Drammen	152
6. Fredrikshald	154
7. Fredrikstad	155
8. Gjøvik	158
9. Hamar	158
10. Haugesund	161
11. Holmestrand	163
12. Horten	164
13. Hønefoss	166
14. Kongsberg	167
15. Kragerø	168
16. Kristiania	169
17. Kristiansand	180
18. Kristiansund	181

	Page
19. Larvik	182
20. Lillehammer.	184
21. Lillestrøm	187
22. Moss	187
23. Narvik	189
24. Porsgrund.	190
25. Risør	191
26. Sandefjord	191
27. Sarpsborg	192
28. Skien	194
29. Stavanger	195
30. Tromsø	200
31. Trondhjem	201
32. Tønsberg	203

III. Offentlige bestemmelser.

(Dispositions publiques).

A. Plakater, rundskrivelser m. v. i 1913 (Décrets royaux, circulaires etc. en 1913)	205
1. Cirkulære fra Veterinærdirektøren av 23de mai 1913 om utlevering av rødsykeserum (De la livraison du sérum)	205
2. Lov av 7 juli 1913 om forandring i lov om lægers og dyrlægers levering av lægemidler av 27de juli 1910 (Loi sur des modifications de la loi concernant l'expédition des médicaments par les médecins et par les vétérinaires)	205
3. Kgl. resolution av 30te september 1913 ang. approbation av beslutning om lønsbidrag til amtsdyrlægerne i Inderøen og Levanger (Du traitement des vétérinaires délégués à Inderøen et à Levanger)	206
4. Kgl. resolution av 14de oktober 1913 om approbation av plan og beliggenhet for et kommunalt slagtehus i Bergen (Approbation du plan et de la situation de l'abattoir public à Bergen)	206
5. Kgl. resolution av 12te november 1913 om approbation av avgifter m. v. for kontrol av kjøt utenfor kjøtkontrolstationen i Aalesund (Sur l'inspection de la viande à Aalesund)	206
6. Kgl. resolution av 19de desember 1913 angående approbation av beslutning om lønsbidrag til amtsdyrlægen i Namsos (Du traitement du vétérinaire délégué à Namsos)	206
B. Gjeldende love og bestemmelser (Lois et règlements en vigueur).	
1) Lov av 14de juli 1894 m. v. om foranstaltninger mot smitsomme husdyrsygdomme (Loi du 14 juillet 1894 concernant les mesures à prendre contre les maladies des animaux domestiques)	207
2) Lov av 27de juni 1892 m. v. om kommunale slagtehuse etc. (Loi du 27 juin 1892 sur les abattoirs municipaux et sur l'inspection de la viande)	217

VIII

	Page
3) Regler for indførsel og undersøkelse av opdelt kjøt av 4de august 1911 (Réglementation pour l'inspection de la viande coupée)	220
4) Regler for indførsel og kontrol av ferskt kjøt (slagtekjøt) av 4de august 1911 (Réglementation pour l'inspection de la viande de boucherie)	223
5) Nugjældende (1ste juli 1915) regler for indførsel av husdyr (De l'importation des animaux)	231
6) Nugjældende (1ste juli 1913) regler for utførsel av husdyr (De l'exportation des animaux)	234
7) Anvisning til tuberkulinundersøkelser (Instruction pour la tuberculination)	235
8) Om kvægtuberkulosens bekjæmpelse; cirkulære av 7de april 1905 (Sur la lutte contre la tuberculose bovine)	237
9) Utdrag av skyss- og kostloven (Extrait de la loi sur les frais de voyage)	244
10) Regningsskemaer (Formulaires de notes)	247

Tillæg.

Rensyke (Hæmorrhagisk septikæmi hos ren) av H. Horne.

I.

Om veterinærvesenet 1913.

A. Almindelig oversigt.

Ifølge de fra dyrlægerne indkomne aarsberetninger er der i aarets løp behandlet hos:

Hesten	49 790	sygdomstilfælder
Koen	85 830	—
Sauen	1 652	—
Gjeten	1 371	—
Svinet	21 488	—
Hunden	6 014	—
Katten	233	—
Fjærfæ	275	—
Andre dyr	711	—

Av de behandlede dyr angives at være døde eller dræpte:

Hest	1 297
Kjør	4 067
Sau	245
Gjet	48
Svin	1 365
Hund	600
Kat	33
Fjærfæ	85
Andre dyr	288

Antallet av de av dyrlægerne behandlede sygdomstilfælde var i de sidste aar:

1909	127 577
1910	146 537
1911	153 036
1912	153 985
1913	167 364

Tabel I.

Enkelte sygdommes forekomst i de forskjellige amter 1913.

(Relevé des diverses maladies par départements.)

Amt (Département)	Milbrand (<i>Anthrax</i>)	Raslesyke (<i>Anthrax emphysematosus</i>)	Braasot (<i>Gastromycosis ovis</i>)	Ondartet katarfeber (<i>Feloris catarralis maligna</i>)	Lungesyke hos hesten (<i>Pleuro-pneumonia contagiosa equi</i>)	Influenza (<i>Influenza</i>)	Svinepest og svinesyke (<i>Pneumo-enteritis contagiosa suis</i>)	Rødsyke og knuterosen (<i>Morbus ruber</i>)	Kværke (<i>Adenitus contagious equi</i>)
Kristiania	1	-	-	-	229	-	-	18	261
Akershus	26	3	-	37	129	-	111	858	321
Smaalenene	21	1	-	33	12	-	-	383	53
Buskerud	29	5	-	58	111	-	9	576	256
Jarlsberg og Larvik .	12	-	-	6	19	-	-	297	66
Hedemarken	10	4	-	74	1	-	129	880	157
Kristians	10	9	5	73	2	18	21	769	208
Bratsberg	32	-	-	19	46	-	-	155	36
Nedenes	6	3	-	8	-	-	2	96	9
Lister og Mandal . . .	10	3	-	3	-	-	-	77	22
Stavanger	22	5	17	62	-	-	-	52	92
Søndre Bergenhus . .	14	15	20	49	-	-	-	57	77
Bergen	1	-	-	-	-	-	-	1	2
Nordre Bergenhus . .	10	4	5	29	-	-	-	46	3
Romsdal	-	-	-	15	-	-	-	88	32
Søndre Trondhjem . .	9	-	2	45	-	1	-	568	154
Nordre Trondhjem . .	2	3	11	51	-	-	10	539	47
Nordland	-	-	16	21	-	-	-	41	-
Tromsø	-	-	-	1	-	-	-	27	5
Finmarken	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Ialt	215	55	76	587	549	25	282	5 528	1 801

Den almindelige sundhetstilstand hos husdyrene maa betegnes som god. Av husdyrlovens ondartede smitsomme husdyrsygdomme har i aarets løp ingen vundet nogen farsotmæssig utbredelse; av kvægpest, hundegalsskap, snive, mund- og klovsyke, ondartet lungesyke hos kvæget eller kopper og skab hos sau er der overhodet ikke forekommet noget tilfælde.

Som vanlig er endel tilfælde av dyresygdomme overført til mennesker, saaledes ringorm, skabb og kokopper, hvorom henvises til de enkelte avsnit.

B. Om de enkelte sygdomme.

1. Miltbrand.

Tilbakegangen i antal av behandlede tilfælde har fortsat ogsaa i 1913, idet der ialt bare er anmeldt 215 tilfælde. Nedenstaaende tabel viser antallet av de i de senere aar av dyrlægerne behandlede miltbrands-tilfælde:

1900	.	.	407	1907	.	554
1901	.	.	, 470	1908	.	426
1902	.	.	. 538	1909	.	383
1903	.	.	560	1910	.	430
1904	.	.	. 674	1911	.	374
1905	.	.	. 522	1912	.	283
1906	.	.	. 686	1913	.	215

Nedgangen i sygdomstilfældene skyldes antagelig for endel et avtagende bruk av utenlandske kraftfor- og avfallsstoffe, men har vistnok ogsaa sin grund i, at en bakteriologisk kontroldiagnose (i henhold til cirkulære av 19de juni 1912, indtat i aarsberetningen for dette aar) nu hyppigere finder sted.

Sygdommen optraadte i de fleste amter; fra Romsdals, Nordlands, Tromsø og Finmarkens amt, blev intet tilfælde anmeldt. Oftest optraadte sygdommen i Bratsberg amt (32 tilf.), Buskerud (29) Akershus (26) og Stavanger (22) se tabel I.

Sygdommen har som regel optraadt med spredte, enkeltvise tilfælder i besætningene.

Som vanlig har sygdommen oftest rammet storfæt (174 tilf., hvorav 164 døde og 7 dræptes); dernæst kommer svinet med 21 tilf., hvorav 18 døde og 1 dræpt, hesten med 15 tilf., alle døde, hvorhos av 5 sauer de 4 døde og 1 dræptes — ialt 210 døde eller dræpte av 215 miltbrand-syke dyr.

Dyrlæge *O. Hvamstad*, Haugsund, anfører:

»Miltbrand har optraadt med enkelte sporadiske tilfælde. Smittekilden er ganske sikkert i de aller fleste tilfælde av lokal oprindelse; at lægge skylden paa det indførte kraftfor, slik som skik er, er vistnok uberettiget. Man maa lægge merke til, at omtrent alle miltbrandstilfælde forekommer paa gaarder, hvor der, for kortere eller længere tid siden, er død dyr av sygdommen.

Kadaverne blev før nedgravet, ikke brændt; efter nogen aar blir begravelses-pladsen atter sat i kultur og ved foring med høi fra dette sted, kan smittestoffet overføres paany til besætningen.

Der har her kunnet paavises, ihvertfald et par ganger med sikkerhet, at høi fra begravelsesplads har været git kjør 3—6 dage for de døde av miltbrand. Høiet var karakteristisk og vokste bare i det hjørne av jordet, hvor den gamle miltbrands-grav fandtes.«

Dyrlæge *T. Fretheim*, Drammen, meddeler:

»Paa 2 smaagaarder beliggende tæt ved siden av hverandre med fælles gaardsplads, døde i løpet av 2 dage 3 kjør, 2 fra den ene gaard og 1 fra den anden. Smitten skrev sig tilsyneladende fra græsgangen. En uke efter døde en hest for en nabo. Hesten gik paa havn, og det var bevislig, at en av de ovennævnte døde dyr ca. 2 timer før den døde hadde gåaet igjennem den havn, hvor hesten gik, idet gjærdet var istykker. Man maa her uvilkaarlig tænke paa ekskrementene fra den miltbrandsyke ko som smittekilde.«

Amtsdyrlæge *O. N. Rolfsjord*, Levanger, meddeler:

»Eieren av en kvaægbesætning, hvor et miltbrandstilfælte indtraf, utviste den ubetænksomhet at avhude og slagtermæssig beHANDLE det av miltbrand døde dyr — en okse — i den hensigt at bruke kjøttet til grisemat. Under »slagtingen« var der sålet ganske uforsvarlig med blod og kadaverdele utover gaardspladsen. Først to dage etter anmeldte han saken. Gaardens kat, som var set at fortære endel av leveren av miltbrandskadaveret, blev internert paa et loft og døde tre dage efter.«

Amtsdyrlæge *K. Egeberg*, Arendal, meddeler:

»2 kjør har været angrepet av miltbrand, hvorav den ene overstod sygdommen efter indgivning av store doser sapocarbol (kreolin).«

2. Ondartet katarrhfeber.

Ondartet katarrhfeber har vist sig i de fleste amter, med fra 1—74 tilfælde i hvert amt, ialt 587 angrepne. Hyppigst forekom sygdommen i Hedemarkens og Kristians amter (henholdsvis 74 og 73 tilf.), Stavanger 62, Buskerud 58 osv. (se tabel I); i Tromsø og Finmarkens amter indtraf henholdsvis kun 1 og 3 tilfælde.

Som oftest er kun iagttatt spredte tilfælde av sygdommen i besætningene, men av og til vinder sygdommen dog nogen større lokal utbredelse.

Amtsdyrlæge *H. Gjørud*, Aal, Hallingdal, meddeler:

Sygdommen optraadte med 7 tilfælde, hvorav de 4 i en besætning i løbet av en uke og samtlige med dødelig utfald. Denne besætning blev av amtmanden sat under offentlig tilsyn. Efter at fjøset, hvori sygdommen optraadte, — og som for øvrig var aldeles nyt — to ganger var grundig renset og desinfisert, blev det offentlige tilsyn hævet, og sygdommen har ikke senere vist sig paa stedet.

Amtsdyrlæge *K. E. Onstad*, Fagernes i Valdres, omtaler en del tilfælde hvor symptomene er appetitmangel, feber ($40-40,7^{\circ}$ C.) flod fra øine og næse, hoste, diarrhē, ofte litt blodig, sterk avmagring; han antar denne lidelse at være ondartet katarrhfeber.

Amtsdyrlæge *J. Flesvik*, Lillehammer, meddeler:

Et tilfælde av ondartet katarrhfeber var meget eiendommelig, idet der ved mit første besøk hos dyret kun forekom exanthem og høi feber, $41,9^{\circ}$. Exanthemet

viste sig som femørestore eller noget større ophøiede pletter av uregelmæssig form, hvor haarene var klæbet sammen af en lysegul væske. Paa juret, hvor huden var upigmentert, var plettene lyse- til mørkerøde, de forekom særlig paa juret, laarene og halsen. Ved mit næste besøk 4 dage efter var der utprægede symptomer paa ondartet katarrhafteber, baade øien- og næselidelser.«

Amtsdyrlæge O. Taralrud, Nordre Valdres, meddeler:

»Ondartet katarrahafteber har optraadt omtrent som i tidligere aar. Det er meget sjeldent den viser sig smitsom, men synes at være stedbundet, idet den optræder med to eller tre aars mellemrum paa de samme gaarder.

Prognosen er meget vanskelig, for ikke at sige umulig at stille. De fleste patienter magres litt etter litt av, blir staaende med en profus diarrhé, der trods en hver behandling, blir blinde og dør da tilsidst i sterkt avmagret tilstand.

Dette er det mest almindelige forløp, men det er ogsaa mange som blir fuldstændig friske paa en 14 dages tid. Hornhindens klarner litt etter litt og synet vender gradvis tilbage. Litt ansamling i det forreste øienkammer og en uklar bremme nedentil paa hornhindens faar enkelte patienter beholde hele sit liv.

Nogen aarsak til sygdommens stedbundne opræden kan ikke paavises her i distriktet. Den holder sig likesaa vel i høiderne paa tør jord som paa flat og myrlænt jordbund.«

3. Raslesyke.

Av tabel I vil sees, at raslesyke hos kvæget (miltbrandsemfysem) som vanlig er indtruffet med nogen tilfælde (55) i endel amter. 46 døde og 5 dræptes.

Av raslesyke anmeldtes i:

1903 . . 34 tilfælder	1909 . . 71 tilfælder
1904 . . 59 —	1910 . . 75 —
1905 . . 45 —	1911 . . 67 —
1906 . . 31 —	1912 . . 79 —
1907 . . 48 —	1913 . . 55 —
1908 . . 70 —	

Som i tidligere beretninger meddelt er det væsentlig fra de samme distrikter at sygdommen anmeldes aar efter aar; dog indtræffer ogsaa tilfælde i egne, hvor sygdom tidligere var ukjendt. Som regel er det ungkvæget som angripes. Sygdomsforløpet er i almindelighed hastig og fører gjerne i løpet av kort tid til døden.

4. Braasot.

Av braasot hos sauene er anmeldt et noget mindre antal tilfælde end i de senere aar, nemlig 76 i 7 amter; av de angrepne dyr døde 71, mens 5 dræptes (se tabel I).

Av denne sygdom behandledes i:

1905 . . 102	tilfælder	1910 . . 164	tilfælder
1906 . . 91	—	1911 . . 124	—
1907 . . 177	—	1912 . . 154	—
1908 . . 128	—	1913 . . 76	—
1909 . . 193	—		

Statsdyrlæge *S. Tillier*, Bergen, meddeler:

»Fra mit laboratorium er i aarets løp utsendt braasotvaksine til 1150 faar, likesom i forrige aar udelukkende traadvaksine. Som sedvanlig er beretning om utfaldet indsendt fra bare et faatal av rekvinrentene. Ved de vaksinationer, hvorom beretning er mottat, er ingen døde senere av braasot. Rigtignok meldte en mand fra Herlø — fra de yttreste øer ved havet, at han hadde podet 5 dyr, hvorav et senere var død av braasot, men det viste sig ved nærmere undersøkelse at dette dyr hadde litt av høieste grad av vassot — distomatose — som sandsynligvis var dødsaaarsaken. — I det hele og store har jeg hørt svært litet om braasotten iaar.

I november fik jeg anmodning om at komme ut og foreta forsøkspodninger paa gaarden Lone i Hammer, hvor et par dyr var styrtet av utvilsom egte braasot; desverre fik jeg underretningen saa sent — først 14 dage senere — at det ikke var mulig at faa noget præparat, da kadaverne var gjennemraatne. Besætningen, 23 dyr blev vaksinert, senere indtraf ingen nye tilfælde. Disse er de eneste tilfælde av utvilsom egte braasot jeg har hørt om. — I januar maaned fik jeg fra amtmannen i Romsdals amt anmodning om at reise til Æverøen og Smølen pr. Kristiansund for at anstille undersøkelser og søke motarbeidet den efter sigende der meget herjende braasot. I den tid, jeg reiste der, forekom ingen tilfælde av braasot. Jeg reiste imidlertid begge øer rundt, holdt foredrag for meget talrike forsamlinger paa 5 forskjellige steder, utdelte vaksine, gav undervisning i podning og anvisning til at ta præparater, samt utdelte steriliserte glas til at forsende disse i, men har senere intetsomhelst hørt derfra, har ingen præparater faat og har trods den instændigste anmodning ingen beretning faat om utfaldet av podninger. Saa jeg antar, at sygdommen iaar iallefald ikke har vist sig synderlig der, særlig da de stedlige dyrlæger, som mottok mig med stor elskværdighet og lovet at interessere sig for saken, heller ikke har latt høre fra sig. — Paa Smølen og dens nabø Edø, hvor stamschæferiet ligger, synes forresten braasot ikke at forekomme. Den sygdommen faarene her, som overalt ellers paa de yttre mot havet liggende øer mest er plaget av, er vassotten. — I november maaned fik jeg fra Sulen meddelelse om at der var forefaldt tilfælde av braasot. I haab om muligens at faa samlet præparater reiste jeg straks, men dampskibet støtte paa grund, mistet ror og propel og maatte slæpes tilbake til Bergen. Da jeg efter dette ikke vilde kunne naa frem til Sulen før etter 5 dages forløp og senere pr. telefon fik meddelelse om, at ingen nye tilfælde var indtruffet, ansaa jeg det for foreløbig haabløst at forsøke paa at faa brukelige præparater.«

Amtsdyrlæge *M. Maalsnes*, Hitteren, meddeler:

Av ondartede smitsomme sygdomme er kun forekommet katarrhalfeber og braasot. Sidstnævnte sygdom er noksaa almindelig her i distriktet — særlig i Sørfrøya herred — men tiltrods herfor er kun to tilfælde anmeldt. Paa enkelte gaarder, berettes der, optrær sygdommen saa aarvisst og med saa stor dødelighet, at

sauuebestanden vanskelig kan vedlikeholdes uten ved indkjøp. Det overveiende antal tilfælde forekommer i tiden oktober—november og det er især lammene, som angripes. Rent erfaringsmæssig er man kommen til, at den sikreste maate at gardere sig mot sygdommen paa, er at sætte lammene paa stald straks de tages hjem fra sommerhavnegangen og først slippe dem ut igjen ved juletider. Men da sauuebestanden for en stor del er utegangere og man saaledes i almindelighet gjør regning paa, de skal ernaere sig ute hele vinteren, ansees der for en kostbar forndøielse at staldfore lammene i hele 3 maaneder. — De to lam jeg hadde anledning til at obducere, viste et aldeles typisk sektionsbilled for braasot.«

5. Svinesyke og svinepest.

Av disse sygdomme behandledes ialt 282 tilfælde, hvorav de 129 indtraf i Hedemarkens amt, 111 i Akershus, 21 i Kristians, 10 i Nordre Trondhjems, 9 i Buskeruds og 2 i Nedenes amter (se tabel I). Av de angrepne dyr angives de 39 at være døde og 71 dræpte.

Amtsdyrlæge *I. Heggenhaugen*, Nes, Hedemarken, meddeler at svinepest og svinesyke synes at ville bre sig i distriktet; av 106 angrepne svin slagtedes de 35 og 17 døde. Et tysk svinesykeserum viste en meget gavnlig indflydelse.

Dyrlæge *E. Ween*, Stange, meddeler, at av akut svinesyke har der været forholdsvis mange tilfælde; de først angrepne dyr dør som oftest, mens de efterfølgende gjerne klarer sig, men dyrene gaar og hoster i nogen tid.

Amtsdyrlæge *O. Taralrud*, Valdres, meddeler at en smitsom pneumoni optraadte blandt smaagriser i et par besætninger i mars maaned. Halvdelen av de angrepne dyr døde etter 8 dages forløp. Ved sektionen saaes en diffus broncho-pneumoni i begge lunger.

6. Rødsyke og knuterosen.

Av rødsyke og knuterosen har i de senere aar været behandlet et stigende antal tilfælde. Saaledes behandledes i:

1903 . .	2189	tilfælde	1909 . .	3178	tilfælde
1904 . .	2298	—	1910 . .	3843	—
1905 . .	2116	—	1911 . .	3716	—
1906 . .	2521	—	1912 . .	4585	—
1907 . .	3191	—	1913 . .	5528	—
1908 . .	4159	—			

Av de i 1913 behandlede tilfælde indtraf de fleste i Hedemarkens amt (880 tilf.), Akershus amt (858), Kristians amt (769), Buskerud amt (576), Søndre Trondhjems amt (568), Nordre Trondhjems amt (539) osv. (se tabel I). Kun fra Finmarkens amt er intet tilfælde anmeldt.

Av de indberettede tilfælde var 1807 rødsyke, hvorav 220 døde og 67 dræptes og de 3721 knuterosen, hvorav 88 døde og 101 dræptes.

Til behandlingen av rødsyken i dens forskjellige former er i stigende grad anvendt serum (av norsk og tysk fabrikat) saavel i forebyggende som i kurativt øiemed og med gjennemgaaende udmerket resultat. Angaaende denne sak henvises til en artikel i »Norsk Veterinærtidsskrift« 1914 (XXVI aarg.), side 209, av *H. Holth*, om »Resultatene av serumbehandling ved rødsyke for aaret 1913«. Flere dyrlæger anfører, at det norske serum er virksommere end det tyske.

Amtsdyrlæge *O. Taralrud*, Valdres, meddeler:

»Rødsyken har ogsaa i 1913 hat en stor utbredelse og paaført bønderne betydelige tap. Paa listen er anført 19 døde, men dette tal er altfor litet, i det mange griser er døde, uten at dyrlægen er blit underrettet, desuten er mange krepert saa pludselig, at dyrlægen ikke er tilkaldt. Serumbehandlingaen er udmerket, naar den blir anvendt paa et tidlig stadium av sygdommen og stoffet gis i store doser.

Av avgjørende betydning for et heldig forløp er det, at injectionen sker paa flere steder av legemet, navnlig synes det som om injectionene i dybden av laarmuskulaturen har en heldig virkning.

Folk heroppe har faat stor tillid til rødsykeserum som beskyttelsesmiddel. De paa listen under casus ceteri behandlede 130 svin er alle rødsykevaksinerte. Ved beskyttelsespodning kan man avverge store epidemiske utbrud, og det er meget sjeldent at en sprøtet gris faar rødsyke selv etter flere ukers forløp.«

Amtsdyrlæge *A. Løken*, Kongsberg, meddeler angaaende knuterosen og rødsyke:

Disse sygdomme, der optrær næsten aarvisst paa eftersommeren og utover høsten — oftest mildt — var iaar meget ondartet. Av 28 behandlede patienter døde 8 stk. Rundtom i distriktet var der desforuten endel tilfælde, der ikke kom under behandling og av disse griser var der vistnok ikke saa faa som kreperte. Hos nogen rødsykepatienter var forløpet perakut, idet dyrene efter eierens sigende kun var syke en 10—12 timer, da døden indtraadte. Hos 2 griser med knuterosen opträadte tør hudbrand, idet huden paa ryg og lænd flekket av i haandflatestore, tørre, sorte og ca. $\frac{1}{2}$ cm. tykke skorper, efterlatende en blødende, langsomt helende saarflate. Dyrene døde ikke men kom sig først efter maaneders forløp. Da serum ikke var til at faa fat paa, blev dyrene behandlet med acetanilid og calomel.

Dyrlæge *E. Ween*, Stange, meddeler:

Av rødsyke og knuterosen var der isommer og ihøst en hel del. Rødsyke-septikæmien viste sig ikke synderlig paavirkelig av serum. Knuterosen helbredes sikkert av serum; mange dyr kommer sig forresten fint uten serum. Knuterosen kan være temmelig meget utenfor typen i sine symptomer: f. eks. ingen temperaturforhøielse, men fremtrædende exanthem og daarlig almenbefindende, eller feber og exanthem uten forstyrrelse av almenbefindendet. Der falder av og til endocardit efter rødsykeformene, men ingenlunde i flertallet av tilfældene. Ledlidelser efter rødsyke er mere almindelig.«

7. Tuberkulose.

Angaaende de i 1913 utførte offentlige tuberkulinundersøkelser finnes beretning derom avgitt i den foregaaende veterinærberetning. Som vanlig indtages derfor her redegjørelsen for tuberkulosen i aaret 1914.

Tabel II.

De offentlige kvæg-tuberkulinprøver 1895—1914.

(*Compte-rendu sur le résultat des recherches aux fraies publicis faites chez le bétail, par la tuberculine, pendant les années 1895—1914.*)

Aar	Antal undersøkte besættninger (Nombre des étables examinées).	Derav tuberkuløse (Dont tuberculées)	pct. tuberkuløse (pct.)	Antal undersøkte dyr (Nombres des animaux tuberculés)	Derav mistenkte og tuberkuløse (Dont suspects & tuberculés)	pct. tuberkuløse (pct.)
1895}						
1896 . . .	2 195	573	26,1	30 787	2 588	8,4
1897 . . .	2 136	577	27,0	24 755	2 056	8,3
1898 . . .	1 465	331	22,6	14 740	725	4,9
1899 . . .	1 337	274	20,5	11 919	678	5,7
1900 . . .	2 072	368	17,8	15 513	779	5,0
1901 . . .	2 889	311	10,8	20 051	701	3,2
1902 . . .	2 227	255	11,5	14 230	502	3,5
1903 . . .	2 027	276	13,6	13 846	672	4,9
1904 . . .	2 335	328	14,0	18 519	1 060	5,7
1905 . . .	1 802	223	12,4	13 566	623	4,6
1906 . . .	1 888	227	12,0	14 622	890	6,1
1907 . . .	1 626	218	13,4	12 734	840	6,6
1908 . . .	1 833	256	13,9	14 643	709	4,8
1909 . . .	2 546	312	12,3	20 623	869	4,2
1910 . . .	3 038	332	10,9	21 109	1 167	5,5
1911 . . .	3 047	423	13,8	26 937	1 291	4,8
1912 . . .	3 463	288	8,3	20 493	829	4,8
1913 . . .	1 746	274	15,7	15 335	754	4,9
1914 . . .	1 222	139	11,4	10 793	463	4,3
1895—1914 .	40 894	5 985	14,6	335 215	18 196	5,4

Tabel II viser en betydelig nedgang i antallet av prøver for aaret 1914. Denne nedgang skyldes saagodtsom udelukkende de ved krigen foraarsakede økonomiske vanskeligheter.

Paa grund av de raadende politiske forhold henstillet Finansdepartementet i august maaned 1914 til Landbruksdepartementet indtil videre ikke at begjære anvisning paa statskassen uten i tilfælde, hvor det fandtes uomgjængelig nødvendig.

Da Landbruksdepartementet fandt, at de offentlige tuberkulinundersøkelser uten større skade foreløbig kunde utstaa, bestemte man i rund-

Tabel III.

Resultat

av de offentlige kvæg-tuberkulinprøver i aaret 1914.

(Compte-rendu sur le résultat des recherches faites chez le bétail par la tuberculine, pendant l'année 1914.)

Amt (Département)	Antal undersøgte dyr (Nombre des animaux tuberculinés)	Derav mistænkte og tuberkuløse (Dont suspects & tuberculeux)	pct. tuberkuløse (pct.)	Antal prøvede besættninger (Nombres des étables examines)	Derav tuberkuløse (Dont tuberculeuses)	pct. tuberkuløse (pct.)	Omsprøjtede besættninger (Inoculations répétées)	
							Antal besættning (Antal besættning)	Tuberkuløse (Tuberkuløse)
Kristiania . . .	-	-	-	-	-	-	-	-
Akershus . . .	513	30	5,8	50	12	24,0	1	-
Smaalenene . . .	260	10	3,8	14	4	28,6	4	1
Buskerud . . .	1 590	104	6,5	167	37	22,2	33	9
Jarlsberg og Larvik	1 535	139	9,1	92	25	27,2	4	2
Hedemarken . . .	722	28	3,9	35	8	22,9	14	4
Kristians . . .	626	48	7,7	44	11	25,0	3	2
Bratsberg . . .	100	23	23,0	7	3	42,9	1	1
Nedenes . . .	103	3	2,9	20	3	15,0	2	1
Lister og Mandal	7	-	-	1	-	-	-	-
Stavanger . . .	42	1	2,4	4	1	25,0	1	1
Søndre Bergenhus	548	1	0,2	83	1	1,2	-	-
Bergen . . .	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Bergenhus	491	2	0,4	53	2	3,8	3	-
Romsdal . . .	1 347	6	0,4	149	5	3,4	10	1
Søndre Trondhjem	913	37	2,9	105	6	5,7	15	2
Nordre Trondhjem	541	4	0,7	78	3	3,8	3	1
Nordland . . .	582	4	0,7	158	4	2,5	5	-
Tromsø . . .	853	23	2,7	152	14	9,2	16	5
Finnmarken . . .	20	-	-	10	-	-	-	-
Ialt (total)	10 793	463	4,3	1 222	139	11,4	115	30

skrivelse til dyrlægerne av 20de august 1914, at reiser til offentlige tuberkulinprøver foreløbig ikke maatte foretages, idet man meddelte, at ansøninger om saadan undersøkelse indtil videre ikke vilde bli indvilget, likesom man paala dyrlægerne heller ikke at foreta reiser til undersøkelser, som allerede maatte være indvilget, men endnu ikke utført.

Der har saaledes ikke været indvilget andragender siden juli maaned, likesom utførelse av allerede indvilgede undersøkelser stanset ca. 1ste september 1914. Der indkom imidlertid fra dyrlægerne forskjellige forestillinger om, hvor uheldig det vil bli, om tuberkulinprøverne nu helt skulde stanse for en tid. Der burde ialfald — anførtes der — tillates undersøkelse i mere paakrævede tilfælde, specielt burde undersøkelse fort-

sættes av de besætninger, som tidligere er undersøkt, og hvor tuberkulose er paavist og sygdommens bekjempelse allerede er paabegyndt.

Veterinærdirektøren var enig i, at undersøkelserne til en viss grad burde fortsætte, idet han anførte:

»Saken er for stor og er kommet i for god gjænge til pludselig at burde stanse. Kvægtuberkulosens bekjempelse er et led i den store sociale kamp mot mennesketuberkulosen, som er sat iverk i de fleste civiliserte stater, og hvor Norge hittil har deltagt paa en fortjenstfuld maate. Som bekjendt er der i Europa for tiden i bruk 4 metoder eller systemer til bekjempelse av kvægtuberkulosen, nemlig:

1. Det danske system (»Bangske metode«), som er bygget paa undersøkelse av ungdyr, isolation av de syke dyr og opdræt af sund besætning gjennem tuberkulinprøve. Ingen nedslagtningstvang, ingen erstatning (undtagen for jur-tuberkulose). I bruk siden 1893.
2. Det norske system: Frivillig, gratis, tuberkulinundersøkelse av hele besætningen, nedslagtning av reagerende dyr mot erstatning av tidligere $\frac{1}{3}$ og $\frac{1}{2}$, nu indtil $\frac{3}{4}$ av det ved nedslagtning av dyret forvoldte tap. Anmeldelsespligt. I bruk siden 1895.
3. Det tyske system, (Ostertagske metode): Regelmæssig klinisk og bacteriologisk dyrlægeundersøkelse av besætningen (uten tuberkulin), utsondring av de dyr, som derved findes aabenbart tuberkuløse, slagtning af disse, hvis tuberkulosen er »aapen« vitterlig smittespredende). Staten gir i tilfælde erstatning av $\frac{4}{15}$ av dyrets levende værdi. Undersøkelse og erstatning forvrig indtil $\frac{4}{5}$ bekostes av landhusholdningsselskapet i vedkommende distrikt av hvilket selskap vedkommende dyreeier maa være medlem. Systemet er ordnet ved lov og reglement av 1909 og 1911.
4. Det engelske system, ordnet ved reglement av 1ste mai 1913. Det forbry salg av melk fra kjør med jurtuberkulose eller med høigradig sygdom. Anmeldelsespligt og nedslagtning av saadanme dyr mot delvis erstatning.

Det norske system er i utstrakt maalestok bygget paa at lette husdyreieren for økonomisk tap ved tuberkulosens tilstedevarsel i hans besætning, idet der ved siden av gratis undersøkelse tillike ydes en viss erstatning for, at der ved nedslagtning av tuberkuløse dyr kan opnaaes en hurtig utryddelse af sygdommen. Dette system, som i høiere grad end noget andet system yder direkte statshjælp til private husdyreiere for sygdomstap, har her i landet kunnet la sig gennemføre, fordi tuberkulosen er forholdsvis litet utbredt og fordi vore kvægbesætninger er smaa. Et hvert andet system vilde vistnok hos os virke tungvintere for eieren og kostbare, idet isolation eller avsondringsforanstaltninger med derav følgende indskrænkninger i den økonomiske handlefrihet, naar besætningen delvis var tuberkuløs, vilde kræve mere taalmodighet, mere arbeide og flere utgifter end den hurtige nedslagtning af angrepne dyr. Erfaring har ogsaa vist, at dette system hos os har været effektivt og har vundet tilslutning hos bonden. En række besætninger er ved denne metode i forholdsvis kort tid gjort tuberkulosefri. I den officielle veterinærberetning findes for hvert aar offentliggjort resultatet av tuberkulinprøverne, og det vil sees, at mens der ved undersøkelsernes begyndelse i 1895 fandtes tuberkulose i 26—27 pct. av de undersøkte besætninger og hos ca. 8 pct. av dyrene, er de tuberkuløse besætningers antal i de senere aar sunket like ned til ca. 8 pct. (den kan vel i gjennemsnit sættes til omkring 10 pct.) og dyrenes til ca. 5 pct.

Nu pludselig at stanse med dette arbeide vilde virke yderst generende for mange gaardbrukere, og det vilde betinge, at tuberkulosen atter vilde tilta, og at

det arbeide, som nu har været drevet med avgjort held i 18 aar, og som har kostet statskassen mange penger i væsentlig grad vilde være spildt og nytteløst. Den norske kvægavl har i de senere aar gjort utvilsomme og ganske betydelige frem-skridt. Statistikken for vor kjøtkontrol viser, at vi med forholdsvis raske skridt vandrer hen mot det maal at kunne kjøtføde os selv. Paa samme tid har det land-bruksøkonomiske samvirke og kommunikationenes utvikling betinget et langt lettere ombytte av avlsdyr og bruksdyr inden de forskjellige besætninger og faren for over-førsel av en saa seiglivet, kronisk og i det hele tat saa lumsk smitte som tuberkulosen er derfor i høi grad øket. Hertil kommer desuten de rent sanitære hensyn. Vor kvægbestand har hittil været høit anskreven paa grund av sin sundhet, og vi har for tiden fri adgang til utførsel av husdyr og husdyrprodukter til de fleste land hvis vi bare hadde noget at utføre. Denne adgang gjelder det at bevare. Og da de nyere undersøkelser av den tuberkuløse smitte har godtgjort, at der hos mennesket og navnlig hos barn findes tuberkuløs kvægsmitte i langt større utstrækning, end man paa forhaand skulde anta, er det av stor betydning i rent human-hygienisk henseende, at vor kvægbestand og navnlig vor melk holdes fri for tuberkulose. Vort folks gamle tilvante levesæt med hensyn til at nyde frisk og ukokt melk, hvilket er av den største værd for folkets helse, bør ikke ændres i den retning, at melken -- som hyppig i utlandet — alene med tryghet kan nydes kokt.«

(Kfr. forøvrig St. prp. 1, 1915, hovedpost VIII, kap. 4, side 10—13.)

Dyrlæge Austdal anfører:

»110 besætninger med tilsammen 679 dyr er tuberkulinundersøkt og av disse var 42 tuberkuløse; samtlige blev nedslagtet. Dette er det ugunstigste resultat jeg har hat i aarenes løp. Av disse 42 tilfælde falder ikke mindre end 19 paa 2 gaarder i Saltdalen. Paa en gaard paa 9 naboer med tilsammen 82 dyr falder 19 tilfælde og paa en gaard paa 7 naboer med 45 dyr falder 9 tilfælde, saa her var en ren tuberkuløs rede. En mand mistet hele sin besætning paa 7 dyr, og samme mand hadde tidligere i aaret maattet slaa ihjel og grave ned 3 dyr.«

Amtsdyrlæge O. Haga, Voss, meddeler:

»Hønsetuberkulose. En sygdom, som i henved et aar hadde herjet slemt i en stor hønsebesætning i Evanger, viste sig ved undersøkelse av et par høner, som blev sendt ind til veterinær-laboratoriet, at være tuberkuløse. Jeg fik amtmandens bemyndigelse til for det offentliges regning at undersøke forholdet paa stedet. — Efter eierens meddelelse var hønsebestanden i løpet av knapt et aar redusert fra 130 til 35 høns, hvorav 10 var mer eller mindre syke, alle de andre var døde eller dræpte. Han hadde ikke indkjøpt levende høns i de sidste 20 aar med undtagelse av et par haner fra en avlsstation i Nordfjord, og disse var friske. Men derimot hadde han indkjøpt rugegg fra forskjellige steder. Av hønsracer var sorte minorka og brune italienere mest repræsenteret.

Sygdommen viser sig ved, at hønen begynder at halte paa det ene ben, blekker i kammen, magrer av og faar tilslut diarrhé, og kæafterne avtar, saa hønen ikke formaar at komme op paa vaglet. Egglægningen hører op, saasnart de første symptomer, haltheten viser sig. Appetiten er nogenlunde god til langt ut i sygdomsforløpet. Dette varer forskjellig fra et par uker til flere maaneder. En av de syke høns, som gik og haltet, og var noget avmagret, lot jeg slagte. Leveren og især milten viste sig knudret paa overflaten av en mængde lyse, gulagtige, haarde knuter, som hvælvet frem under peritoneum, og ved gjennemsnit viste organerne sig helt gjen-nemsaaad av større og mindre saadanne knuter. Fra veterinær-laboratoriet meddeltes

at ved slagtningen av den indsendte sterkt avmagrede høne fandtes talrike knuter i lever, paa tarm, i benmarv osv., hvori tuberkelbaciller. To kuld kyllinger à 12 stkr. var blit solgt til to steder i Evanger. Disse døde alle. Hønsehuset og de hygienske forhold med dyrenes pas osv. var der intet at utsætte paa «

8. Kværke.

Siden 1911, da der behandles et større antal kværkepatienter end paa flere aar, har sygdommen været i rask tilbakegang. Der blev saaledes behandlet i

1911 . . .	5290	dyr.
1912 . . .	3210	»
1913 . . .	1801	»

Angaaende antal av behandlede tilfælde i de forskjellige amter se tabel I.

Av dyrlærgernes indberetninger sees, at kværsil mere og mere behandles med serum, ofte med godt resultat, i andre tilfælde har virkningen været mere tvilsom. Det anvendte serum har hittil været av utenlandsk oprindelse.

Av specielle bemerkninger hitsættes av beretningen fra amtsdyrlæge *Flesvik*, Lillehammer:

»Kværsil begyndte paa forsommeren i havnestrækningene vest for Biri; den stammed fra et par unghester, hjemmehørende i Snertingdalen, hvilke var sluppet i havn nten at være fuldstændig helbredet. Sygdommen bredte sig saa i løpet av sommeren nordover Faaberg og Gausdals vestfjeld. Den var i begyndelsen meget ondartet med tilbøielighet til metastasering og der døde flere unghester i Biri havnestrækninger; men utover sommeren og høsten, eftersom sygdommen kom længere og længere nord-over fjeldet, blev den paatagelig mere godartet, og omtrent alle dyr, der kom hjem smittet i Gausdalsfjeldet var meget let angrebne. Det var mest unghester, som blev angrepet i fjeldet, og sygdommen fik ikke nogen større utbredelse hjemme i bygden, da omtrent alle voksne hester hadde hat kværsil for 3 og 4 aar siden. Kværkeserum fra det danske serumlaboratorium blev brukt i omtrent alle tilfælde med gjennemgaaende godt resultat, naar det blev anvendt like i begyndelsen av sygdommen. Indsprøtningen maatte i flere tilfælde gjentages, hvilket vistnok ofte er nødvendig; men da blir kuren med de nuværende priser paa serumet noget kostbar. Jeg fik indtryk av, at ikke alle forsendelser av kværkeserumet var like gode, idet der efter 2 saadanne paa 10 glas hver kun liten eller ingen virkning var at se. Som mere sjeldne tilfælde kan meddeles, at to hester fik absces i mesenterial-glandlene, hvilke aapnet sig ind i tarmen, og dyrene blev fuldstændig helbredet «

Dyrlæge *B. Schee*, Biri, meddeler:

»Sygdommen, der optraadte mot høstparten av havningen, hadde en særlig tilbøielighet til at forløpe irregulært, idet den gjerne forløp med metastatiske abscesser i de subparotideale og bogkjertlene. Paa et enkelt dyr aapnet jeg ca. 30 abscesser i huden, fordelt over hele kroppen; tilfældet forløp dødelig. Serumbehandling forsøktes i de fleste tilfælde og, syntes jeg, at ha en gunstig virkning ðerav, saafremt injektionen skedde

i sygdommens første stadium. — Det merkelige ved sygdommen var, at tilfældene i Birisaetrene og Faabergs vestfjeld forløp ondartet og irregulært, mens sygdomme i østfjeldet og opover Gudbrandsdalen forløp mere regulært og godartet.«

Amtsdyrlæge *E. Vangen*, Bergen, meddeler:

»En kvarkepidemi optraadte i eftersommeren paa Tunes og Takvams havneganger i Haus. Næsten samtlige hester paa disse steder blev angrepet av sygdommen og 4 døde. Smitten antages at være indført med nogen fremmede hester som var tat i leiebeite paa havnegangen. Anmeldelsen av sygdommen blev imidlertid mottat saa sent at de fleste hester da allerede var angrepne og havnegangen gjeneminficert av smittestoffet. Sygdommen blev heldigvis begrænset til disse steder.«

9. Smitsom kastning.

En række dyrlæger anfører ogsaa for dette aar, at den smitsomme kalvekastning er i avgjort tilbakegang i mange distrikter. Men paa den anden side nævnes ogsaa trakter, hvor sygdommen vinder større og større utbredelse. Dette sidste synes saaledes især at gjælde flere egne paa Vestlandet, hvor kastning og ringorm anføres at være de sygdomme som er mest generende for kvægbruket.

Det uttales av flere dyrlæger, at kvægeierne nu har begyndt at fatte større interesse for denne sygdom, saa de viser større forsigtighed likeoverfor mulig smitteoverførsel ved indkjøp av fremmede dyr og likeoverfor benyttelse av fælles beite osv. Hertil har ogsaa bidrat den gratis adgang til de diagnostiske kastningsundersøkelser ved veterinæraboratoriet. Disse prøver sættes der megen pris paa baade av dyrlægerne og av kvægeierne, idet man paa den maate let og sikkert kan bringe paa det rene om et dyr er eller har været kastningsinficert. Ved disse prøver er det ogsaa gjentagende konstatert, at paa langt nær alle kastningstilfælde hos kvaaget er af smitsom art; saadan ikke smitsomme kastningstilfælde angives at være hyppigere end man tidligere var tilbøelig til at tro.

Dertil kommer, at blod- og efterbyrdsundersøkelser i diagnostisk øiemed viser sig mere og mere at spille en rolle som praktisk middel til sygdommens utryddelse i besætningene.

Amtsdyrlæge *H. Stenersen*, Sarpsborg, meddeler:

»Kastning er en stadig plage her i distriktet. Om den gjælder fremdeles hvad der i foregaaende beretninger er anført: Den forekommer utvilsomt langt hyppigere end den anmeldes. Det ser dog ut til, atgaardbrukerne er begyndt at interessere sig mer for denne sygdom siden det er blit dem bekjendt at Veterinærinstitutet mottar blodprøver og kastningsmateriale til undersøkelse gratis, og at de ad denne vei kan faa bestemt om der i et givet tilfælde foreligger smitsom eller ikke smitsom kastning, hvilket jo er et spørsmål av stor praktisk betydning og rækkeydige for dem.

Av de sporadisk forekommende tilfælde av kastning som saaledes — dels ved uttagne blodprøver, dels ved indsendt placenta — er blit undersøkt paa labora-

toriet, har det vist sig at de fleste av dem ikke har været smitsom kastning og har dette resultatet alltid kommet som en stor glædelig overraskelse for vedkommende dyreeier. Disse tilfælde har forresten heller ikke anamnetisk og klinisk set mindet om smitsom kastning.

I en storfæbesætning paa 100 dyr blev der i tiden ^{12/1—15/5} 1913 uttatt blodprøver fra vena jugularis fra samtlige dyr. I denne besætning hadde den smitsomme kastning holdt det gaaende — dog med stadig avtagende intensitet — i ca. 15 aar. Av de undersøkte blodprøver reagerte 36,7 % paa kastningsinfektion.

Av 85 ikke kastere reagerte 26, hvorav 9 kviger.

» 13 kastekjør — — 10.

» 3 — — — — ingen, i hvilket tilfælde kastningen laa 3—4 aar tilbage.

8 kjør, som hadde reagert ved prøven — kalvet normalt.

Indenfor ovennævnte storfæbesætning er der nu ikke forekommert smitsom kastning paa 10 maaneder, den har været paa retur i de sidste 4 aar efter det kliniske materiale at dømme, i 1913 har der kun kastet 2, i 1912 kastet 6.

Gjennem aarene er der i denne besætning gjort alt for at holde kastningen i skak, saaledes er der bygget isolationsfjøs med desinfektionskum, kasterne utsprøites 2 ganger ukentlig indtil floddet er ophört, okserne utsprøites før og efter bedækning osv., og siden 1910 er hele besætningen 2 ganger ukentlig blit utsprøitet i vagina med $2\frac{1}{2}$ % kreolinopløsning (Dolmer og Hørlyks metode). Iaar er man sluttet med sidstnævnte behandling, da jeg mener at ha gjort den erfaring, at den ikke er absolut fri for ueheldige følger saaledes som paastaat. Behandlingen rummer vistnok ikke nogen fare for, at dyret skal bli egentlig sykt derav — neppe heller tape noget i produktionsevne — men at den ikke er ganske uskyldig ved de efter behandlingen av og til forekommende katarrher i vagina og betændelser paa collum uteri med paafølgende overløpning, som man ellers gjerne vil skrive paa kastningens konto — det er høist sandsynlig. Ved siden av den nyte behandlingen utvilsomt gjør ved at tilintetgjøre kastningsbaciller «en masse» og holde skantillen i saa at si permanent desinfektionstilstand, saa maa den dog ogsaa antages at gjøre nogen skade eller at ha en mindre heldig virkning paa ialfald en del av de behandlede dyr.«

Amtsdyrlæge Joh. O. Larsen, Lier, meddeler:

»Efterat blodundersøkelser er sat igang, anmeldes flere tilfælde av kastning end tidligere, og det viser sig, at den smitsomme kalvekastning er mere utbredt end antat. I en besætning paa 20 dyr hvor sygdommen har herjet i ca. 15 aar, er foretatt 3 blodundersøkelser av denne, og sidste undersøkelse ^{26/11} 1913 viser, at der nu ikke findes ko eller drægtig kvie, som gir reaktion for kastningsinfektion. Det er eierens mening, at la besætningen om en tid underkastes en fornyet prøve, og viser det sig da, at samtlige dyr gir negativ reaktion, maa det vel antages, at den smitsomme kalvekastning er bekjæmpet i nævnte besætning ved hjælp af »abortreaktion«. Ialt er der slagtet 5 reagerende dyr, da betryggende isolation ikke kunde gjennemføres.«

Amtsdyrlæge H. Gjørud, Aal, meddeler:

»Særlig var tilbakegangen glædelig for kastningens vedkommende, der hittil har herjet slemt. Naar der nu optræder et eller flere tilfælde av kastning i en besætning, saa mottages ikke kjør derfra til foreningsokserne, uten at dyrlæge har undersøkt forholdene paa stedet, og attest fra ham medfølger.

Da der nu er aapnet adgang til at faa materiale fra kastere undersøkt ved Veterinærinstitutet, skal kastningen her vistnok for fremtiden ikke saa let spredes fra gaard til gaard som tidligere var tilfælde.«

Amtsdyrlæge B. Ramstad, Odnes, anfører:

»Kalvekastning forekom som vanlig med en del tilfælde, og smitten synes næsten altid at komme fra sæterhavnegangene (fællesbeiterne). Jeg tror, at nogen avtagen i kalvekastning neppe kan ventes, før det blir bestemt, at okser ikke maa slippes paa fællesbeite. For om det er forbudt at slippe okser fra de smittede besætninger, men tillatt fra de rene, vil oksen med lethet komme til de smittede besætninger og dermed føre smitten tilbake. Der skulde være en oksehavn i likhet med unghingstehavnene til stort gavn ogsaa i kvægavlens øiemed.«

Amtsdyrlæge S. Sommerfeldt, Kviteseid, meddeler, at sygdommen der i distriket er den, som uten tvil volder kvægeierne de største ulempen og de største økonomiske tap. Sygdommen anføres at brede sig stadig og folk vil gjerne omgaa de gjeldende regler for kastningens bekjæmpelse.

Amtsdyrlæge Th. Nissen, Flekkefjord, anfører:

»Kastningsprøverne ser ut til at kunne faa stor betydning for kastningens bekjæmpelse. Til eksempel skal jeg nævne, at paa en gaard hadde 3 besætninger paa sommerbeite gaat sammen med en 4de besætning, der var smittet av kastning. Av disse 3 besætninger blev nu i høst ved indsættelsen i fjøset tat blodprøve av alle dyrene, 15 stk. ialt; det viste sig da, at én var blit smittet paa sommerbeitet. Denne ko blev nu solgt til slagt og manden slap saaledes at faa sit fjøs smittet, hvilket selvfølgelig hadde stor økonomisk betydning for ham.«

Statsdyrlæge S. Tillier, Bergen, meddeler:

»Kalvekastning forekommer fremdeles hovedsagelig i de mere kroniske former. Den optraeder saaledes av og til paa alle 3 landbruksskoler her, men det er nu næsten bare hos unge kvier, og de kaster saa at si aldrig mere end én gang; der tages da ogsaa attid de mest omfattende forholdsregler mot den. Sygdommen viser sig i det hele her at gjøre liten skade; den har liten eller ingen indflydelse paa melkeutbyttet og dyrene blir i regelen med tiden let drægtige igjen; det kjedeligste ved tingen er, at skolerne paa grund av sygdommen forhindres fra at sælge sine kalver til livdyr til ikke smittede besætninger.«

Amtsdyrlæge P. Seglem, Marifjæren (N. Bergenh. amt), meddeler:

»Kalvekastning og ringorm har hat en ganske betragtelig utbredelse. Disse sygdomme blir saa godt som aldrig anmeldt og deres tilstedevarsel kommer kun til dyrlægens kjendskap lejlighetsvis eller naar sygdommen har tat et saadant omfang, at huðsyreierne finder det fornuftigst at søke hjælp. Dette er et beklagelig forhold, da særlig smitsom kalvekastning forårsaker saa store tap, at det maatte være at anse som en nationalulykke om sygdommen hadde hat samme utbredelse overalt i landet, som inden store dele av mit distrikt. Jeg vil anta, at melke-mængden i en besætning, der er inficert med kastning, reduceres med mindst en tredjedel og da melken og de derav tilvirkede produkter utgjør en væsentlig del av

landbrukets avkastning, er det forstaaelig hvilket tap denne ene sygdom for-aarsaker.

At kalvekastningen har et saadant omfang her i distriktet og, som det fremgaard av mine kollegers tidligere aarsberetninger, forøvrig ogsaa i hele amtet, hænger sammen med at befolkningen vistnok ikke har kjendskap til husdyrloven og derfor saa godt som aldrig iagttar nogen forholdsregel, som kunde lede til at sygdommen blev begrænset og tilbaketraengt. Jeg tror det vilde være af betydning om amtet gjennem bekjendtgørelser indskjærpet husdyreierne at iagttaa de forholdsregler, der er foreskrevet i husdyrloven.«

Amtsdyrlæge *A. Monseth*, Meldalen, meddeler:

»Av smitsom kastning er forekommert mange tilfælde. De fleste eiere gaar nu radikalt tilverks og lar de smittede dyr nedslagte. Naar et mistænkelig kastningstilfælde indtraffer, blir i almindelighed en blodprøve indsendt til undersøkelse paa Veterinærinstitutet. Kvægeierne er meget fornøiet med, at en saadan undersøkelse av blodprøver kan bli foretaget, og det er da ogsaa en meget gavnlig foranstaltning. Naar man nu med passende mellemrum indsender blodprøver fra en smittet besætning, kan man faa denne utrenset paa ganske kort tid. Et par større besætninger i Meldalen er nu saaledes smitbefri efter et aars forløp. Dersom der ikke hadde været anledning til at faa blodprøver undersøkt, vilde antagelig smitten ha holdt sig i aarevis ogsaa i disse besætninger.«

I forbindelse med kastning omtaler flere dyrlæger den stadig tiltagende ufrugtbart het (sterilitet) hos kvæget. Foruten i besætninger hvor den smitsomme kastning optræder, optræder lidelsen ogsaa i besætninger, hvor kastning ikke har vist sig. Dyrlæge Albrechtsens behandlingsmetode for denne lidelse anvendes af flere dyrlæger med held.

10. Lungenesyke og influenza hos hesten.

Av lungesyke hos hesten er behandlet i alt 549 tilfælde. De fleste sygdomstilfælde er anmeldt fra Kristiania by (229 tilf.) samt Akershus (129) og Buskeruds amter (111), hvorhos sygdommen ogsaa optrædte i Bratsberg, Jarlsberg og Larvik og Smaalenenes amter foruten enkeltvise tilfælde i Kristians og Hedemarkens amter (se tabel I).

Ved sygdommens behandling blir mere og mere anvendt salvarsan og neosalvarsan med godt resultat. Angaaende denne behandlingsmaate og sygdommens optræden i Kristiania henvises til et referat herom i »Norsk Veterinærtidsskrift« 1914 (26. bd.), side 95.

Amtsdyrlæge *N. Dahle*, Lillestrøm, anfører:

»De fleste lungesykeltilfælde indtraff paa Lillestrøm hoppehavn i juli og august maaned. En av de angrepne hopper døde. Alle de øvrige kom sig. I 14 tilfælde anvendtes salvarsanbehandling. Alle disse 14 stk. blev indsprøjtet med 4,5 gram neosalvarsan, enkelte paa et tidlig stadium av sygdommen, andre senere med langt fremskreden lungefortætning. Ca. 2 døgn efter indsprøjtningen var hestene feberfri. De hester som ikke blev indsprøjtet var syke i flere uker og en

av disse døde. Neosalvarsan anvendt i tilstrækkelig dosis synes at virke sikkert helbredende paa hestens lungesyke og behandlingen er let og liketil, hvis hesten ikke er meget nervøs og urolig.«

Stadsdyrlæge *Koren Lund*, Skien, meddeler:

»Distriktet fik en slem lungesykepidemi — hitført med en hest fra Kristiania. Dødeligheten var ikke stor trods enkelte hester var haardt angrepne. Salvarsan blev ikke benyttet. Forløpet av lungesyken var høist forskjellig; enkelte hester var syke længere tid med eftersyglomme i seneskeder og led, mens andre overstod sygdommen hurtig. Enkelte var saaledes blot syke 3 à 4 dage. Feberen kunde gaa ned fra 41° C. til $38,5^{\circ}$ paa to dage. Disse patienter kunde staa ved siden av andre der hadde sygdommen i maanedsvis. Alle hester hadde regulære symptomer paa hestens lungesyke til at begynde med. $\frac{3}{4}$ av hestene hadde den godartede form av sygdommen, og hadde salvarsan været benyttet tror jeg denne hadde faat øren for sygdommens gode forløp. Jeg mener saaledes at en mere godartet smitsom lungesyke ikke sjeldent optræder ved siden af den ondartede.«

Angaaende tilfælde av influenza hos hesten se tabel I.

11. Ringorm.

Hos kvæget er i aarets løp behandlet mange tilfælde av ringorm, ialt 2563, hos hesten 41, hos svin 66 og hos gjeten 2.

Hvad der i tidligere beretninger er anført om smitteforholde m. v. gjelder fremdeles. Der klages saaledes over sygdommens indpas ved indkjøpt driftfæ, paa fællesbeite og indkjøp av dyr fra distrikter eller fjøs, hvor sygdommen forekommer. Det anføres ogsaa ofte, at den overføres til mennesker, særlig kvægrogtere, hos hvilke utslettet til sine tider kan anta en mere eller mindre ondartet karakter.

Amtsdyrlæge *B. Trønnes*, Stai, anfører:

»Ringorm har hat megen utbredelse, saa den paa store strækninger har vist sig i alle besætninger. Den optraadte paa flere sætre og fik en stor utbredelse inden hjemkomsten om høsten. I store besætninger gik den fra det ene dyr til det andet, mest hos ungdyr. Som følge av ringormens store utbredelse og ivrigt behandling av samme har den været en almindelig forekomst hos mennesker.«

Amtsdyrlæge *N. Thorshaug*, Løiten, anfører:

»Av sygdommer, der sidste aar har optraadt særlig hyppig, maa nævnes ringorm hos kvæg. Siden store masser av gudbrandsdalsokser blir indkjøpt til bygdene herover hver høst, breder denne sygdom sig sterkt, da størstedelen av disse okser er angrepet av sygdommen, naar de kommer fra fjeldet. Okserne fordeles utover et stort antal gaarder, hvor de saa smitter den øvrige besætning. Lidelsen er i de fleste tilfælde ikke saa svær at helbrede; men dyrene lider øiensynlig under den. Desuden er at merke, at den let overføres til mennesket, og er hos dette ofte en baade langvarig og høist ubehagelig lidelse.«

Amtsdyrlæge *T. Loland*, Hevne, meddeler:

»Av ringorm har jeg især i sidste halvdel av 1913 behandlet noksaa mange tilfælde, og flere end ellers i foregaaende aar. Smitten er flere ganger overført til husstanden og enkelte ganger paa meget ondartet vis.

Som eksempel kan anføres, at en mand laa ca. $\frac{3}{4}$ aar paa Trondhjems sykehus uten at man der fik bugt med sygdommen. Han ligger nu hjemme, men er langtfra endnu frisk; det er nu over et 1 aar siden han angrepes.

Vedkommende blev smittet av en hest, som hadde ringorm i sterk grad.«

12. Benskjørhet.

Benskjørhet hos kvæget har ogsaa i 1913 optraadt med ikke faa tilfælde i visse distrikter, særlig nordenfjelds og tildels paa vestlandet.

Amtsdyrlæge *T. C. Langballe*, Overhallen, meddeler:

»Særlig bemerkelsesværdig i de sidste 3 aar er de mange tilfælde av benskjørhet. I Lierne og i nordre Grong var de fleste bessætninger benskjøre. Ved foredrag og under praksis har jeg virket for forebyggende anvendelse av store mængder benmel og med godt resultat.«

Amtsdyrlæge *K. Schjeflo*, Inderøen, anfører:

»Benskjørhet (osteomalaci) har optraadt i uforholdsmæssig stor utstrækning og forvolder store tap, idet dyrenes ydeevne og huld avtar meget betydelig. Kun et faatal av tilfældene kommer under dyrlægebehandling, hvilket er beklagelig, da en betimelig og rigtig behandling, næsten uten undtagelse i løpet av forholdsvis kort tid fører til helbredelse. Som forebyggende middel synes sildemel at ha en meget gunstig virkning.«

Amtsdyrlæge *F. V. Holmboe*, Lyngdal, anfører:

»Benskjørhet var paa forsommeren almindelig. Dens opræden enkelte steder synes at kunne forklares bedst ved antagelse av at en infektion er medvirkende. Paa en gaard var der tidligere, for en 15 aar siden, aldrig benskjørhet. Da saa sønnene reiste ut og de gamle blev alene forfaldt gaardsbruket endel og benskjørhet er nu en aarviss plage. Hos naboen, hvor der er den samme jord, men hvor jorden i en aarrække har været drevet saa slet, at det neppe fortjener navnet jordbruk, har der aldrig været benskjørhet. Paa det første sted har der været fodret endel med kraftfoder og de har git benmel, den andre fodrer omtrent udelukkende med høi fra sin forpinte jord.«

13. Blodurin.

Av blodpis, »grassot«, hos kvæget er behandlet ialt 1354 tilfælde, hvorav 41 dræptes og 152 døde.

Dyrlægerne antar, at der aabenbart eksisterer flere former av denne sygdom. Dels oprør den i visse distrikter væsentlig under havnegang, mens den i andre egne av landet særlig optræder under staldforing. Sygdommens karakter og forhold likeover behandling med forskjellige medicamenter er ogsaa varierende. Som regel ansees dog blodpis hos kvæget

for at være en alvorlig lidelse som det gjælder at faa under behandling hurtigst mulig hvis man skal vente et godt resultat.

I den senere tid anvendes trypanblaat ved behandling av denne lidelse. Saaledes skriver amtsdyrlæge *Th. Nissen, Flekkefjord*:

»Blodurin er iaar for 7 tilfældes vedkommende behandlet med indspøitning av trypanblaat-opløsning. Herav blev de 5 indsprøitet i halsareaen og kom sig alle, 2 blev indsprøitet subkutant, derav døde den ene, som var usedvanlig haardt angrepen. Det viste sig i det dødelig forløpne tilfælde, at trypanblaat-opløsningen 24 timer efter endnu ikke var bleven suget op i dyrets krop, men fremdeles laa under huden, saa denne metode kan neppe anbefales.«

Amtsdyrlæge *H. Hole, Mandal*, meddeler, at der i 1913 forekom en mængde tilfælde av blodurin. Amtsdyrlægen er nu gaat over til kun at bruke trypanblaat og resultatene av denne behandlingsmaate er adskillig bedre end ved kininbehandlingen.

Amtsdyrlæge *F. V. Holmboe, Lyngdal*, uttaler:

»Blodpis er den sygdom, der i disse distrikter volder de største tap. Ved sygdommens behandling har jeg iaar omtrent udelukkende brukt 1—1,5 gram trypanblaat intravenøst. Resultatene har været opmuntrende og synes ialfald at være av mere værdi end den tidligere kininbehandling. Man iagttar ofte en paatagelig bedring allerede i første døgn efter midlets anvendelse.«

Amtsdyrlæge *Th. Skjævestad, Aalesund*, anfører:

»Utpaa forsommeren, efter en regnveirsperiode, optraadte mange tilfælde av blodpis hos kvæget, hvorav flere døde. I regelen blir dyrlægen ikke hentet til disse patienter, og blir han hentet er det almindelig saa sent, at dyret holder paa at dø. Blodpis er sikkert den sygdom, som aar om andet kræver de fleste ofre her i distriktet. Ved behandlingen anvendtes dels kinin, dels jodkalium og saltsyre. Resultatene var ikke særlig gunstige, ialfald i de sværere tilfælde.«

Amtsdyrlæge *J. E. Grøholt, Børseen*, meddeler:

»Hæmoglobinuri hos kvæget har forekommet med en del tilfælde efter at dyrene var indsatt paa fjøset. Sygdommen har været meget ondartet og forårsaket endel dødsfald. I flere tilfælde forekom der ikke nogen forandring i urinen førend fire à fem dage efter sygdommens begyndelse. Som kurativt middel mot sygdommen har man begyndt at benytte »trypanblaat« med et meget godt resultat.«

14. Rensyke.

I beretningen for 1911 side 29 omtales en pestagtig syke blandt rener i Kautokeino-fjeldene. I 1913 utbrøt en lignende smitsot blandt renene i endel lappebyer i fjeldene vest for Mosjøen i Nordland. Fra sidstnævnte utbrudd blev der indsendt endel materiale fra syke eller døde rensdyr til nærmere undersøkelse ved veterinærlaboratoriet for om mulig at faa bragt paa det rene sygdommens aarsak.

Ved undersøkelser bragtes paa det rene, at der fordaa en specifik infektionssygdom som ikke tidligere hadde været gjort til gjenstand for

undersøkelser her i landet. Sygdommen viste sig at bero paa et smitsstof, henhørende til gruppen hæmorrhagisk septikæmi (»pasteurellose«) og den synes i flere henseender idetheletat at staa den saakaldte »Vildtsyke« nær. Efter alt at dømme er denne renfarsot identisk med den paa den svenske side av grænsen nordenfjelds i 1912 og 1913 optrædende »rensjuka« som er gjort til gjenstand for nærmere undersøkelse og utførlig beskrevet av svenske forskere.

Angaaende denne sygdoms optræden her i landet og de undersøkelser som blev foretak over den i 1913 og 1914 ved veterinæraboratoriet, henvises til tillægget til nærværende beretning.

15. Forskjellige sygdomme.

Lollandsk syke. Av denne sygdom er behandlet 29 tilfælde, hvorav 22 angives slagtet og 4 dræpt. Som vanlig indtraf de fleste tilfælde i Kristians amt, ialt 22 tilfælde, mens kun enkeltvise tilfælde iagttores i enkelte andre amter.

Amtsdyrlæge *Bach-Gansmo*, Lesje, meddeler, at der forekommer en masse tilfælde av lollandsk syke der i distriket. Folk kjender sygdommen godt, og dens optræden der antages at være av gammel dato. Han indsendte til veterinæraboratoriet et tarmstykke paa en ko med et atypisk forløp av sygdommen. Ved undersøkelse paa laboratoriet konstateredes, at tarmstykket var sæte for en hæmorrhagisk betændelse med krupøs-difteritisk belæg paa slimhinden; ved mikroskopisk undersøkelse av den syke tarm viste den sig at huse en mængde syrefaste baciller, der ikke var til at skille fra de man finder ved lollandsk syke.

Kopper hos kvæg. Om lokale utbrudd av ko-kopper beretter flere dyrlæger.

I august til september optraadte her i distriket en meget ondartet ko-koppeepizooti, meddeler amtsdyrlæge *M. Maalsnes*, Hitteren. Sygdommen forekom praktisk talt i hveranden besætning i Hitteren og Kvenvær herreder. Ogsaa i ganske isolerte besætninger ute paa øerne optraadte sygdommen. Jurbetændelse som komplikation forekom noksaa almindelig. Sygdommen skrev sig ganske sikkert fra den om sommeren foretagne koppevaksination af barn.

Hvalpesyke hos hunden har paa sine steder vundet lokal utbredelse. Bl. a. skriver amtsdyrlæge *H. Stenersen*, Sarpsborg:

»Av andre smitsomme sygdomme som har hat stor utbredelse i dette aar maa ogsaa nævnes hvalpesyken. Den har optraadt med mange tilfælde baade paa landet og i byen og været mer end almindelig ondaret i herværende distrikt. Den har hyppig gåaet over i den nervøse form med hjernesymptomer og krampe; av disse

aarsaker har 4 hunder maattet avlives. Av de mangfoldige slags sera og patent-mediciner som anbefales mot denne sygdom har undertegnede blandt andet forsøkt serum »D. W.« I visse tilfælde, hvor fordøielseskanalen er angrepet, har det aabenbart hat en heldig virkning. Desuten er forsøkt et amerikansk serum. Under forutsetning av at der foreligger ren hvalpesyke, kapillær bronchitis og katarrhalsk pneumoni og tilfældet er paa begyndelsesstadiet uten sterkt fremskreden blandingsinfektion har ogsaa sidstnævnte serum hat god virkning ved de faa tilfælde undertegnede har hat anledning til at benytte det.«

Smitsom bronko-pneumoni hos sauere. Herom meddeler amtsdyrlæge *H. Gjørud*, Aal i Hallingdal:

I en sauestald optraadte en smitsom bronko-pneumoni blandt sauene, mens gjetene, som gik sammen med sauene, ikke blev angrepet. Sygdommen forekom baade hos de voksne sauere og lammene (baade ældre og nyfødte) og i førstningen døde samtlige angrepne dyr. Senere tok man fat med energiske dampninger (kreolin og ætherol, terebinthin, crud. å part) og da kom dyrene sig, især naar de blev sat under behandling, saasnart sygdommen viste sig.

De syke dyr sturet først et par dage og tapte øtetysten. Da begyndte aandetraettet at bli hyppig, og dette øket paa stadig, eftersom sygdommen tiltok; paa de senere stadier av sygdommen var aandedraettet meget hyppig og anstrengt. Dyrene stod som en krak med alle ben strittende ut fra kroppen. I lungene hørtes der blæsende, anstrengte aandelyd og enkelte boblelyd. Ved obduktionen fandtes bronkier og lufrør fyldt av en tynd, skummende væske.

Kalvedødelighet er meget slem, anfører amtsdyrlæge *B. Gansmo*, Lesje; flere av de største fjøs mistet saa at sige alle kalvene før de blev en maaned gamle.

Spolorm. Amtsdyrlæge *Th. Skjævestad*, Strandens (Romsdals amt) meddeler, at i Strandens og Stordalen, hvor hestebestanden næsten udelukkende bestaar av folhopper, plages follene og unghestene meget av spolorm hver høst og vinter. Alle føl har praktisk talt orm i sig om høsten i mer eller mindre grad, naar de staldsættes. Belært av dette er da ogsaa alle føleiere meget paapasselig med at faa git sit føl et eller to ormpulver straks føllet er sat paa stald for vinteren. Alting tyder paa at baade havnegangene og haamarkene er sterkt inficert med ormegg. Dyr lægen blev engang tilkaldt til et 4 maaneder gammelt føl, som var saa medtat av ormlidelse at det døde. Det vilde hverken patte eller spise, men naar det sæknet hodet kom spolorm og andet maveindhold ut gjennem næsen. Der blev ikke anledning til at obducere follet, men eieren fortalte, at maven fandtes fuld av orm, og ormene laa sammenkoblet i næsteform.

Hjerne- og rygmarvsbetændelse hos gjeter. Amtsdyrlæge *Th. Flønæs*, Stjørdalen, meddeler:

»Akut hjerne- og rygmarvsbetændelse hos gjeter er forekommet paa en plads. Av 8 gjeter døde 6 i løpet av en maaned. Der optraadte voldsdimme tetaniske kramper saa snart man berørte dem. Dyrene var syke fra 6—24 timer, før de kreperte. Ved obduktion fandtes hinden om den forlængede mary blaaligsort, likesom selve hjernens hinder var sterkt hæmorrhagiske og hjernens kar injicerte. Har set lignende tilfælde paa Søndmør, hvor især sauere angrepes. Sygdomsbilledet og forløpet var her aldeles det samme.«

Amtsdyrlæge *O. P. Rolfseng*, Volden (Søndmør), anfører:

»I mai, mens der endnu laa sne i utmarkene med sterk nattefrost, blev en hel del lam og sauere, der laa ute om nættene angrebne av en sygdom, som paa disse kanter kaldes »vildsyke«.

Særlig var det de fineste og bedste lam som angrepes. Symptomene kunde variere meget, fra ringe uttalt stivhet i benene til fuldstændig lamhet.

De fleste hadde nogen feber. Dyrene var svært ængstelige, gangen stiv, ofte var de ikke i stand til at staa hverken paa for- eller bakben. Ikke faa hadde kramptraekninger i hals- og kropsmuskler. Der var conjunctivit og rhinitis med utflod som senere under sygdomsforløpet blev purulent.

De, der ikke var sterkere angrepne end at de kunde ta næring til sig blev helbredet. Reconvalescensen var ca. 6 uker, og mange blev sat betydelig tilbage i utvikling, fik ortriter med forkøblede ben eller ogsaa varige lamheter. Noget om sygdommens aarsaksforhold kan ikke bestemt siges; men nattekulden synes at være et prædisponerende moment.«

Smitsomt læbeutslet. Amtsdyrlæge *O. P. Rolfseng*, Volden (Søndmør), anfører:

»Hos gjeter har der i efteraaret optraadt en smitsom læbebændelse, der begyndte med blærer, som brast og tørret ind til skorper; der var betydelig hævelse i læberne, saa foderoptagelsen vanskeliggjordes. Ikke sjeldent næsecatarrh og conjunctivit i tilslutning til lidelsen, og i nogen tilfælde affektioner av de øvrige respirationsslimhinder og i to tilfælde død som følge av broncho-pneumoni. De øvrige kom sig forholdsvis snart ved behandling.«

Alvella eller hovesot. Amtsdyrlæge *F. V. Holmboe*, Lyngdal, meddeler:

»Paa gaardene Lille Kvælland og Vindland i Lyngdal har ogsaa iaar optraadt nogen tilfælde av en der aarvisst optrædende sygdom paa lammene. Sygdommen kaldes »hovesot« eller »den galne sotten«, den kjendes ogsaa enkelte steder i Kvaas sogn. Det viste sig at være ganske den samme sygdom, der er beskrevet fra Stavanger amt som »alvella«.

Denne sygdoms analogi med boghveteutslet er paafaldende. Sollysets betydning sees dels derved, at sygdommen kommer efter solskinsperioder og at det kun angriper hvite lam, dels ved at mørket har en meget gunstig indflydelse paa de angrepne dyr. Et spørsmål av interesse er om de cerebrale forstyrrelser er primære eller bare en følge av øregangs- og øienlidelserne. En medvirkende giftplante maa jo her søkes blandt beitternes flora. Jeg har derfor optat en fortægnelse over dette alvellastrøks flora og en sammenligning av de forskjellige alvelladistrikters plantesamfund kunde muligens føre til en bedre forståelse av denne sygdoms aetiologi. Blandt

karakterplanter der optraadte i noget større mængder maa nævnes *narthecium ossifragum* og *arnica montana*.«

Sviva. Amtsdyrlæge *H. Olsen*, Maalselven, opfører 4 tilfælde av sviva hos hester. I Bardo og Maalselvens øvre del skal der ha forekommet en svivalentgende sygdom i enkelte gjetebesætninger.

Kronisk indigestion hos melkekvaæget (kronisk melkefeber osv.) er en sygdom som gjentagende er omhandlet i de foregaende aarsberetninger. Sygdommen synes at ha ganske stor utbredelse i mange egne og flere dyrlæger omtaler sygdommen indgaaende. Luftbehandling som ved melkefeber foretages ofte med held.

Skjørbuk. Amtsdyrlæge *K. Myran*, Indre Næro, meddeler:

»I april maaned hadde jeg et tilfælde av skjørbuk hos en aarsgammel grisepurke. Den blev slap og døsig allerede et par dage efter »grisingen«, laa mest i »bolet« og vilde ikke ta til sig anden mat end litt melk. Den hadde ingen feber eller viste sygdomstegn førvrig.

Efter at der var gåaet en 14 dages tid paa den maate, fik den større og mindre blødninger i huden, mest nedover siderne og fortrinsvis i børsterøttene. En dags tid senere kom der blodig flod fra munden. Til at begynde med var det lyse-rødt og ikke ildelugtende.

Purken blev nu flyttet over i et større og lysere rum, men det var omtrent umulig at faa den paa benene og naar det lykkedes sjanglet den betydelig. Tilstanden blev værre for hver dag. Mundfloden blev mørkerødt og meget ildelugtende, ligesom hudblødningene blev større og mere mørke. Jeg hadde hele tiden, fra mundfloden kom, anvendt gentiana-infus og chinin, men da dette viste sig virkningsløst, gik jeg over til at gi den større doser kamfer (2 gr.) 2 ganger om dagen. Efter en 2-3 dages behandling med kamferet, kviknet purken til og var en 14 dage senere helt bra.

Den blev slagtet en maaneds tid derefter og der var da intet syklig at opdage.«

Levercirrhose hos svin. Amtsdyrlæge *L. Sjaastad*, Namsos, meddeler:

»Med faa ord skal berøres en ikke sjeldent kalamitet hos unge svin. Jeg har betegnet den som levercirrhose. Altid dreier det sig om svin, der som ganske unge har lidt af diarrhé, men som senere har bedret sig noget. I 4 til 5 maaneders alderen begynder de atter at skrante. Appetitten tar gradvis av, samtidig som dyret magrer hen og faar en tør, eiendommelig mørk, furet hud. Ogsaa iagttager man altid betydelig gulsort Andre symptomer sees ikke, uten lidelsen da samtidig skulde være parret med rachitis, hvad man undertiden ser. Ved obduktion har jeg altid fundet leveren forstørret, ualmindelig haard av konsistens med granulerende overflade. Galdeblæren har været atrofieret, fett og flesk gulstøttig. Tarmene bleke og sammentrukne. Denne hypertrofiske levercirrhose antokes at være av toxisk natur. I litteraturen er anført lignende tilfælde fremkaldt ved foring med bærme; men saadant foder har ikke været benyttet her. I begyndelsen forekom tilfældene dunkle,

men nu stilles diagnosen let. Har sygdommen naadd nogen større grad med utpræget gulsort, ansees behandling for fuldstændig haabløs.«

Aktinomykose. Dyrlæge *I. Hvattum*, Fredriksstad, meddeler:

»Av aktinomykose kan nævnes et tilfælde hos en ko, som var avmagret og hadde staat med hoste i længere tid. Ved undersøkelsen av brystet fandtes dæmpning og bronkøst pust. Billedet gav indtryk av tuberkulose; men ved slagtningen viste lungen sig at være sæte for en betydelig utbredt aktinomykose.«

Fotskab hos hest forekom med 2 tilfælde i en besætning anfører amtsdyrlæge *R. Bjerke*, Vaaler.

Svineskab blev paavist i endel besætninger med overførelse av smitte til 8 mennesker (amtsdyrlæge *B. Trønnes*, Stai).

Katteskab

holder sig fremdeles i Arendal, anfører amtsdyrlæge *Egeberg*. Helseraadet har paabudt anmeldelse og der er dræpt 11 katter. Skabben lar sig helbrede i begyndelsesstadiet ved indgnidning af svovlammonium (5), salicylsyre (1) og vaselin (50 dele).

Det er en ren ynk at se de sterkt angrepne dyr; huden paa hodet ser ut som belagt med bark. Katten levnes aldrig ro, men klorer sig ustanselig. Sluttelig blir den blind og dør av avmagring.«

Godartet beskelersyke. Amtsdyrlæge *C. Hannestad*, Sundalsøren, anfører:

»Godartet parringssyke er iagttat hos seks hester. Hvorfra smitten er kommet har jeg forgjæves søkt at utfinde idet samlagshingsten kun har bedækket kjendte indenbygds hopper. Sygdommen saaes først hos hingsten i form av bønnestore til øtøre-store blærer paa kjønslemmet og præputium.

Den ellers meget villige hingst negtet parring og man blev herved opmærksom paa lidelsen. Senere skedde bristning af blærerne, som efterlot en lyst væskende flate, der ved behandling snart heledes. Paa lignende maate viste sygdommen sig hos hoppen, begrænset til den ytre del av vagina og kjønslæberne. Blærerne og de senere saar fremkaldte sterke traengninger, som imidlertid straks gav sig ved behandling med Burows væske. Efter tre ukers forløp blev hingsten efter benyttet til bedækning, idet penis og præputium i denne tid daglig blev badet med sublimtvand.«

Amtsdyrlæge *J. Gjøvik*, Opdal, anfører:

»Fem hopper og en hingst blev angrepet av godartet beskelersyke. Hos hopperne kom der en masse smaa pustler i og omkring vulva paa undersiden av halen og paa buken og insiden av laarene. Hos hingsten kom utslet over hele penis, især paa dens underside. Pustlerne tørret ind til smaa skorper, som faldt af efterlatende et hvitt ar. Almenbefindendet ikke forstyrret, litt smerte ved urinering. Forløp meget godartet, fuld helbredelse efter 2—3 uker. Smitten kom fra nabobygden, Sundalen, hvor sygdommen skulde være meget utbredt. En hoppe herfra, som var i Sundalen til bedækning, kom tilbake med sygdommen. Trods forsigtighet blev dog de ovennævnte smittet.«

Rygmarvslidelse hos hest. Amtsdyrlæge *C. Jørgensen*, Rakkestad, meddeler:

»I juni forekom hos en 3 aars hingst en rygmarvslidelse, i likhet med to i 1912 iagttagne tilfælde. Da hingsten forspændt et let kjøretøj skulde tilbakelegge et stykke vei, faldt den efter ca. 5 minutters kjøring. Den kjørtes straks hjem og sattes paa stald. Ved min ankomst fandtes noget forhøjet temperatur, men hovedsymptomet var ataktisk baklemsbevægelse. Den slingret, naar den førtes frem i skridt, saa den var nær ved at falde. Hesten var forøvrig kvik, dens almenbefindende syntes litet forstyrret. Den hadde noget vanskelig ved at tømme rectum. Urinen var normal. Den ataktiske bevægelse holdt sig i ca. 1 maaneds tid, hvoretter hingsten gradvis bedredes indtil den i august var saa godt som fuldt restituert.

De samme symptomer og det samme sygdomsforløp iagttoges hos en 3 aars hingst i 1912. Denne blev syk kort tid efter at en ældre vallak paa samme gaard var død av samme lidelse. Hos vallaken blev symptomene straks voldsommere, den fik svælglammelse og laa i en narkoselignende søvn. Det eneste som vækket den var vandets risling; straks satte den sin mule dypt ned i vandbotten, som en kultersk hest, men det iagttoges ikke at den svælget. Efter 3—4 dages sygdom døde dyret.«

Ogsaa andre dyr læger paa de kanter vil ha bemerket lignende sygdomstilfælde.

Jernbanefeber. Amtsdyrlæge *H. Stenersen*, Sarpsborg, meddeler:

»Av sjeldnere tilfælde er behandlet et tilfælde av jernbanefeber hos en drifteko fra vestlandet, som hadde ligget syk fra Aal station av og indtil den kom til Sarpsborg (ca. 2 dage). Den blev blandt andet behandlet med luftinfusion, frotteringer, stimulantia, men forgjæves, den maatte slagtes; kjøttet ubruklig.«

Stadsdyrlæge *H. Piro*, Porsgrund, meddeler:

»En kvæghandler kom hit til Porsgrund i oktober maaned med ca. 30 kjør pr. jernbane fra Bergen. Kjørene var smaa, og de fleste i tyndt hold. Alle skulde kalve i løpet av de første 3 uker. Enkelte av dyrene var ankomne med skib til Bergen og blev ført umiddelbart over til toget, saa reisen vistnok for enkelte varte over 4 døgn. Da toget kom til Larvik, var en ko saa daarlig, at eieren, der medfølgte transporten, lot tilkalde dyrlæge, der hadde behandlet koen med luftindpumping i juret som ved melkefeber. Ved ankomsten hit laa foruten denne ko en til komatøs hen i jernbanevognen. Tilstanden lignet ganske sterkt uttalt melkefeber. Temperaturen subnormal; dyrene komatøse, kolde og tympanitiske. Da de friske kjør nu skulde slippes ut, viste den ene sig at dingle med bakkroppen og maatte sættes ind på nærmeste gaard, hvor den snart blev liggende, som de to før nævnte. I løpet av natten døde den ene og næste morgen laa to andre ute av stand til at reise sig og æte. Tilstanden forværredes, saa de 4 gjenlevende syke maatte slagtes. Eieren mistet altsaa 5 kjør som følge av transporten.

Behandling med frottering og subkutane injektioner av sol. natrieo-coffeicus gav ingen virkning.

Anæmi hos hester. Amtsdyrlæge *L. Slagsvold*, Trysil, anfører:

»Den i Trysil forholdsvis almindelig optrædende anæmi hos hesten har ogsaa iaar vist sig med endel tilfælde, dog forholdsvis faa. Meget ofte optrær der i tarmene (særlig i blindtarmen og forreste del af stortarmen) hos saadanne anæmiske hester en mængde smaa rundorme (*strongylus armatus*-arter). Jeg har i den senere tid begyndt at behandle disse blodfattige hester med ormemedler, førend jeg har gaat over til den egentlige behandling for anæmi. Etpar av de paa denne maate behandlede hester har kommet sig helt.«

Amtsdyrlæge *N. Thorshaug*, Løiten, anfører i en indberetning, datert 11te mars 1914, følgende:

»En sygdom som herover tidligere kun meget sjeldent er iagttatt, har sidste sommer og efteraar optraadt med flere tilfælde. Det er den i Trysil og Engerdalen kjendte anæmi hos hester. Sygdommen syntes at opstaa paa en bestemt havnegang her i amtet, nemlig paa Raufjeldet. Jeg har hat anledning til at iagtta 5 tilfælde sidste høst. 3 hester døde, 1 kom sig helt og 1 helbrededes delvis.

Sygdommens symptomer er i korthet følgende:

Sterk feber — $39,5^{\circ}$ — $41,6^{\circ}$. Stor mathet med dinglende og slæpende gang. Pulsen liten og hyppig, omkring 80. Åtelysten liten. Allerede i begyndelsen av sygdommen er alle slimhinder paafaldende bleke.

Forløpet er høist forskjellig. Et av de i høst iagttagne tilfælde — likesom et for 2 aar siden fra Engerdalen — medførte døden i løpet av 8 dage. I andre tilfælde er sygdommen længerevarende med bedringer og periodiske tilbakefald. Et av de helbredede tilfælde fra sidste høst varte i ca. 3 maaneder. I denne tid kunde temperaturen være normal i 8 dage ad gangen, hesten være livlig, æte og drikke godt. Saa indtraadte pludselig feber, over 41° , som holdt sig uforandret op til 6 dage for at falde langsomt ned til det normale. Denne hest har nu været fuldstændig frisk siden like før jul.

Det andet tilfælde som er betegnet som delvis helbredet har varet siden først i september maaned. Efter 2 maaneders forløp maatte hesten betegnes som frisk, omend den var i mindre godt hold og med noget opknepen buk. Hesten forsøktes i bruk og det gik ganske bra; men pludselig fik den tilbakefald med sterkt feber og symptomer forøvrig som første gang. Tilbakefaldet gik dog snart over, saa den 14 dage senere kunde brukes paany. Siden har den hat flere tilbakefald, det sidste saa sent som i februar iaar. Hesten holder sig noget mager og er slap. Denne hoppe hadde føl, som ogsaa døde av samme sygdom straks efter avvænningen. Ved obduktion finder man bestandig det samme billede. Alle væv paafaldende anæmiske. Den forreste krøspulsaar er sæte for svære trombedannelser. I trombemasserne findes, ofte i stort antal, larver av *strongylus armatus*. I stortarmen, især i dens forreste del, findes store mængder av *strongylus armatus*.

Alle disse hester hadde gaat i havn paa Raufjeldet. Det er endvidere oplyst, at der paa Raufjeldet og i dets nærhet i løpet av sommeren fandtes flere syke hester med svakhet i bakparten, likesom flere døde hester er paatruffet paa nævnte havnestrækning. Mine nabokollegør har ogsaa iagttat flere tilfælde av sygdommen hos hester paa Raufjeldet.«

Smaagrissygdom. Amtsdyrlæge *J. Selnes*, Stord, meddeler:

»I en svinebesætning hadde eieren siden nytaar av 4 kuld griser mistet 17 stykker. Sygdommen begyndte ca. 5 dage efter fødselen og dyrene døde efter 1

dags sygdom, under symptomer av tørst og diarré. Ved sektion fandtes slimhinden omkring pylorus haemorragisk, likeledes tyndtarmen.

I en anden svinebesætning døde av et kuld smaagriser 6 stykker. Disse dyr angrepes ca. 14 dage efter fødselen og døde etter 1 à 2 dages sygdom. Grisene fik en ødematøs hævelse fremover halsen. Ved obduktion iagttoget ødem i bindevævet paa hals og buken.«

Verminos bronkit optraadte i 3 gjetebesætninger i mars og april anfører amtsdyrlæge *J. Mossige*, Sogndal i Sogn; ca. 25 % av de angrepne dyr døde. Paa samtlige steder ophørte sygdommen efter at man hadde sat de friske dyr over i andre hus.

Sarkomer. Amtsdyrlæge *S. Thygesen*, Holand, anfører:

»Som sjeldent forekommende kan nævnes et tilfælde av svulster i hjertet hos en ko. Det første tegn til sygdom hos koen yttret sig ved, at den fik et kolossalt ødem i doglappen, strækkende sig helt frem under underkjæven, snorkende respiration, puls 55, temperatur 38,3. Jeg var nærmest tilbøelig til at anta, at der forelaa et tilfælde af traumatisk perikarditis. Ca 3 uker senere tilsaa jeg atter koen; den var da adskillig avmagret, temperatur 39,6, uregelmæssig puls, forøket hjertedæmpning. Den beordredes nedslagtet og ved obduktionen fandtes en mængde graahvitte, fleskede svulstmasser paa epi- og endocardiet samt i selve hjertemuskulaturen, serøs ansamling i bryst- og bukhule, leveren noget forstørret, fettinfiltrert. Hjertet med svulstmasserne indsendtes til veterinær laboratoriet og det konstatertes her, at det var fibrosarkomer.«

Dyrlæge *O. E. Onstad*, Østre Toten, anfører:

»Sarkom forekom i lever og vom hos en ko. Koen blev slagtet uten forutgaaende sygdomstegn; dens hold var dog betydelig avtatt. Leveren viste sig kolossalt forstørret; i vommen fandtes et par store svulster, ca. 10 cm. i diameter. Svulsten viste sig ved histologisk undersøkelse at være et rundcellesarkom.«

Amtsdyrlæge *Bach-Gansmo*, Lesje, meddeler:

»Et faar blev pludselig daarlig og jeg kunde med lethet konstatere forstørrelse av leveren, hvilket ved slagningen viste sig rigtig, idet leveren nærmest sig en saadan hos hesten, hvad størrelsen angik; den var helt gjennemsaaedd av svulster, der ved nærmere undersøkelse viste sig at være bygget som et rundcellesarkom.«

Sarkom lignende svulst i næsen (sigtebenet) hos hest. Amtsdyrlæge *H. Stenersen*, Sarpsborg, meddeler:

»Et eiendommelig tilfælde hos en hest har særlig interesse. Det var en 8 aar gammel hoppe som i den sidste maaneds tid hadde været usedvanlig træg av sig og helst villet gaa til høire. For tiden var den halt og det var særlig i sidstnævnte anledning undertegnede blev konsulert. Det viste sig at være en almindelig stengalle paa venstre forhov. Imidlertid blev ogsaa hoppens usedvanlige træghed omtalt og ved mørstringen observertes, at den gik til høire og var vanskelig at faa bort fra denne kredsgang, som nærmest hadde karakter av tvangsbewægelse. Ellers aat hoppen godt og var tilsynslatende frisk. Der kunde forøvrig kon-

stateres normal temperatur, puls og respiration. Blindhet paa høire øie. — Hoppen blev stillet i ro i stalden til videre observation og der blev foreskrevet jodkalium.

2 dage efter væsentlig samme tilstand, men efter en mørnstring paa staldgangen, fik hoppen et kortvarig maniakalsk anfall, efterfulgt af sterk døsigheit. Saadan var tilstanden til dagen efter, da jeg atter blev tilkaldt. Hoppen stod da og sov. Idet den blev undersøkt fik den et sterkt og langvarig maniakalsk anfall igjen, hvorunder den skummet av munden og hadde krampagtige tyggebevægelser, bet i krybbekanten, hadde nakkekrampe og kastet sig med voldsomhet og uavladelig fremover mot krybben, steilende, bitende fremfor sig.

Den blev, efterat anfaldet var over og døsigheten igjen hadde indfundet sig — skutt og obducert. — I hjerneskallens hule fandtes da foruten den normale hjernemasse — en godt valnøtstor svulst, der som en tap stod ut fra sigtegruben og fortsatte sig i lobus olfactorius dextra. Fra denne sidste kunde den løses, derimot var dens forblindelse med sigtebensflaten inderligere og denne sidste var gjen-nembrudt av svulststrenger som tapte sig ut mot næsehulen.«

Ved veterinær laboratoriet undersøktes nogen smaaede af svulsten og man fandt at det her maatte dreie sig om et tilfælde af de fra Sverige beskrevne sar-komlignende svulster i sigtebenet hos hesten.

Dyrlæge *B. Svensen*, Sandefjord, anfører:

»Et sygdomstilfælde kan maaske fortjene nærmere omtale.

Den 10de mars tilkaldtes jeg til en pony, som efter at være anvendt til riding $\frac{1}{4}$ times tid fik et ganske betragtelig aandebesvær.

Staldkarlen oplyste at ponyen, der var indkjøpt for en maaneds tid siden, var uvillig til arbeide og at den gjerne gik meg sterkt lutende hode.

Mine undersøkelser godtgjorde, at den selv paa stald hadde et snorkende aandedræt baade ved ind- og uteanding og at dette tiltok i en foruroligende grad selv efter et kort trav. Dyret hadde efter et saadt vansklig ved at holde sig opreist.

Den bragtes paa stald til nærmere undersøkelse næste dag.

Den 11te mars fik jeg meddelelse om, at ponyen pludselig var faldt død om.

Ved sektionen fandtes paa tracheas dorsalside foran bifurkaturen et barnehode stort fibrosarkom, som ved sit tryk forsnævret tracheas lumén til en smal, spalteformig aapning, som vansklig lot sig forcere med en finger.«

Forblødning. Amtsdyrlæge *Fleischer*, Gjøvik, iagttok et tilfælde af dødelig forblødning hos en ko ved bristning af et aneurisma paa halepulsaaren efter at dyret hadde mistet over en bøtte med blod.

Amtsdyrlæge *J. Selnæs*, Stord, meddeler:

»En 10 kvarts dølehest, 3 aar gml., i godt hold havde i en 8 dages tid lidt af næseblødning. Blødningene kom med et par dages mellemrum og blev for hver gang voldsommere. Hesten spiste godt og var forøvrig i god vigør. Under mit besøk fik den et voldsomt anfall. Blodet, som øiensynlig var arterielt, randt formelig i en stor stor strøm fra v. næsebor, litt mindre ogsaa fra høire. Forsøk paa tamponering mislykkedes. Hesten døde efter kort tids forløp. Ved obduktion fandtes et angiøm i næsesvælgrummet, paa slimhindens indenfor og i høide med v. underkjæves ledutvekst.

Angiomet var paa størrelse som en liten valnøt med bred basis og ujevn overflate, let bevægelig og bestaaende av større og mindre sammenflettede aaregrener fra en stoppenaals til ca. 8 à 10 millimeters tversnit.«

Dyrlæge O. E. Onstad, Østre Toten, meddeler:

»Mellemgulvsbrok opstod hos en kvie der blev skræmt af at en liten gut holdt den i halen; dyret løp saaledes med gutten efter sig ca. 300 m. opover en bakke. Kvien fik voldsomme kolksmerter, efter 1 times forløp blev den slagtet, hvorved rupturer av mellemgulvet visste sig paa to steder hvorigjennem indvoldssorganer hadde presset sig.«

Skudvirkning. Amtsdyrlæge G. Ødegaard, Hønefoss, meddeler:

»Som et kuriosum kan jeg meddele, at en harehund under jagten fik et skud i siden med hagel nr. 3. Den var saaret i benene hist og her men 1 hagel var gåaet ind i flanken; hunden blev daarlig og hadde efter en times forløp blodig avføring. Den saa meget stor ut men aat litt. Jeg antok haglet maatte ha perforert en tarm, saa det var skedd blødning ind i tarmen, men ansaa det ikke udelukket at den kunde komme sig hvis haglet var standset inde i tarmen. Hunden var stor et par dage, men kviknet saa til og var helt rask om nogen dage.«

Beskadigelse. Amtsdyrlæge J. Høyem, Tonset, meddeler:

»Ved 11-tiden om formiddagen den 3dje oktober blev jeg tilkaldt til en hest som var paakjørt av nathurtigtoget ved 3-tiden om natten. Hesten fremviste et ganske stygt skue. Muskelpartiet paa omrent hele venstre side av kryds, laar og øverste halvdel av underlaar var løsrevet bakfra fortil, saa laarben og hofteled var blottet; og hele dette kjøtstykke, som vel vejet 8 à 10 kg. var vrængt fremover flanken. Hudsaaret var halvmaaneformig, utgaaende fra underlarets utvendige midte, forløpende langs laarets bakkontur for at ende foran og ind for hofteleddet. Hudsaarets længde ca. 75 cm. Hesten stod godt paa benet men hadde vanskelig for at bevæge sig.

Der blev anlagt 8 avspændingssuturer og foretaget en grundig hudsuturering. Helingen forløp normalt med fuldstændig heling efter 2½ maaneds forløp.«

Fjærplukning. Amtsdyrlæge H. Stenersen, Sarpsborg, anfører:

»I to fjærfæbesætninger har der optraadt en meget generende ernæringsforsyrelse — fjærplukning, som efterhvert har bredt sig til samtlige dyr — de har derved faat et sørgelig reducert utseende og i det hele været utrivelige. Sygdommen skyldes formentlig mangel paa mineralske stoffer i foderet — muligens ogsaa forsterk og ensidig foring, og et ombytte av foder og tilskudd av grønt har været forsøkt samtidig med phosphas calciclus, men uten nævneværdig bedring.«

Tandsygdomme. Dyrlæge J. Krohn, Modum, anfører:

»Noget, der efter undertegnedes mening fortjener opmerksomhet er periodisk eftersyn av hestens tyggeredskaper, til forebyggelse av de pinlige tandspidser med derav flytende ulempen. Som regel kommer jo folk til dyrlæge med en saadan patient, naar tilstanden blir iøinefaldende slem; men det synes, som læsionene av »spidsene« maa bli temmelig graverende, før de melder sig saa sterkt, at eieren bevæges eller nødes til at la foreta eftersyn. Og mishandling av kvaksalver med almindelig rasp er ofte det første forsøk paa rettelse av tilstanden.«

Forgiftninger.

Mønjeforgiftning. Amtsdyrlæge *K. Egeberg*, Arendal, anfører:

»3 kjør i en besætning døde av blyforgiftning. Mønje var benyttet om høsten til at kitte vinduerne med i fjøset. Utpaa vinteren med avvekslende frost og linveir løsnet mønjen og kom ned i krybben, hvor der laa foder. Fjøset hadde 3 rækker krybber og 3 vinduer, saaledes at en række endte ved et vindu, og netop den ko der stod ved vinduet, blev forgiftet.«

Amtsdyrlæge *H. Fleischer*, Gjøvik, anfører:

»Av blyforgiftning døde paa gaarden Haug i Vardal 4 kjør. Haugs nabo hadde paa marken arbeidet med en rørledning og hadde hertil benyttet mønje. Noget av mønjen blev etterglemt paa marken i en krukke og herav hadde de 4 kjør slikket i sig en del. Da jeg kom tilstede, dagen efter forgiftningen, stod samtlige kjør med børstet haarlak, skjalg av og til og hadde et stift stirrende blik. Ekskrementer var ikke avgaat. Dagen etter fik de meget sterke, ganske sort stinkende diarré. Kjørene døde alle under krampe i løpet av 4 dage.«

Amtsdyrlæge *M. Maalsnes*, Hitteren, meddeler, at han paa Sorhitteren saa en hel kvægbesætning (6 dyr) som var behandlet med mønje for utoi. Et par dage efter behandlingen døde to dyr. Dydrene var indpudret over hele kroppen med mønje.

Amtsdyrlæge *J. Gjøvik*, Opdal, forteller:

»En mand fandt for godt at tætte og male en vandingsrende i sit fjøs med blymønje, og tok den i bruk før den tørket. Følgen var, at samtlige 7 kjør, som drak og slikket av renden, blev forgiftet med alle tegn paa en akut blyforgiftning. Stinkende diarré, trækninger, krampe osv. 5 kreperte eller blev slagtet, 2 kom sig.«

Amtsdyrlæge *C. Clausen*, Mosjøen, meddeler:

»Pa en gaard øverst i Rødvadsalen oppe i nærheten av Svartisen i Mo herred optraadte et eiendommelig forgiftningstilfælde i kvægbesætningen. Den 3dje mai blev 3 voksne og 2 ungdyr pludselig syke; da det antoges at være smitsomt, fik jeg fra amtet telegrafisk anmodning om at reise derop. Da jeg et par dage efter kom ditop var særlig 2 af de voksne svært daarrig, de laa ned og var helt apatiske. Pulsen var næsten uføelig. Temperaturen subnormal. Gjødningen var tynd, sort og slimet som tjære, hvori der fandtes en del indtil appelsinstre, sorte, haarde knolder; disse var saa faste, at man maatte bruke magt for at faa dem i stykker, indholdet grovt og svært tørt. Ungdyrene — to aarsgamle kvier — var mindre syke, da jeg var der. De døde imidlertid alle 5. Besætningen bestod af 9 dyr, 5 voksne og 4 ungdyr. Det foder, som disse 5 hadde faat, var svært muggent og stygt. De 3 af de voksne dyr hadde den 1ste faat av dette daarlige foder, disse 3 melket nemlig ikke, da de ikke hadde kalvet endda, hvorimot de 2 andre hadde faat bedre og andet foder. Det som blev tilovers efter disse 3 kjør, blev git til 2 av ungdyrene og alle disse 5 blev syke og døde under samme symptomer. Giftens art kunde ikke bestemmes. Da her forelaa mistanke om en forbrydelse blev der foretaget efterforskning og prøve av foderet og maveindholdet blev indsendt til stads-

kemiker Schmellek til undersøkelse, men heller ikke der fremkom noget resultat om giftens art. Imidlertid blev alt det daarlige foder opbrændt og sygdommen ophørte.«

Dyrlæge K. Hellestøe, Stavanger, anfører:

»I denne forbindelse kan det være av interesse at omtale en liten besætning paa 3 kjør ved Tananger. Dyrene var vasket med 16 — seksten — aar gammel arsenikopløsning og befandt sig ved min ankomst i en ynklig forfatning. To av dem kunde saaledes ikke staa op. Ved behandling kom de sig dog alle.

I en svinebesætning var to unge griser meget syke efter foring med kjøkkenavfall fra Maledemoen. Aarsaken var her den lut, hvormed kokekarrene var renset. Flere unge griser var døde ved min ankomst og blev obducerte; de to syke kom sig.«

Fra Aal, Hallingdal, fortæller H. Gjørud:

»Det er skik og bruk her at vaske dyrene mot utøi med en blanding av petroleum og vand. Lusene later ikke til at generes det ringeste derav, mens kjørene ofte blir syke av vaskringen. Dette ytrer sig i de tilfælde, jeg har set, som en mere eller mindre sterk dermatitis med serøse utsvedninger. Ekssudatet tørrer straks ind og skaller senere av; men selv om hudbetændelsen er temmelig voldsom, er ikke almenbefindendet i synderlig grad forstyrret.«

Amtsdyrlæge F. V. Holmboe, meddeler:

»Av forgiftninger maa nævnes et tilfælde, hvor en ko slukte 17 patroner dynamit; den var adskillig syk, men kom sig.

Forgiftning av kvæg med kviksølv er ikke sjeldent, idet kviksølv utrevet med fett eller smør eller som færdiglavet salve anvendes til at dræpe utøi hos kreaturene. Et par tilfælde kom forrige aar til min behandling, flere tilfælde har jeg faat underretning om og i dette aar har her været en alvorlig forgiftning, hvor 1 ko døde, 1 okse var meget syk og en kalv let angrepet. Der var anvendt »for 25 øre«, hvilket svarer til 10 gram plus »et litet gran«, som de hadde fra før. Dette fordeltes paa 6 dyr i nakkegruben. Derpaa en utbredt dermatit. Ved sektion av den døde ko fandtes begrænsede blødninger i subcutis, en blodig hævelse i gulken og om svelget. Paa vommen og løpen begrænsede blødninger og i ileopsoas-muskelen en større blødning. Dertil var der bronkit og emfysem samt purulent slim i hodets bihuler. Ingen ulceration i munden; der var vistnok nogen salivation, men dette symptom var ikke fremtrædende.«

Amtsdyrlæge A. Piltingsrud, Valdres, meddeler følgende tilfælde av kjøtforgiftning:

»Et tilfælde av vistnok sjeldent art skal jeg tillate mig at nævne. Den ³⁰ ₁₁ 13 foretok jeg efter kommunelægens anmodning reise til en plads for at undersøke flesket av et nødslagtet svin. Tre barn var blit syke, kort tid efter de hadde spist av det. De mistet synsevnen, saa de ikke kunde skille fra hverandre de enkelte ting, pupillen var meget sterkt utvidet. De følte sig matte og avkraeftet. Den mindste, en pike paa 4 aar, var saa syk, at lægen fandt tilstanden yderst betænklig. De kom sig dog alle. En voksen søn, som var paa skogsarbeide og hadde faat med sig av flesket, blev ogsaa syk efter at ha spist av det. Han kunde ikke se at arbeide, og blev saa matt, at han maatte gaa hjem i »tømmerkoien« og legge sig. Han blev frisk om et par dage.«

Konen paa pladsen oplyste følgende:

Grisen hadde været syk ca. 8 dage. Naar den aat, hadde den en gurglende lyd i halsen og av og til hoste. Den laa meget og hadde et hyppig aandedræt. En av de sidste dage, den levet, fik den et anfall, mens den stod ved traugten og aat; den faldt overende og fik krampetrækninger. Under maven var den noget tyk. Den hadde under sygdommen ett litet, de første dage intet. Flesket hadde efter slagningen lagt i salt ca. 3 uker, da der første gang blev spist av det.

Det bemerkes, at konen var yderst vanskelig at faa ordentlig besked av; foruten hende var bare de mindste af børnene hjemme, den tid grisken var syk.

Flesket hadde, da jeg saa det, lagt saltet ca. 4 uker; det var delvis misfarvet. Det blev indsendt til veterinær laboratoriet et parti av tarmen, nyrerne og litt av flesket. De øvrige organer var ødelagte.

Fra laboratoriet fik jeg den meddelelse, at der var paavist enkelte rødsyke-lignende baciller. Ved dyrkningsforsøk vokste ikke disse, saltningen hadde ødelagt dem. Ved foring av hvite mus med stykker av nyrerne utløstes en i løpet av faa dage til døden førende tarmbetændelse. Da der ikke ved kulturforsøk kunde erholdes mikroorganismer fra disse forsøksdyr, maatte tarmbetændelsen skyldes indvirkning av bestemte giftstoffer; men disses art kunde ikke nærmere bringes paa det rene.«

Dyrlæge I. Hvattum, Fredrikstad, anfører:

»Av forgiftninger kan anføres et tilfælde av strykninforgiftning hos hund; denne viste tetaniske kramper med tungen strukket ut av munden og meget besværet aandedræt, i ca. 6 timer; den kom sig imidlertid.

En ko blev daarlig efter at ha drukket i sig en 3 à 4 kg. sukker opløst i vand. Efter en dags forløp blev den lam, laa lethargisk hen og døde efter 1 døgns forløp.

Kvaksalveri.

Det anføres, at kvaksalveriet i sine gammeldagse former er stadig paa retur, eftersom kyndig dyrlægehjælp blir mere og mere almindelig. De egentlig professionelle kvaksalvere er øiensynlig i sterke tilbakegang, skjønt der, som det vil sees av nedenstaende bemerkninger, i flere distrikter fremdeles øves en viss kvaksalvertrafik.

Om disse forhold anfører amtsdyrlæge H. Gjørud, Aal:

»Behovet for dyrlægehjælp tiltar, men langsomt. Kvaksalveriet drives neppe professionelt av nogen, men de lange avstande og særlig den omtrent fuldstændige mangel paa telefon gjør, at dyrlægehjælp er vanskelig at faa tilkaldt inden rimelig tid, og saaledes blir det gjerne, at folk hjælper sig i en snever vending saa godt de kan. Særlig gjælder da dette i tilfælde, hvor det haster, som f. eks. fødselshjælp, men da dyrene jo i de sidste aar er steget meget i værdi, søkes som regel sakkyndig bistand, naar denne er at faa inden rimelig tid, og besværet ikke er altfor stort.

Landhandlerne her er forøvrig meget flinke til at skaffe folk, hvad de antages at trænge av medicin, og de snakker ogsaa godt for sine varer.

Mot alle indvortes sygdomme — og i det hele tat naar de ikke vet, hvad der feiler dyret — brukes et middel som populært kaldes »Ni slags«. Dette universallægemiddel skal efter sigende indeholde ni forskjellige bestanddele — hvilke har

jeg aldrig kunnet faa erfare noget nærmere om — og folk ræsonnerer da likefrem saa, at naar det indeholder saamange forskjellige gode »slags«, maa da vel ogsaa et eller andet av disse passe mot det, som feiler koen eller hesten.

Mot utøi sælges ogsaa en hel del saakaldt kreatursaape. Denne er dyr, men hjælper aldrig; dog synes folk som regel, at naar de har ofret saa meget engang paa utøiet, saa har de ikke raad til at koste paa en ordentlig arsenikvask for at faa det væk — da faar det heller skure.«

Amtsdyrlæge *K. Hellestøe*, Stavanger, anfører:

»Av professionelle kvaksalvere findes der paa disse kanter nu kun én. Denne ene er fra Egersundstraktene og reiser rundt som specialist i kalvekastning. Han har i sin tid været tiltalt for kvaksalveri, hvorefter han henla sin virksomhet til Tungenæs. Kurene for kastning koster fra 50 til 200 kr. efter besætningenes størrelse.«

Amtsdyrlæge *E. Koren Lund*, Utne, Hardanger, meddeler:

»For »Foreningen til dyrenes beskyttelse« har jeg ogsaa iaar været paa Vidden i ca. 14 dage for at undervise gjæsterne i kastration av ren. Under mit tilsyn blev der kastrert 400 dyr.

Kvaksalveriet har ingen stor utbredelse i distriket.«

Amtsdyrlæge *P. Henaug*, Ølv, Kvinnherred, anfører:

»Kvaksalveriet trives godt i dette distrikt. Saaledes behandles omtrent alle melkefeber tilfælde af kvaksalver. Til at begynde med hadde jeg dog de kroniske former af melkefeber, men nu er kunsten lært, og behandlingen for en stor del overtat af kvaksalver. Kastrationer har jeg dog stadig faat flere af, skjønt ikke faa hester og omtrent alle griser kastreres af kvaksalver.«

Amtsdyrlæge *H. Belsby*, Moldøen, meddeler:

»Paa grund av de store avstande falder det ofte kostbart at hente dyrlægen, og den meste praksis indskräenkes til de nærmeste dele, samt de steder, hvor kommunikationerne er bedst.

Næsten hvert herred har en eller flere »kyndige mænd« og det forekommer ikke sjeldent, at kastrationer blir overlatt kvaksalver.

Til fødselshjælp hentes ogsaa slige »kyndige mænd«. En dag blev jeg tilkaldt til en ko, der skulde kalve. Dagen i forveien hadde en kvaksalver forsøkt sine kunster. Da jeg kom var koen død. Fødselsveiene var slemt tilredt af større og mindre saar og kontusioner og en halv kalv (bakkroppen) fandtes liggende igjen i uterus.«

Amtsdyrlæge *O. Haga*, Voss, meddeler:

»Kvaksalveri er her en hel del av, dog mest i de perifere dele av distriket. Man prøver meget ofte et eller andet husraad, før man budsender dyrlæge. I et noget avsides dalføre tror folk oftest, naar noget feiler en ko indvortes, at »hu ikke faar lata vatne«, og som et »probat« middel mot dette gir man den en næve pulverisert glas. En mand som jeg spurte nærmere ut om dette, trodde at vandet (urinen) hadde samlet sig op et eller andet sted i kroppen, det knuste glas skulde da smelte i koens mave og bevirke, at vandet igjen gik sin naturlige gang.«

0.

Tabeller.

Tabel IV.

De vigtigste husdyrsygdomme

(Relevé des diverses cas de maladies des animaux)

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav	
		dræpte (abattus)	døde (morts)		dræpte (abattus)	døde (morts)		dræpte (abattus)	døde (morts)
Miltbrand (<i>Anthrax</i>)	15	-	15	174	7	164	5	1	4
Raslesyke, miltbrandsemfysem, (<i>Anthrax emphysematosus</i>)	-	-	-	55	5	46	-	-	-
Ondartet ødem (<i>Oedema malignum</i>)	9	-	5	13	-	13	-	-	-
Braasot (<i>Gastromycosis ovis</i>)	-	-	-	-	-	-	76	5	71
Ondartet katarrhalfeber (<i>Febris catarrhalis maligna</i>)	-	-	-	587	223	205	8	2	6
Lungesyke hos hesten (<i>Pleuropneumonia contagiosa equi</i>)	549	1	10	-	-	-	-	-	-
Influenza (<i>Influenza</i>)	25	-	1	-	-	-	-	-	-
Svinepest (<i>Pneumo-enteritis contagiosa suis</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Svinesyke (smitsom lungebetændelse) (<i>Bronchopneumonia contagiosa suis</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rødsyke (»Rotlauf«) (<i>Morbus ruber</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knuterosen (<i>Erythema nodosum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen (<i>Lymphangitis. Erysipelas</i>)	1047	7	10	71	-	1	-	-	-
Lollandsk syke (<i>Enteritis pseudotuberculosis chronica</i>)	-	-	-	29	22	4	-	-	-
Brandfeber (<i>Morbus maculosus</i>)	67	1	8	-	-	-	-	-	-
Kværke (<i>Adenitis contagiosa equi</i>)	1801	15	51	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose (<i>Tuberculosis</i>)	1	1	-	631	417	32	-	-	-
Straalesopsygdom (<i>Actinomycosis</i>)	14	1	-	193	55	-	3	1	-
Sædstrengeforhærdelse og bringesvulster (<i>Fibromycoma. Ascoecoccus</i>)	337	7	1	2	-	-	-	-	-
Hvalpesyke (<i>Febris catarrhalis epizootica canum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stivkrampe (<i>Tetanus</i>)	93	30	38	20	10	7	4	1	-
Difterit (<i>Diphtheritis</i>)	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Kopper (<i>Variola, Vaccina et Ovina</i>)	-	-	-	1499	1	-	-	-	-
Mundsyke hos hosten (<i>Stomatitis contagiosa pustulosa equi</i>)	42	-	-	-	-	-	-	-	-
Overføres	4001	63	140	3274	740	472	96	10	81

Norge i 1913, artsvis ordnet.

lomestiques, par espèces, en Norvège en 1913).

Tabel IV. (Forts.). (Continuation).

Norge.

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (sigrales)	derav		anmeldte (sigrales)	derav		anmeldte (sigrales)	derav	
		døpte (abatitus)	døde (mortis)		døpte (abatitus)	døde (mortis)		døpte (abatitus)	døde (mortis)
Overført (transport)	4001	63	140	3274	740	472	96	10	83
Luftveiskatarrh og strengel (<i>Koryza, Pharyngitis et Bronchitis</i>)	2980	9	4	153	4	1	9	1	-
Lunge- og brysthindbetændelse (<i>Pneumonia et Pleuritis</i>)	151	5	18	292	65	21	36	3	19
Fordøielsessygdomme (indigestion, mave- og tarmkatarrh, diarré) (<i>Gastritis, Diarrhoea</i>)	3179	15	27	10050	474	130	50	5	4
Kolik, forstoppelse. (<i>Colica, Obstruction</i>)	2914	31	181	1094	63	25	19	1	-
Akut diarré og blodgang (<i>Diarrhoea acuta et dysenteria</i>)	165	5	16	924	32	72	12	-	2
Trommesyke (<i>Tympanitis</i>)	38	-	6	1556	64	57	9	2	3
Forgiftninger ¹⁾ (<i>Intoxications</i>)	53	3	6	378	21	89	5	-	5
Indvoldsorme (<i>Helminthiasis</i>)	942	-	3	1	-	-	3	1	-
Dreiesyke (<i>Hydrocephalus hydratideus</i>)	5	-	-	3	-	2	14	7	3
Akut hjernebetændelse (<i>Menigitis acuta</i>)	29	7	6	59	30	7	3	-	1
Kronisk hjernebetændelse (Koller) (<i>Fatnitas</i>)	40	10	2	2	2	-	-	-	-
Blodurin (<i>Hæmoglobinuria, Hæmoglobinaemia</i>)	511	20	44	1354	41	152	-	-	-
Benskjørhet (Slikkesyke) (<i>Osteomalacia</i>)	24	1	-	1870	97	10	1	-	-
Sveksot (<i>Rachitis</i>)	16	1	-	497	3	34	3	-	-
Hudutslet (<i>Eczema</i>)	1924	-	-	1532	-	-	44	-	-
Ringorm (<i>Trichophyton tonsurans</i>)	41	-	-	2563	2	1	-	-	-
Skurv (<i>Favus</i>)	5	-	-	66	-	-	-	-	-
Skal (<i>Scabies</i>)	58	-	-	9	-	-	-	-	-
Lus (<i>Pediculinæ</i>)	1527	-	-	32501	-	-	309	-	-
Uregelmæssige fødsler (<i>Partus irregulares</i>)	70	6	-	2269	66	11	60	3	1
Misfoste (<i>Monstra</i>)	6	1	-	83	14	5	2	-	-
Børvrængning (<i>Inversio uteri</i>)	11	2	1	451	17	9	18	2	-
Børdreining (<i>Torsio uteri</i>)	5	3	-	592	33	6	2	-	-
Tilbakeholdt efterbyrd (<i>Retention placentaæ</i>)	35	-	-	4689	15	21	4	-	-
Kastning (<i>Abortus</i>)	34	-	1	1899	21	2	3	-	-
Overføres	18764	182	455	68161	1804	1127	702	35	121

¹⁾ Derav 32 verminøs bronchit. ²⁾ Arsenik, bly, blyhytt, bomuldsfrømel, bulmeurt, brød, chilisalpeter, dynamit, eqvisetum, for, fosfor, fosforgrånt, fysostigmin, havremel, hugormstik, hvepestik, kalk, kjøt, kjøtavfald, kobber, kraftfor, kviksølv, levermel, lut, malerolje,

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)			Svin (<i>Espèce porcine</i>)			Hund (<i>Chiens</i>)			Kat (<i>Chats</i>)			Fjærfæ (<i>Volailles</i>)			Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)			
annmeldte (<i>signalés</i>)	derav		annmeldte (<i>signalés</i>)	derav		annmeldte (<i>signalés</i>)	derav		annmeldte (<i>signalés</i>)	derav		annmeldte (<i>signalés</i>)	derav		annmeldte (<i>signalés</i>)	derøde og døde (<i>abattus et morts</i>)	annmeldte (<i>signalés</i>)	derøde og døde (<i>abattus et morts</i>)
	drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)		drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)		drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)		drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)		drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)		drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	
11	4	-	5890	251	369	1110	99	209	3	1	1	58	31	-	-	-	-	
1) ³⁴	-	5	36	4	-	123	3	-	4	-	-	1	1	-	-	-	-	
18	1	13	90	35	16	43	1	16	-	-	-	-	-	1	1	1	1	
18	1	-	744	37	22	510	12	31	11	-	-	1	119	2	18	10	-	
-	-	-	170	7	3	101	4	3	-	-	-	5	2	-	-	-	-	
5	1	1	61	1	5	147	7	21	3	-	-	15	10	-	-	-	-	
13	-	3	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
8	-	2	147	25	42	67	3	24	10	-	-	9	24	22	-	2	2	
2	-	-	33	-	3	378	1	3	10	1	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	10	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
16	-	6	981	31	19	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	-	99	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
50	-	-	3270	79	22	124	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
18	-	-	254	2	-	721	17	1	7	1	-	-	-	-	1	-	-	
2	-	-	66	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	20	9	-	87	14	-	12	10	-	14	12	11	-	-	-	
931	-	-	567	-	-	585	-	-	13	-	-	25	-	-	-	-	-	
9	1	-	312	61	7	57	3	5	6	3	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	11	3	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	-	26	19	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3	-	-	8	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1141	8	30	12804	567	515	4057	172	315	82	18	12	261	80	33	13	-	-	

maling, mørnje, muggent høi, muggent mel og havre, petroleum, pilokarpin, poteter, ptomainer, raps, rottegift, rugkli, rævgift, salpeter, salt, salt valle, sildelake, sop, solanin, stryknin, sur sild, tang, torskeler, zinkhvit.

Tabel IV. (Forts.). (Continuation).

Norge.

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)	derav	
		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)
Overført (transport)	18764	182	455	68161	1804	1127	702	35	121
Kalvningsfeber (Melkefeber) (Eclampsia puerperalis) . . .	-	-	-	2681	15	16	7	1	-
Børbetændelse (Metritis) . . .	7	-	1	846	34	58	11	1	4
Jurbetændelse (Mastitis) . . .	146	-	-	3203	97	32	59	7	5
Forfangenhet (Hordeatio. Krib- thiasis) . . .	366	13	1	59	-	1	-	-	-
Klaphingstoperationer (Opera- tiones ob kryptorchismum)	170	-	2	1	-	-	-	-	-
Kastrationer (Castrationes) . . .	5329	4	1	94	1	-	665	-	4
Kræft (Carcinoma et Sarcoma)	13	6	2	13	8	1	-	-	-
Hov- og klovklidelsær (Vitia ungvis) . . .	4056	24	-	710	8	1	2	-	-
Øielidelser (Vitia oculorum)	522	2	-	243	2	-	16	-	-
Led- og slimsækklidelsær (Arti- culitis et bursitis) . . .	5599	146	96	1142	61	3	32	11	16
Kirurg. tilfælde (saar, kontu- sioner, absces) (Vulnera, con- tusiones, abscessus etc.) . . .	9811	123	27	3479	120	21	52	4	6
Vildtsyke (Septicæmia hæmor- rhagica) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Godartet beskeltersyke (Exan- thema genitalium benignum)	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Papillomatose (Papillomatosis)	-	-	-	12	-	-	2	-	-
Jernbanefeber (Eisenbahnkrank- heit) . . .	-	-	-	3	1	1	-	-	-
Føllesyke (Pyo-septicæmia neo- natorum) . . .	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Lungeorm (Pneumonia vermi- nosum) . . .	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Cerebro-spinal-meningit (Me- ningitis cerebro-spinalis) . . .	-	-	-	12	2	3	-	-	-
Lungemugsop (Pneumomycosis aspergilina) . . .	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Andre behandlede sygdomstil- fælde (Casus ceteri) . . .	5002	131	79	5166	505	143	104	11	19
Ialt (total)	49790	631	666	85830	2660	1407	1652	70	175

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)			Svin (<i>Espèce porcine</i>)			Hund (<i>Chiens</i>)			Kat (<i>Chats</i>)			Fjærfæ (<i>Volailles</i>)			Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)		
anmeldte (<i>signales</i>)	derav		anmeldte (<i>signales</i>)	derav		anmeldte (<i>signales</i>)	derav		anmeldte (<i>signales</i>)	derav		anmeldte (<i>signales</i>)	derav		anmeldte (<i>signales</i>)	derav	
	dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)		dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)		dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)		dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)		dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)		dræpte og døde (<i>abattus et morts</i>)	døde (<i>morts</i>)
141	8	30	12804	567	515	4057	172	315	82	18	12	261	80	33	13		
1	-	-	46	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	-	1	25	-	5	27	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	97	2	2	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
147	-	-	61	-	-	1	-	-	115	-	-	-	-	-	-	1) 401	-
	-	-	6739	2	3	136	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	1	-	-	73	33	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	30	-	1	7	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
4	-	-	13	-	-	308	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	112	11	1	111	-	2	-	-	.2	-	-	-	-	-
18	-	-	329	43	2	1061	40	9	22	2	-	3	1	-	275	1) 274	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
52	5	4	1231	136	71	220	18	4	10	1	-	9	4	2	1		
371	13	35	21488	765	600	6014	263	337	233	21	12	275	85	711	288		

1) Ren.

Tabel V.

De vigtigste husdyrsygdomme
(Cas de maladies des animaux domestiques dans la

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)	derav	
		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)
Miltbrand (<i>Anthrax</i>)	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Ondartet ødem (<i>Oedema malignum</i>)	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungesyke hos hesten (<i>Pleuropneumonia contagiosa equi</i>)	229	-	3	-	-	-	-	-	-
Rødsyke (»Rotlauf«) (<i>Morbus ruber</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knuterosen (<i>Erythema nodosum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen (<i>Lymphangitis. Erysipelas</i>)	44	-	-	-	-	-	-	-	-
Brandfeber (<i>Morbus maculosus</i>)	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Kværke (<i>Adenitis contagiosa equi</i>)	261	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose (<i>Tuberculosis</i>)	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Sædstrengsforhærdelse og bringesvulster (<i>Fibromycoma. Ascococcus</i>)	34	-	-	2	-	-	-	-	-
Hvalpesyke (<i>Febris catarrhalis epizootica canum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stivkrampe (<i>Tetanus</i>)	13	2	2	-	-	-	-	-	-
Difterit (<i>Diphtheritis</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kopper (<i>Variola, Vaccina et Ovina</i>)	-	-	-	61	-	-	-	-	-
Mundsyke hos hesten (<i>Stomatitis contagiosa pustulosa equi</i>)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Luftveiskatarrh og strengel (<i>Koryza, Pharyngitis et Bronchitis</i>)	403	-	-	1	1	-	-	-	-
Lunge- og brysthindebetændelse (<i>Pneumonia et Pleuritis</i>)	1	-	-	12	4	4	-	-	-
Fordøielsessygdomme (indigestion, mave- og tarmkatarrh, diarrhæ (<i>Gastritis. Diarrhoea</i>)	129	1	-	55	2	-	-	-	-
Kolik, forstoppelse (<i>Colica. Obstructio</i>)	250	-	12	14	-	-	-	-	-
Akut diarrhæ og blodgang (<i>Diarrhoea acuta et dysenteria</i>)	14	-	-	5	-	-	-	-	-
Trommesyke (<i>Tympanitis</i>)	-	-	-	12	-	-	-	-	-
Overføres	1388	3	17	164	9	4	-	-	-

i Kristiania by i 1913.

ville de Kristiania, signalés en 1913).

1) Kanarifugler.

Tabel V. (Forts.). (*Continuation*).

Kristiania.

Sygdomme (Maladies)	Hest (<i>Espèce chevaline</i>)			Ko (<i>Espèce bovine</i>)			Sau (<i>Espèce ovine</i>)		
	anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav	
		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)
Overført (<i>transport</i>)	1388	3	17	164	9	4	-	-	-
Forgiftning ¹⁾ (<i>Intoxications</i>)	5	-	-	12	-	3	-	-	-
Indvoldssorme (<i>Helminthiasis</i>)	21	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut hjernebetændelse (<i>Meningitis acuta</i>)	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Kronisk hjernebetændelse (Koller) (<i>Fatuitas</i>)	5	1	-	-	-	-	-	-	-
Blodurin (<i>Hæmoglobinuria. Haemoglobinaemia</i>)	61	1	5	-	-	-	-	-	-
Benskjørhet (Slikkesyke) (<i>Ostomalacia</i>)	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Sveksot (<i>Rachitis</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hudutslet (<i>Eczema</i>)	191	-	-	13	-	-	-	-	-
Ringorm (<i>Trichophyton tonsurans</i>)	2	-	-	4	-	-	-	-	-
Skab (<i>Scabies</i>)	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Lus (<i>Pediculinæ</i>)	16	-	-	46	-	-	-	-	-
Uregelmæssige fødsler (<i>Partus irregulares</i>)	2	-	-	17	-	-	-	-	-
Misfostre (<i>Monstræ</i>)	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Børvrængning (<i>Inversio uteri</i>)	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Børddreining (<i>Torsio uteri</i>)	-	-	-	11	-	1	-	-	-
Tilbakeholdt efterbyrd (<i>Retentio placenta</i>)	-	-	-	30	-	-	-	-	-
Kastning (<i>Abortus</i>)	-	-	-	8	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber (Melkefeber) (<i>Eclampsia puerperalis</i>)	-	-	-	38	-	-	-	-	-
Børbetændelse (<i>Metritis</i>)	-	-	-	16	1	2	-	-	-
Jurbetændelse (<i>Mastitis</i>)	5	-	-	79	6	-	-	-	-
Forfangenhet (<i>Hordeatio. Kryptorchiasis</i>)	43	1	-	-	-	-	-	-	-
Klapningstoperationer (<i>Operationes ob kryptorchismum</i>)	9	-	-	-	-	-	-	-	-
Kastrationer (<i>Castrationes</i>)	25	-	-	-	-	-	-	-	-
Kræft (<i>Carcinoma et Sarcoma</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hov- og klovlidelser (<i>Vitium ungvis</i>)	584	4	-	1	-	-	-	-	-
Øielidelser (<i>Vitia oculorum</i>)	47	-	-	-	-	-	-	-	-
Led- og slimsækliidelser (<i>Articulitis et bursitis</i>)	700	9	-	33	-	-	-	-	-
Overføres	3109	19	22	479	16	10	-	-	-

¹⁾ Salt, kalk.

Tabel V. (Forts.). (Continuation).

Kristiania.

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)	derav	
		drepte (abattus)	døde (mortis)		drepte (abattus)	døde (mortis)		døde (mortis)	døde (mortis)
Overført transport	3109	19	22	479	16	10	-	-	-
Kirurg. tilf. (saar, kontusioner, absces) (<i>Vulnera, contusiones, abscessus etc.</i>)	883	6	-	21	-	-	-	-	-
Jernbanefeber	-	-	-	2	1	-	-	-	-
Andre behandlede sygdomstilfælder (<i>casus ceteri</i>)	110	-	-	-	-	-	-	-	-
Ialt (total)	4102	25	22	502	17	10	-	-	-

Tabel VI.

De vigtigste husdyrsygdomme
(Cas de maladies des animaux domestiques)

Miltbrand (<i>Anthrax</i>)	2	-	2	24	-	22	-	-	-
Raslesyke, miltbrandsemfysem (<i>Anthrax emphysematosus</i>)	-	-	-	3	1	2	-	-	-
Ondartet ødem (<i>Oedema malignum</i>)	-	-	-	3	-	3	-	-	-
Ondartet katarrhalfeber (<i>Febris catarrhalis maligna</i>)	-	-	-	37	15	12	-	-	-
Lungesyke hos hesten (<i>Pleuropneumonia contagiosa equi</i>)	129	-	1	-	-	-	-	-	-
Svinesyke (smitsom lungebetændelse) (<i>Broncho-pneumonia contagiosa suis</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rødsyke (»Rotlauf«) (<i>Morbus ruber</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knuterosen (<i>Erythema nodosum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen (<i>Lymphangitis. Erysipelas</i>)	160	-	3	12	-	1	-	-	-
Brandfeber (<i>Morbus maculosus</i>)	11	-	3	-	-	-	-	-	-
Kværke (<i>Adenitis contagiosa equi</i>)	321	-	2	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose (<i>Tuberculosis</i>)	-	-	-	82	56	3	-	-	-
Straalesopsygdom (<i>Actinomyces</i>)	1	1	-	10	2	-	-	-	-
Sædstrængsforhærdelse og bringesvulster (<i>Fibromycoma. Ascoecoccus</i>)	50	-	-	-	-	-	-	-	-
Overføres	674	1	11	171	74	43	-	-	-

i Akershus amt 1913.

dans le département d'Akershus en 1913).

Tabel VI. (Forts.). (Continuation).

Akershus.

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav	
		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)
Overført (transport)	674	1	11	171	74	43	-	-	-
Hvalpesyke (<i>Febris catarrhalis epizootica canum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stivkrampe (<i>Tetanus</i>)	25	9	10	1	1	-	-	-	-
Kopper (<i>Variola, Vaccina et Ovina</i>)	-	-	-	212	-	-	-	-	-
Mundsyke hos hesten (<i>Stomatitis contagiosa pustulosa equi</i>)	13	-	-	-	-	-	-	-	-
Luftveiskatarrh og strengel (<i>Koryza, Pharyngitis et Bronchitis</i>)	519	1	1	17	-	-	-	-	-
Lunge- og brysthindebetændelse (<i>Pneumonia et Pleuritis</i>)	5	-	-	26	10	2	-	-	-
Fordøielssessygdomme (indigestion, mave- og tarmkatarrh, diarrhé) (<i>Gastritis. Diarrhoea</i>)	366	-	2	996	71	21	6	1	1
Kolik, forstoppelse (<i>Colica. Obstructio</i>)	344	1	21	112	3	1	-	-	-
Akut diarrhé og blodgang (<i>Diarrhoea acuta et dysenteria</i>) .	15	-	2	129	2	12	1	-	-
Trommesyke (<i>Tympanitis</i>)	13	-	1	224	10	15	-	-	-
Forgiftninger ¹⁾ (<i>Intoxications</i>)	5	-	-	74	2	9	-	-	-
Indvoldssorme (<i>Helminthiasis</i>)	28	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut hjernebetændelse (<i>Menigitis acuta</i>)	4	-	2	7	4	1	-	-	-
Kronisk hjernebetændelse (Koller) (<i>Fatuitas</i>)	14	-	-	-	-	-	-	-	-
Blodurin (<i>Hæmoglobinuria. Hæmoglobinaemia</i>)	73	-	9	47	1	2	-	-	-
Benskjørhet (slikkesyke) (<i>Osteomalacia</i>)	1	-	-	96	4	3	-	-	-
Sveksot (<i>Rachitis</i>)	3	-	-	4	-	-	-	-	-
Hudutslet (<i>Eczema</i>)	295	-	-	89	-	-	6	-	-
Ringorm (<i>Trichophyton tonsurans</i>)	4	-	-	295	-	-	-	-	-
Skurv (<i>Favus</i>)	2	-	-	13	-	-	-	-	-
Skab (<i>Scabies</i>)	24	-	-	-	-	-	-	-	-
Lus (<i>Pediculæ</i>)	46	-	-	3215	-	-	20	-	-
Uregelmæssige fødsler (<i>Partus irregulares</i>)	7	-	-	428	2	2	3	-	-
Misfostre (<i>Monstra</i>)	1	-	-	10	-	-	-	-	-
Børvrængning (<i>Inversio uteri</i>)	-	-	-	106	2	-	1	1	-
Overføres	2481	12	59	6272	186	111	37	2	1

¹⁾ Arsenik, fosfor, fosforgråt, for, mørnje, bomuldsfrømel, havremel, levermel, brød, kjøt-

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)			Svin (<i>Espèce porcine</i>)			Hund (<i>Chiens</i>)			Kat (<i>Chats</i>)			Fjærfæ (<i>Volailles</i>)			Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)		
annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	derav	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	derav	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	derav	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	derav	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte og døde (<i>abattus et morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte og døde (<i>abattus et morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte og døde (<i>abattus et morts</i>)
-	-	-	-	-	-	971	25	40	-	99	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	9	-	-	49	-	-	7	28	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
1	-	-	95	7	4	46	-	3	6	-	-	-	-	-	14	-	-
-	-	-	12	1	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
1	-	-	8	-	-	7	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	42	11	10	10	-	-	4	-	-	-	-	-	10	8	-
-	-	-	2	-	-	60	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	10	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	22	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	240	12	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	17	-	-	61	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	19	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	52	-	-	62	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	56	14	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	1543	77	56	424	15	40	-	-	-	-	-	26	9	-	-

tvfald, petroleum, salt, stryknin.

Tabel VI. (Forts.). (Continuation).

Akershus

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)	derav	
		dræpte (abattus)	døde (morts)		dræpte (abattus)	døde (morts)		dræpte (abattus)	døde (morts)
Overføres	2481	12	59	6272	186	111	37	2	1
Børdreining (<i>Torsio uteri</i>) . . .	-	-	-	72	5	-	-	-	-
Tilbakeholdt efterbyrd (<i>Retentio placentæ</i>)	3	-	-	712	2	2	-	-	-
Kastning (<i>Abortus</i>)	2	-	-	150	4	-	-	-	-
Kalvningssfeber (Melkefeber) (<i>Eclampsia puerperalis</i>) . . .	-	-	-	492	-	-	-	-	-
Børbetændelse (<i>Metritis</i>)	3	-	1	99	2	13	2	-	2
Jurbetændelse (<i>Mastitis</i>)	12	-	-	457	8	1	-	-	-
Forfangenhet (<i>Hordeatio. Kritiasis</i>)	47	3	-	3	-	1	-	-	-
Klaphingstoperationer (<i>Operationes ob kryptorchismum</i>) .	13	-	-	-	-	-	-	-	-
Kastrationer (<i>Castrationer</i>) . . .	465	2	-	9	-	-	68	-	-
Kraft (<i>Carcinoma et sarcoma</i>	2	1	1	3	2	-	-	-	-
Hov- og klovlidelser (<i>Vitia unguis</i>)	412	5	-	70	1	-	-	-	-
Øielidelser (<i>Vitia oculorum</i>) . . .	59	-	-	30	-	-	-	-	-
Led- og slimsækliedelser (<i>Articulitis et bursitis</i>)	647	10	5	174	6	-	1	-	-
Kirurg. tilf (saar, kontusioner, absces) (<i>Vulnera, contusiones, abscessus etc.</i>)	1506	22	6	559	25	1	3	-	-
Føllesyke (<i>Pyo-septicaemia neonatorum</i>)	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Andre behandlede sygdomstilfælder (<i>Casus ceteri</i>)	196	9	11	429	51	21	3	-	2
Ialt (total)	5850	64	85	9531	292	150	114	2	5

Tabel VII.

De vigtigste husdyrsygdomme
(Cas de maladies des animaux domestiques)

Miltbrand (<i>Anthrax</i>)	2	-	2	17	1	16	-	-	-
Raslesyke, miltbrandsemfysem, (Rauschbrand) (<i>Anthrax emphysematosus</i>)	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Ondartet ødem (<i>Oedema malignum</i>)	-	-	-	2	-	2	-	-	-
Overføres	2	-	2	20	2	18	-	-	-

Smaalenenes amt i 1913.

l'ans le département de Smaalenene en 1913).

Tabel VII. (Forts.). (Continuation).

Smaalenene.

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	annmeldte (signales)	derav		annmeldte (signales)	derav		annmeldte (signales)	derav	
		dræpte (abatitus)	døde (mortis)		dræpte (abatitus)	døde (mortis)		dræpte (abatitus)	døde (mortis)
Overført (transport)	2	-	2	20	2	18	-	-	-
Ondartet katarrhalfeber (<i>Febris catarrhalis maligna</i>)	-	-	-	33	9	11	-	-	-
Lungesyke hos hesten (<i>Pleuropneumonia contagiosa equi</i>)	12	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza (<i>Influenza</i>)	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Rødsyke (»Rotlauf«) (<i>Morbus ruber</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knuterosen (<i>Erythema nodosum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen (<i>Lymphangitis. Erysipelas</i>)	96	2	1	11	-	-	-	-	-
Brandfeber (<i>Morbus maculosus</i>)	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Kværke (<i>Adenitis contagiosa equi</i>)	53	-	2	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose (<i>Tuberculosis</i>)	-	-	-	44	24	-	-	-	-
Straalesopsygdom (<i>Actinomycosis</i>)	4	-	-	14	7	-	-	-	-
Sædstrengsforhærdelse og bringesvulster (<i>Fibromycoma. Ascococcus</i>)	20	-	-	-	-	-	-	-	-
Hvalpesyke (<i>Febris catarrhalis epizootica canum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stivkrampe (<i>Tetanus</i>)	10	2	7	5	3	2	-	-	-
Kopper (<i>Variola, Vaccina et Ovina</i>)	-	-	-	169	1	-	-	-	-
Mundsyke hos hesten (<i>Stomatitis contagiosa pustulosa equi</i>)	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Luftveiskatarrh og strengel (<i>Koryza, Pharyngitis et Bronchitis</i>)	198	-	1	-	-	-	-	-	-
Lunge- og brysthindegabetændelse (<i>Pneumonia et Pleuritis</i>)	15	1	-	48	13	3	-	-	-
Fordøielsessygdomme (indigestion, mave- og tarmkatarrh, diarrhé) (<i>Gastritis. Diarrhoea</i>)	254	1	2	572	48	9	1	1	-
Kolik, forstoppelse (<i>Colica. Obstructio</i>)	264	7	12	93	13	3	-	-	-
Akut diarrhé og blodgang (<i>Diarrhoea acuta et dysenteria</i>)	17	-	2	67	1	7	-	-	-
Trommesyke (<i>Tympanitis</i>)	2	-	2	89	9	5	2	1	-
Forgiftninger ¹⁾ (<i>Intoxications</i>)	9	-	-	18	3	11	-	-	-
Indvoldsorme (<i>Helminthiasis</i>)	12	-	-	-	-	-	-	-	-
Overføres	975	13	31	1183	133	69	3	2	-

¹⁾ Mørnje, chilisalpeter, salt, hugormbit.

2) Kanin.

Tabel VII. (Forts.). (Continuation).

Sygdomme (Maladics)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)	derav	
		dræpte (abattus)	døde (morts)		dræpte (abattus)	døde (morts)		dræpte (abattus)	døde (morts)
Overført (transport)	975	13	31	1183	133	69	3	2	-
Akut hjernebetændelse (<i>Meningitis acuta</i>)	2	1	-	11	9	1	-	-	-
Kronisk hjernebetændelse (Koller) (<i>Fatuitas</i>)	5	2	-	-	-	-	-	-	-
Blodurin (<i>Hæmoglobinuria. Hæmoglobinæmia</i>)	48	4	2	33	1	1	-	-	-
Benskjørhet (slikkesyke) (<i>Osteomalacia</i>)	3	-	-	61	2	-	-	-	-
Sveksot (<i>Rachitis</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hudtslet (<i>Eczema</i>)	111	-	-	24	-	-	-	-	-
Ringorm (<i>Trichopyton tonsurans</i>)	2	-	-	241	-	-	-	-	-
Skurv (<i>Farus</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skab (<i>Scabies</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lus (<i>Pediculinae</i>)	50	-	-	4159	-	-	-	-	-
Uregelmæssige fødsler (<i>Partus irregulares</i>)	4	1	-	166	7	-	-	-	-
Misfostre (<i>Monstra</i>)	1	-	-	9	-	-	-	-	-
Børvrængning (<i>Inversio uteri</i>)	1	1	-	46	2	-	-	-	-
Børdreining (<i>Torsio uteri</i>)	1	1	-	46	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt efterbyrd (<i>Retentio placentæ</i>)	-	-	-	418	1	1	-	-	-
Kastning (<i>Abortus</i>)	2	-	-	207	1	-	-	-	-
Kalvningsfeber (melkefeber) (<i>Eclampsia puerperalis</i>)	-	-	-	285	1	1	-	-	-
Børbetændelse (<i>Metritis</i>)	1	-	-	47	9	2	-	-	-
Jurbetændelse (<i>Mastitis</i>)	7	-	-	271	17	-	1	-	-
Forfangenhet (<i>Hordeatio. Kritiasis</i>)	34	1	-	5	-	-	-	-	-
Klapningstoperationer (<i>Operationes ob kryptorchismum</i>)	9	-	-	-	-	-	-	-	-
Kastrationer (<i>Castrations</i>)	361	1	-	1	-	-	-	-	-
Kraft (<i>Carcinoma et sarcoma</i>)	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Hov- og klovlidelser (<i>Vitia ungvis</i>)	273	3	-	42	1	-	-	-	-
Øielidelser (<i>Vitia oculorum</i>)	33	-	-	38	1	-	-	-	-
Led- og slimsekli delser (<i>Articulitis et bursitis</i>)	452	24	-	71	2	2	-	-	-
Kirurg. tilf. (saar, kontusioner, absces) (<i>Vulnera, contusiones, abscessus etc.</i>)	638	16	-	241	3	1	-	-	-
Overføres	3015	69	33	7605	190	78	4	2	-

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)				Svin (<i>Espèce porcine</i>)				Hund (<i>Chiens</i>)				Kat (<i>Chats</i>)				Fjærfæ (<i>Volailles</i>)				Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)		
annmeldte (<i>signalés</i>)	derav			annmeldte (<i>signalés</i>)	derav			annmeldte (<i>signalés</i>)	derav			annmeldte (<i>signalés</i>)	derav			annmeldte (<i>signalés</i>)	derav			annmeldte (<i>signalés</i>)	derav og døde (<i>abattus et morts</i>)	
	dreæpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	-		dreæpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	-		dreæpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	-		dreæpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	-		dreæpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	-		døde (<i>morts</i>)	
1	-	-	-	474	29	28		109	10	10		6	-	-	-	72	-	-	-	1	1	
-	-	-	-	8	2	2		2	-	1		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	145	12	-		39	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	38	-	-		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	7	-	-		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	4	-	-		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	30	-	-		20	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	20	6	-		-	2	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
91	-	-	-	5	-	-		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	216	-	-		13	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	3	-	-		-	2	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	-		15	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-		3	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	13	2	-		52	1	-		5	1	-	-	72	2	2	2	1	-	
92	-	-	-	976	52	31		267	11	11		15	3	-	-	-	-	-	-	-	-	

¹⁾ Kanin.

Tabel VII. (Forts.). (Continuation).

Smaalenene.

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)	derav	
		dræpte (abattus)	døde (morts)		dræpte (abattus)	døde (morts)		dræpte (abattus)	døde (morts)
Overført (transport)	3015	69	33	7605	190	78	4	2	-
Jernbanefeber	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Andre behandlede sygdomstilfælder (Casus ceteri)	315	16	4	429	50	10	-	-	-
Ialt (total)	3330	85	37	8035	240	89	4	2	-

Tabel VIII.

De vigtigste husdrysygdomme
(Cas de maladies des animaux domestiques)

Miltbrand (Anthrax)	-	-	-	29	1	28	-	-	-
Raslesyke, miltbrandsemfysem, (»Rauschbrand«) (Anthrax emphysematosus)	-	-	-	5	-	5	-	-	-
Ondartet ødem (Oedema malignum)	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Ondartet katarrhalfeber (Febris catarrhalis maligna)	-	-	-	58	18	20	-	-	-
Lungesyke hos hesten (Pleuro-pneumonia contagiosa equi)	111	-	6	-	-	-	-	-	-
Influensa (Influenza)	2	-	1	-	-	-	-	-	-
Svinesyke (smit som lungebetændelse) (Broncho-pneumonia contagiosa suis)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rødsyke (»Rotlauf«) (Morbus ruber)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knuterose (Erythema nodosum)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen (Lymphangitis. Erysipelas)	83	1	-	18	-	-	-	-	-
Lollandsk syke (Enteritis pseudo-tuberculosis chronica)	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Brandfeber (Morbus maculosus)	12	1	1	-	-	-	-	-	-
Kvrække (Adenitis contagiosa equi)	256	7	6	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose (Tuberculosis)	1	1	-	158	131	2	-	-	-
Straalesopsygdom (Actinomycosis)	7	-	-	21	4	-	2	1	-
Overføres	473	10	15	290	155	55	2	1	-

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)			Svin (<i>Espèce porcine</i>)			Hund (<i>Chiens</i>)			Kat (<i>Chats</i>)			Fjærfe (<i>Volailles</i>)			Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)		
anneldte (<i>signalés</i>)	dræpte (<i>abattus</i>)	derav (<i>morts</i>)	anneldte (<i>signalés</i>)	dræpte (<i>abattus</i>)	derav (<i>morts</i>)	anneldte (<i>signalés</i>)	dræpte (<i>abattus</i>)	derav (<i>morts</i>)	anneldte (<i>signalés</i>)	dræpte (<i>abattus</i>)	derav (<i>morts</i>)	anneldte (<i>signalés</i>)	dræpte (<i>abattus</i>)	derav (<i>morts</i>)	anneldte (<i>signalés</i>)	dræpte (<i>abattus et mortis</i>)	
92	-	-	976	52	31	267	11	11	15	3	-	72	-	-	2	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	43	11	1	13	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
92	-	-	1019	63	32	280	11	12	15	3	-	72	2	2	2	-	1

Buskeruds amt i 1913.

(ans le département de Buskerud en 1913).

Tabel VIII. (Forts.). (Continuation).

Buskerud.

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signaçes)	derav		anmeldte (signaçes)	derav		anmeldte (signaçes)	derav	
		dræpte (abattus)	døde (morts)		dræpte (abattus)	døde (morts)		dræpte (abattus)	døde (morts)
Overført (transport)	473	10	15	290	155	55	2	1	-
Sædstrengsforhærdelse og bringesvulster (<i>Fibromycoma. As-coccus</i>)	28	1	-	-	-	-	-	-	-
Hvalpesyke (<i>Febris catarrhalis epizootica canum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stivkrampe (<i>Tetanus</i>)	8	-	6	1	-	-	-	-	-
Difterit (<i>Diphtheritis</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kopper (<i>Variola, Vaccina et Orina</i>)	-	-	-	178	-	-	-	-	-
Mundsyke hos hesten (<i>Stomatitis contagiosa pustulosa equi</i>)	11	-	-	-	-	-	-	-	-
Luftveiskatarrh og strengel (<i>Koryza, Pharyngitis et Bronchitis</i>)	210	-	-	10	-	-	-	-	-
Lunge- og brysthindebetændelse (<i>Pneumonia et pleuritis</i>)	31	-	3	53	9	3	31	1	18
Fordielssessygdomme (indigestion, mave- og tarmkatarrh, diarrhæ) (<i>Gastritis. Diarrhoea</i>)	352	2	3	833	43	9	-	-	-
Kolik, forstoppelse (<i>Colica. Obstructio</i>)	256	9	16	160	3	-	1	-	-
Akut diarrhæ og blodgang (<i>Diarrhoea acuta et dysenteria</i>)	25	3	5	84	5	9	-	-	-
Trommesyke (<i>Tympanitis</i>)	-	-	-	110	6	18	-	-	-
Forgiftning ¹⁾ (<i>Intoxications</i>)	9	1	1	46	2	5	1	-	1
Indvoldsdorme (<i>Helminthiasis</i>)	36	-	-	-	-	-	-	-	-
Dreiesyke (<i>Hydrocephalus hydatisus</i>)	-	-	-	-	-	-	5	2	-
Akut hjernebetændelse (<i>Menigitis acuta</i>)	9	2	1	6	2	3	-	-	-
Kronisk hjernebetændelse (Koller) (<i>Fatuitas</i>)	8	2	1	-	-	-	-	-	-
Blodurin (<i>Hæmoglobinuria. Hæmoglobinaemia</i>)	40	2	4	74	6	8	-	-	-
Benskjørhet (Slikkesyke) (<i>Osteomalacia</i>)	-	-	-	112	4	-	-	-	-
Sveksot (<i>Rachitis</i>)	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Hudutslet (<i>Eczema</i>)	139	-	-	99	-	-	2	-	-
Ringorm (<i>Trichophyton tonsurans</i>)	3	-	-	238	-	-	-	-	-
Overføres	1638	32	55	2295	236	110	42	4	19

¹⁾ Arsenik, kviksølv, fosfor, mønje, salt, maling, stryknin, sildelake, parafin, raps, mug

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)			Svin (<i>Espèce porcine</i>)			Hund (<i>Chiens</i>)			Kat (<i>Chats</i>)			Fjærfæ (<i>Volailles</i>)			Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)		
anmeldte (<i>signalés</i>)	dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	anmeldte (<i>signalés</i>)	dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	anmeldte (<i>signalés</i>)	dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	anmeldte (<i>signalés</i>)	dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	anmeldte (<i>signalés</i>)	dræpte og døde (<i>abattus et morts</i>)	anmeldte (<i>signalés</i>)	dræpte og døde (<i>abattus et morts</i>)	anmeldte (<i>signalés</i>)	dræpte og døde (<i>abattus et morts</i>)
3	3	-	589	38	42	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	-	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	27	3	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	3	-	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	1	19	-	8	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	134	1	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	20	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18	3	7	785	44	59	157	15	21	5	-	3	27	7	-	-	-	-

gent mel, sop.

Tabel VIII. (Forts.). (Continuation).

Buskerud.

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav	
		dræpte (abattus)	døde (morts)		dræpte (abattus)	døde (morts)		dræpte (abattus)	døde (morts)
Overført (transport)	1638	32	55	2295	236	110	42	4	19
Skab (<i>Scabies</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lus (<i>Pediculinae</i>)	121	-	-	2713	-	-	6	-	-
Uregelmæssige fødsler (<i>Partus irregulares</i>)	5	-	-	240	8	1	6	-	-
Misfostre (<i>Monstra</i>)	1	-	-	7	4	-	1	-	-
Børvrængning (<i>Inversio uteri</i>)	-	-	-	50	2	6	-	-	-
Børdreining (<i>Torsio uteri</i>)	-	-	-	64	2	-	-	-	-
Tilbakeholdt efterbyrd (<i>Retentio placente</i>)	5	-	-	468	3	-	-	-	-
Kastning (<i>Abortus</i>)	1	-	-	204	3	-	-	-	-
Kalvningsfeber (Melkefeber) (<i>Eclampsia puerperalis</i>)	-	-	-	316	3	5	3	-	-
Børbetændelse (<i>Metritis</i>)	-	-	-	118	8	12	-	-	-
Jurbetændelse (<i>Mastitis</i>)	23	-	-	411	7	3	1	-	-
Forfangenhet (<i>Hordeatio. Kritisias</i>)	28	2	-	5	-	-	-	-	-
Klaphingstoperationer (<i>Operationes ob kryptorchismum</i>)	17	-	-	-	-	-	-	-	-
Kastrationer (<i>Castrationes</i>)	399	-	-	17	-	-	29	-	-
Kraeft (<i>Carcinoma et sarcoma</i>)	3	2	-	-	-	-	-	-	-
Hov- og klovclidelser (<i>Vitia unguis</i>)	342	-	-	88	1	-	-	-	-
Øienlidelser (<i>Vitia oculorum</i>)	50	-	-	15	-	-	2	-	-
Led- og slimsækliedelser (<i>Articulitis et bursitis</i>)	679	2	-	195	8	-	-	-	-
Kirurg. tilf. (saar, kontusioner, absces) (<i>Vulnera, contusiones, abcessus etc.</i>)	747	11	1	400	16	3	2	-	-
Andre behandlede sygdomstilfælde (<i>Casus ceteri</i>)	318	13	5	400	74	5	1	-	-
Ialt (total)	4377	62	61	8006	375	145	93	4	19

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)			Svin (<i>Espèce porcine</i>)			Hund (<i>Chiens</i>)			Kat (<i>Chats</i>)			Fjærfæ (<i>Volailles</i>)			Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)		
anmeldte (<i>signals</i>)	derav		anmeldte (<i>signals</i>)	derav		anmeldte (<i>signals</i>)	derav		anmeldte (<i>signals</i>)	derav		anmeldte (<i>signals</i>)	derav		anmeldte (<i>signals</i>)	dræpte og døde (<i>abattus et morts</i>)	
	dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)		dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)		dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)		dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)		dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)		dræpte (<i>abattus</i>)	dræpte og døde (<i>abattus et morts</i>)
18	3	7	785	44	59	157	15	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
51	-	-	39	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	28	2	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	-	-	343	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	6	-	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
1	-	-	21	3	1	52	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	32	6	5	14	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
35	3	7	1266	57	65	263	18	23	14	-	3	28	7	-	-	-	-

Tabel IX.

De vigtigste husdyrsygdomme
(Cas de maladies des animaux domestiques)

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)		Ko (Espèce bovine)		Sau (Espece ovine)		
	anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)
		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)	
Miltbrand (<i>Anthrax</i>)	1	-	1	10	-	10	-
Ondartet ødem (<i>Oedema malignum</i>)	-	-	-	1	-	1	-
Ondartet katarrhalfeber (<i>Febris catarrhalis maligna</i>)	-	-	-	6	1	4	-
Lungesyke hos hesten (<i>Pleuropneumonia contagiosa equi</i>)	19	-	-	-	-	-	-
Rødsyke (»Rotlauf«) (<i>Morbus ruber</i>)	-	-	-	-	-	-	-
Knuterosen (<i>Erythema nodosum</i>)	-	-	-	-	-	-	-
Rosen (<i>Lymphangitis. Erysipelas</i>)	119	-	-	13	-	-	-
Brandfeber (<i>Morbus maculosus</i>)	1	-	-	-	-	-	-
Kverke (<i>Adenitis contagiosa equi</i>)	66	1	2	-	-	-	-
Tuberkulose (<i>Tuberculosis</i>)	-	-	-	15	15	-	-
Straalesopsygdomme (<i>Actinomycosis</i>)	-	-	-	13	3	-	-
Sædstrengsforhærdelse og bringesvulster (<i>Fibromycoma. Ascococcus</i>)	29	1	-	-	-	-	-
Hvalpesyke (<i>Febris catarrhalis epizootica canum</i>)	-	-	-	-	-	-	-
Stivkrampe (<i>Tetanus</i>)	3	1	1	3	1	2	-
Kopper (<i>Variola, Vaccina et Ovina</i>)	-	-	-	76	-	-	-
Luftveiskatarrh og strengel (<i>Koryza, Pharyngitis et Bronchitis</i>)	136	-	-	8	-	-	-
Lunge- og brysthindebetændelse (<i>Pneumonia et Pleuritis</i>)	5	1	1	12	6	-	-
Fordøjelsessygdomme (indigestion, mave- og tarmkatarrh, diarrhé) (<i>Gastritis. Diarrhoea</i>)	231	-	1	708	37	-	2
Kolik, forstoppelse (<i>Colica, Obstructio</i>)	156	1	13	70	5	2	-
Akut diarré og blodgang (<i>Diarrhoea acuta et dysenteria</i>)	2	-	-	36	-	6	-
Trommesyke (<i>Tympanitis</i>)	-	-	-	73	8	6	1
Forgiftninger ¹⁾ (<i>Intoxications</i>)	2	-	2	26	-	4	-
Indvoldsorme (<i>Helminthiasis</i>)	22	-	-	-	-	-	-
Overføres	792	5	21	1070	76	35	3
							1

¹⁾ Arsenik, stryknin, sop.

i Jarlsberg og Larviks amt i 1913.

dans le département de Jarlsberg et Larvik en 1913).

Gjet (Espèce caprine)		Svin (Espèce porcine)		Hund (Chiens)		Kat (Chats)		Fjærfæ (Volailles)		Andre dyr (Animaux divers)	
anmeldte (signals)	derav døde (abattus)	anmeldte (signals)	derav døde (abattus)	anmeldte (signals)	derav døde (morts)	anmeldte (signals)	derav døde (morts)	anmeldte (signals)	derav døde (morts)	anmeldte (signals)	derav døde (abattus et morts)
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	161	2	7	-	-	-	-	-	-	-
-	-	136	3	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	40	5	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-
-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	4	3	1	-	18	-	-	-	-	-
-	-	64	-	2	2	-	-	1	-	-	-
-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-
-	-	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-
-	-	4	3	-	2	7	2	-	-	4	4
-	-	399	11	12	76	5	6	1	-	4	4

Tabel IX. (Forts.). (Continuation).

Jarlsberg og

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav	
		døpte (abattus)	døde (morts)		døpte (abattus)	døde (morts)		døpte (abattus)	døde (morts)
Overført (transport)	792	5	21	1070	76	35	3	1	-
Akut hjernebetændelse (<i>Meningoitis acuta</i>)	2	1	-	5	4	-	-	-	-
Kronisk hjernebetændelse (kol-ler) (<i>Fatuitas</i>)	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Blodurin (<i>Hæmoglobinuria. Hæmoglobinæmia</i>)	20	1	1	71	1	6	-	-	-
Benskjørhet (slikkesyke) (<i>Osteomalacia</i>)	7	1	-	96	3	-	-	-	-
Sveksot (<i>Rachitis</i>)	1	-	-	9	-	-	-	-	-
Hudutslet (<i>Eczema</i>)	142	-	-	140	-	-	3	-	-
Ringorm (<i>Trichophyton tonsurans</i>)	3	-	-	114	-	-	-	-	-
Skab (<i>Scabies</i>)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Lus (<i>Pediculinae</i>)	46	-	-	816	-	-	-	-	-
Uregelmæssige fødsler (<i>Partus irregulares</i>)	1	-	-	99	2	-	2	-	-
Misfostre (<i>Monstra</i>)	-	-	-	6	3	-	-	-	-
Børvrængning (<i>Inversio uteri</i>)	8	-	-	17	1	-	-	-	-
Børdréining (<i>Torsio uteri</i>)	1	-	-	38	-	1	-	-	-
Tilbakeholdt efterbyrd (<i>Retentio placenteæ</i>)	2	-	-	282	-	-	-	-	-
Kastning (<i>Abortus</i>)	1	-	-	63	2	-	-	-	-
Kalvningssfeber (melkefeber) (<i>Eclampsia puerpalis</i>)	-	-	-	144	1	1	-	-	-
Børbetændelse (<i>Metritis</i>)	-	-	-	64	2	6	-	-	-
Jurbetændelse (<i>Mastitis</i>)	6	-	-	237	6	3	-	-	-
Forfangenhet (<i>Hordeatio. Kritisias</i>)	22	-	-	2	-	-	-	-	-
Klaphingstoperationer (<i>Operationes ob kryptorchismum</i>)	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Kastrationer (<i>Castrationes</i>)	271	-	-	13	1	-	1	-	-
Kraft (<i>Carcinoma et sarcoma</i>)	2	-	1	3	2	-	-	-	-
Hov- og klovlidelsær (<i>Vitiae unguis</i>)	176	-	-	45	-	-	-	-	-
Øjenlidelsær (<i>Vitiae oculorum</i>)	38	-	-	19	-	-	-	-	-
Led- og slimsekliedelsær (<i>Articulitis et bursitis</i>)	369	17	-	104	4	-	-	-	-
Kirurg. tilf. (saar, kontusioner, absces) (<i>Vulnera, contusiones, accessus etc.</i>)	516	2	2	283	2	-	1	-	1
Andre behandlede sygdomstil-fælder (<i>Casus ceteri</i>)	240	9	5	533	71	14	-	-	-
Ialt (total)	2669	36	30	4275	183	66	10	1	1

Larvik.

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)			Svin (<i>Espèce porcine</i>)			Hund (<i>Chiens</i>)			Kat (<i>Chats</i>)			Fjærfæ (<i>Volailles</i>)			Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)			
annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte og døde (<i>abattus et morts</i>)	døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	
-	-	-	-	-	-	399	11	12	76	5	6	1	-	-	-	-	-	
-	-	-	25	4	2	-	-	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-	
-	-	-	111	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	28	-	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	10	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	11	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	6	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	2	281	-	12	5	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	3	-	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	5	-	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	10	1	-	47	2	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-
-	-	-	54	13	8	6	1	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-
-	-	-	949	37	24	179	10	6	4	-	-	-	7	7	1	-	-	-

Tabel X.

De vigtigste husdyrsygdomme
(Cas de maladies des animaux domestiques)

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signaies)	derav		anmeldte (signaies)	derav		anmeldte (signaies)	derav	
	drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)	
Miltbrand (<i>Anthrax</i>)	-	-	-	9	-	9	-	-	-
Raslesyke, miltbrandsemfysem ("Rauschbrand") (<i>Anthraxem-physematosus</i>)	-	-	-	4	1	3	-	-	-
Ondartet ødem (<i>Oedema malignum</i>)	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Ondartet katarrhalfeber (<i>Febris catarrhalis maligna</i>)	-	-	-	74	57	11	-	-	-
Lungesyke hos hesten (<i>Pleuro-pneumonia contagiosa equi</i>)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Svinepest (<i>Pneumo-enteritis contagiosa suis</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Svinesyke (smitsom lungebe- tændelse) (<i>Broncho-pneumonia contagiosa suis</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rødsyke ("Rotlauf") (<i>Morbus ruber</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knuterosen (<i>Erythema nodosum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen (<i>Lymphangitis. Erysipelas</i>)	143	-	1	-	-	-	-	-	-
Lollandsk syke (<i>Enteritis pseudo-tuberculosis chronica</i>)	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Brandfeber (<i>Morbus maculosus</i>)	6	-	2	-	-	-	-	-	-
Kværke (<i>Adenitis contagiosa equi</i>)	157	1	5	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose (<i>Tuberculosis</i>)	-	-	-	69	29	-	-	-	-
Straalespsygdom (<i>Actinomy-cosis</i>)	-	-	-	43	8	-	-	-	-
Sædstrengsforhærdelse og brin- gesvulster (<i>Fibromycoma. As- coccus</i>)	53	1	-	-	-	-	-	-	-
Hvalpesyke (<i>Febris catarrhalis epizootica canum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stivkrampe (<i>Tetanus</i>)	1	-	1	2	1	1	-	-	-
Kopper (<i>Variola, Vaccina et Ovina</i>)	-	-	-	201	-	-	-	-	-
Luftveiskatarrh og strengel (<i>Ko- ryza, Pharyngitis et Bron- chitis</i>)	286	1	-	13	-	-	5	-	-
Lunge- og brysthindebetændelse (<i>Pneumonia et Pleuritis</i>)	13	-	2	8	2	-	-	-	-
Fordøielsessygdomme (indiges- tion, mave- og tarmkatarrh, diarré, (<i>Gastritis. Diarrhoe</i>)	221	2	-	1135	70	12	3	-	1
Overføres	881	5	11	1561	170	37	8	-	1

i Hedemarkens amt i 1913.

dans le département de Hedemarken en 1913).

Tabel X. (Forts.) (Continuation).

Hedemarken.

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav	
		drepte (abattus)	døde (mortis)		drepte (abattus)	døde (mortis)		drepte (abattus)	døde (mortis)
Overført (transport)	881	5	11	1561	170	37	8	-	-
Kolik, forstoppelse (Colica. Obstruction).	336	5	19	136	6	1	-	-	-
Akut diarrhé og blodgang (Diarrhoea acuta et dysenteria).	20	-	2	176	6	10	-	-	-
Trommesyke (Tympanitis).	-	-	-	273	3	24	-	-	-
Forgiftninger ¹⁾ (Intoxications).	-	-	-	43	2	10	-	-	-
Indvoldssorme (Helminthiasis).	57	-	1	-	-	-	-	-	-
Akut hjernebetændelse (Meningitis acuta).	1	-	1	5	-	1	-	-	-
Kronisk hjernebetændelse (Koller) (Fatuitas).	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Blodurin (Hæmoglobinuria. Hæmoglobinaemia).	72	3	3	160	10	15	-	-	-
Benskjørhet (Slikkesyke) (Osteomalacia).	-	-	-	209	8	2	-	-	-
Sveksot (Rachitis).	4	-	-	28	-	3	-	-	-
Hudutslet (Eczema).	236	-	-	631	-	-	20	-	-
Ringorm (Trichophyton tonsurans).	-	-	-	607	-	-	-	-	-
Skurv (Favus).	-	-	-	45	-	-	-	-	-
Skab (Scabies).	21	-	-	3	-	-	-	-	-
Lus (Pediculinae).	124	-	-	3838	-	-	4	-	-
Uregelmæssige fødsler (Partus irregulares).	10	-	-	252	5	-	3	-	-
Misfostre (Monstra).	1	1	-	9	2	-	-	-	-
Børvrængning (Inversio uteri).	-	-	-	44	-	-	-	-	-
Børdreining (Torsio uteri).	-	-	-	69	5	-	-	-	-
Tilbakeholdt efterbyrd (Retentio placente).	1	-	-	728	1	3	-	-	-
Kastning (Abortus).	8	-	-	253	2	2	-	-	-
Kalvningsfeber (Melkefeber) (Edampsia puerperalis).	-	-	-	200	2	-	-	-	-
Børbetændelse (Metritis).	-	-	-	181	6	13	1	-	-
Jurbetændelse (Mastitis).	17	-	-	407	10	6	3	1	1
Forfangenhet (Hordeatio. Kritisias).	26	1	-	9	-	-	-	-	-
Klaphingstoperationer (Operationes ob kryptorchismum).	20	-	1	-	-	-	-	-	-
Kastrationer (Castrationes).	448	-	-	21	-	-	106	-	-
Kræft (Carcinoma et sarcoma).	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hov- og klovclidelser (Vitium ungvis).	621	1	-	149	2	-	-	-	-
Overføres	2907	17	38	10037	240	127	145	1	2

¹⁾ Arsenik, fosfor, kviksølv, mønje, zinkhvitt, salpeter, stryknin, rævegift, bulmeurt,

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)			Svin (<i>Espèce porcine</i>)			Hund (<i>Chiens</i>)			Kat (<i>Chats</i>)			Fjærfæ (<i>Volailles</i>)			Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)	
annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte og døde (<i>abattus et morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte og døde (<i>abattus et morts</i>)	
-	-	-	1122	84	76	130	16	8	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	28	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	9	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	17	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	6	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	529	11	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	63	-	-	-	42	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	34	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	15	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	106	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	47	5	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	11	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	18	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1264	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	1	3294	120	97	211	17	12	2	1	-	14	9	-	-	-

poteter.

Tabel X. (Forts.). (Continuation.

Hedemarken.

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav	
		drapte (abattus)	døde (mortis)		drapte (abattus)	døde (mortis)		drapte (abattus)	døde (mortis)
Overført (transport)	2907	17	38	10037	240	127	145	1	2
Øienlidelser (<i>Vitia oculorum</i>)	62	2	-	56	-	-	9	-	-
Led- og slimsæklielser (<i>Articulitis et bursitis</i>)	584	19	4	193	14	-	-	-	-
Kirurg. tilf. (saar, kontusioner, abscess) (<i>Vulnera, contusiones, abscessus etc.</i>)	1267	10	3	490	9	2	2	-	-
Andre behandlede sygdomstilfælde (<i>Casus ceteri</i>)	916	24	15	961	71	19	5	1	1
Ialt (total)	5736	72	60	11657	334	148	161	2	3

Tabel XI.

De vigtigste husdyrsygdomme
(Cas de maladies des animaux domestiques)

Miltbrand (<i>Anthrax</i>)	-	-	-	9	1	8	-	-	-
Raslesyke, miltbrandsemfysem (»Rauschbrand«) (<i>Anthrax emphysematosus</i>)	-	-	-	9	1	8	-	-	-
Ondartet ødem (<i>Oedema malignum</i>)	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Braasot (<i>Gastromycosis ovis</i>)	-	-	-	-	-	-	5	-	5
Ondartet katarrhalfeber (<i>Febris catarrhalis maligna</i>)	-	-	-	73	42	14	-	-	-
Lungesyke hos hesten (<i>Pleuropneumonia contagiosa equi</i>)	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza (<i>Influenza</i>)	18	-	-	-	-	-	-	-	-
Svinepest (<i>Pneumo enteritis contagiosa suis</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rødsyke (»Rotlauf«) (<i>Morbus ruber</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knuterosen (<i>Erythema nodosum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen (<i>Lymphangitis, Erysipelas</i>)	111	1	2	8	-	-	-	-	-
Lollandssyke (<i>Enteritis pseudo-tuberculosis chronica</i>)	-	-	-	22	17	4	-	-	-
Brandfeber (<i>Morbus maculosus</i>)	12	-	-	-	-	-	-	-	-
Kvaerke (<i>Adenitis contagiosa equi</i>)	208	4	14	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose (<i>Tuberculosis</i>)	-	-	-	50	46	-	-	-	-
Overføres	352	5	17	171	107	34	5	-	5

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)			Svin (<i>Espèce porcine</i>)			Hund (<i>Chiens</i>)			Kat (<i>Chats</i>)			Fjærfæ (<i>Volailles</i>)			Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)		
annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	derav	annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	derav	annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	derav	annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	derav	annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	derav	annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte og døde (<i>abattus et morts</i>)	annmeldte (<i>signalés</i>)
2	-	-	1	3294	120	97	211	17	12	2	1	-	14	9	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	36	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	62	3	-	43	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
16	3	3	252	38	21	20	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	3	4	3645	167	118	288	20	12	2	1	-	14	9	-	-	-	-

i Kristians amt i 1913

dans le département de Kristians en 1913.

Tabel XI. (Forts.). (Continuation).

Kristians.

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav	
		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)
Overført (transport)	352	5	17	171	107	34	5	-	5
Straalesopsygdom (Actinomycosis)				36	11	-	-		
Sædstrenghærde og bringesvulster (Fibromycoma. As-coccus)	37	3	-			-	-		
Hvalpesyke (Febris catarrhalis epizootica canum)	-	-	-	-	-	-	-		
Stivkrampe (Tetanus)	1	-	1	1	1	-	-		
Difterit (Diphtheritis)	1	-	1	-	-	-	-		
Kopper (Variola, Vaccina et Ovina)	-	-	-	84	-	-	-		
Mundsyke hos hesten (Stomatitis contagiosa pustulosa equi)	8	-	-	-	-	-	-		
Auftveiskatarrh og strengel (Koryza, Pharyngitis et Bronchitis)	314	-	-	11	1	-	-		
Lunge- og brysthindebetændelse (Pneumonia et Pleuritis)	24	1	1	23	2	-	-		
Fordøjelsessygdomme (indigestion, mave- og tarmkatarrh, diarré) (Gastritis. Diarrhoea)	451	2	7	996	75	18	1	-	-
Kolik, forstoppelse (Colica. Obstructio)	319	5	12	192	21	11	-		
Akut diarrhé og blodgang (Diarrhoea acuta et dysenteria)	11	1	3	62	8	13	-		
Trommesyke (Tympanitis)	-	-	-	210	5	8	-		
Forgiftninger ¹⁾ (Intoxications)	4	1	-	30	2	8	-		
Indvoldssorme (Helminthiasis)	111	-	-	1	-	-	-		
Dreiesyke (Hydrocephalus hydatis)	5	-	-	-	-	-	2	-	2
Akut hjernebetændelse (Menigitis acuta)	2	1	1	4	1	1	-		
Kronisk hjernebetændelse (Koller) (Fatuitas)	2	-	-	-	-	-	-		
Blodurin (Hæmoglobinuria. Hæmoglobinæmia)	67	1	6	78	-	9	-		
Benskjørhet (Slikkesyke) (Osteomalacia)	1	-	-	138	8	1	-		
Sveksot (Rachitis)	5	1	-	440	-	31	1	-	
Hudutslet (Eczema)	189	-	-	85	-	-	6	-	
Ringorm (Trichophyton tonsurans)	11	-	-	405	-	1	-		
Overføres	1915	21	49	2967	242	135	15	-	7

¹⁾ Arsenik, kalk, stryknin, sildelake, malerolje, eqvisetum.

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)		Svin (<i>Espèce porcine</i>)			Hund (<i>Chiens</i>)		Kat (<i>Chats</i>)		Fjærfæ (<i>Volailles</i>)		Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)	
annmeldte (<i>signalés</i>)	derav	annmeldte (<i>signalés</i>)	derav	annmeldte (<i>signalés</i>)	derav	annmeldte (<i>signalés</i>)	derav	annmeldte (<i>signalés</i>)	derav	annmeldte (<i>signalés</i>)	derav	
dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	dræpte og døde (<i>abattus et morts</i>)	dræpte og døde (<i>abattus et morts</i>)	
-	-	799	54	69	1	-	-	-	-	-	-	
1	-	3	-	-	-	46	-	2	-	-	-	
-	-	2	1	-	6	-	-	-	-	-	-	
-	-	24	8	7	-	-	-	12	-	-	-	
-	-	186	10	5	17	-	-	1	-	-	-	
-	-	26	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	15	4	1	-	1	-	-	-	-	-	
1	-	10	-	2	38	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	8	4	1	1	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	572	13	-	1	-	-	-	-	-	-	
-	-	18	1	-	17	-	-	-	-	-	-	
-	-	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	1709	96	85	128	2	13	-	-	2	2	

Tabel XI. (Forts.). (Continuation).

Kristians

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav	
		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)
Overført (transport)	1915	21	49	2967	242	135	15	-	7
Skury (Favus)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Skab (Scabies)	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Lus (Pediculinae)	520	-	-	7279	-	-	-	-	-
Uregelmæssige fødsler (Partus irregularis)	12	1	-	259	11	4	3	1	-
Misfostre (Monstra)	1	-	-	10	-	3	-	-	-
Børvrængning (Inversio uteri)	1	1	-	47	3	1	2	1	-
Børdreining (Torsio uteri)	-	-	-	85	7	2	1	-	-
Tilbageholdt efterbyrd (Retention placente)	11	-	-	490	1	-	2	-	-
Kastning (Abortus)	10	-	-	274	6	-	-	-	-
Kalvningsfeber (Melkefeber) (Edampsia puerperalis)	-	-	-	147	1	1	-	-	-
Børbetændelse (Metritis)	1	-	-	90	3	7	1	-	-
Jurbetændelse (Mastitis)	12	-	-	120	6	2	5	2	-
Forfangenhet (Hordeatio. Kritiasis)	33	1	-	10	-	-	-	-	-
Klapningstoperationer (Operations ob kryptorchismum)	18	-	-	-	-	-	-	-	-
Kastrationer (Castrationes)	684	1	-	13	-	-	50	-	-
Kraft (Carcinoma et sarcoma)	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Hov- og klovklidelselser (Vitia ungvis)	520	1	-	160	3	-	-	-	-
Gienlidelselser (Vitia oculorum)	69	-	-	34	-	-	-	-	-
Led- og slimsækklidelselser (Articulitis et bursitis)	536	16	3	97	15	-	30	10	16
Kirurg. tilf. (saar, kontusioner, absces) (Vulnera, contusiones, abscessus etc.)	1004	5	1	244	5	-	5	-	-
Lungeorm (Pneumonia verminosum)	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Andre behandlede sygdomstilfælde (Casus ceteri)	676	16	3	707	67	11	8	4	-
Ialt (total)	6028	63	56	13037	374	166	122	18	23

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)			Svin (<i>Espèce porcine</i>)			Hund (<i>Chiens</i>)			Kat (<i>Chats</i>)			Fjærfæ (<i>Volailles</i>)			Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)		
annmeldte (<i>signales</i>)	dreæpte (<i>abattus</i>)	derav	annmeldte (<i>signales</i>)	dreæpte (<i>abattus</i>)	derav	annmeldte (<i>signales</i>)	dreæpte (<i>abattus</i>)	derav	annmeldte (<i>signales</i>)	dreæpte (<i>abattus</i>)	derav	annmeldte (<i>signales</i>)	dreæpte og døde (<i>abattus et morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	dreæpte og døde (<i>abattus et morts</i>)		
1	-	-	1709	96	85	128	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
730	-	-	185	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	59	11	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	19	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	944	-	-	-	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	9	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	20	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	-	-	29	-	-	26	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	-	-	257	22	3	32	1	-	6	-	-	-	2	-	-	-	-
752	-	-	3271	135	91	210	4	14	7	-	-	-	4	2	-	-	-

Tabel XII.

De vigtigste husdyrsygdomme
(Cas de maladies des animaux domestiques)

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)	derav	
	drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)	
Miltbrand (<i>Anthrax</i>)	3	-	3	19	1	18	3	1	2
Ondartet ødem (<i>Oedema malignum</i>)	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Ondartet katarrhalfeber (<i>Febris catarrhalis maligna</i>)	-	-	-	19	4	11	-	-	-
Lungesyke hos hesten (<i>Pleuropneumonia contagiosa equi</i>)	46	1	-	-	-	-	-	-	-
Rødsyke (»Rotlauf«) (<i>Morbus ruber</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knuterosen (<i>Erythema nodosum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen (<i>Lymphangitis. Erysipelas</i>)	31	-	-	2	-	-	-	-	-
Brandfeber (<i>Morbus maculosus</i>)	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Kværke (<i>Adenitis contagiosa equi</i>)	36	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose (<i>Tuberculosis</i>)	-	-	-	7	7	-	-	-	-
Straalesopsygdom (<i>Actinomycosis</i>)	1	-	-	8	2	-	-	-	-
Sædstrengeforhærdelse og bringesvulster (<i>Fibromycoma. Asococcus</i>)	12	-	-	-	-	-	-	-	-
Hvalpesyke (<i>Febris catarrhalis epizootica canum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stivkrampe (<i>Tetanus</i>)	3	2	1	1	1	-	-	-	-
Kopper (<i>Variola, Vaccina et Ovina</i>)	-	-	-	40	-	-	-	-	-
Mundsyke hos hesten (<i>Stomatitis contagiosa pustulosa equi</i>)	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Auftveiskatarrh og strengel (<i>Koryza, Pharyngitis et Bronchitis</i>)	87	2	-	16	-	-	1	-	-
Lunge- og brysthindebetændelse (<i>Pneumonia et Pleuritis</i>)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Fordøielessessygdomme (indigestion, mave- og tarmkatarrh, diarrhē) (<i>Gastritis. Diarrhoe</i>)	174	1	3	613	18	12	4	-	1
Kolik, forstoppelse (<i>Colica. Obstructio</i>)	164	-	8	41	1	3	7	-	-
Akut diarrhē og blodgang (<i>Diarrhoea acuta et dysenteria</i>)	31	-	-	33	2	3	-	-	-
Trommesyke (<i>Tympanitis</i>)	1	-	-	74	2	6	-	-	-
Forgiftninger ¹⁾ (<i>Intoxications</i>)	4	-	-	4	1	2	-	-	-
Indvoldsome (<i>Helminthiasis</i>)	11	-	-	-	-	-	-	-	-
Overføres	612	6	15	877	39	55	15	1	3

¹⁾ Kobber, stryknin, salt valle, muggent høi og havre, maling, bomuldsfrømel, kjøt.

i Bratsberg amt i 1913.

dans le département de Bratsberg en 1913).

Gjet <i>(Espèce caprine)</i>			Svin <i>(Espèce porcine)</i>			Hund <i>(Chiens)</i>			Kat <i>(Chats)</i>			Fjærfæ <i>(Volailles)</i>			Andre dyr <i>(Animaux divers)</i>		
annmeldte <i>(signales)</i>	drepte <i>(abattus)</i>	døde <i>(morts)</i>	annmeldte <i>(signales)</i>	drepte <i>(abattus)</i>	døde <i>(morts)</i>	annmeldte <i>(signales)</i>	drepte <i>(abattus)</i>	døde <i>(morts)</i>	annmeldte <i>(signales)</i>	drepte <i>(abattus)</i>	døde <i>(morts)</i>	annmeldte <i>(signales)</i>	drepte og døde <i>(abattus et morts)</i>	døde <i>(morts)</i>	annmeldte <i>(signales)</i>	drepte og døde <i>(abattus et morts)</i>	døde <i>(morts)</i>
-	-	-	7	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	43	112	2	8	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	54	5	9	3	-	-	-	-	-	-	-	-
-	3	-	-	-	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	59	5	5	33	-	-	3	4	-	-	-	1	7	1	-	-	-
-	31	1	1	8	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-
-	2	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	1	1	6	-	-	2	1	4	-	-	4	6	6	-	-	-
-	1	-	-	19	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
1	264	21	31	124	8	13	14	1	6	16	10	-	-	-	-	-	-

Tabel XII. (Forts.). (Continuation).

Bratsberg

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav	
		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)
Overført (transport)	612	6	15	877	39	55	15	1	3
Akut hjernerettede (Menin-gitis acuta)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Blodurin (Hæmoglobinuria. Hæ-moglobinaemia)	13	1	-	24	1	2	-	-	-
Benskjørhet (Slikkesyke) (Osteo-malacia)	-	-	-	70	7	-	-	-	-
Sveksot (Rachitis)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hudutslet (Eczema)	75	-	-	74	-	-	5	-	-
Ringorm (Trichophyton tonsu-rans)	-	-	-	35	1	-	-	-	-
Skurv (Favus)	-	-	-	7	-	-	-	-	-
Skab (Scabies)	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Lus (Pediculinae)	22	-	-	731	-	-	30	-	-
Uregelmæssige fødsler (Partus irregulares)	17	1	-	86	7	1	1	-	1
Misfostre (Monstra)	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Børvraengning (Inversio uteri)	-	-	-	14	2	-	-	-	-
Børdreining (Torsio uteri)	-	-	-	22	3	-	-	-	-
Tilbakeholdt efterbyrd (Reten-tio placenta)	-	-	-	197	1	5	-	-	-
Kastning (Abortus)	2	-	-	122	3	-	-	-	-
Kalvningssfeber (Melkefeber) (Eclampsia puerperalis)	-	-	-	179	-	2	-	-	-
Børretændelse (Metritis)	1	-	-	35	1	7	-	-	-
Jurbetændelse (Mastitis)	1	-	-	216	12	3	3	-	1
Forfangenhet (Hordeatio. Kri-tiasis)	11	1	-	4	-	-	-	-	-
Klaphingstoperationer (Opera-tiones ob kryptorchismum)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Kastrationer (Castrationes)	125	-	-	10	-	-	28	-	-
Kraft (Carcinoma et sarcoma)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hov- og klovliedelser (Vitia ungvis)	134	1	-	20	-	-	1	-	-
Øienliedelser (Vitia oculorum)	20	-	-	6	1	-	1	-	-
Led- og slimsækliedelser (Arti-culitis et bursitis)	205	9	-	82	1	-	-	-	-
Kirurg. tilf. (saar, kontusioner, absces) (Vulnera, contusiones, abscessus etc.)	282	6	1	130	10	3	-	-	-
Andre behandlede sygdomstil-fælde (Casus ceteri)	130	6	-	269	12	7	7	-	-
Ialt (total)	1653	31	16	3215	102	85	91	1	5

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)				Svin (<i>Espèce porcine</i>)				Hund (<i>Chiens</i>)				Kat (<i>Chats</i>)				Fjærfæ (<i>Volailles</i>)		Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)	
annmeldte (<i>signales</i>)	derav	dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	derav	dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	derav	dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	derav	dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	dræpte og døde (<i>abattus et morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	dræpte og døde (<i>abattus et morts</i>)
1	-	-	-	264	21	31	124	8	13	14	-	1	-	-	16	-	10	-	-
-	-	-	-	9	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	155	7	1	4	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	15	-	-	29	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	32	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	11	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	101	-	-	7	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	5	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	18	-	-	55	1	-	-	6	1	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	64	2	2	14	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
27	-	-	-	688	38	37	291	11	15	33	2	6	16	10	-	-	-	-	-

Tabel XIII.

De vigtigste husdyrsygdomme
(Cas de maladies des animaux domestiques)

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	annmeldte (signalés)	derav		annmeldte (signalés)	derav		annmeldte (signalés)	derav	
	drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)	
Miltbrand <i>Anthrax</i>	-	-	-	6	-	6	-	-	-
Raslesyke, miltbrandsemfysem (»Rauschbrand«) (<i>Anthrax emphysematosus</i>)	-	-	-	3	-	3	-	-	-
Ondartet katarrhalfeber (<i>Febris catarrhalis maligna</i>)	-	-	-	8	-	4	-	-	-
Svinesyke (smitsom lungebetændelse) (<i>Broncho-pneumonia contagiosa suis</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rødsyke (»Rotlauf«) (<i>Morbus ruber</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knuterosen (<i>Erythema nodosum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen (<i>Lymphangitis. Erysipelas</i>)	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Brandfeber (<i>Morbus maculosus</i>)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Kvarke (<i>Adenitis contagiosa equi</i>)	9	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose (<i>Tuberculosis</i>)	-	-	-	6	-	6	-	-	-
Sædstrængsforhærdelse og brin- gesvulst (<i>Fibromycoma. Ascooccus</i>)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hvalpesyke (<i>Febris catarrhalis epizootica canum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stivkrampe (<i>Tetanus</i>)	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Kopper (<i>Variola, Vaccina et Ovina</i>)	-	-	-	13	-	-	-	-	-
Luftveiskatarrh og strengel <i>Koryza, Pharyngitis et Bronchitis</i>	22	-	-	6	-	-	-	-	-
Lunge- og brysthindebetændelse <i>Pneumonia et Pleuritis</i>	1	-	-	2	-	2	-	-	-
Fordøiellessessygdomme (indiges- tion, mave- og tarmkatarrh, diarré) (<i>Gastritis. Diarrhoe</i>)	53	-	-	283	3	2	1	1	-
Kolik, forstoppelse (<i>Colica. Obstruction</i>)	37	-	6	28	-	1	1	-	-
Akut diarrhøe og blodgang (<i>Diarrhoea acuta et dysenteria</i>)	1	-	1	20	1	5	-	-	-
Trommesyke (<i>Tympanitis</i>)	-	-	-	25	1	1	1	-	1
Forgiftninger ¹⁾ (<i>Intoxications</i>)	2	-	-	4	-	1	-	-	-
Indvoldsorme (<i>Helminthiasis</i>)	2	-	-	-	-	-	1	-	-
Akut hjernebetændelse (<i>Menin- gitis acuta</i>)	-	-	-	3	1	-	-	-	-
Overføres	137	2	7	407	6	31	4	1	1

¹⁾ Arsenik, fosfor, rottegift, kviksølv, stryknin.

i Nedenes amt i 1913.

dans le département de Nedenes en 1913).

Tabel XIII. (Forts.). (Continuation).

Nedenes.

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav	
		drapte (abattus)	døde (morts)		drapte (abattus)	døde (morts)		drapte (abattus)	døde (morts)
Overføres (transport)	137	2	7	407	6	31	4	1	1
Blodurin (<i>Hæmoglobinuria. Hæmoglobinæmia</i>)	7	-	-	81	2	9	-	-	-
Benskjørhet (Slikkesyke) (<i>Osteomalacia</i>)	-	-	-	29	2	-	-	-	-
Sveksot (<i>Rachitis</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hudutslet (<i>Eczema</i>)	37	-	-	19	-	-	1	-	-
Ringorm (<i>Trichophyton tonsurans</i>)	-	-	-	-	7	-	-	-	-
Skab (<i>Scabies</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lus (<i>Pediculinae</i>)	-	-	-	268	-	-	3	-	-
Uregelmæssige fødsler (<i>Partus irregulares</i>)	-	-	-	-	57	-	-	-	-
Misfostre (<i>Monstra</i>)	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Børvrængning (<i>Inversio uteri</i>)	-	-	-	-	5	-	-	-	-
Bordreining (<i>Torsio uteri</i>)	-	-	-	-	19	1	-	-	-
Tilbakeholdt efterbyrd (<i>Retentio placenteæ</i>)	-	-	-	-	139	-	2	-	-
Kastning (<i>Abortus</i>)	-	-	-	-	45	-	-	-	-
Kalvningsfeber (Melkefeber) (<i>Eclampsia puerperalis</i>)	-	-	-	-	106	1	-	-	-
Børbetændelse (<i>Metritis</i>)	-	-	-	-	16	-	2	-	-
Jurbetaændelse (<i>Mastitis</i>)	2	-	-	76	-	-	2	-	1
Forfangenhet (<i>Hordeatio. Kritiasis</i>)	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Klaphingstoperationer (<i>Operations ob kryptorchismum</i>)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Kastrationer (<i>Castrationes</i>)	37	-	-	-	-	-	-	-	-
Hov- og klovlidelser (<i>Vitia ungvis</i>)	29	-	-	5	-	-	-	-	-
Øienlidelser (<i>Vitia oculorum</i>)	3	-	-	7	-	-	-	-	-
Led- og slimsækliidelser (<i>Articulitis et bursitis</i>)	82	1	-	14	-	-	-	-	-
Kirurg. tilf. (saar, kontusioner, absces) (<i>Vulnera, contusiones, abscessus etc.</i>)	124	2	-	95	2	2	-	-	-
Andre behandlede sygdomstilfælder (<i>Casus ceteri</i>)	71	1	-	116	4	3	-	-	-
Ialt (total)	540	6	7	1514	20	51	10	1	2

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)			Svin (<i>Espèce porcine</i>)			Hund (<i>Chiens</i>)			Kat (<i>Chats</i>)			Fjærfæ (<i>Volailles</i>)		Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)	
annmeldte (<i>signales</i>)	dreæpte (<i>abattus</i>)	derav døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	dreæpte (<i>abattus</i>)	derav døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	dreæpte (<i>abattus</i>)	derav døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	dreæpte (<i>abattus</i>)	derav døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	dreæpte og døde (<i>abattus et morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	dreæpte og døde (<i>abattus et morts</i>)
1	-	-	132	9	9	20	1	3	1	-	-	-	-	-	-
10	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	57	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	119	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	4	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	30	-	3	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	-	-	377	10	17	58	1	4	6	-	-	12	12	11	-

Tabel XIV.

De vigtigste husdyrsygdomme
(Cas de maladies des animaux domestiques)

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav	
	drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)	
Miltbrand (<i>Anthrax</i>)	-	-	-	9	-	-	9	-	-
Raslesyke, milbrandsemfysem (»Rauschbrand«) (<i>Anthrax em- physenatosus</i>)	-	-	-	3	-	-	2	-	-
Ondartet katarrhalfeber (<i>Febris catarrhalis maligna</i>)	-	-	-	3	-	-	2	-	-
Rødsyke (»Rotlauf«) (<i>Morbus ruber</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knuterosen (<i>Erythema nodosum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen (<i>Lymphangitis. Erys- ipelas</i>)	17	-	1	-	-	-	-	-	-
Kværke (<i>Adenitis contagiosa equi</i>)	22	-	-	-	-	-	-	-	-
Sedstrængsførhærdelse og brin- gesvulster (<i>Fibromycoma. As- coccus</i>)	8	-	-	-	-	-	-	-	-
Hvalpesyke (<i>Febris catarrhalis epizootica canum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stivkrampe (<i>Tetanus</i>)	3	1	2	-	-	-	-	1	1
Kopper (<i>Variola, Vaccina et Ovina</i>)	-	-	-	51	-	-	-	-	-
Luftveiskatarrh og strengel <i>Koryza, Pharyngitis et bron- chitis</i>	43	1	-	8	-	-	-	-	-
Lunge- og brysthindbetændelse (<i>Pneumonia et Pleuritis</i>)	4	-	-	2	1	-	-	-	-
Fordøielsessygdomme (indige- stion, mave- og tarmkatarrh, diarrhø) (<i>Gastritis. Diarrhoe</i>)	20	-	1	206	1	1	-	-	-
Kolik, forstoppelse (<i>Colica. Ob- structio</i>)	23	-	2	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhøe og blodgang (<i>Di- arrhoea acuta et dysenteria</i>) .	4	-	-	14	-	-	1	-	-
Trommesyke (<i>Tympanitis</i>)	-	-	-	21	-	-	1	-	-
Forgiftninger ¹⁾ (<i>Intoxications</i>) .	-	-	-	9	-	-	1	-	-
Indvoldssorme (<i>Helminthiasis</i>) .	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut hjernebetændelse (<i>Menin- gitis acuta</i>)	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Blodurin (<i>Hæmoglobinuria. Hæ- moglobinæmia</i>)	5	-	-	129	-	-	14	-	-
Benskjørhet (Slikkesyke) (<i>Osteo- malacia</i>)	-	-	-	19	1	-	-	-	-
Overføres	152	2	6	475	3	31	1	1	-

¹⁾ Kviksølv, dynamit, rugklid, stryknin.

i Lister og Mandals amt i 1913.

dant le département de Lister et Mandal en 1913).

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)		Svin (<i>Espèce porcine</i>)		Hund (<i>Chiens</i>)		Kat (<i>Chats</i>)		Fjærfae (<i>Volailles</i>)		Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)	
		annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte og døde (<i>abattus et mortis</i>)
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	3	82	12	12	12	39	5	1	1	1	1
3	3	82	12	12	12	39	5	1	1	1	1
2	2	82	12	12	12	39	5	1	1	1	1
1	1	82	12	12	12	39	5	1	1	1	1
4	4	82	12	12	12	39	5	1	1	1	1
5	5	82	12	12	12	39	5	1	1	1	1

Tabel XIV. (Forts.). (Continuation).

Lister og

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signalis)	derav		anmeldte (signalis)	derav		anmeldte (signalis)	derav	
		døpte (abattus)	døde (mortis)		døpte (abattus)	døde (mortis)		døpte (abattus)	døde (mortis)
Overført (transport)	152	2	6	475	3	31	1	1	-
Sveksot (<i>Rachitis</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hudutslet (<i>Eczema</i>)	25	-	-	20	-	-	-	-	-
Ringorm (<i>Trichophyton tonsurans</i>)	-	-	-	5	-	-	-	-	-
Skab (<i>Scabies</i>)	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Lus (<i>Pediculina</i>)	4	-	-	173	-	-	-	-	-
Uregelmæssige fødsler (<i>Partus irregulares</i>)	-	-	-	48	-	1	1	-	-
Mistostre (<i>Monstra</i>)	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Børvrængning (<i>Inversio uteri</i>)	-	-	-	5	-	1	2	-	-
Børdreining (<i>Torsio uteri</i>)	-	-	-	26	3	-	-	-	-
Tilbakeholdt efterbyrd (<i>Retentio placentae</i>)	-	-	-	71	-	-	-	-	-
Kastning (<i>Abortus</i>)	1	-	-	23	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber (Melkefeber)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Eclampsia puerperalis</i>	-	-	-	92	-	1	-	-	-
Børbetændelse (<i>Metritis</i>)	-	-	-	17	-	1	-	-	-
Jurbetændelse (<i>Mastitis</i>)	-	-	-	57	-	1	-	-	-
Forfangenhet (<i>Hordeatio. Kritiasis</i>)	7	-	-	1	-	-	-	-	-
Klaphingstoperationer (<i>Operationes ob kryptorchismum</i>)	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Kastrationer (<i>Castrationes</i>)	98	-	-	-	-	-	-	-	-
Kraft (<i>Carcinoma et sarcoma</i>)	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Hov- og klovlidelser (<i>Vitiae ungvivis</i>)	34	-	-	5	-	-	-	-	-
Øienlidelser (<i>Vitia oculorum</i>)	11	-	-	7	-	-	-	-	-
Led- og slimsækliedelser (<i>Articulitis et bursitis</i>)	37	-	-	6	-	-	-	-	-
Kirurg. tilf. (saar, kontusioner, absces) (<i>Vulnera, contusiones, abscessus etc.</i>)	122	-	1	85	2	1	1	-	-
Andre behandlede sygdomstilfælde (<i>Casus ceteri</i>)	44	1	3	180	7	3	-	-	-
Ialt (total)	539	3	10	1301	15	40	5	1	-

Mandal.

Tabel XV.

De vigtigste husdrysygdomme
(Cas de maladies des animaux domestiques)

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anneldte (signalés)	derav		anneldte (signalés)	derav		anneldte (signalés)	derav	
		drepte (abattus)	døde (mortis)		drepte (abattus)	døde (mortis)		drepte (abattus)	døde (mortis)
Miltbrand (<i>Anthrax</i>)	3	-	3	18	1	16	-	-	-
Raslesyke, miltbrandsemfysem »Rauschbrand« (<i>Anthrax emphysematosus</i>)	-	-	-	5	-	5	-	-	-
Ondartet ødem (<i>Oedema malignum</i>)	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Braasot (<i>Gastromycosis ovis</i>)	-	-	-	-	-	-	17	3	14
Ondartet katarrhalfeber (<i>Febris catarrhalis maligna</i>)	-	-	-	62	-	42	-	-	-
Influenza (<i>Influenza</i>)	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Rødsyke »Rotlauf« (<i>Morbus ruber</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knuterosen (<i>Erythema nodosum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen Lymphangitis. (<i>Erysipelas</i>)	28	1	-	-	-	-	-	-	-
Brandfeber (<i>Morbus maculosus</i>)	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Kværke (<i>Adenitis contagiosa equi</i>)	92	-	6	-	-	-	-	-	-
Straalesopsygdomme (<i>Actinomycosis</i>)	-	-	-	7	4	-	-	-	-
Sædstrengsforhærdelse og bringesvulster (<i>Fibromycoma. Ascoecus</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hvalpesyke (<i>Febris catarrhalis epizootica canum</i>)	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Stivkrampe (<i>Tetanus</i>)	5	1	1	1	-	1	-	-	-
Kopper (<i>Variola, Vaccina et Ovina</i>)	-	-	-	23	-	-	-	-	-
Luftveiskatarrh og strengel (<i>Koryza, Pharyngitis et bronchitis</i>)	60	1	1	16	1	-	-	-	-
Lunge- og brysthindebetændelse (<i>Pneumonia et Pleuritis</i>)	1	-	-	4	-	2	2	2	-
Fordielssessygdomme (indigestion, mave- og tarmkatarrh, diarrhæ) (<i>Gastritis. Diarrhoe</i>)	156	-	2	277	19	11	6	-	-
Kolik, forstoppelse (<i>Colica. Obstructio</i>)	130	-	11	31	2	-	1	-	-
Akut diarrhé og blodgang (<i>Diarrhoea acuta et dysenteria</i>) .	11	-	1	25	-	-	2	-	-
Trommesyke (<i>Tympanitis</i>)	-	-	-	22	2	2	-	-	-
Forgiftninger ¹⁾ (<i>Intoxications</i>)	1	-	-	12	1	3	-	-	-
Overføres	500	3	27	503	30	82	28	5	14

¹⁾ Arsenik, sublimat, zinkhytt, lut, bomuldsfrømel, sur sild, for, hvepestik, hugormbit.

i Stavanger amt i 1913.

dans le département de Stavanger en 1913).

Tabel XV. (Forts.). (Continuation).

Stavanger.

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav	
		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)
Overført (<i>transport</i>)	500	3	27	503	30	82	28	5	14
Indvoldssorme (<i>Helminthiasis</i>)	46	-	-	-	-	-	1	1	-
Dreiesyke (<i>Hydrocephalus hydaticus</i>)	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Akut hjernebetændelse (<i>Menigitis acuta</i>)	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Blodurin (<i>Hæmoglobinuria. Hæmoglobinæmia</i>)	16	3	1	61	-	7	-	-	-
Benskjørhet (Slikkesyke) (<i>Osteomalacia</i>)	-	-	-	20	2	-	-	-	-
Sveksot (<i>Rachitis</i>)	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Hudutslet (<i>Eczema</i>)	92	-	-	3	-	-	-	-	-
Ringorm (<i>Trichophyton tonsurans</i>)	-	-	-	21	-	-	-	-	-
Skab (<i>Scabies</i>)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Lus (<i>Pediculinae</i>)	99	-	-	1328	-	-	-	-	-
Uregelmæssige fødsler (<i>Partus irregulares</i>)	2	-	-	66	5	-	7	-	-
Misfostre (<i>Monstra</i>)	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Børvrængning (<i>Inversio uteri</i>)	-	-	-	14	-	1	1	-	-
Børdreining (<i>Torsio uteri</i>)	-	-	-	24	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt efterbyrd (Retentio placenteæ)	2	-	-	116	-	-	-	-	-
Kastning (<i>Abortus</i>)	-	-	-	70	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber (Melkefeber) (<i>Eclampsia puerperalis</i>)	-	-	-	148	1	-	4	1	-
Børbetaændelse (<i>Metritis</i>)	-	-	-	12	-	2	-	-	-
Jurbetaændelse (<i>Mastitis</i>)	8	-	-	106	1	1	7	-	-
Forfangenhet (<i>Hordeatio. Kritis</i>)	17	-	1	1	-	-	-	-	-
Klaphingstoperationer (<i>Operationes ob kryptorchismum</i>)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Kastrationer (<i>Castrationes</i>)	363	-	-	-	-	-	-	-	-
Kræft (<i>Carcinoma et sarcoma</i>)	1	1	-	1	-	1	-	-	-
Hov- og klovlidelser (<i>Vitiae unguis</i>)	133	1	-	7	-	-	-	-	-
Øienlidelser (<i>Vitia oculorum</i>)	23	-	-	4	-	-	-	-	-
Led- og slimsæklidelser (<i>Articulitis et bursitis</i>)	191	8	-	32	4	-	-	-	-
Kirurg. tilf. (saar, kontusioner, absces) (<i>Vulnera, contusiones, abscessus etc.</i>)	372	5	1	179	5	2	3	-	-
Godartet beskelersyke (<i>Exanthema genitalium benignum</i>)	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Overføres	1871	22	30	2718	48	96	52	8	14

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)			Svin (<i>Espèce porcine</i>)			Hund (<i>Chiens</i>)			Kat (<i>Chats</i>)			Fjærfæ (<i>Volailles</i>)			Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)		
annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte og døde (<i>abattus et morts</i>)	døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte og døde (<i>abattus et morts</i>)	døde (<i>morts</i>)
1	-	-	79	-	-	1	-	-	76	-	-	4	-	-	2	-	-
			24	4	-	5	-	-	13	-	-	1	-	-	1	-	-
			1	1	-	12	-	-	8	2	-	1	-	-	1	-	-
			57	-	-	5	-	-	5	-	-	10	2	-	2	-	-
			1	-	-	7	-	-	1	-	-	7	-	-	1	-	-
			5	1	-	6	-	-	2	-	-	36	-	-	1	-	-
1	-	-	177	4	6	166	6	7	8	-	-	5	-	-	5	-	-
															2	-	-
															2	-	-
															2	-	-

Tabel XV. (Forts.). (Continuation).

Stavanger.

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav	
		drapie (abaths)	døde (morts)		drapie (abaths)	døde (morts)		drapie (abaths)	døde (morts)
Overført (transport)	1871	22	30	2718	48	96	52	8	14
Papillomatose <i>Papillomatosis</i>	-	-	-	12	-	-	2	-	-
Cerebrospinal meningitis (<i>Meningitis cerebrospinalis</i>)	-	-	-	12	2	3	-	-	-
Andre behandlede sygdomstilfælder (<i>Casus ceteri</i>)	200	3	17	246	16	19	8	-	3
Ialt (total)	2071	25	47	2988	66	118	62	8	17

Tabel XVI.

De vigtigste husdyrsygdomme
(Cas de maladies des animaux domestiques)

Miltbrand (<i>Anthrax</i>)	3	-	3	10	-	10	-	-	-
Raslesyke, miltbrandsemfysem <i>Anthrax emphysematosus</i> . . .	-	-	-	15	-	13	-	-	-
Ondartet ødem (<i>Oedema malignum</i>)	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Braasot (<i>Gastromycosis ovis</i>) . .	-	-	-	-	-	-	20	-	20
Ondartet katarrhalfeber (<i>Febris catarrhalis maligna</i>)	-	-	-	49	10	22	-	-	-
Rødsyke »Rotlauf« (<i>Morbus ruber</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knuterosen (<i>Erythema nodosum</i>) .	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen (<i>Lymphangitis. Erysipelas</i>)	25	-	-	-	-	-	-	-	-
Lollandsk syke (<i>Enteritis pseudo-tuberculosis chronica</i>) . . .	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Brandfeber (<i>Morbus maculosus</i>) .	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Kværke (<i>Adenitis contagiosa equi</i>)	77	-	9	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose (<i>Tuberculosis</i>) . . .	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Straalesopsygdom (<i>Actinomycosis</i>) .	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Sædstrengsforhærdelse og bringesvulster (<i>Fibromycoma. Ascoecoccus</i>)	11	-	-	-	-	-	-	-	-
Hvalpesyke (<i>Febris catarrhalis epizootica canum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stikkrampe (<i>Tetanus</i>)	2	1	1	2	1	1	-	-	-
Overføres	122	1	15	81	12	46	20	-	20

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)			Svin (<i>Espèce porcine</i>)			Hund (<i>Chiens</i>)			Kat (<i>Chats</i>)			Fjærfæ (<i>Volailles</i>)			Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)	
annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	derav (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	derav (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	derav (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	derav (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte og døde (<i>abattus et morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte og døde (<i>abattus et morts</i>)	
1	-	-	177	4	6	166	6	7	8	-	-	5	2	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	22	4	-	24	2	-	10	1	1	2	-	-	-	-
1	-	-	199	8	6	190	8	7	18	1	1	7	2	2	2	2

i Søndre Bergenhus amt i 1913.

dans le département de Søndre Bergenhus en 1913).

-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	25	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	32	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	1	12	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	59	2	8	12	-	2	-	-	-	2	2	-	-	-

Tabel XVI. (Forts.). (Continuation).

Søndre Bergenhus

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav	
		drepte (abattus)	døde (mort)		drepte (abattus)	døde (mort)		drepte (abattus)	døde (mort)
Overført (transport)	122	1	15	81	12	46	20	-	20
Kopper (Variola, Vaccina et Ovina)	-	-	-	62	-	-	-	-	-
Mundsyke hos hesten (Stomatitis contagiosa pustulosa equi)	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Luftveiskatarrh og strengel (Koryza, Pharyngitis et Bronchitis)	46	2	-	7	-	-	1	1	-
Lunge- og brysthindbetændelse (Pneumonia et Pleuritis)	8	-	1	9	2	-	-	-	-
Fordøjelsessygdomme (indigestion, mave- og tarmkatarrh, diarrhē) (Gastritis, Diarrhoe)	136	-	3	423	12	10	-	-	-
Kolik, forstoppelse (Colica. Obstructio)	59	-	6	48	-	1	1	-	-
Akut diarrhē og blodgang (Diarrhoea acuta et dysenteria)	1	-	-	49	-	2	4	-	2
Trommesyke (Tympanitis)	-	-	-	50	-	2	-	-	-
Forgiftninger ¹⁾ (Intoxications)	-	-	-	12	-	4	-	-	-
Indboldsorme (Helminthiasis)	88	-	-	-	-	-	-	-	-
Dreiesyke (Hydrocephalus hydaticus)	-	-	-	-	-	-	2	1	1
Akut hjernebetændelse (Meningitis acuta)	-	-	-	8	4	-	-	-	-
Blodurin (Hæmoglobinuria. Hæmoglobinaemia)	4	2	1	131	5	25	-	-	-
Benskjørhet (Slikkesyke) (Osteomalacia)	-	-	-	34	2	-	-	-	-
Sveksot (Rachitis)	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Hudutslet (Eczema)	32	-	-	4	-	-	-	-	-
Ringorm (Trichophyton tonsurans)	7	-	-	185	-	-	-	-	-
Lus (Pediculinae)	136	-	-	1917	-	-	70	-	-
Uregelmæssige fødsler (Partus irregulares)	2	1	-	74	6	-	17	1	-
Misfostre (Monstra)	-	-	-	3	1	1	-	-	-
Børvraengning (Inversio uteri)	-	-	-	14	2	-	1	-	-
Børdreining (Torsio uteri)	-	-	-	20	1	-	-	-	-
Tilbakeholdt efterbyrd (Retention placenta)	4	-	-	106	-	-	1	-	-
Kastning (Abortus)	-	-	-	143	-	-	3	-	-
Kalvningsfeber (Melkefeber) (Eclampsia puerperalis)	-	-	-	69	-	-	-	-	-
Overføres	648	6	26	3450	47	91	121	3	23

¹⁾ For.

Tabel XVI. (Forts.). (Continuation).

Søndre Bergenhus.

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signalis)	derav		anmeldte (signalis)	derav		anmeldte (signalis)	derav	
		drepte (abattus)	døde (mortis)		drepte (abattus)	døde (mortis)		drepte (abattus)	døde (mortis)
Overført (transport)	648	6	26	3450	47	91	121	3	23
Børbetændelse (<i>Metritis</i>) . . .	-	-	-	21	1	1	4	-	1
Jurbetændelse (<i>Mastitis</i>) . . .	4	-	-	148	2	-	11	-	1
Forfangenhet (<i>Hordeatio. Kryptotisis</i>) . . .	11	-	-	-	-	-	-	-	-
Klapningstoperationer (<i>Operaciones ob kryptorchismum</i>) . .	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Kastrationer (<i>Castrationes</i>) . . .	364	-	-	-	-	-	-	-	-
Kræft (<i>Carcinoma et sarcoma</i>) . .	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Hov- og klovlidelser (<i>Vitium ungvis</i>) . . .	72	-	-	16	-	-	-	-	-
Øjenlidelser (<i>Vitia oculorum</i>) . .	13	-	-	-	-	-	1	-	-
Led- og slimsekliidelser (<i>Articulitis et bursitis</i>) . . .	90	8	1	31	3	-	-	-	-
Kirurg. tilf. (saar, kontusioner, absces) (<i>Vulnera, contusiones, abscessus etc.</i>) . . .	194	8	1	64	3	-	1	-	-
Andre behandlede sygdomstilfælde (<i>Casus ceteri</i>) . . .	125	5	3	144	17	3	6	-	4
Ialt (total)	1528	28	31	3875	74	95	144	3	29

Tabel XVII.

De vigtigste husdyrsygdomme

(Cas de maladies des animaux domestiques dans l'

Miltbrand (<i>Anthrax</i>) . . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Rødsyke (»Rotlauf«) (<i>Morbus ruber</i>) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen (<i>Lymphangitis. Erysipelas</i>) . . .	8	-	-	-	-	-	-	-	-
Kværke (<i>Adenitis contagiosa equi</i>) . . .	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Sædstrengsforhærdelse og bringesvulster (<i>Fibromycoma. Ascococcus</i>) . . .	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Hvalpesyke (<i>Febris catarrhalis epizootica canum</i>) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stivkrampe (<i>Tetanus</i>) . . .	2	-	1	-	-	-	-	-	-
Overføres	16	-	2	-	-	-	-	-	-

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)		Svin (<i>Espèce porcine</i>)		Hund (<i>Chiens</i>)		Kat (<i>Chats</i>)		Fjærfæ (<i>Volailles</i>)		Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)	
anmeldte (<i>signalés</i>)	derav	anmeldte (<i>signalés</i>)	derav	anmeldte (<i>signalés</i>)	derav	anmeldte (<i>signalés</i>)	derav	anmeldte (<i>signalés</i>)	derav	anmeldte (<i>signalés</i>)	derav
dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	dræpte og døde (<i>abattus et morts</i>)	døde (<i>morts</i>)	dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)
-	-	193	3	9	22	-	2	1	-	2	-
-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	156	-	-	1	6	-	4	-	-	-
-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	10	1	-	-	-	-	-
1	-	10	2	-	2	1	-	2	-	1	1
1	-	367	5	9	42	2	2	7	-	3	3
										400	-

i Bergens by i 1913.

ville de Bergen, signalés en 1913).

-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	34	2	10	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	34	2	10	-	-	-

1) Rensdyr.

Tabel XVII. (Forts.). (Continuation).

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signalis)	derav		anmeldte (signalis)	derav		anmeldte (signalis)	derav	
		dræpte (abattus)	døde (mortis)		dræpte (abattus)	døde (mortis)		dræpte (abattus)	døde (mortis)
Overført (transport)	16	-	2	-	-	-	-	-	-
Luftveiskatarrh og strengel <i>Koryza, Pharyngitis et Bronchitis</i>)	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Lunge- og brysthindrebetændelse (<i>Pneumonia et Pleuritis</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fordøiellessygdomme (indigestion, mave- og tarmkatarrh, diarré) (<i>Gastritis, Diarrhoea</i>)	20	-	-	4	-	-	1	-	1
Kolik, forstoppelse (<i>Colica. Obstructio</i>)	32	-	2	-	-	-	-	-	-
Akut diarré og blodgang (<i>Diarrhoea acuta et dysenteria</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forgiftninger ¹⁾ (<i>Intoxications</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indvoldssorme (<i>Helminthiasis</i>)	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Blodurin (<i>Hæmoglobinuria. Hæmoglobinaemia</i>)	2	-	1	-	-	-	-	-	-
Hudutslet (<i>Eczema</i>)	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Lus (<i>Pediculine</i>)	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Uregelmæssige fødsler (<i>Partus irregulares</i>)	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt efterbyrd (<i>Retention placenta</i>)	-	-	-	5	-	-	-	-	-
Kalningsfeber (Melkefeber) (<i>Eclampsia puerperalis</i>)	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Forfangenhet (<i>Hordeatio. Kritisias</i>)	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Kastrationer (<i>Castrationes</i>)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Kraeft (<i>Carcinoma et sarcoma</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hov- og klovlideler (<i>Vitium ungvis</i>)	17	-	-	-	-	-	-	-	-
Øienlideler (<i>Vitia oculorum</i>)	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Led- og slimsæklideler (<i>Articulitis et bursitis</i>)	38	1	-	1	1	-	-	-	-
Kirurg. tilf. (saar, kontusioner, absces) (<i>Vulnera, contusiones, abscessus etc.</i>)	82	3	-	1	-	-	-	-	-
Andre behandlede sygdomstilfælde (<i>Casus ceteri</i>)	16	-	-	-	-	-	-	-	-
Ialt (total)	249	4	5	14	1	-	1	-	1

¹⁾ Arsenik.

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)			Svin (<i>Espèce porcine</i>)			Hund (<i>Chiens</i>)			Kat (<i>Chats</i>)			Fjærfæ (<i>Volailles</i>)			Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)	
annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte og døde (<i>abattus et morts</i>)	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte og døde (<i>abattus et morts</i>)	
-	-	-	1	-	-	34	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	13	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	44	4	1	9	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	139	6	12	26	-	2	-	-	-	-	-

Tabel XVIII.

De vigtigste husdyrsygdomme
(Cas de maladies des animaux domestiques)

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)		Ko (Espèce bovine)		Sau (Espèce ovine)	
	anneldte (signalés)	derav	anneldte (signalés)	derav	anneldte (signalés)	derav
	drapte (abattus)	døde (morts)	drapte (abattus)	døde (morts)	drapte (abattus)	døde (morts)
Miltbrand (<i>Anthrax</i>)	-	-	9	-	9	-
Raslesyke, miltbrandsemfysem (<i>Anthrax emphysematosus</i>).	-	-	4	-	4	-
Ondartet ødem (<i>Oedema malignum</i>)	-	-	5	-	5	-
Braasot (<i>Gastromycosis ovis</i>)	-	-	-	-	-	5
Ondartet katarrhalfeber (<i>Febris catarrhalis maligna</i>)	-	-	29	5	20	-
Rødsyke → Rotlauf (<i>Morbus ruber</i>)	-	-	-	-	-	-
Knuterosen (<i>Erythema nodosum</i>)	-	-	-	-	-	-
Rosen (<i>Lymphangitis. Erysipelas</i>)	17	-	1	-	-	-
Brandfeber (<i>Morbus maculosus</i>)	1	-	-	-	-	-
Kværke (<i>Adenitis contagiosa equi</i>)	3	-	-	-	-	-
Tuberkulose (<i>Tuberculosis</i>)	-	-	34	34	-	-
Straalespsygdom (<i>Actinomycosis</i>)	-	-	1	-	-	-
Sædstrengsforhærdelse og bringesvulster (<i>Fibromycoma. As. cococcus</i>)	7	-	-	-	-	-
Hvalpesyke (<i>Febris catarrhalis epizootica canum</i>)	-	-	-	-	-	-
Stivkrampe (<i>Tetanus</i>)	1	-	1	-	-	-
Kopper (<i>Variola, Vaccina et Ovina</i>)	-	-	12	-	-	-
Luftveiskatarrh og strengel <i>Koryza, Pharyngitis et Bronchitis</i>)	27	-	-	5	-	1
Lunge- og brysthindebetaendelse (<i>Pneumonia et Pleuritis</i>)	4	-	1	3	-	-
Fordøelsessygdomme (indigestion, mave- og tarmkatarrh, diarrhē) (<i>Gastritis. Diarrhoea</i>)	153	1	-	235	5	3
Kolik, forstoppelse (<i>Colica. Obstruction</i>)	49	-	5	19	-	1
Akut diarrhē og blodgang (<i>Diarrhoea acuta et dysenteria</i>)	1	-	-	7	-	2
Trommesyke (<i>Tympanitis</i>)	-	-	-	21	-	1
Forgiftninger ¹⁾ (<i>Intoxications</i>)	-	-	-	-	-	4
Indvoldssorme (<i>Helminthiasis</i>)	119	-	1	-	-	-
Overføres	382	1	8	385	44	42
					25	7

¹⁾ Arsenik, rottegift, kraftfor, tang.

i Nordre Bergenshus amt i 1913.

dans le département de Nordre Bergenhus en 1913).

²⁾ 22 verminøs bronkit.

Tabel XVII. (Forts.). (*Continuation*).

Nordre

Sygdomme (<i>Maladies</i>)	Hest (<i>Espèce chevaline</i>)			Ko (<i>Espèce bovine</i>)			Sau (<i>Espèce ovine</i>)		
	anmeldte (<i>signalets</i>)	derav		anmeldte (<i>signalets</i>)	derav		anmeldte (<i>signalets</i>)	derav	
		drapte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)		drapte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)		drapte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)
Overført (<i>transport</i>)	382	1	8	385	44	42	25	-	7
Akut hjernebetændelse (<i>Meningitis acuta</i>)	1	-	1	5	3	-	-	-	-
Blodurin (<i>Hæmoglobinuria. Hæmoglobinaemia</i>)	12	-	4	94	3	16	-	-	-
Benskjørhet (Slikkesyke) (<i>Osteomalacia</i>)	-	-	-	116	-	-	1	-	-
Sveksot (<i>Rachitis</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hudutslet (<i>Eczema</i>)	30	-	-	22	-	-	-	-	-
Ringorm (<i>Trichophyton tonsurans</i>)	2	-	-	93	-	-	-	-	-
Lus (<i>Pediculine</i>)	83	-	-	1759	-	-	124	-	-
Uregelmæssige fødsler (<i>Partus irregulares</i>)	-	-	-	11	1	-	3	-	-
Misfostre (<i>Monstra</i>)	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Børvrængning (<i>Inversio uteri</i>)	-	-	-	2	-	-	1	-	-
Børdreining (<i>Torsio uteri</i>)	-	-	-	2	-	-	1	-	-
Tilbakeholdt efterbyrd (<i>Retentio placenta</i>)	-	-	-	42	-	-	1	-	-
Kastning (<i>Abortus</i>)	1	-	1	42	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber (Melkefeber) (<i>Eclampsia puerperalis</i>)	-	-	-	19	-	1	-	-	-
Børbetændelse (<i>Metritis</i>)	1	-	-	2	-	-	2	-	1
Jurbetændelse (<i>Mastitis</i>)	11	-	-	49	2	-	1	-	-
Klaphingstoperationer (<i>Operations ob kryptorchismum</i>)	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Kastrationer (<i>Castrations</i>)	249	-	-	-	-	-	-	-	-
Kraeft (<i>Carcinoma et sarcoma</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hov- og klovlidelser (<i>Vitium ungvis</i>)	31	-	-	5	-	-	-	-	-
Øienlidelser (<i>Vitia oculorum</i>)	20	-	-	3	-	-	-	-	-
Led- og slimsekli delser (<i>Articulitis et bursitis</i>)	133	1	-	20	1	-	-	-	-
Kirurg. tilf. (saar, kontusioner, absces) (<i>Vulnera, contusiones, abscessus etc.</i>)	275	2	1	72	2	-	-	-	-
Andre behandlede sygdomstilfælde (<i>Casus ceteri</i>)	294	7	1	197	10	1	7	-	1
Ialt (<i>total</i>)	1529	11	16	2941	67	60	166	-	9

Bergenhus.

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)		Svin (<i>Espèce porcine</i>)		Hund (<i>Chiens</i>)		Kat (<i>Chats</i>)		Fjærfæ (<i>Volailles</i>)		Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)	
annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte og døde (<i>abattus et morts</i>)	annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte og døde (<i>abattus et morts</i>)
39	-	-	82	3	11	12	-	-	-	-	-
-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	-	54	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
56	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	2	1	19	2	3	-	-	-	-	-	-
116	2	6	212	5	14	17	-	-	-	-	-

Tabel XIX.

De vigtigste husdrysygdomme
(Cas de maladies des animaux domestiques)

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)	derav	
		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)
Ondartet katarrhalfeber (<i>Febris catarrhalis maligna</i>)	-	-	-	15	8	5	-	-	-
Rødsyke (Rotlauf) (<i>Morbus ruber</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knuterosen (<i>Erythema nodosum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen (<i>Lymphangitis. Erysipelas</i>)	14	1	1	1	-	-	-	-	-
Brandfeber (<i>Morbus maculosus</i>)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Kværke (<i>Adenitis contagiosa equi</i>)	32	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose (<i>Tuberculosis</i>)	-	-	-	11	-	11	-	-	-
Straalespsygdom (<i>Actinomycosis</i>)	-	-	-	7	2	-	1	-	-
Sædstrenghsførhærdelse og bringesvulster (<i>Fibromycoma. Ascococcus</i>)	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Hvalpesyke (<i>Febris catarrhalis epizootica canum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stivkrampe (<i>Tetanus</i>)	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Difterit (<i>Diphtheritis</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kopper (<i>Variola, Vaccina et Ovina</i>)	-	-	-	39	-	-	-	-	-
Luftveiskatarrh og strengel (<i>Koryza, Pharyngitis et Bronchitis</i>)	53	1	1	6	-	-	-	-	-
Lunge- og brysthindebetændelse (<i>Pneumonia et Pleuritis</i>)	15	-	2	62	8	1	-	-	-
Fordøelsessessygdomme (indigestion, mave- og tarmkatarrh, diarrhē) (<i>Gastritis. Diarrhoe</i>)	103	1	2	282	11	2	2	1	-
Kolik, forstoppelse (<i>Colica. Obstructio</i>)	48	1	3	10	-	-	-	-	-
Akut diarrhē og blodgang (<i>Diarrhoea acuta et dysenteria</i>) .	1	-	-	34	2	3	3	-	-
Trommesyke (<i>Tympanitis</i>)	-	-	-	45	2	4	-	-	-
Forgiftninger ¹⁾ (<i>Intoxications</i>)	1	-	-	3	-	-	-	-	-
Indvoldsorme (<i>Helminthiasis</i>)	197	-	1	-	-	-	1	-	-
Dreiesyke (<i>Hydrocephalus hydatideus</i>)	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Akut hjernebetændelse (<i>Menigitis acuta</i>)	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Overføres	472	5	10	517	33	26	8	2	-

¹⁾ Ormbit.

i Romsdals amt i 1913.

dans le département de Romsdal en 1913).

	Gjet (<i>Espèce caprine</i>)		Svin (<i>Espèce porcine</i>)		Hund (<i>Chiens</i>)		Kat (<i>Chats</i>)		Fjærfae (<i>Volailles</i>)		Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)	
	annmeldte (<i>signalés</i>)	derav (<i>abattus</i>)	annmeldte (<i>signalés</i>)	derav (<i>abattus</i>)	annmeldte (<i>signalés</i>)	derav (<i>abattus</i>)	annmeldte (<i>signalés</i>)	derav (<i>abattus</i>)	annmeldte (<i>signalés</i>)	derav (<i>abattus</i>)	annmeldte (<i>signalés</i>)	derav (<i>abattus et morts</i>)
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2)	3	1	2	1	-	-	2	1	-	-	-	-
3	-	-	-	5	-	-	1	-	1	-	-	-
-	-	-	-	9	-	-	4	-	-	-	-	-
10	-	-	-	4	-	-	1	-	-	-	-	-
18	2	2	108	3	2	39	2	8	6	-	4	1

²⁾ Lungeorm.

Tabel XIX. (Forts.). (Continuation).

Romsdal.

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)	derav	
		dræpte (abattus)	døde (mortis)		dræpte (abattus)	døde (mortis)		dræpte (abattus)	døde (mortis)
Overtøres (transport)	472	5	10	517	33	26	8	2	-
Blodurin (<i>Hæmoglobinuria. Hæmoglobinæmia</i>)	4	-	-	161	8	20	-	-	-
Benskjørhet (Slikkesyke) (<i>Ostomalacia</i>)	12	-	-	32	5	-	-	-	-
Sveksot (<i>Rachitis</i>)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hudutslet (<i>Eczema</i>)	69	-	-	16	-	-	-	-	-
Ringorn (<i>Trichophyton tonsurans</i>)	-	-	-	119	-	-	-	-	-
Skury (<i>Favus</i>)	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Lus (<i>Pediculinæ</i>)	60	-	-	1379	-	-	-	-	-
Uregelmæssige fødsler (<i>Partus irregulares</i>)	2	-	-	38	3	-	12	1	-
Misfostre (<i>Monstra</i>)	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Børvrængning (<i>Inversio uteri</i>)	-	-	-	4	-	-	4	-	-
Børddreining (<i>Torsio uteri</i>)	-	-	-	12	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt efterbyrd (<i>Retention placente</i>)	-	-	-	77	-	1	-	-	-
Kastning (<i>Abortus</i>)	-	-	-	39	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber (Melkefeber) (<i>Eclampsia puerperalis</i>)	-	-	-	41	-	-	-	-	-
Børbetændelse (<i>Metrritis</i>)	-	-	-	23	-	1	-	-	-
Jurbetændelse (<i>Mastitis</i>)	15	-	-	91	4	3	4	1	-
Forfangenhet (<i>Hordæatio. Kritisias</i>)	3	1	-	3	-	-	-	-	-
Klapplingstoperationer (<i>Operationes ob kryptorchismum</i>)	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Kastrationer (<i>Castrationes</i>)	587	-	-	4	-	-	4	-	-
Hov- og klovlidelser (<i>Vitium ungvis</i>)	102	1	-	10	-	-	-	-	-
Øjenlidelser (<i>Vitia oculorum</i>)	14	-	-	11	-	-	1	-	-
Led- og slimsækliidelser (<i>Articulitis et bursitis</i>)	166	4	-	26	1	1	-	-	-
Kirurg. tilf. (saar, kontusioner, absces) (<i>Vulnera, contusiones, abscessus etc.</i>)	303	11	2	60	2	1	10	-	-
Andre behandlede sygdomstilfælde (<i>Casus ceteri</i>)	203	11	1	236	10	12	6	-	-
Ialt (total)	2018	33	13	2902	68	65	39	4	-

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)			Svin (<i>Espèce porcine</i>)			Hund (<i>Chiens</i>)			Kat (<i>Chats</i>)			Fjærfæ (<i>Volailles</i>)			Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)		
anmeldte (<i>signales</i>)	dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	anmeldte (<i>signales</i>)	dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	anmeldte (<i>signales</i>)	dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	anmeldte (<i>signales</i>)	dræpte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)	anmeldte (<i>signales</i>)	dræpte og døde (<i>abattus et morts</i>)	anmeldte (<i>signales</i>)	dræpte og døde (<i>abattus et morts</i>)	anmeldte (<i>signales</i>)	dræpte og døde (<i>abattus et morts</i>)
18	-	2	2	108	3	2	39	2	6	-	-	4	1	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	-	-	-	122	1	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
148	-	-	-	-	-	1	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	1	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	-	2	-	-	-	14	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	32	-	-	17	3	-	4	-	-	1	-	-	-	-
6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33	2	2	421	5	2	86	5	8	26	1	-	5	1	-	-	-	-

Tabel XX.

De vigtigste husdrysygdomme
(Cas de maladies des animaux domestiques)

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)	derav	
		dræpte (abattus)	døde (morts)		dræpte (abattus)	døde (morts)		dræpte (abattus)	døde (morts)
Miltbrand (<i>Anthrax</i>)	-	-	-	2	-	-	2	-	2
Braasot (<i>Gastromycosis ovis</i>)	-	-	-	-	-	-	12	-	12
Ondartet katarrhalfeber (<i>Febris catarrhalis maligna</i>)	-	-	-	45	16	16	-	-	-
Influenza (<i>Influenza</i>)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Rødsyke (Rotlauf) <i>Morbus ruber</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knuterosen (<i>Erythema nodosum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen (<i>Lymphangitis. Erysipelas</i>)	99	1	1	-	-	-	-	-	-
Lollandssyke (<i>Enteritis pseudo-tuberculosis chronica</i>)	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Brandfeber (<i>Morbus maculosus</i>)	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Kvrække (<i>Adenitis contagiosa equi</i>)	154	2	3	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose (<i>Tuberculosis</i>)	-	-	-	15	14	1	-	-	-
Straalesopsygdom (<i>Actinomycosis</i>)	-	-	-	6	5	-	-	-	-
Sædstrengsførhærdelse og brinsgesvulster (<i>Fibromyoma. Ascococcus</i>)	20	1	-	-	-	-	-	-	-
Hvalpesyke (<i>Febris catarrhalis epizootica canum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stivkrampe (<i>Tetanus</i>)	7	1	5	1	1	-	1	-	1
Kopper (<i>Variola, Vaccina et Ovina</i>)	-	-	-	181	-	-	-	-	-
Mundsyke hos hesten (<i>Stomatitis contagiosa pustulosa equi</i>)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Luftveiskatarrh og strengel (<i>Koryza. Pharyngitis et Bronchitis</i>)	439	-	-	8	-	-	1	-	-
Lunge- og brysthindebetændelse (<i>Pneumonia et Pleuritis</i>)	19	1	6	11	1	1	1	-	-
Fordøjelsessygdomme (indigestion, mave- og tarmkatarrh, diarrhæ) (<i>Gastritis. Diarrhoea</i>)	131	-	-	1242	31	9	6	1	-
Kolik, forstoppelse (<i>Colica. Obstructio</i>)	271	2	9	64	3	-	3	-	-
Akut diarrhæ og blodgang (<i>Diarrhoea acuta et dysenteria</i>)	6	1	-	97	3	6	-	-	-
Trommesyke (<i>Tympanitis</i>)	2	-	-	165	8	1	1	-	-
Forgiftninger ¹⁾ (<i>Intoxications</i>)	3	-	1	42	4	12	-	-	-
Indvoldsorme (<i>Helminthiasis</i>)	82	-	-	-	-	-	-	-	-
Overføres	1239	9	25	1880	87	48	17	1	5

¹⁾ Arsenik, bly, mørnje, kviksølv, bomuldsfrømel, solanin, stryknin, ormbit.

Søndre Trondhjems amt i 1913.

(lans le département de Søndre Trondhjem en 1913)

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)		Svin (<i>Espèce porcine</i>)		Hund (<i>Chiens</i>)		Kat (<i>Chats</i>)		Fjærfæ (<i>Volailles</i>)		Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)	
anmeldte (<i>signatis</i>)	drapte (<i>abattus</i>)	derav	døde (<i>morts</i>)	anmeldte (<i>signatis</i>)	drapte (<i>abattus</i>)	derav	døde (<i>morts</i>)	anmeldte (<i>signatis</i>)	drapte (<i>abattus</i>)	derav	døde (<i>morts</i>)
-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	208	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	360	5	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	14	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	13	5	2	2	-	-	-	-
-	-	-	-	44	-	-	-	7	-	-	-
-	-	-	-	25	3	-	-	36	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	7	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-
2	-	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-
10	-	1	663	22	23	172	17	32	1	-	1

Tabel XX. (Forts.). (Continuation).

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav	
		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)
Overføres (transport)	1239	9	25	1880	87	48	17	1	5
Dreiesyke (<i>Hydrocephalus hydaticus</i>)	-	-	-	3	-	2	3	2	-
Akut hjernebetændelse (<i>Menigitis acuta</i>)	-	-	-	-	-	-	3	-	1
Kronisk hjernebetændelse (Koller) (<i>Fatuitas</i>)	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Blodurin (<i>Hæmoglobinuria. Haemoglobinaemia</i>)	43	1	5	135	2	9	-	-	-
Benskjørhet (Slikkesyke) (<i>Osteomalacia</i>)	-	-	-	292	10	2	-	-	-
Sveksot (<i>Rachitis</i>)	-	-	-	9	2	-	1	-	-
Hudutslet (<i>Eczema</i>)	113	-	-	39	-	-	-	-	-
Ringorm (<i>Trichophyton tonsurans</i>)	7	-	-	182	1	-	-	-	-
Skab (<i>Scabies</i>)	1	-	-	2	-	-	-	-	-
Lus (<i>Pediculinae</i>)	145	-	-	1683	-	-	12	-	-
Uregelmæssige fødsler (<i>Partus irregulares</i>)	3	1	-	224	7	1	4	-	-
Misfostre (<i>Monstra</i>)	-	-	-	10	-	1	1	-	-
Børvrængning (<i>Inversio uteri</i>)	1	-	1	51	-	-	-	-	-
Børdreining (<i>Torsio uteri</i>)	3	2	-	45	4	-	-	-	-
Tilbakeholdt efterbyrd (<i>Retention placentaæ</i>)	4	-	-	457	4	6	-	-	-
Kastning (<i>Abortus</i>)	6	-	-	224	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber (Melkefeber) (<i>Eclampsia puerperalis</i>)	-	-	-	239	3	1	-	-	-
Børbetændelse (<i>Metritis</i>)	-	-	-	48	1	10	-	-	-
Jurbetændelse (<i>Mastitis</i>)	12	-	-	292	15	7	12	1	-
Forfangenhet (<i>Hordeatio. Kritis</i>)	48	1	-	15	-	-	-	-	-
Klapplingstoperationer (<i>Operationes ob kryptorchismum</i>)	20	-	1	-	-	-	-	-	-
Kastrationer (<i>Castrationes</i>)	367	-	1	1	-	-	149	-	-
Hov- og klovligelser (<i>Vitium ungvis</i>)	339	-	-	52	-	1	1	-	-
Øienligelser (<i>Vitia oculorum</i>)	35	-	-	13	-	-	2	-	-
Led- og slimsækligelser (<i>Articulitis et bursitis</i>)	368	4	1	60	1	-	1	1	-
Kirurg. tilf. (saar, kontusioner, absces) (<i>Vulnera, contusiones, abscessus etc.</i>)	799	5	4	171	18	3	-	-	-
Andre behandlede sygdomstilfælde (<i>Casus ceteri</i>)	412	6	3	381	32	3	8	-	-
Ialt (total)	3967	31	41	6508	187	94	214	5	6

Frondhjem.

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)		Svin (<i>Espèce porcine</i>)		Hund (<i>Chiens</i>)		Kat (<i>Chats</i>)		Fjærfæ (<i>Volailles</i>)		Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)	
annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte og døde (<i>abattus et morts</i>)
10	-	1	663	22	23	172	17	1	-	-	-
			10	3	3	-	-	-	-	-	-
			272	14	2	2	-	-	-	-	-
			27	1	46	46	-	-	-	-	-
91	-		87	-	-	4	-	1	-	-	-
			42	7	-	3	-	1	-	-	-
			1	1	-	-	-	-	-	-	-
14	-		6	-	-	4	-	40	-	-	-
			485	-	-	4	-	-	-	-	-
			4	-	-	20	-	-	-	-	-
			3	-	-	1	-	-	-	-	-
2	-	-	6	1	-	26	-	2	-	-	-
10	-	-	70	7	1	28	3	-	-	-	-
127	-	1	1679	56	29	306	20	32	44	1	1

Tabel XXI.

De vigtigste husdyrsygdomme
(Cas de maladies des animaux domestiques)

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signalés)	derav døde (abattus)	døde (mortis)	anmeldte (signalés)	derav døde (abattus)	døde (mortis)	anmeldte (signalés)	derav døde (abattus)	døde (mortis)
Miltbrand (<i>Anthrax</i>)	-	-	-	2	1	1	-	-	-
Raslesyke, miltbrandsemfysem (<i>Anthrax emphysematosus</i>)	-	-	-	3	1	1	-	-	-
Braasot (<i>Gastromycosis ovis</i>)	-	-	-	-	-	-	11	2	9
Ondartet katarrhalfeber (<i>Febris catarrhalis maligna</i>)	-	-	-	51	27	20	-	-	-
Svinesyke (smitsom lungebetændelse (<i>Broncho-pneumonia contagiosa suis</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rødsyke (»Rotlauf«) (<i>Morbus ruber</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knuterosen (<i>Erythema nodosum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen (<i>Lymphangitis. Erysipelas</i>)	49	-	-	4	-	-	-	-	-
Lollandsk syke (<i>Enteritis pseudotuberculosis chronica</i>)	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Brandfeber (<i>Morbus maculosus</i>)	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Kværke (<i>Adenitis contagiosa equi</i>)	47	-	2	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose (<i>Tuberculosis</i>)	-	-	-	74	7	1	-	-	-
Straalesopsygdom (<i>Actinomycosis</i>)	-	-	-	27	7	-	-	-	-
Sædstrengsforhærdelse og bringesvulster (<i>Fibromycoma. Ascococcus</i>)	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Hvalpesyke (<i>Febris catarrhalis epicotica canum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stivkrampe (<i>Tetanus</i>)	5	1	3	2	-	-	1	-	-
Kopper (<i>Variola, Vaccina et Orina</i>)	-	-	-	68	-	-	-	-	-
Luftveiskatarrh og strengel (<i>Koryza, Pharyngitis et Bronchitis</i>)	81	-	-	14	1	1	-	-	-
Lunge- og brysthindbetændelse (<i>Pneumonia et Pleuritis</i>)	3	1	-	7	1	2	-	-	-
Fordøjelsesygdomme (indigestion, mave- og tarmkatarrh, diarrhæ) (<i>Gastritis. Diarrhoe</i>)	142	2	-	876	20	7	2	-	-
Kolik, forstoppelse (<i>Colica. Obstructio</i>)	113	-	13	57	5	1	1	-	-
Akut diarrhæ og blodgang (<i>Diarrhoea acuta et dysenteria</i>)	5	-	-	50	2	3	1	1	-
Trommesyke (<i>Tympanitis</i>)	20	-	3	80	7	2	-	-	-
Overføres	470	4	22	1317	79	39	16	3	9

Nordre Trondhjems amt i 1913.

lans le département de Nordre Trondhjem en 1913).

Tabel XXI. (Forts.). (Continuntion).

Nordre

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signalis)	derav		anmeldte (signalis)	derav		anmeldte (signalis)	derav	
		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)		drepte (abattus)	døde (morts)
Overført (transport)	470	4	22	1317	79	39	16	3	9
Forgiftninger ¹⁾ (Intoxications)	-	-	-	23	3	7	4	-	4
Indvoldsorme (Helminthiasis)	42	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut hjernebetændelse (Menigitis acuta)	4	1	-	1	1	-	-	-	-
Blodurin (Hæmoglobinuria. Hæmoglobinaemia)	21	1	1	67	-	9	-	-	-
Benskjørhet (Slikkesyke) (Osteomalacia)	-	-	-	498	39	2	-	-	-
Sveksot (Rachitis)	2	-	-	4	-	-	-	-	-
Hudutslet (Eczema)	79	-	-	239	-	-	1	-	-
Ringorm (Trichophyton tonsurans)	-	-	-	8	-	-	-	-	-
Skurv (Favus)	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Skab (Scabies)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lus (Pediculine)	21	-	-	716	-	-	-	-	-
Uregelmæssige fødsler (Partus irregulares)	-	1	-	132	2	1	5	-	-
Misfostre (Monstra)	-	1	-	6	-	-	-	-	-
Børvrængning (Inversio uteri)	-	-	-	23	-	-	1	-	-
Børdeining (Torsio uteri)	-	-	-	31	1	1	-	-	-
Tilbakeholdt efterbyrd (Retention placenta)	3	-	-	254	1	1	-	-	-
Kastning (Abortus)	-	-	-	21	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber (Melkefeber) (Eclampsia puerperalis)	-	-	-	103	1	1	-	-	-
Børbetændelse (Metritis)	-	-	-	34	-	9	1	1	-
Jurbetændelse (Mastitis)	5	-	-	160	2	1	3	-	-
Forfangenhet (Hordeatio. Kritiasis)	-	15	1	-	-	-	-	-	-
Klaphingstoperationer (Operationes ob kryptorchismum)	-	7	-	1	-	-	-	-	-
Kastrationer (Castrationes)	310	-	-	5	-	-	212	-	4
Hov- og klovligelser (Vitia ungvis)	156	2	-	34	-	-	-	-	-
Øienligelser (Vitia oculorum)	12	-	-	7	-	-	-	-	-
Led- og slimsekligelser (Articulitis et bursitis)	333	13	-	76	1	-	-	-	-
Kirurg. tilf. (saar, kontusioner, abscess) (Vulnera, contusiones, abscessus etc.)	520	11	2	316	15	-	23	4	5
Andre behandlede sygdomstilfælder (Casus ceteri)	178	3	5	370	68	16	39	5	6
Ialt (total)	2181	36	30	4446	213	87	305	13	28

¹⁾ Arsenik, blyhvitt, kviksolv, stryknin, kjøt, ormbit.

Frondhjem.

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)		Svin (<i>Espèce porcine</i>)		Hund (<i>Chiens</i>)		Kat (<i>Chats</i>)		Fjærfæ (<i>Volailles</i>)		Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)	
annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte og døde (<i>abattus et morts</i>)	annmeldte (<i>signalés</i>)	drepte og døde (<i>abattus et morts</i>)
9	-	4	656	13	46	39	2	-	-	15	-
-	-	-	10	2	1	23	-	-	-	-	-
6	-	6	5	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
40	-	-	45	-	-	-	-	-	-	-	-
10	-	-	653	3	4	2	-	-	-	-	-
-	-	-	21	-	-	9	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-
4	1	-	25	6	4	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	1	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	-	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	968	2	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	22	6	-	19	2	-	-	-	-
-	-	-	143	15	7	3	-	-	-	-	-
81	1	10	2599	52	61	113	5	3	9	17	-

Tabel XXII.

De vigtigste husdyrsygdomme
(Cas de maladies des animaux domestiques)

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)	derav		anmeldte (signalés)	derav	
	drepte (abattus)	døde (morts)	døde (morts)	drepte (abattus)	døde (morts)	døde (morts)	drepte (abattus)	døde (morts)	døde (morts)
Ondartet ødem (<i>Oedema malignum</i>)	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Braasot (<i>Gastromycosis ovis</i>)	-	-	-	-	-	-	16	-	16
Ondartet katarrhalfeber (<i>Febris catarrhalis maligna</i>)	-	-	-	21	7	5	-	-	-
Rødsyke (»Rotlauf«) (<i>Morbus ruber</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knuterosen (<i>Erythema nodosum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen (<i>Lymphangitis. Erysipelas</i>)	5	-	-	1	-	-	-	-	-
Brandfeber (<i>Morbus maculosus</i>)	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose (<i>Tuberculosis</i>)	-	-	-	52	44	8	-	-	-
Sædstrengsforhærdelse og brin- gesvulster (<i>Fibromycoma. As- cococcus</i>)	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Hvalpesyke (<i>Febris catarrhalis epizootica canum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stivkrampe (<i>Tetanus</i>)	1	-	1	-	-	-	-	1	1
Kopper (<i>Variola, Vaccina et Ovina</i>)	-	-	-	26	-	-	-	-	-
Luftveiskatarrh og strengel (<i>Koryza, Pharyngitis et Bron- chitis</i>)	35	-	-	7	-	-	-	-	-
Lunge- og brysthindbetæn- delse (<i>Pneumonia et Pleuritis</i>)	-	-	-	4	-	1	2	-	1
Fordøielsessygdomme, indige- stion, mave- og tarmkatarrh, diarrhé) (<i>Gastritis. Diarrhoea</i>) .	66	1	1	236	2	4	5	-	-
Kolik, forstoppelse (<i>Colica. Ob- structio</i>)	33	-	1	12	1	-	-	-	-
Akut diarrhé og blodgang (<i>Di- arrhoea acuta et dysenteria</i>) .	-	-	-	19	-	1	-	-	-
Trommesyke (<i>Tympanitis</i>)	-	-	-	36	-	-	-	-	-
Forgiftninger ¹⁾ (<i>Intoxications</i>)	3	1	-	15	1	9	-	-	-
Indvoldssorme (<i>Helminthiasis</i>)	40	-	-	-	-	-	-	-	-
Blodurin (<i>Hæmoglobinuria. Hæ- moglobinaemia</i>)	3	-	1	4	-	-	-	-	-
Benskjørhet (slikkesyke) (<i>Osteo- malacia</i>)	-	-	-	25	-	-	-	-	-
Sveksot (<i>Rachitis</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hudutslet (<i>Eczema</i>)	44	-	-	15	-	-	-	-	-
Skab (<i>Scabies</i>)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Overføres	235	2	5	474	55	29	24	-	18

¹⁾ Kviksølv, stryknin, torskelever.

Nordlands amt i 1913.

lans le département de Nordland en 1913).

Tabel XXII. (Forts.). (Continuation).

Nordland.

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signalés)	dreppte (abattus)	døde (mortis)	anmeldte (signalés)	dreppte (abattus)	døde (mortis)	anmeldte (signalés)	dreppte (abattus)	døde (mortis)
Overført (transport)	235	2	5	474	55	29	24	-	18
Lus (Pediculinae)	22	-	-	423	-	-	40	-	-
Uregelmæssige fødsler (Partus irregularis)	-	-	-	20	-	-	3	-	-
Misfostre (Monstra)	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Børværingning (Inversio uteri)	-	-	-	3	-	-	5	-	-
Børdreining (Torsio uteri)	-	-	-	4	1	1	-	-	-
Tilbakeholdt efterbyrd (Retentio placenta)	-	-	-	58	-	-	-	-	-
Kastning (Abortus)	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber (Melkefeber) (Eclampsia puerperalis)	-	-	-	36	1	1	-	-	-
Børbetændelse (Metritis)	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Jurbetændelse (Mastitis)	4	-	-	36	-	-	4	1	1
Forfangenhet (Hordeatio, Kri-thiasis)	6	-	-	1	-	-	-	-	-
Klapthingstoperationer (Operations ob kryptorchismum)	30	-	-	-	-	-	-	-	-
Kastrationer (Castrationes)	97	-	-	-	-	-	9	-	-
Kraeft (Carcinoma et Sarcoma)	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Hov- og klovklideler (Vitium unguis)	29	-	-	-	-	-	-	-	-
Øielideler (Vitia oculorum)	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Led- og slimsækklideler (Articulitis et bursitis)	78	-	-	-	-	-	-	-	-
Kirurg. tilfælde (saar, kontusioner, absces) (Vulnera, contusiones, abscessus etc.)	114	1	1	52	1	2	1	-	-
Lungemugsop (Pneumomycosis aspergillina)	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Vildtsyke (Septicaemia haemorrhagica)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre behandlede sygdomstilfælde (Casus ceteri)	113	-	1	171	16	10	6	1	2
Ialt (total)	733	3	7	1289	75	43	52	2	21

Gjet (<i>Espèce caprine</i>)				Svin (<i>Espèce porcine</i>)				Hund (<i>Chiens</i>)				Kat (<i>Chats</i>)				Fjærfæ (<i>Volailles</i>)				Andre dyr (<i>Animaux divers</i>)				
	annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)		annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)		annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)		annmeldte (<i>signales</i>)	drepte (<i>abattus</i>)	døde (<i>morts</i>)		annmeldte (<i>signales</i>)	drepte og døde (<i>abattus et morts</i>)		annmeldte (<i>signales</i>)	drepte og døde (<i>abattus et morts</i>)			
1	-	-	-	1	95	3	9	17	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	1	5	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	1	19	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	1	150	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	4	-	-	-	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	4	-	-	-	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	21	2	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	21	2	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	1	2	296	5	10	30	2	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1)275	274	-
4	1	2	296	5	10	30	2	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1)2	1	-
4	1	2	296	5	10	30	2	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	277	275	-

1) Ren.

Tabel XXIII.

De vigtigste husdrysygdomme
(Cas de maladies des animaux domestiques)

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav	
		drepte (abatitus)	døde (mort)		drepte (abatitus)	døde (mort)		døde (abatitus)	døde (mort)
Ondartet katarrhalfeber (<i>Febris catarrhalis maligna</i>)	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Knuterosen (<i>Erythema nodosum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen (<i>Lymphangitis. Erysipelas</i>)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Kværke (<i>Adenitis contagiosa equi</i>)	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose (<i>Tuberculosis</i>)	-	-	-	9	9	-	-	-	-
Sædstrængsforhærdelse og brin gesvulster (<i>Fibromycoma. As cococcus</i>)	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Hvalpesyke (<i>Febris catarrhalis epizootica canum</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kopper (<i>Variola, Vaccina et Ovina</i>)	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Luftveiskatarrh og strengel (<i>Koryza, Pharyngitis et Bronchitis</i>)	24	-	-	-	-	-	-	-	-
Lunge- og brysthindebetændelse (<i>Pneumonia et Pleuritis</i>)	1	-	1	6	6	-	-	-	-
Fordøjelsessygdomme (indigestion, mave- og tarmkatarrh, diarrhæ (<i>Gastritis. Diarrhoea</i>)	16	1	-	54	6	-	-	-	-
Kolik, forstoppelse (<i>Colica. Obstructio</i>)	16	-	-	7	-	-	1	-	-
Akut diarrhæ og blodgang (<i>Diarrhoea acuta et dysenteria</i>)	-	-	-	17	-	-	-	-	-
Trommesyke (<i>Tympanitis</i>)	-	-	-	23	1	1	-	-	-
Forgiftninger ¹⁾ (<i>Intoxications</i>)	5	-	2	5	-	-	-	-	-
Indvoldssorme (<i>Helminthiasis</i>)	16	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut hjernebetændelse (<i>Menigitis acuta</i>)	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Kronisk hjernebetændelse (Koller) (<i>Fatuitas</i>)	3	2	1	-	-	-	-	-	-
Blodurin (<i>Hæmoglobinuria. Hæmoglobinaemia</i>)	-	-	-	4	1	-	-	-	-
Benskjørhet (Slikkesyke) (<i>Osteomalacia</i>)	-	-	-	21	-	-	-	-	-
Sveksot (<i>Rachitis</i>)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hudutslet (<i>Eczema</i>)	17	-	-	-	-	-	-	-	-
Skurv (<i>Favus</i>)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Lus (<i>Pediculæ</i>)	2	-	-	8	-	-	-	-	-
Overføres	110	3	4	159	25	1	1	-	-

¹⁾ Kviksøly, stryknin, salt, physostigmin, pilokarpin, ptomain.

Tromsø amt i 1913.

(ans le département de Tromsø en 1913).

Tabel XXIII. (Forts.). (Continuation).

Tromsø

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav		anmeldte (signales)	derav	
	drepte (abattus)	døde (morts)	drepte (abattus)	døde (morts)	drepte (abattus)	døde (morts)	drepte (abattus)	døde (abattus)	døde (morts)
Overført (transport)	110	3	4	159	25	1	1	-	-
Uregelmæssige fødsler (Partus irregulares)	2	1	-	18	-	-	-	-	-
Børvrængning (Inversio uteri)	-	-	-	12	-	-	-	-	-
Børdreining (Torsio uteri)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt efterbyrd (Retention placenta)	-	-	-	35	-	-	-	-	-
Kastning (Abortus)	-	-	-	8	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber (Melkefeber) (Eclampsia puerperalis)	-	-	-	22	-	-	-	-	-
Børbetændelse (Metritis)	-	-	-	10	-	-	-	-	-
Jurbetændelse (Mastitis)	2	-	-	45	-	-	2	1	-
Klaphingstoperationer (Operationes ob kryptorchismum)	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Kastrationer (Castrationes)	67	-	-	-	-	-	9	-	-
Hov- og kløvlidelser (Vitia ungvis)	41	-	-	4	-	-	-	-	-
Øielidelser (Vitia oculorum)	4	-	-	2	-	-	-	-	-
Led- og slimsæklielser (Articulitis et bursitis)	22	-	-	8	-	-	-	-	-
Kirurg. tilf. (saar, kontusioner, absces) (Vulnera, contusiones, abscessus etc.)	52	1	2	16	-	-	-	-	-
Sviva	11	1	2	2	-	-	-	-	-
Ialt (total)	316	5	6	333	25	1	12	1	-

Tabel XXIV.

De vigtigste husdyrsygdomme
Cas de maladies des animaux domestiques

Ondartet katarrhalfeber (Febris catarrhalis maligna)	-	-	-	3	1	2	8	2	6
Rosen (Lymphangitis. Erysipelas)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Sædstrengsforhærdelse og bringesvulster (Fibromycoma. Ascococcus)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hvalpesyke (Febris catarrhalis epizootica canum)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Overføres	2	-	-	3	1	2	8	2	6

F i n m a r k e n s a m t i 1913.

'ans le département de Finmarken en 1913).

Tabel XXIV. (Forts.). (Continuation).

Finmarken

Sygdomme (Maladies)	Hest (Espèce chevaline)			Ko (Espèce bovine)			Sau (Espèce ovine)		
	anmeldte (signaîtes)	derav		anmeldte (signaîtes)	derav		anmeldte (signaîtes)	derav	
		drapte (abattus)	døde (morts)		drapte (abattus)	døde (morts)		drapte (abattus)	døde (morts)
Overført (transport)	2	-	-	3	1	2	3	2	6
Fordøelsessygdomme (indigestion, mave- og tarmkatarrh, diarrhœ) (Gastritis, Diarrhoe)	5	-	-	24	-	-	-	-	-
Kolik, forstoppelse. (Colica, Obstructio)	14	-	-	-	-	-	-	-	-
Trommesyke (Tympanitis)	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Forgiftning (Intoxications)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indvoldssorme (Helminthiasis)	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Sveksot (Rachitis)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hudutslet (Eczema)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ringorn (Trichophyton tonsurans)	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Lus (Pediculinae)	6	-	-	40	-	-	-	-	-
Uregelmæssige fødsler (Partus irregulares)	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt efterbyrd (Retentio placentaæ)	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber (Melkefeber) (Eclampsia puerperalis)	-	-	-	3	-	-	1	-	-
Jurbetendelse (Mastitis).	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Forfangenhet (Hordeatio. Kritisias).	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Kastrationer (Castrationes)	11	-	-	-	-	-	-	-	-
Hov- og klovclidelser (Vitia ungvis)	11	-	-	2	-	-	-	-	-
Oienlidelser (Vitia oculorum)	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Led- og slimsækclidelser (Articulitis et bursitis)	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Kirurg. tilf. (saar, kontusioner, absces) (Vulnera, contusiones, abcessus etc.)	11	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre behandlede sygdomstilfælde (Casus ceteri)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ialt (total)	73	-	-	88	1	3	8	2	6

Tabel XXV.

Antal autoriserte dyrlæger i Norge 1914.
(Nombre de vétérinaires diplômés 1914).

Amt <i>(Département).</i>	Autorserte dyrlæger <i>(Vétérinaires diplômés).</i>	Derav (<i>dont</i>)		
		Amtsdyrlæger <i>(Vétérinaires délégués).</i>	I andre stillinger el. privat prakt. <i>(D'autres vétérinaires exerçants).</i>	Ikke praktiserende <i>(non exerçants).</i>
Kristiania	27	1	22	4
Akershus	21	10	11	-
Smaalenene	14	7	7	-
Buskerud	15	9	6	-
Jarlsberg og Larvik . . .	7	4	3	-
Hedemarken	30	20	8	2
Kristians	23	15	7	1
Bratsberg	12	6	5	1
Nedenes	7	6	1	-
Lister og Mandal	5	3	2	-
Stavanger	8	5	3	-
Søndre Bergenhus	4	4	-	-
Bergen	8	2	6	-
Nordre Bergenhus	8	7	1	-
Romsdal	10	8	2	-
Søndre Trondhjem	15	10	5	-
Nordre Trondhjem	12	10	1	1
Nordland	7	6	1	-
Tromsø	4	2	2	-
Finnmarken	-	-	-	-
Uopgit bopæl (<i>domicile non nommée</i>)	4	-	-	-
Utenlands	7	-	-	-
Riket (<i>le royaume</i>)	248	135	93	9

D. Utførsel og indførsel av husdyr.*A. Utførsel.*

Ifolge Norges officielle statistik (Norges handel 1913) er der i aarets løp av husdyr utført 416 hester.

Herav utførtes til Sverige 287, Danmark 128 og til det nordlige Rusland 1 hest. Hestene eksportertes over følgende toldsteder:

Fredrikshald	1
Moss	2
Kristiania	39
Ørje	1
Kongsvinger	95
Hamar	13
Horten	1
Larvik	4
Kristiansand	105
Stavanger	3
Bergen	5
Trondhjem	134
Røros	10
Levanger	2
Vadsø	1

Ialt 416 stkr.

B. Indførsel.

De for indførsel av husdyr fastsatte regler har i aarets løp ikke undergaat nogen ændringer. De nugjældende regler for indførsel hertil av husdyr vil findes avtrykt som bilag til nærværende beretning.

I aarets løp er indført:

Hester	594 stkr.
Hornkvæg	17 272 »
Sauer	1 788 »

Indførselen fordeler sig saaledes:

Hester fra Sverige	316 stkr.
» Danmark	189 »
» Island	14 »
» Tyskland	12 »
» Storbritannien	48 »
» Andre land	15 »

Ialt 594 stkr.

Hornkvæg fra Sverige	17 248 stkr.
» Danmark	5 »
» Nordlige Rusland	19 »

Ialt 17 272 stkr.

Sauer fra Sverige	1 757 stkr.
» Storbritannien	27 »
» Andre land	4 »

Ialt 1 788 stkr.

Indførslen fandt sted over følgende toldsteder:

	Hester.	Hornkvæg.	Sauer.
Fredrikshald	57	10 843	1 715
Moss	28	—	—
Kristiania	220	411	12
— pr. jernbane	136	4 505	—
Ørje	11	1 095	2
Kongsvinger	39	51	28
Hamar	8	2	—
Horten	10	—	—
Tønsberg	1	—	2
Larvik	10	—	—
Arendal	3	—	—
Kristiansand	24	—	—
Stavanger	12	—	29
Bergen	8	—	—
Aalesund	1	—	—
Kristiansund	3	—	—
Trondhjem	3	246	—
Røros	2	98	—
Levanger	9	2	—
Namsos	3	—	—
Narvik	5	1	—
Tromsø	—	2	—
Vardø	1	10	—
Kirkenes	—	6	—

Ialt 594 17 272 1 788

Kvægindførslen fra Sverige.

Angaaende kvægindførslen fra Sverige og Danmark kan yderligere oplyses følgende. I henhold til indførselsplakaten (konf. kgl. plakat av 11te oktober 1912), indførtes som

1) Livdyr og tuberkulinprøvet i karantænefjøset:

Kristiania	svensk	1 007	storfæ, hvorav	135	reagerte	♂: 13,4 %
Fredrikstad	—	5 104	—	—	—	♂: 5,6 %

2) Slagtedyr:

Kristiania	svensk 4 748	storfæ, 14 saucr,	2 kalver
Fredrikshald	— 6 214	— 1 291	— 58 —

Angaaende forholdet ved karantænefjøset i Fredrikshald meddeler bestyreren, dyrlege *Anton Jacobsen* bl. a.:

»Amtsdyrlæge *M. Garseg* fratraadte sin tjeneste som karantænedyrlæge i midten av oktober, fra hvilken tid dyrlege *B. Svensen* ansattes.

Bortseet fra tuberkulose, er der i aarets løp ikke forekommet nogen smitsom kvægsygdom.«

Angaaende kvægtlforslen til Kristiania meddeler direktør *A. Lo* følgende:

»1913 er det første hele aar Handels- og Karantænefjøset er i drift, idet det aapnedes 1ste oktober 1912 og utgjør endel av det kommunale slagtehus med kvægtorv. Fjøset er bygget av mur i 3 etager og har 4 fjøsavdelinger i hver etage, hvortil kommer forloft.

De fra utlandet indførte klovbærende livdyr og slagtedyr er alle underkastet karantæne.

Livdyrene maa underkastes tuberkulinprøve, og de som bestaar denne avgives til eieren til fri forhandling og forsendelse hvorsomhelst i landet. Efter bestaat prøve paasættes høire øre en knap (plombe), merket »sund« paa den ene side og fortløpende nummer og stemplingsaar paa den anden. Der indsprøites 1 gram tuberkulin i 5 gram vand. Hvert dyr s nummer, temperatur og resultatet af undersøkelsen indføres i en protokol, hvor man til enhver tid kan finde dyrets beskrivelse igjen, om det senere skulde vise sig at være tuberkuløst.

Det hænder sædeles hyppig, at dyrene viser tvilsom »reaktion« eller at temperaturen er saa svingende at den ikke gir sikker veiledning. I slike tilfælder blir dyret omsprøitet 8 dage efter første indsprøitung og da med 2 gram tuberkulin; maalingene begynder 2 timer efter insprøitungen og vedvarer 16 à 18 timer i hveranden time. Ved siden herav brukes ogsaa at foreta øienreaktion med drypping i øiet av tuberkulin 8 timer før sprøitungen. Det viser sig at mange dyr med tvilsom reaktion har klart sig ved omprøverne.

Der er i aaret av svenske dyr sprøitet 1007 dyr hvorav 13,41% har reagert. Der er omsprøitet 18, hvorav 6 har reagert eller 33,33%.

De fra Sverige indførte livdyr er omrent alle kalvefærdige kjør. Kun nogen faa okser blir sprøjet.

Efter særskilt ansøkning har Landbruksdepartementet tillatt indført 4 danske ungdyr (rødt danskekvæg) som alle bestod tuberkulinprøven.

Efter bestaaet prøve kommer dyrene fra karantænen til handelsfjøsets 2den etage, som er reservert livdyrhåndlen, og hvor de saa forhandles sammen med de norske dyr.

De svenske kalvekjør er sædeles vel anskrevet her og opnaar en god pris. Det er ogsaa disse som spiller den overveiende rolle paa vort kalvekumarked. De fleste svenske kalvekjør karantæneres dog i Fredrikshald, hvor opkjøperne herfra møter op; derfra sendes de hit, hvor de som regel kjøpes direkte av forbrukeren. Dyrne er av forskjellig race, fra de primitive nede fra Bohuslæn og

grænsetraktene til de høit forædlede hollander- og korthorns blandinger. Der er ogsaa kommet endel livdyr, men mest slagt av det kollede Jemtlands-kvæg.

En gjetholdsforening fik av Landbruksdepartementet tilladelse til at indføre nogen Zaanen-gjeter fra Schweiz. Dyrne stod i karantæne ved fjøset.

Slagtedyrne underkastes kun en almindelig sundhetsundersøkelse, som væsentlig tar sigte paa ondpartet smitsom sygdom, og da mest mund- og klovsyke.

Der indførtes i 1913 4748 stkr. storfæ, — mest kjør og okser, men ogsaa nogen kvier. En mængde af disse dyr var særlig gode med stor vekt og med kjøt af særlig god kvalitet, som betinget de bedste priser paa vort marked. Ved det betydelige antal og den forholdsvis store kjøtvegt stårstепарта́н av de svenske dyr har, spiller de en meget stor rolle paa det herværende kjøtmarked; blev de borte, vilde nok kjøtmangelen straks melde sig.

Ved statens karantænestation, Ytre Voulen ved Stavanger blev i aarets løp kun karantæner 2 fra Danmark indførte sauere.

E. Bevilgninger til det civile veterinærvesen i budgetterminen 1ste juli 1913—30te juni 1914.

	Bevilget.	Medgaat.
1. Amtsdyrlægernes avlonning	kr. 83 000,00	kr. 81 481,71
2. Det veterinær-patologiske laboratorium	» 13 600,00	» 12 998,22
3. Reisestipendier for dyrlæger:		
a) bevilget	kr. 2 000,00	
b) overført fra forrige ter-		
min	» 400,00	
	—————	—————
	» 2 400,00	» 1 600,00
4. Tuberkulinundersøkelser av kvægbesætningerne	» 25 000,00	» 19 531,40
5. Erstatningsbidrag ved nedslagtning av tuberkuløst kvæg	» 35 000,00	» 22 810,66
6. Avlønning m. v. av statsdyrlægen i Bergen	» 5 800,00	» 5 800,00
7. Studiestipendier for veterinærstudenter	» 4 000,00	» 4 000,00
8. Skyss- og kostutgifter	» 46 000,00	» 49 344,98
9. Forskjellige og tilfældige utgifter	» 3 000,00	» 1 834,96
10. Bidrag til utgivelse av »Norsk Veterinærtidsskrift«	» 1 000,00	» 1 000,00
11. Karantænestationen »Ytre Voulen«	» 400,00	» 400,00

Overføres kr. 219 200,00 kr. 200 801,93

Bevilget. Medgaat.
Overført kr. 219 200,00 kr. 200 801,93

12. Det nye veterinære laboratorium og seruminstirutut:

a) bevilget:

1. til byggearbeider . kr. 147 000,00
hvorav kr. 11 000,00
til indkjøp av Ullevoldsveien 76.
 2. til dyrlæge H. Holth,
som bestyrer av seruminstitutet . . » 4 000,00
-
- kr. 151 000,00

b) overført fra forrige termin » 70 821,80

» 221 821,80 » 144 148,51

13. Erstatning til fattige kvægciere for tap paa husdyr, foraarsaket ved miltbrand . » 2 000,00 » 1 950,00

Tilsammen kr. 443 021,80 kr. 346 900,44

II.

Kjøtkontrollen 1913.

Almindelig oversigt.

Kjøtkontrol i henhold til lov om kommunale slagtehuse, kjøtkontrol m. v. av 27de juni 1892 har i aaret 1913 været i virksomhet i de samme 32 kommuner som foregaende aar, nemlig: Aalesund, Arendal, Bergen, Bodø, Drammen, Fredrikshald; Fredrikstad, Gjøvik, Hamar, Haugesund, Holmestrand, Horten, Hønefoss, Kongsberg, Kragerø, Kristiania, Kristiansand, Kristiansund, Larvik, Lillehammer, Lillestrømmen, Moss, Narvik, Porsgrunn, Risør, Sandefjord, Sarpsborg, Skien, Stavanger, Tromsø, Trondhjem og Tønsberg.

Kommunale slagteanlæg findes i Kristiania, Kristiansund, Lillehammer og Stavanger, det første og sidste dog uten offentlig approbation.

I landkommunen Voss findes imidlertid siden 1909 et slagteanlæg som eies og drives av kommunen. Amtsdyrlæge *Haga* indberetter herom:

»Slagtehuset ligger paa kommunens eiendom, utstillingspladsen, ved Vossevangens grænse.

Anlægget koster ca. kr. 9000. Det bestyres af en av herredstyret valgt komité bestaaende av 5 gaardbrukere. Som regnskapsfører og opsynsmann fungerer en i nærheten boende handelsmand.

Efter regnskapsførerens oplysning blev der i aaret 1913 slagtet 227 storfæ, 17 hester, 2467 faar samt nogen faa svin og spædkalver.

De slaktere, som benytter slagtehuset, betaler herfor følgende avgift:

For storfæ	kr. 0,80
» faar	» 0,20
» hest	» 1,00
» svin	» 1,00
» gjødkalv	» 0,40

De sanitære forhold ved slagtehuset maa siges at være langtfra tilfredsstilende. Saaledes var der indtil sidstleden høst en kumme under gulvet i slagterummet til opsamling af blodet. Denne var aldrig blit tømt eller renset, og det raatnende blod forpestet luften med en avskyelig stank — især i den varme aarstid. Dette blev i høst endelig rettet paa, kummen blev renset og fyldt med jord og sten, og i stedet blev lagt kloakledning til elven i nærheten. Men under det umiddelbart tilstøtende rum, tarmrenseriet, er der en stor kumme til opsamling af mave-tarmindhold og andet affald, og da denne ogsaa optar spildvandet, blir den meget tungvint at tømme, dette blir sjeldent gjort, og lokalerne blir saaledes fremdeles usunde, om end ikke i den grad som tidligere.

Nævnte handelsmand, der skal fungere som en slags opsynsmann, har intet med renholdet at gjøre. Dette paahviler alene de slaktere som benytter anlægget

og ikke nogen bestemt person. Det er da letforstaaelig, at renholdet ofte blir meget mislig — især om høsten i den travle faareslagt-eksporthet.

Her er ingen kjøtkontrol, og jeg har ingen anden befatning med slagtehuset, end at jeg under aarets vaabenøvelser kontrollerer det kjøt som forbrukes av militæravdelingene paa Bømoen og Tvildemoen.

Faareslagtet eksporteres hovedsagelig til Kristiania, hestekjøttet sendes for det meste til Bergen, mens det øvrige, med undtagelse av det, som forbrukes paa nævnte eksercerpladser, konsumeres av Vossevangens befolkning, som for tiden bestaar av omtrent 1600 mennesker.«

De i de senere aar ved den offentlige kjøtkontrol inspicerte kjøtmængder stiller sig (i hele tal) saaledes:

	Okser.	Hester.	Svin.	Sau og gjet.	Kalver.
1900	137 145	4 554	49 710	135 619	129 031
1901	113 716	5 421	41 354	182 310	130 510
1902	119 525	5 957	52 680	201 483	131 428
1903 ¹⁾	111 245	5 340	63 303	183 124	122 447
1904 ²⁾	120 928	5 994	62 246	196 196	128 697
1905	116 564	4 909	58 241	198 846	119 749
1906	124 111	4 836	59 734	211 781	122 184
1907	119 391	4 321	76 324	212 097	122 887
1908	124 935	3 866	83 197	212 151	130 321
1909	139 261	3 637	73 877	230 899	150 204
1910	156 892	4 645	68 300	217 321	159 282
1911	169 194	6 161	80 042	235 347	172 855
1912	152 798	6 453	96 552	247 213	159 390
1913	146 189	6 377	82 296	247 846	157 908

Paa de følgende tabeller vil findes sammendraget de tabellariske beretninger fra de forskjellige byer, hvori kontrol har været i virksomhet, saaledes at tabel A viser den samlede kjøtmængde (slagt) som har passert de forskjellige byers kontrolstationer i løpet av aaret med samtidig angivelse av, fra hvilket land kjøttet stammer samt kjøttets art.

I tabel B angives paa samme maate det antal kjøtkropper, som er stemplet med 2den klasses stempel.

Tabel C angir paa samme vis antal av kasserte kjøtkropper samt vugten av de konfiskerte slagt samt vugt av kasserte organer og avfald.

Tabellerne D, E og F angir paa samme maate de utenfor hovedstationerne kontrollerte kjøtmængder, deres klassifikation m. v. samt for Kristiansunds og Stavangers vedkommende tillike forholdet ved de kommunale slagtehuse dersteds.

Tabel I—LXXI angaaer sygdomme og feil, der har foraaarsaket 2den klasses stempling eller kassation i de forskjellige byer.

¹⁾ Beretning fra kontrolstationerne i Aalesund og Kragerø mangler. ²⁾ Beretning fra Østre Fredrikstad mangler.

Tabel A.

Antal av slagt som i 191
(Nombre de viandes de bœuf

Kommune	I alt undersøkt							N			
	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr	Okse	Hest	Svin
Aalesund . . .	3397	55 ¹ ₄	814 ³ ₄	5740 ¹ ₂	1497 ³ ₄	2679 ¹ ₂	1155 ¹ ₄	-	3397	55 ¹ ₄	814 ³ ₄
Arendal . . .	1179 ¹ ₂	14	476	1660	36	1236	110	-	1035	14	476
Bergen . . .	16200 ¹ ₂	361 ¹ ₂	5856	23940 ¹ ₂	2617 ¹ ₂	11504	1827	-	16200 ¹ ₂	361 ¹ ₂	5856
Bodø . . .	809	14	242	1580	35	495	279	135	809	14	242
Drammen . . .	34563 ³	188	2272	1495	22	3477	503 ¹ ₂	-	34563 ³	188	2272
Fredrikshald .	1011 ¹ ₄	114	1041	866 ¹ ₂	-	943 ³ ₄	314 ¹ ₂	-	979 ¹ ₄	30	873
Fredrikstad V.	3545 ² ₃	321	2266 ¹ ₂	2499 ¹ ₂	19	2800 ¹ ₂	499 ¹ ₂	-	2222 ¹ ₂	178	22604
Do. Ø.	430 ² ₄	13	292	134 ³ ₄	-	707 ² ₄	2	-	192 ² ₄	12	292
Gjøvik . . .	380	1	439 ¹ ₄	519	-	497	4	-	380	1	439 ¹ ₄
Hamar . . .	1478 ³ ₂	96 ¹ ₂	1642 ¹ ₂	2696	12	2870	20	59	1478 ³ ₂	96 ¹ ₂	1642 ¹ ₂
Haugesund . . .	1749 ¹ ₂	1	478 ¹ ₂	3729 ¹ ₂	111	2808	59	-	1749 ¹ ₂	1	478 ¹ ₂
Holmestrand .	528 ¹ ₂	30 ¹ ₂	292 ¹ ₂	419 ¹ ₂	-	753	30 ¹ ₂	1	528 ¹ ₂	30 ¹ ₂	292 ¹ ₂
Horten . . .	548	1	440	122	1	1301	49	4	548	1	440
Hønefoss . . .	1263 ¹ ₄	48	730 ¹ ₂	755 ¹ ₂	11	852 ¹ ₂	202 ¹ ₂	-	1263 ¹ ₄	48	730 ¹ ₂
Kongsberg . . .	805 ³ ₄	15 ¹ ₂	302	361 ¹ ₂	19	826	108	-	805 ³ ₄	15 ¹ ₂	302
Kragerø . . .	572 ³ ₄	42 ¹ ₂	219 ³ ₄	486	29	908	114	-	572 ³ ₄	42 ¹ ₂	219 ³ ₄
Kristiania . . .	29709	1858	37360	54104	6822	26132	19834	-	17982	1194	35321
Kristiansand . . .	3605	145	1717	2808	197	4400	2139	-	3522	145	1717
Kristiansund . . .	1618 ¹ ₄	28 ¹ ₂	867	4940	504	3351	73	1618 ¹ ₄	28 ¹ ₂	867	
Lærdal . . .	1846 ³ ₄	21 ¹ ₂	1098 ³ ₄	1233 ¹ ₂	12	1266	323	-	1846 ³ ₄	21 ¹ ₂	1098 ³ ₄
Lillehammer . . .	282 ¹ ₂	21 ¹ ₂	586 ¹ ₂	1463	875	1302	161	-	282 ¹ ₂	21 ¹ ₂	586 ¹ ₂
Lillestrøm . . .	601 ³ ₄	4	354	8	-	549 ¹ ₂	25	-	601 ³ ₄	4	354
Moss . . .	1046 ³ ₄	67 ¹ ₂	1245	507	-	1519	519	-	1046 ³ ₄	67 ¹ ₂	1245
Narvik . . .	1090 ¹ ₂	9	242 ¹ ₂	1781	81	436	230	49	1090 ¹ ₂	9	242 ¹ ₂
Porsgrunn . . .	284 ¹ ₂	1	152 ¹ ₂	47	-	490	35	-	284 ¹ ₂	1	152 ¹ ₂
Risør . . .	287 ³ ₄	-	90 ¹ ₂	202	-	409	5	-	239 ³ ₄	-	90 ¹ ₂
Sandefjord . . .	1666	45	930 ³ ₄	943 ³ ₄	56	1245 ¹ ₂	189	-	1490	45	930 ¹ ₂
Sarpsborg . . .	1285	239	1285	348	-	1458	298	-	732	109	1285
Skien . . .	736 ¹ ₂	15	931	880	1	1500	13	1	736 ¹ ₂	15	931
Stavanger . . .	112	38	3446	1248	140	4982	11	-	112	38	3446
Tromsø . . .	2429	-	280 ¹ ₂	4955	67	1554	518	531	2429	-	280 ¹ ₂
Trondhjem . . .	11462 ¹ ₂	433	3457 ¹ ₂	17492	2873	12226	450	7	11462 ¹ ₂	433	3457 ¹ ₂
Tønsberg . . .	2564 ¹ ₂	96	1675 ¹ ₂	1534	1	2681	218	1	2564 ¹ ₂	96	1675 ¹ ₂
I alt (total)	97984 ¹ ₄	4338 ¹ ₂	73524 ¹ ₄	141499 ¹ ₄	160394	100159 ¹ ₂	30318 ¹ ₂	796 ³	83659 ¹ ₂	3316 ¹ ₂	713111 ¹ ₂

¹⁾ Hjort og bjørn.

Ørsøkt paa¹⁾ kontrolstationerne.

Arrivées aux bureaux de contrôle en 1913).

		Svensk										Dansk									
		Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr	
7 ³	2679 ¹ ₂	1155 ¹ ₄	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3	1236	110	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
7 ¹ ₂	11504	1827	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3	495	279	135	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	3477	503 ¹ ₂	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	931 ³ ₄	249 ¹ ₂	-	-	32	84	168	119 ¹ ₂	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
)	2797 ¹ ₂	488 ¹ ₂	-	1323 ¹ ₄	143	6	317	-	-	12	3	65	11	-	-	-	-	-	-	-	
-	707 ¹ ₂	2	-	238	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	497	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	2870	20	59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	2808	59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	753	30 ¹ ₄	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	1301	49	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	852 ¹ ₄	202 ¹ ₄	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
9	826	108	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
9	908	114	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5	22671	9266	-	5320	495	1732	1378	-	4	3455	10534	-	6407	169	307	252	3	6	34	-	
7	4400	2139	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	83	-	-	-	-	-	-	-	
4	3351	73	8 ³ ₄	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	1266	323	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5	1302	161	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	549 ¹ ₂	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1519	519	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	436	230	49	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	490	35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	409	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
6	1221 ¹ ₂	189	-	81	-	-	-	-	-	-	24	-	-	48	-	-	-	-	-	-	
-	1458	298	-	553	130	-	-	-	-	-	-	-	-	95	-	-	-	-	-	-	
1	1500	13	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
0	4982	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
7	1554	518	531	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3	12226	450	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	2681	218	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2 ¹	96659 ¹ ₂	19674 ¹ ₄	796 ³ ₄	7547 ¹ ₄	853	1906	1814 ¹ ₂	4	3494	10610	-	6777 ¹ ₂	169	307	252	3	6	34	-	-	

¹⁾ Se tabel D, E og F de utenfor kontrolstationerne kontrollerte kjøtmengder.

Tabel B.

Antal av slagt som i 1913 er stemplet
(Nombre de viandes de boucherie)

Kommune	I alt 2 den klasse							Norsk					
	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet
Aalesund . . .	331	-	12	75	15	23	-	-	331	-	12	75	15
Arendal . . .	141 $\frac{1}{2}$	-	14	3	-	10	-	-	131 $\frac{1}{2}$	-	14	3	-
Bergen . . .	59	-	36	5	1	83	1	-	59	-	36	5	1
Bodø . . .	34	5	4	26	4	35	-	13	34	5	4	26	4
Drammen . . .	77 $\frac{1}{2}$	5	22 $\frac{1}{2}$	6	2	68	6 $\frac{3}{4}$	-	77 $\frac{1}{2}$	5	22 $\frac{1}{2}$	6	2
Fredrikshald .	38 $\frac{1}{2}$	2	15	1	-	12	3	-	38 $\frac{1}{2}$	2	15	1	-
Fredrikstad V.	54 $\frac{2}{3}$	9 $\frac{3}{4}$	41 $\frac{3}{4}$	3	-	35 $\frac{1}{2}$	3	-	45 $\frac{3}{4}$	5 $\frac{3}{4}$	41 $\frac{3}{4}$	3	-
Do. Ø.	9 $\frac{3}{4}$	2	12	-	-	39	-	-	9 $\frac{3}{4}$	2	12	-	-
Gjøvik . . .	7	-	5	1	-	2	-	-	7	-	5	1	-
Hamar . . .	20 $\frac{1}{4}$	1	16 $\frac{1}{2}$	13	-	35	-	-	20 $\frac{1}{4}$	1	16 $\frac{1}{2}$	13	-
Haugesund . . .	36 $\frac{1}{4}$	1 $\frac{1}{4}$	8 $\frac{3}{4}$	104	20	258	-	-	36 $\frac{1}{4}$	1 $\frac{1}{4}$	8 $\frac{3}{4}$	104	20
Holmestrand .	8 $\frac{3}{4}$	1	2	1	-	6	-	-	8 $\frac{3}{4}$	1	2	1	-
Horten . . .	18	-	7 $\frac{1}{2}$	-	-	29	-	-	18	-	7 $\frac{1}{2}$	-	-
Hønefoss . . .	24	2	15 $\frac{1}{2}$	17	5	7	-	-	24	2	15 $\frac{1}{2}$	17	5
Kongsberg . . .	22 $\frac{1}{4}$	1 $\frac{1}{4}$	6 $\frac{1}{4}$	-	-	16	1	-	22 $\frac{1}{4}$	1 $\frac{1}{4}$	6 $\frac{1}{4}$	-	-
Kragerø . . .	4 $\frac{1}{2}$	3	7	3	-	8	1	-	4 $\frac{1}{2}$	3	7	3	-
Kristiania . . .	453	90	587	41	9	169	28	-	262	64	566	41	8
Kristiansand .	11	-	8	-	-	7	-	-	11	-	8	-	-
Kristiansund .	46 $\frac{3}{4}$	5 $\frac{3}{4}$	21 $\frac{1}{2}$	22 $\frac{1}{2}$	9	35 $\frac{1}{2}$	-	1	46 $\frac{3}{4}$	5 $\frac{3}{4}$	21 $\frac{1}{2}$	22 $\frac{1}{2}$	9
Larvik . . .	29 $\frac{3}{4}$	1 $\frac{3}{4}$	18 $\frac{1}{2}$	1	-	19	-	-	29 $\frac{3}{4}$	1 $\frac{3}{4}$	18 $\frac{1}{2}$	1	-
Lillehammer .	21	1	12	10	64	23	-	-	21	1	12	10	64
Lillestrøm .	3	-	8	-	-	13	-	-	3	-	8	-	-
Moss . . .	33	1 $\frac{1}{4}$	27 $\frac{1}{4}$	8	-	32	3 $\frac{3}{4}$	-	33	1 $\frac{1}{4}$	27 $\frac{1}{4}$	8	-
Narvik . . .	14	-	4	21	7	66	1	9	14	-	4	21	7
Porsgrund .	6 $\frac{1}{2}$	-	2	-	-	2	-	-	6 $\frac{1}{2}$	-	2	-	-
Risør . . .	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Sandefjord . . .	20 $\frac{1}{2}$	4	5 $\frac{1}{2}$	3	2	31	3	-	18 $\frac{1}{2}$	4	5 $\frac{1}{2}$	3	2
Sarpsborg . . .	44	2	68	-	-	118	1	-	43	2	68	-	-
Skien . . .	11 $\frac{1}{4}$	-	6	-	-	11	-	-	11 $\frac{1}{4}$	-	6	-	-
Stavanger . . .	26	8	47	12	1	480	1	-	26	8	47	12	1
Tromsø . . .	76 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$	11 $\frac{1}{2}$	1246	103	595	6	27	76 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$	11 $\frac{1}{2}$	1246	103
Trondhjem . . .	124 $\frac{3}{4}$	11 $\frac{1}{2}$	43 $\frac{1}{4}$	51	5	48 $\frac{1}{2}$	-	-	124 $\frac{3}{4}$	11 $\frac{1}{2}$	43 $\frac{1}{4}$	51	5
Tønsberg . . .	42	5	40	7 $\frac{1}{2}$	-	22	1	-	42	5	40	7 $\frac{1}{2}$	-
I alt (total)	1426 $\frac{1}{4}$	166 $\frac{3}{4}$	1135 $\frac{1}{4}$	1681	247	2340 $\frac{1}{2}$	60 $\frac{1}{2}$	50	1222 $\frac{1}{2}$	136 $\frac{3}{4}$	1114 $\frac{1}{4}$	1681	246

med 2den klasse paa kontrolstationerne.
marquées avec l'estampille de IIme classe).

	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr	Svensk				Dansk											
				Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
83	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35	-	6 ³ ₄	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
68	-	3	-	-	-	-	-	8 ³ ₄	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35 ¹ ₂	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
39	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
258	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
16	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
161	23	-	-	-	80	20	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35 ¹ ₂	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	3 ³ ₄	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
66	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18	3	-	-	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
118	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
480	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
595	6	-	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
48 ¹ ₂	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2319 ¹ ₂	55 ¹ ₂	50	91 ³ ₄	24	18	-	-	-	21	5	-	112	6	3	-	1	-	-	-

Tabel C.

**Antal av slagt som i 1913 e
(Nombre de viandes de boucherie)**

(assert paa kontrolstationerne.
aisies aux bureaux de contrôle).

Svensk								Dansk								Vekt i kilogram av kasserte kjøt- kroper	Vekt i kilogram av avfall og andre organer
Okse	Heste	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr		
24	3	1	-	-	80	21	-	11	1	1	1	-	-	-	-	2413	248
																2586	390
																5548	8194
																1473	2722
																615	698
																366	-
																4392	1310
																1031	1950
																1338	90
																311	376
																392	287
																179	233
																41746	26464
																388	281
																1912	180
																1018	256
																367	-
																246	119
																1332	407
																1094	334
																1205	543
																6570	2087
																1498	23
26	3	1	-	-	80	21	-	11	1	1	1	1	-	-	-	77970	47192

Tabel D.

Antal av slagt som i 1913 er undersøkt a
(Viandes de boucherie examinée)

Kommune	Ialt undersøkt							Nors						
	Oksse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spedekalv	Gjædkalv	Andre dyr	Oksse	Hest	Svin	Sau	Gjet	
Aalesund . . .	121	9	5	13	-	1	18	-	121	9	5	13	-	
Arendal . . .	855 ¹ ₂	1	127	637	-	624	24	-	743 ¹ ₂	1	127	637	-	
Bergen . . .	4811 ¹ ₂	56	2112 ¹ ₂	9926	581	5210	726	-	4811 ¹ ₂	56	2112 ¹ ₂	9926	58	
Bodø . . .	70	5	3	20	3	2	-	6	70	5	3	20	-	
Drammen . . .	2824	90 ¹ ₂	158	3319	22	273	89 ¹ ₂	-	2824	90 ¹ ₂	158	3319	-	
Fredrikshald .	2631 ¹ ₂	36	108 ¹ ₂	606	-	618	318	-	2631 ¹ ₂	36	108 ¹ ₂	606	-	
Gjøvik . . .	656 ¹ ₂	26	134	209	-	157	6	-	656 ¹ ₂	26	134	209	-	
Hamar . . .	628 ¹ ₂	92 ¹ ₂	1473 ¹ ₂	244	-	199 ¹ ₂	-	-	625 ¹ ₂	90 ¹ ₂	1473 ¹ ₂	244	-	
Haugesund . .	562 ¹ ₂	32	28 ¹ ₂	761 ¹ ₂	2	117	4	-	562 ¹ ₂	32	28 ¹ ₂	761 ¹ ₂	-	
Horten . . .	940 ¹ ₂	34	315 ¹ ₂	1019	6	136	55	-	593 ¹ ₂	33	315 ¹ ₂	1006	-	
Hønefoss . . .	5	31	-	-	-	-	-	-	5	31	-	-	-	
Kongsberg . .	82	8	215	1	-	4	-	-	82	8	215	1	-	
Kragerø . . .	40	10 ³ ₄	10 ¹ ₂	22	1	28	3	-	40 ³ ₂	10 ³ ₄	10 ¹ ₂	22	-	
Kristiania ¹⁾	15113	570	2042	734	26	1732	1503	-	10052	562	2042	731	-	
Kristiansund . .	1490	28	1	194	3	15	20	-	1490	28	1	194	-	
Larvik . . .	246	30	30 ¹ ₂	676	-	23	1	1	246	30	30 ¹ ₂	676	-	
Lillehammer ²⁾	842	47	392	73	6	21	4	-	842	47	392	73	-	
Lillestrøm . .	84 ¹ ₂	-	46 ¹ ₂	21	2	44 ¹ ₂	3	-	84 ¹ ₂	-	46 ¹ ₂	21	-	
Moss . . .	1471	227 ³ ₄	337	1475	36	428	38	-	1251	122 ³ ₄	269	1475	-	
Narvik . . .	286	6	27 ¹ ₂	67	4	29	19	-	110	5	27 ¹ ₂	67	-	
Porsgrund . . .	710 ¹ ₂	36 ¹ ₂	201 ¹ ₂	385	-	535	70	-	710 ¹ ₂	36 ¹ ₂	201 ¹ ₂	385	-	
Risør . . .	21 ¹ ₂	-	5	6 ¹ ₂	-	14	-	-	16 ¹ ₂	-	5	6 ¹ ₂	-	
Skien . . .	1576	227	307	872	-	695 ¹ ₂	31	-	1254	227	307	872	-	
Stavanger ³⁾	11596	422	662	67219	573	12908	490	-	11573	422	662	67219	57	
Trondhjem . .	540	13	28 ³ ₄	539	4	191	2	-	540	13	28 ³ ₄	539	-	
Ialt	48204 ¹ ₂	2038 ³ ₄	8771 ¹ ₂	89039	1269	24005 ¹ ₂	3424 ¹ ₂	7	41935	1921 ³ ₄	8703 ¹ ₂	89023	120	

¹⁾ Slagtehuset.²⁾ Slagteriet.³⁾ Det kommunale slagteri.

kontrolørerne utenfor kontrolstationerne.
en dehors des bureaux de contrôle).

Spædkalv	Gjødkalv	Svensk						Dansk											
		Andre dyr	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr	
1	18	-																	
624	24	-																	
5210	726	-																	
2	-	6																	
273	89 $\frac{1}{2}$	-																	
618	318	-																	
157	6	-																	
199 $\frac{1}{2}$	-																		
117	4	-																	
135	54	-																	
-	-	-																	
4	-	-																	
28	3	-																	
1712	1323	-	5061	8	-														
15	20	-																	
23	1	1	-																
21	4	-																	
44 $\frac{1}{2}$	3	-																	
428	27	-	220	105	68	-													
29	7	-	176	1	-														
535	70	-																	
14	-	-																	
695 $\frac{1}{2}$	31	-																	
2908	490	-																	
191	2	-																	
3984 $\frac{1}{2}$	3220 $\frac{1}{2}$	7	5460	116	68	3	-	20	203	-	809 $\frac{1}{2}$	1	-	13	-	1	1	-	

¹⁾ Derav 154 finske. ²⁾ Derav 9 finske.

Tabel E.

Kjøtkropper stemplet med 2den klasse
(Viandes de boucherie marquées avec l'estampille)

Kommune	I alt 2den klasse							Norsk					
	Okse	Hest	Svin	Rau	Gjet	Spaedkalf	Gjødkalv	Andre dyr	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet
Aalesund . . .	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Bodø . . .	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Drammen . . .	38	5	4	1	-	14	13	-	38	5	4	1	-
Gjøvik . . .	3	-	3	-	-	2	-	-	3	-	3	-	-
Hamar . . .	14	6	21	-	-	3	-	-	14	6	21	-	-
Haugesund . . .	9 ³ ₄	2 ¹ ₄	1	16	-	22	-	-	9 ³ ₄	2 ¹ ₄	1	16	-
Horten . . .	8 ¹ ₄	-	1	-	-	1	-	-	5 ¹ ₄	-	1	-	-
Kongsberg . . .	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Kragerø . . .	2 ¹ ₄	3	-	-	-	2	-	-	2 ¹ ₄	3	-	-	-
Kristiania ¹⁾	189	8	7	-	-	4	1	-	32	8	7	-	-
Kristiansund . . .	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Larvik . . .	6 ¹ ₂	1	2	1	-	-	-	-	6 ¹ ₂	1	2	1	-
Lillehammer ²⁾	5	-	7	-	1	-	-	-	5	-	7	-	1
Lillestrøm . . .	1 ¹ ₂	-	1	1	-	1	-	-	1 ¹ ₂	-	1	1	-
Moss . . .	29 ¹ ₂	10	47	15	-	17	-	-	26 ¹ ₂	3	44	15	-
Narvik . . .	15	-	1	-	-	2	3	-	2	-	1	-	-
Porsgrunn . . .	10	-	1	4	-	11	-	-	10	-	1	4	-
Skien . . .	8	3	3	-	-	2	-	-	8	3	3	-	-
Stavanger . . .	58	11	4	1313	6	344	3	-	58	11	4	1313	6
I alt	399 ³ ₄	49 ¹ ₄	106	1351	7	425	20	-	223 ³ ₄	42 ¹ ₄	103	1351	7

¹⁾ Slagtehuset.²⁾ Slagteriet.

1913 utenfor stationerne.e *IIme classe en dehors des bureaux).*

		Svensk				Dansk												
Spædkalv	Gjødkalv	Oksæ	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr	Oksæ	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr	
14	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
344	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
425	20	-	173	7	3	-	-	-	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-

1) Derav 11 finske.

Tabel F.

Kjøtkropper kassert i 1913 utenfor stationerne.
(Viandes de boucherie saisies en dehors des bureaux).

Kommune	Ialt kassert						Norsk						Svensk						Ialt								
	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr	Vekt i kilogram av kasserte kjøt- kropper	Vekt i kilogram av avfall og organer	
Drammen . . .	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gjøvik . . .	3	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hamar . . .	10	2	1	1	1	1	7 ¹ ₂	-	10	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Haugesund . . .	1 ⁴ ₄	1	1 ⁴ ₂	1	1	1	-	-	1 ⁴ ₃	1	1 ² ₁	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Horten . . .	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kragerø . . .	3 ³ ₄	-	-	-	-	-	-	-	4 ⁴ ₃	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kristiania . . .	18	-	-	2	-	-	12	-	8	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kristiansund . . .	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Larvik . . .	2 ¹ ₂	1	1	1	1	-	-	-	2 ¹ ₂	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lillehammer ¹⁾	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lillestrøm . . .	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Moss . . .	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Porsgrund . . .	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skien . . .	5 ¹ ₂	-	12	17	-	45	1	-	5 ¹ ₂	4	2	17	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Stavanger . . .	7	4	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ialt	55	9 ¹ ₄	7	22	-	69 ¹ ₂	3	-	45	9 ¹ ₄	7	22	-	69 ¹ ₂	3	-	10	-	-	-	-	-	-	-	310	1792	

¹⁾ Slagteriet.

De enkelte byer.

1. Aalesund.

Stadsdyrlæge *N. Toenborg*, meddeler:

Den tilførte kjøtmængde har været betydelig større end noget aar før, og kjøttets kvalitet maa ogsaa siges at være bedret. Der slagtes saaledes en hel del unge okser og kvier, som er foret med slagtning for øje. De gode foraar og de høie kjøtpriiser er aarsaken til, at dette kan lønne sig. Man opnaar nu den samme pris for en ko solgt til slagt, som for et par aar siden en lignende ko solgt til livdyr.

Bare siden ifjor er kjøtprisene steget indtil 30 %. Prisene her nærmer sig nu — og for den daarligste kvalitets vedkommende overstiger endog — Kristianias kjøt- og fleskepriser. Et flesk paa 150 kg. betales her like høit som et flesk paa 75 kg. og en gammel utmelket ko næsten like høit som en ung fet ko. En almin-

Tabel I. (Aalesund).

Aarsaker til 2den kl. stempiling paa stationen.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	1	-	7	46	7	1	-	-
Absces (byld).	-	-	-	-	2	-	-	-
Avmagring	6 $\frac{1}{2}$	-	-	1	-	4	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	4	-	1	23	3	12	-	-
Benskjørhet	1	-	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	1 $\frac{1}{2}$	-	-	1	-	2	-	-
Blodurin	1	-	-	-	-	-	-	-
Braasot	-	-	-	2	-	-	-	-
Brystbetændelse, traumatisk	2	-	-	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse, traumatisk	2	-	-	-	-	-	-	-
— av anden aarsak	1	-	-	-	-	-	-	-
Fødselsbesvær	2	-	-	-	1	-	-	-
Gulsort	-	-	-	2	-	-	-	-
Jurbetændelse	1	-	-	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber	3	-	-	-	-	-	-	-
Katarrhalfeber	1	-	-	-	-	-	-	-
Ledsygdom	-	-	-	-	1	-	-	-
Nødslagtning	1	-	-	-	-	4	-	-
Rachitis.	-	-	-	1	-	-	-	-
Rødsyke	-	-	2	-	-	-	-	-
Tarnmildelser	1	-	-	-	1	-	-	-
Tuberkulose	-	-	1	-	-	-	-	-
Vattersot	1 $\frac{1}{2}$	-	-	-	-	-	-	-
Brok	1	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	1	-	-	-	-	-	-	-
Prolapsus uteri	1	-	-	-	-	-	-	-
Ialt	33 $\frac{1}{2}$	-	12	75	15	23	-	-

Tabel II. (Aalesund).

Aarsaker til kassation paa stationen.

Sygdomme og feil	Oksé	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Absces (byld)	-	-	-	-	1½	-	-	-
Avmagring	-	-	-	2	1	3	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-								
dent	2	-	-	3	-	12½	-	-
Benskjørhet	1	-	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	-	-	-	-	-	-	-	-
Blodurin	2½	-	-	-	-	-	1	-
Braasot	-	-	-	4	-	-	-	-
Brysthindebetændelse	-	-	-	1	-	-	-	-
Bukhindebetændelse	-	-	-	-	1	-	-	-
Diarrhoe	1	-	-	-	-	1	-	-
Fødselsbesvær	½	-	-	2	-	-	-	-
Gulsot	-	-	-	1	-	-	-	-
Kalvningsfeber	1	-	-	-	-	-	-	-
Ledsygdom	-	-	-	-	-	-	-	-
Nødslagtning	4	-	-	1	-	1	1	-
Rødsyke	-	-	1	-	-	-	-	-
Selvdøde	2	-	-	1	-	-	1	-
Septiske tilstande	-	-	-	-	-	2	-	-
Stivkrampe	-	-	1	-	-	-	-	-
Tarmlidelser	1	1	-	1	1	4	-	-
Ufuldbarne	-	-	-	-	-	2	-	-
Vattersot	½	-	-	1	-	-	-	-
Lungebetændelse	-	-	-	-	-	-	1	-
Indeklemt brok	-	1	-	-	-	-	-	-
Ialt	15¾	2	2	17	4½	25½	4	-

Utenfor stationen er stemplet 2den kl : 1 okseslagt (bukhindebetændelse) og 1 svin (abnorm lugt).

delig ko paa disse kanter — etter Kristiania-forhold tarvelig kjøt — betales nu med 95 øre kg. nettovegt, altsaa 1,10—1,15 rund vegg.

Slakterne er bange for at der i den nærmeste fremtid blir mangel paa kjøt, og vil derfor gaa igang med at importere kokkjøt fra Kristiania. Det er en gammel tro blandt husmødre her, at ældre kjøt er kraftigere »at gaa paa« end ungt. Dette støtter de paa iagttagelser av suppens utseende og kraftige smak, og de vil ikke høre paa at det er i kjøttet og ikke i suppen den egentlige næringsværdi ligger.

Indeværende høst gik bønderne igang med oprettelse av et »Søndmør salgs-lag«, som formidler alle slags landmandsprodukter, specielt kjøt og flesk, baade slagtede og levende dyr. Hvis foretagendet utvikler sig som nu, tror jeg det er til held baade for by og land, idet det virker regulerende baade paa tilførselen og paa prisene. Foruten hvad det avhænger her og i Kristiania sender det ikke ubetydelig av flesk til Tromsø, Bodø o. a. steder i Nordland.

Gjennem Aalesunds tøndekjøtkontrol er i 1913 passert 60 tønder amerikansk osekjøt, nettovegt 5520 kg. og 10 tønder engelsk faarekjøt, nettovegt 900 kg., alt indført i aarets første halvdel; intet islandsk faarekjøt. Forsøket med ind-

førsel av amerikansk oksekjøt har vistnok ikke fristet til gjentagelse. Kjøttet var for grovt, for fett og for salt.

Der er indført ikke ubetydelig firdelt — avgiftsfrit — islandsk faarekjøt til byen. Kommunestyret vil muligens ta under overveielse, hvorvidt kontrollen skal søkes hævet for Aalesunds vedkommende, da den eiendommelige undtagelse med firdelt, avgiftsfrit kontrollert islandsk faarekjøt, berøver kommunen dens væsentlige indtægt av tøndekjøtkontrolen.«

2. Arendal.

Amtsdyrlæge *K. Egeberg* meddeler:

»Tilførselen har ialt været: 1778½ storfæ, 15 hester, 603 svin, 2297 faar, 36 gjeter, 1860 spædkalver og 134 gjødkalver; hvilket er 68 storfæ, 10 hester, 69 svin, 62 gjeter og 270 kalver mindre og 5 faar mere end i 1912.

Prisene paa slagt har været usedvanlig høie. Okse, faar, spædkaly kr. 1,00, gjødkalver kr. 1,20, svin fra kr. 1,00 til kr. 1,20 pr. kg. i hele kropper. Disse høie priser er sikkerlig aarsaken til det noget mindre forbruk. Befolkningen er tiltat og tidene har været gode med høi arbeidsløn og god kjøpeevne, saa man skulde ha ventet større forbruk.

Den hyppigste aarsak til stemppling med 2den klasse har været avmagring. 2den klasse stemplet anvendes sjeldent. Vi mangler nemlig eget utsalg for 2den klasses kjøt.

Varen fremstilles nu gjennemgaaende i pen og god emballage.

Kontrolen foregaar i samme lokale og med samme personale som før.

Tabel III. (Arendal).

Aarsaker til 2den kl. stemppling paa stationen.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	5	-	-	-	-	-
Avmagring	4	-	-	2	-	10	-	-
Benbrud	1½	-	-	-	-	-	-	-
Benskjørhet	1	-	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	1	-	-	-	-	-	-	-
Brystbetaendelse, traumatisk	1	-	-	-	-	-	-	-
Gulsort	2	-	-	-	-	-	-	-
Hjernelidelser	1	-	5	-	-	-	-	-
Kalvningsefer	1	-	-	-	-	-	-	-
Nødslagtning	-	-	-	1	-	-	-	-
Rachitis	-	-	2	-	-	-	-	-
Rødsyke	-	-	2	-	-	-	-	-
Tarmlidelser	1	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	1½	-	-	-	-	-	-	-
	Ialt	14½	-	14	3	-	10	-

¹⁾ Dansk.

Tabel IV. (Arendal).*Aarsaker til kassation paa stationen.*

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Cjjet	Speekalv	Cjødkalv	Andre dyr	
Avmagring	-	-	1	-	-	-	-	-	
Aktinomykose (straalesop)	-	1	-	-	-	-	-	-	
Bedærvet eller slet behandlet, skid- dent	-	-	-	2	-	2	1	-	
Benbrud	1½	½	1¼	-	-	-	-	-	
Brystbetændelse, traumatisk	1	-	-	-	-	-	-	-	
— av anden aarsak .	1	-	-	-	-	-	-	-	
Børsgdom	1	-	-	-	-	-	-	-	
Diarrhoe	-	-	1	-	-	9	-	-	
Nødslagtning	1	-	-	-	-	-	-	-	
Rødsyke	-	-	1	-	-	-	-	-	
Selvdøde	-	1½	-	-	-	-	-	-	
Septiske tilstande	-	-	1	-	-	3	-	-	
Tuberkulose	1	-	-	-	-	-	-	-	
	Ialt	6½	3½	5¼	2	-	14	1	-

¹⁾ Kassert utenfor stationen i byen.

Tøndekjøtkontrolen foregaar ogsaa i det samme lokale i kirkebasaren ved siden av ferskkjøtkontrolen. Der er til Arendal ialt indført 1091 tønder islandsk faarekjøt, herav er kun 32½ tønde kontrolbehandlet; resten har været opdelt i fjerdeparter og saaledes været fritat for den offentlige kontrol og avgift. Varen er altid efterset, da der maa attesteres at kjøttet er firedeilt. Fra England er indført, dels direkte og dels over Danmark 177 tønder faarekjøt av australisk oprindelse. Herav er 10 tønder kontrolbehandlet. Dette kjøt var usedvanlig fett og hadde derfor vanskelig for at holde sig, skjønt laken var mættet med salt. Over England er likeledes indført 127 tønder amerikansk oksekjøt. Dette har gjennemgaaende været fin, sterkt saltet vare. Attestene for indført salt oksekjøt har ofte været mangelfulde.

Det islandske faarekjøt har iaar været prima vare. I motsætning til kjøttet indført i 1911, der var mindre godt saltet, har det iaar været god, fin, sterkt saltet vare. Jeg tror at kontrolen har medført denne forandring. Forbudte konserveringsmidler er ikke paavist.“

3. Bergen.

Stadsdyrlæge *I. Nielsen* meddeler:

Ved Bergens kjøtkontrolstation er i 1913 undersøkt 85 730 slagt, hvilket utgjør en mertilførsel fra foregaaende aar av 3369 slagt. Den samlede vekt er dog 75 822 kg. mindre end i 1912, hvilket hitrører fra at tilførselen av svinerslagt, paa grund av eksporten til Kristiania, har været 2409 mindre; men tilførselen av faar 3971 slagt større end i 1912.

Tilførselen har fordelt sig med 62 307 slagt (71,56 %) kontrolert paa hovedstationen og 23 423 (28,49 %) paa bistationen.

Tabel V. (Bergen).

Aarsaker til 2den kl. stempling paa stationen.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr	
Abnorm lugt, brunstlugt	1	-	23	-	-	-	-	-	
Avmagring	22	-	3	4	-	2	-	-	
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	28	-	1	-	1	73	-	-	
Beskadigelse, ytre	1	-	-	-	-	-	-	-	
Brystbetændelse, traumatisk	1	-	-	-	-	-	-	-	
— av anden aarsak	2	-	-	-	-	-	-	-	
Bukhindebetændelse	-	-	-	-	-	-	-	-	
Diarrhoë	1	-	-	-	-	6	-	-	
Gulsot	1	-	1	-	-	-	-	-	
Mangelfuld avblødning	1	-	5	1	-	-	-	-	
Nyresydom	1	-	1	-	-	-	-	-	
Nødslagtning	-	-	-	-	-	-	1	-	
Rachitis	-	-	2	-	-	-	-	-	
	Ialt	59	-	36	5	1	83	1	-

Tabel VI. (Bergen).

Aarsaker til kassation paa stationen.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr	
Abnorm lugt, brunstlugt	3	-	1	-	-	9	-	-	
Absces (byld)	-	-	-	2	-	-	-	-	
Avmagring	2	-	-	-	1	-	-	-	
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	3	1	-	-	-	71	1	-	
Beskadigelse, ytre	3	2	-	-	-	-	1	-	
Blodurin	5	-	-	-	-	-	-	-	
Brystbetændelse, traumatisk	5	-	-	-	-	-	-	-	
— av anden aarsak	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bukhindebetændelse	3	-	-	5	-	5	-	-	
Diarrhoë	1	-	-	-	-	77	1	-	
Nyresydom	-	-	-	1	-	-	1	-	
Nødslagtning	6	-	-	-	-	-	-	1	
Overdrift	4	-	-	-	-	-	-	-	
Rachitis.	-	-	-	-	-	-	1	-	
Selvdøde	2	1	-	-	-	-	1	-	
Septiske tilstande	2	-	1	1	-	-	-	-	
Svulster.	1	-	-	1	-	-	-	-	
Tuberkulose	4	-	-	-	-	-	-	-	
	Ialt	44	4	2	14	1	168	3	-

Den samlede vekt av byens kjøttilførsel utgjorde 3 788 915 kg. til en om-trentlig værdi av kr. 3 369 891. Trods det mindre kilogramantal er den samlede værdi dog større end i 1912, hvilket skyldes den betydelige prisstigning paa alle kjøtvarer. Denne stigning har, beregnet efter middelprisene og sammenlignet med 1912, utgjort for okse 10,3, for svin 23,8, for gjødkalv 0,8 og for faar 12,3 øre pr. kg. Kjøtprisene maa nu siges at ha naadd en saadan høide at de særlig for oksekjøttets vedkommende, ikke staar i forhold til varens kvalitet.

Gaar man ut fra, at den hele tilførsel av kontrolert kjøt er forbrukt i byen og fra et indbyggerantal av 80 000 blir kjøtforbruket pr. individ 47,3 kg. til en om-trentlig værdi av kr. 42. Denne beregning er dog i de senere aar blit mere og mere upaalidelig, da hoteller og de industricentrer, der efterhaanden opstaar paa forskjellige steder i amtene, faar en stadig stigende kjøttilførsel fra byen.

Av samtlige slagt er som uanvendelig til menneskeføde konfiskert 13 738 kg., hvorav organer (særlig iktelever) 8194 kg. Dette utgjorde en konfiskationsprocent av 0,36. Det lave tal skyldes særlig at vi her, praktisk talt, er fri for tuberkulose.

Med 2den kl. er stemplet 5415 kg., væsentlig avmagret og slet behandlet under slagting og transport. Med hensyn til slagtets behandling er der kun smaa fremskridt at spore, det kommer fremdeles altfor ofte til byen i en utskjæmt, tildels likefrem tilsvinet eller bedærvet tilstand.

7451 kg. har man maattet negtet stempling og henvist til benyttelse i saltet tilstand.

Tøndekjøtkontrolen. Av utenlandsk kjøt og tarmer er i 1912 indført 342 126,8 kg., væsentlig hestetøndekjøt, importert dels fra England og i den sidste tid ogsaa fra Finland. Det islandske faarekjøt indføres sedvanlig i firedele tilstand og er derfor ikke kontrolpliktig.

Av det indførte tøndekjøt er konfiskert 4509,5 kg. samt 25 kg. tarmer.

Av andre fødemidler er som uanvendelig til menneskeføde konfiskert 326 kg. ræker, 672 bokser fiskeboller, 205 kg. hestekjøt, 308 kg. saltet kjøt og 311 kg. fisk.«

4. Bodø.

Dyrlæge *A. Austdal* meddeler:

»Tilførselen av kjøt har iaar været betydelig mindre end de foregaaende aar; dette er delvis grundet i temmelig stor eksport sydover, dels i at det iaar er indsat mer end vanlig av ungnaut, da aarveien iaar var adskillig bedre end foregaaende aar.

Utenfor stationen er iaar kun stemplet 70 storfæ, 5 hester, 3 svin, 20 faar, 3 gjeter, 2 spædkalver og 6 ren. Av disse er kun 1 svin stemplet med 2den kl.

Siden saltkjøtkontrolen blev indført i 1911 er intet opdelt saltet kjøt indført hertil.«

Tabel VII. (Bodø).*Aarsaker til 2den kl. stempling paa stationen.*

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	3	-	-	15	-	7	-	-
Avmagring	-	-	-	3	2	8	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	4	1	1	4	2	15	-	13
Benbrud	2	1	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	6	12	-	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse, traumatiske . .	1	1	-	-	-	-	-	-
Børtsygdom	1	-	-	-	-	-	-	-
Fødselsbesvær	3	-	-	1	-	-	-	-
Hjertesækbetaendelse, traumatiske . .	3	-	-	-	-	-	-	-
Ikter	-	-	-	3	-	-	-	-
Kakeksi	3	-	-	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber	3	-	-	-	-	-	-	-
Navleaarebetændelse	3	-	-	-	-	2	-	-
Nødslagtning	-	-	2	-	-	32	-	-
Rachitis	-	-	1	-	-	-	-	-
Rødsyke	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	2	-	-	-	-	-	-	-
Ialt	34	5	4	26	4	35	-	13

Tabel VIII. (Bodø).*Aarsaker til kassation paa stationen.*

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	2	-	-	1	-	-	-	-
Børtsygdom	1	-	-	-	-	-	-	-
Hjertesækbetaendelse, traumatiske . .	1	-	-	-	-	-	-	-
Katarrhalfeber	1	-	-	-	-	-	-	-
Selvdøde	1	-	-	1	1	1	-	-
Septiske tilstande	2	-	-	-	-	-	-	-
Tarmlidelser	-	1	-	1	-	-	-	-
Vattersot	-	-	-	-	-	-	-	-
Ialt	8	1	-	3	1	1	-	-

5. Drammen.

Dyrlæge G. Brekke meddeler:

»Ved kjøtkontrolen er i 1913 undersøkt 6240 $\frac{3}{4}$ okser, 243 hester, 2426 svin, 4813 faar, 44 gjeter, 3736 spædkalver og 580 gjødkalver.

Tilførslen differerer kun ubetydelig fra forholdene i 1912. Det er saaledes 130 storfæ og 525 faar mere, 69 hester og 200 svin mindre.

Med 2den klasse er stemplet 115 $\frac{1}{2}$ okser, 10 hester, 26 $\frac{1}{4}$ svin, 7 faar, 2 gjeter, 82 spædkalver og 19 $\frac{3}{4}$ gjødkalver.

Kassert er: 9 $\frac{1}{2}$ okser, 4 svin og 13 spædkalver til en sammenlagt vekt 1783 kg. Av organer er kassert 4517 kg. Kjøttets kvalitet er som tidligere meget god.

Kjøtkontrolens lokale er litet, trangt og tungvint. Her er planer oppe om slagtehusanlæg.

Tabel IX. (Drammen).

Aarsaker til 2den kl. stempling paa stationen.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	3	1	2	2	2	8	-	-
Avmagring	10 $\frac{3}{4}$	-	1	2	-	8	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-								
dent	5 $\frac{3}{4}$	1	2 $\frac{1}{4}$	-	-	-	30	4 $\frac{3}{4}$
Benbrud	2	1	-	-	-	-	-	-
Benskjørhet	2	-	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	2 $\frac{1}{4}$	-	-	-	-	-	12	-
Blodurin	1	-	-	-	-	-	-	-
Brystbetændelse, traumatisk	13	-	-	-	-	-	-	-
— av anden aarsak	3	-	-	-	-	-	-	-
Børsygdom	-	-	2	-	-	-	-	-
Diarrhoe	1	-	-	-	-	-	10	-
Fødselsbesvær	4 $\frac{1}{4}$	-	1	1	-	-	-	-
Gulsort	-	-	1	-	-	-	-	-
Hjernelidelser	1	1	-	-	-	-	-	-
Jurbetændelse	2 $\frac{1}{2}$	-	-	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber	1	-	-	-	-	-	-	-
Mangelfuld avblødning	-	-	1	-	-	-	6	-
Mavesygdom	-	-	2	-	-	-	3	-
Nyresygdom	-	-	-	-	-	-	1	-
Nødslagtning	2	-	1	-	-	-	-	-
Rachitis	-	-	3	-	-	-	-	-
Rødsyke	-	-	3	-	-	-	-	-
Tarmlidelser	2	-	-	-	-	-	-	-
Trommesyke	4 $\frac{1}{2}$	-	-	-	-	-	-	2
Tuberkulose	4 $\frac{1}{2}$	-	-	-	-	-	-	-
Vattersot	-	-	-	1	-	-	-	-
Kronisk indigestion	4	-	-	-	-	-	-	-
Næseblødning	-	1	-	-	-	-	-	-
Krampe	-	-	3	-	-	-	-	-
Ialt	69 $\frac{1}{2}$	5	22 $\frac{1}{4}$	6	2	68	6 $\frac{3}{4}$	-

Tabel X. (Drammen).

Aarsaker til kassation paa stationen.

Sygdomme og feil	Oksse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	1 ³ ₄	-	1	-	-	-	-	-
Avmagring	2 ¹ ₄	-	-	-	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	-	-	-	-	-	-	-	-
Benskjørhet	1	-	-	-	-	-	-	-
Brystbetaendelse, traumatisk	1	-	-	-	-	-	-	-
Bukhindebetaendelse, traumatisk	1	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoë	-	-	-	-	-	-	5	-
Gulsort	-	-	-	-	-	-	3	-
Nyresygdom	1	-	-	-	-	-	-	-
Rødsyke	-	-	1	-	-	-	-	-
Septiske tilstande	1	-	-	-	-	-	-	-
Tarmlidelser	-	-	1	-	-	-	-	-
Ufuldbaarne	-	-	-	-	-	-	3	-
Vattersot	-	-	1	-	-	-	-	-
Bukbrok	-	-	-	-	-	-	-	-
Kronisk indigestion	1 ¹ ₄	-	-	-	-	-	-	-
Ialt	9 ¹ ₂	-	4	-	-	13	-	-

Tabel XI. (Drammen).

Aarsaker til 2den kl. stempling utenfor stationen.

Sygdomme og feil	Oksse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	9	1	2	-	-	6 ¹ ₂	4	-
Avmagring.	5	-	-	1	-	1	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent.	9	-	1	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	-	2	-	-	-	5 ¹ ₂	8	-
Blodurin.	1	-	-	-	-	-	-	-
Brystbetaendelse, traumatisk	1	-	-	-	-	-	-	-
Bukhindebetaendelse, traumatisk	2	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoë.	-	-	-	-	-	1	1	-
Fødselsbesvær	1	-	-	-	-	-	-	-
Hjernelidelser	1	1	-	-	-	-	-	-
Hjertesækbetaende'se, traumatisk	1	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	-	-	1	-	-	-	-	-
Trommesyke	1	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	6	-	-	-	-	-	-	-
Brok	1	-	-	-	-	-	-	-
Parese.	-	1	-	-	-	-	-	-
Ialt	38	5	4	1	-	14	13	-

Utenfor stationen er kassert 2 okseslagt (tuberkulose, hjertesækbetaendelse).

6. Fredrikshald.

Stadsdyrlæge *A. Jacobsen* meddeler:

Tilførslen av slagtekropper har været omrent som de foregaaende aar, saavel i antal, som hvad kvalitet angaaer.

Ialt er der i 1913 stemplet med 1ste kl. $3642 \frac{3}{4}$ okser, 150 hester, $1149 \frac{1}{2}$ svin, $1472 \frac{1}{2}$ sauер, $1561 \frac{3}{4}$ spædkalver og $632 \frac{1}{2}$ gjødkalver.

Herav er der i slagtet stand tilført kjøtkontrolen fra Sverige 32 okser, 84 hester, 168 svin, $119 \frac{1}{2}$ sauер, 12 spædkalver og 65 gjødkalver.

Med 2den kl. er stemplet $38 \frac{1}{2}$ okser, 2 hester, 15 svin, 1 sau, 12 spædkalver og 3 gjødkalver.

Kassationer foretatt av $18 \frac{1}{2}$ okser, 1 hest, $9 \frac{1}{2}$ svin, 2 sauер, 11 spædkalver og $3 \frac{1}{2}$ gjødkalver.

Tabel XII. (Fredrikshald).

Aarsaker til 2den kl. stempeling paa stationen.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	9	-	-	-	-	-
Avmagring	$1\frac{1}{2}$	1	-	-	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid- dent	1	-	2	-	-	3	1	-
Benbrud	$\frac{1}{2}$	-	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	-	1	-	-	-	-	-	-
Brystbetændelse, traumatisk	$2\frac{1}{2}$	-	-	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse, traumatisk	$1\frac{1}{2}$	-	-	-	-	-	-	-
Børssygdom	2	-	-	-	-	-	-	-
Fødselsbesvær	-	-	1	-	-	-	-	-
Hjertesækbetændelse, traumatisk	3	-	-	-	-	-	-	-
Mavesygdom	1	-	-	-	-	2	2	-
Navleaarebetændelse	-	-	-	-	-	1	-	-
Nødsslagning	4	-	1	1	-	-	-	-
Rachitis	-	-	2	-	-	-	-	-
Trommesyke	$1\frac{1}{2}$	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	$19\frac{1}{2}$	-	-	-	-	6	-	-
Blød	-	-	-	-	-	-	-	-
Ialt	$38\frac{1}{2}$	2	15	1	-	12	3	-

¹⁾ Svenske.

Tabel XIII. (Fredrikshald).*Aarsaker til kassation paa stationen.*

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	4	-	-	-	-	-
Avmagring	1	-	-	-	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent.	-	-	-	-	-	2	1	-
Benbrud	-	-	-	-	-	-	-	-
Benskjørhet	2	-	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	-	-	1	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse	-	1	-	-	-	-	-	-
Hjertesækbetaendelse, traumatisk .	1	-	-	-	-	-	-	-
Mangelfuld avblødning	-	-	-	-	-	1	-	-
Mavesygdom	-	-	-	-	-	4	2½	-
Navleaarebetændelse	-	-	-	-	-	1	-	-
Nyresygdom	-	-	-	-	-	-	-	-
Nødslagtning	1	-	-	1	-	-	-	-
Overdrift	½	-	-	-	-	-	-	-
Septiske tilstande.	-	-	1	-	-	3	-	-
Tarmlidelser	-	-	1	-	-	-	-	-
Trommesyke	3	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	7	-	-	-	-	-	-	-
Autointoxikation	1)2	-	-	-	-	-	-	-
Avvist, de serøse hinder fjernet .	1	-	-	-	-	-	-	-
Ialt	18½	1	9½	2	-	11	3½	-

¹⁾ Derav 1 svensk.

7. Fredrikstad.

Vestre Fredrikstad.

Dyrlæge O. Vold meddeler:

»Tilførslen til kontrolen har i aarets løp vist nogen nedgang mot 1912.

Ialt kontrollert: 3545 storfæ, 321 hester, 2266 svin, 2499 sauer, 2800 spædkalver og 499 ½ gjødkalver. Derav fra Sverige: 1323 ½ storfæ, 143 hester, 317 sauer, 3 spædkalver og 11 gjødkalver.

Sammenlignet med 1912 viser tilførslen nedgang undtagen for hesteslagtens vedkommende.

Tilførslen fra Sverige har øket med 64 storfæ og 87 hester, men viser nedgang med 4 sauer og 8 spædkalver.

Kvaliteten har gjenemgaaende været god.

Tilbakegangen i forbruket maa skyldes den store prisstigning paa kjøtvarer.

Naar tilførslen fra Sverige er steget, hvad storfæ og hester angaaer, saa er grunden ikke den at norske opdrættere har formindsket sit opdræt, men de holder paa dyrene til 1914 i haab om endnu bedre priser.

Tabel XIV. (Vestre Fredrikstad).

Aarsaker til 2den kl. stempling paa stationen.

Sygdomme og feil	Oksse	Hest	Svin	Sau	Cjjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	3 ³ ₄	-	-	-	-	-	6	-
Avmagring.	6 ² ₄	-	1	1	-	-	4	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent.	1	- ⁴ ₂	2	2	-	-	8	-
Benbrud	1	- ⁴ ₂	2 ¹ ₄	-	-	-	1	-
Benskjørhet	9	-	1	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	-	-	-	-	-	-	-	-
Brystbetændelse, traumatisk	7 ² ₄	-	-	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse	1 ² ₂	-	-	-	-	-	-	-
Børsygdom	1	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe	-	-	-	-	-	-	-	-
Fødselsbesvær	-	-	4	-	-	-	-	-
Hjernelidelser	1	-	9	-	-	-	-	-
Hjertesygdom	1	1	2	-	-	-	-	-
Ledsygdom	2	-	-	-	-	-	-	-
Mavesygdom	2 ⁴ ₄	1	-	-	-	6	3	-
Nødslagtning	-	1	-	-	-	-	-	-
Rachitis	-	-	10 ² ₄	-	-	-	-	-
Rødsyke	-	-	2	-	-	-	-	-
Brummerke	3 ¹ ₁	-	-	-	-	-	-	-
Mangel av attest	-	4 ³ ₃	-	-	-	-	-	-
Stempletutenbys	-	1	-	-	-	-	-	-
Trommesyke	4	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	5 ⁶ ₄ ³ ₂	6 ² ₂	-	-	-	-	-	-
Halsbrud	-	1 ¹ ₄	-	-	-	-	-	-
Endetarmkraengning	-	-	1	-	-	-	-	-
Kvælning	2	-	-	-	-	-	-	-
Raane	-	-	3	-	-	-	-	-
Umoden	-	-	-	-	-	3	-	-
Rygbrud	1	-	-	-	-	-	-	-
Gulsort	-	-	1	-	-	-	-	-
Forgiftning	-	-	2	-	-	-	-	-
Brok	-	-	1	-	-	-	-	-
Ialt	54 ¹ ₂	9 ³ ₄	41 ³ ₄	3	-	35 ¹ ₂	3	-

¹⁾ Derav 1 svensk. ²⁾ Derav 1 svensk. ³⁾ Svensk. ⁴⁾ Svenske. ⁵⁾ 5 3/4 svenske.⁶⁾ Derav 1 svensk.

Kassert blev 4 okseslagt (1 benskjørhet, 3 tuberkulose), 12 spædkalver, (diarrhoe).

Forbruket av hestekjøt viser sterkt stigning, da dette kjøt benyttes mera til kjøtdeig og pølsevarer; disse varer falder adskillig billigere end suppekjøt av storfæ.

Kassationsmængden av slægt viser nedgang for hvert år. Tuberkulose hos storfæ og svin, samt diarrhoe hos spædkalver er de hyppigste optrædende lidelser.

Behandlingen af det fra nærmeste distrikter tilførte slægt er upaaklagelig, men mangelfuld hvad det fra Fredrikshald og Kristiania angår.

Jeg maa karakterisere det som forkastelig at byens aapne tørv skal benyttes

som opdelingsplads for ca. 40 % av det byen tilførte kjøt. Der kan ankomme samtidig optil 20—25 slagt fra jernbanestationen; disse slagt avlæsses utover torvet til opdeling, utsat for regn, sol, gatestøv og sot.

Østre Fredrikstad.

Dyrlæge *J. Hvattum* meddeler for kontrollen ved bilstationen i østre Fredrikstad:

Kontrolvirksomheten uforandret.

Tilførslen av kjøt var noget større end foregaaende aar, den øket med 147 stk. storfæ. Dette har væsentlig sin aarsak i militærleveranser.

Forøvrig har det fremførte kjøt gjennemgaaende været av god kvalitet og pent behandlet.

Ved undersøkelse av kjøtdeigprøver har det gjentagende vist sig at sozolit har været tilsat. Dette har da ogsaa resultert i at flere kjøthandlere blev lagt mulkt og op til kr. 100,00.

Tabel XV. (Østre Fredrikstad).

Aarsaker til 2den kl. stempeling paa stationen.

Sygdomme og feil	Oks	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spedkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Avmagring	-	-	-	-	-	-	8	-
Aktinomykose (straalesop)	1	-	-	-	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-	-	-	-	1 $\frac{1}{2}$	-	-	7	-
dent	-	-	-	-	-	-	-	-
Benbrud	1	-	2 $\frac{1}{2}$	-	-	-	-	-
Benskjørhet	1	-	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	3 $\frac{3}{4}$	-	-	-	-	-	5	-
Brystbetændelse, traumatisk	2 $\frac{1}{2}$	-	-	-	-	-	-	-
— av anden aarsak	4 $\frac{1}{4}$	-	-	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse	-	1	-	-	-	-	-	-
Børsygdom	-	-	1	-	-	-	-	-
Diarrhoë	-	-	-	-	-	-	1	-
Gulsort	1	-	-	-	-	-	1	-
Hjernelidelser	-	-	1	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber	1	-	-	-	-	-	-	-
Ledsygdom	-	-	-	-	-	-	2	-
Mangelfuld avblødning	-	-	-	-	-	-	2	-
Mavesygdom	-	-	2	-	-	-	6	-
Navleareabetændelse	-	-	-	-	-	-	1	-
Nødslagtning	-	-	-	-	-	-	2	-
Rachitis	-	-	3	-	-	-	3	-
Rødsyke	-	-	1	-	-	-	-	-
Tarmlidelser	-	-	-	-	-	-	1	-
Tuberkulose	1	-	-	-	-	-	-	-
	Ialt	9 $\frac{3}{4}$	1	12	-	-	39	-

Tabel XVI. (Østre Fredrikstad).*Aarsaker til kassation paa stationen.*

Sygdomme og feil	Oks	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Benbrud	1 ¹ ₄	-	1	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	4 ¹ ₁	-	-	-	-	1	-	-
Diarrhoe	-	-	-	-	-	1	-	-
Gulsot	-	-	-	-	-	1	-	-
Tuberkulose	1	-	-	-	-	-	-	-
Ialt	1 ² ₄	-	1	-	-	2	-	-

8. Gjøvik.Dyrlæge *L. Seeberg* er kontrolens bestyrer.**9. Hamar.**Stadsdyrlæge *G. Coth*, Hamar, meddeler:

»Siden $\frac{1}{7}$ 1913 er Hamar kjøtkontrolørbestilling gått over til stadsdyrlæge-bestilling og dermed følgende kontrol av byens næringsmidler. Kjøtkontrolens lokaler er ogsaa blit oppusset og modernisert, saa de nu i alle henseender er sanitært tilfredsstillende, likesom stadsdyrlægens laboratorium ogsaa har faat plads i kontrolbygningen.

Hvad angaar kjøttilførslen sker den væsentlig fra de omliggende bygder, men der kommer ogsaa, særlig om høsten, diverse slagt fra Gudbrandsdalen, Østerdalen og Trondhjemstrakten.

Kvaliteten av oksekjøttet er meget forskjellig, fra de fineste fete okser til de simpleste kuer. Gjennemgaaende er den dog bra.

Kvaliteten av svin er udmerket, naar undtages en del rachitiske dyr samt raaner. En ikke sjeldent forekommende feil er laarbensbrud hos svin; disse har dog ikke baaret nogen tegn paa rachitis, men snarere været overfetet.

Faarekjøttet, særlig det der kommer fra Hedemarks-bygdene, har været udmerket. Av mindre god kvalitet det, der er kommet fra det trondhjemiske og delvis Gudbrandsdalen. Spædkalvkjøttets kvalitet er her slet, kalvene slagtes for tidlig og fodres for daarlig, en følge av de gode melkepriser. Behandlingen og indpakningen av det tilførte kjøt var for en stor del i begyndelsen ikke den bedste, men dette har bedret sig betydelig i aarets løp.

Som det sees av listerne er sammenlagt undersøkt 11 512 $\frac{1}{2}$ skrot. Vegen av de i aarets løp kasserte skrotter utgjør 4392 kg. Hertil kommer vegen av kasserte organer samt partielle kassationer med 1310 kg., alt i alt tilsammen 5702 kg.

Tabel XVII. (Hamar).

Aarsaker til 2den kl. stempling paa stationen.

Sygdomme og feil	Oksse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	$\frac{3}{4}$	-	$6\frac{1}{2}$	2	-	-	-	-
Avmagring	$10\frac{3}{4}$	-	-	-	-	-	11	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid- dent	-	-	1	9	-	-	21	-
Benbrud	2	1	-	-	-	-	1	-
Beskadigelse, ydre	1	-	-	-	-	-	-	-
Hjertesygdom	-	-	1	-	-	-	-	-
Jurbetændelse	-	-	1	1	-	-	-	-
Mangelfuld avblødning	-	-	-	-	-	-	-	-
Mavesygdom	-	-	-	1	-	-	1	-
Nyresygdom	1	-	-	-	-	-	-	-
Nødsslagtning	3	-	-	-	-	-	1	-
Rachitis	-	-	4	-	-	-	-	-
Rødsyke	-	-	1	-	-	-	-	-
Tarmlidelser	-	-	1	-	-	-	-	-
Trommesyke	1	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	1	-	-	-	-	-	-	-
Krampe	-	-	1	-	-	-	-	-
Ialt	$20\frac{1}{4}$	1	$16\frac{1}{2}$	13	-	35	-	-

Tabel XVIII. (Hamar).

Aarsaker til kassation paa stationen.

Sygdomme og feil	Oksse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	$1\frac{1}{2}$	-	-	-	-	-	-	-
Absces (byld)	1	-	-	-	-	-	-	-
Avmagring	-	-	-	1	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid- dent	-	-	-	2	-	-	2	-
Benbrud	-	-	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	-	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{4}$	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse, traumatisk . .	3	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe	-	-	-	-	-	-	29	¹⁾ 1
Hjertesækbetændelse, traumatisk . .	2	-	-	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber	1	-	-	-	-	-	-	-
Ledsygdom	-	-	-	-	-	-	11	-
Nødsslagtning	-	-	-	1	-	-	-	-
Selvdøde	-	-	-	-	-	-	1	-
Septiske tilstande	1	-	-	2	-	-	3	-
Trommesyke	1	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose ²⁾	-	-	$\frac{1}{2}$	-	-	-	1	-
Ufuldbaarne	-	-	-	1	-	-	1	³⁾ 4
Vattersot	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmoglobinuri	-	1	-	-	-	-	-	-
Ialt	$9\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{4}$	$\frac{3}{4}$	7	-	48	-	$5\frac{1}{2}$

¹⁾ Smaagriss. ²⁾ Medfødt. ³⁾ Killinger.

Tabel XIX. (Hamar).*Aarsaker til 2den kl. stemppling utenfor stationen.*

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	16	-	-	-	-	-
Avmagring	3	1	-	-	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid- dent	4	-	-	-	-	-	-	-
Benbrud	2	-	-	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse, traumatisk	1	-	-	-	-	-	3	-
— av anden aarsak	1	-	-	-	-	-	-	-
Hjertesygdom	-	-	-	-	-	-	-	-
Ledsygdom	-	-	-	-	-	-	-	-
Nødslagtning	1	1	1	-	-	-	-	-
Tarmlidelser	-	1	2	-	-	-	-	-
Tuberkulose	-	-	-	-	-	-	-	-
Mangelfuld attest	-	1	-	-	-	-	-	-
Bukbrok	-	1	-	-	-	-	-	-
Ialt	14	6	21	-	-	3	-	-

Tabel XX. (Hamar).*Aarsaker til kassation utenfor stationen.*

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Beskadigelse, ytre	-	-	-	-	-	-	-	-
Blodurin	1	-	-	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse, traumatisk	2	1	-	-	-	-	-	-
Difteritisk børsygdom	1	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe	-	-	-	-	-	-	6	-
Hjertesækbetændelse, traumatisk	1	-	-	-	-	-	-	-
Kakeksi	1	-	-	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber	-	-	-	-	-	-	-	-
Katarrhalfeber	1	-	1	-	-	-	-	-
Snøylesyke-rachitis	-	-	-	-	-	-	-	-
Selvdøde	-	-	-	-	-	1	-	-
Tarmlidelser	-	1	-	-	-	-	-	-
Tinter	1	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	2	-	-	-	-	-	7 ¹ ₂	-
Ialt	10	2	1	-	-	-	-	-

10. Haugesund.

Amtsdyrlæge *H. P. Jensen* meddeler:

»Der er i alt tilført kontrolen noget mindre end nærmest foregaaende aar, hvilket væsentlig tilskrives den omstændighed, at nabobyen Stavanger, paa grund av bedre avsætningsforholdene, trækker en del af Haugesunds opland til sig.

Slagtene har gjennemgaaende været af god kvalitet. Kun en ganske liten del er tilført i slagtet tilstand. Prisene paa slagedyr har været betydelig høiere end forrige aar. Gjennemsnitspris for okse kr. 1,20, hest kr. 0,60, sau og gjødkalv kg. 1,20, alt pr. kg. i slagtevegt (hud og avfald paa kjøpet). Spædkalver kr. 11,00 pr. stk. Flesk kr. 1,10 pr. kg. hel vekt. Regnet efter en gjennemsnitsvegt av okse 90 kg., hest 175 kg., svin 80 kg., sau og gjet 15 kg., spædkalv 12 kg. og gjødkalv 30 kg. har det samlede forbruk av fersk kjøt og flesk været 393 657 kg., hvilket utgjør ca. 28 kg. pr. indbygger.

Kjøtkontrolens lokaler og ordning forøvrig har ingen forandring undergaat.

Det kommunale slagtehus er endnu ikke paabegyndt opført.

Tøndekekjøtkontrolen: Av opdelt kjøt (saltet tøndekekjøt) er ankommet til kontrolen 26 td. = 2912 kg. islandsk sauekjøt, hvilket alt er stemplet som importvare. Desuden er ankommet til herværende toldbod 533 td. = 59 699 kg. islandsk sauekjøt, nedlagt i fjerdedels kropper, samt 117 td. = 10 530 kg. amerikansk oksekjøt, som er indlagt paa transitoplag.«

Tabel XXI. (Haugesund).

Aarsaker til 2den kl. stempeling paa stationen.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	2	12	-	17	-	-
Absces (byld)	-	-	-	2	-	-	-	-
Avmagring	22	-	-	21	20	9	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-								
dent	¹ ₄	¹ ₄	-	40	-	222	-	-
Benbrud	1	-	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ydre	-	-	-	2	-	2	-	-
Bukhindebetændelse, traumatiske .	1	-	-	1	-	-	-	-
Fødselsbesvær	¹ ₂	-	-	-	-	-	-	-
Gulsort	-	-	-	-	-	5	-	-
Hjernelidelser	-	-	1	-	-	-	-	-
Jurbetændelse	2	-	-	-	-	-	-	-
Ledsyglom	¹ ₂	-	-	3	-	-	-	-
Mangelfuld avblødning	-	-	-	-	-	1	-	-
Mavesyglom	1	-	-	-	-	1	-	-
Nødsslagnings	2	-	-	1	-	-	-	-
Overdrift	⁴ ₄	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	-	-	1	-	-	-	-	-
Vattersot	1	-	-	22	-	-	-	-
Ødem	³ ₄	-	-	-	-	1	-	-
Defekt. Mangel av nyrer og peri-								
toneum	-	-	4 ³ ₄	-	-	-	-	-
	Ialt	36 ¹ ₄	¹ ₄	8 ³ ₄	104	20	258	-

Tabel XXII. (Haugesund).*Aarsaker til kassation paa stationen.*

Sygdomme og feil	Oksse	Hest	Svin	Sau	Gjjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Avmagring	-	-	-	1	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid- dent	-	-	-	1	-	13	-	-
Beskadigelse, ydre	-	$\frac{1}{4}$	-	-	-	-	-	-
Gulsot	$\frac{21}{2}$	-	-	-	-	3	-	-
Kakeksi	1	-	-	2	-	-	-	-
Kalvmningsfeber	-	-	-	2	-	-	-	-
Ledsygdom	-	-	-	-	-	1	-	-
Mavesygdom	-	-	-	-	-	1	-	-
Nødslagtning	$\frac{1}{4}$	-	-	-	-	1	-	-
Rachitis	-	-	1	-	-	-	-	-
Selvdøde	1	-	-	-	-	-	-	-
Septiske tilstande	-	-	-	-	-	5	-	-
Ufuldbaarne	-	-	-	-	-	8	-	-
Vattersot	1	-	-	1	-	-	-	-
	Ialt	$5\frac{3}{4}$	$\frac{1}{4}$	1	7	-	32	-

Tabel XXIII. (Haugesund).*Aarsaker til 2den kl. stempling utenfor stationen.*

Sygdomme og feil	Oksse	Hest	Svin	Sau	Gjjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	1	-	-	-	-	-
Avmagring	5	1	-	4	-	-	9	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid- dent	-	-	-	8	-	11	-	-
Benbrud	$\frac{1}{4}$	1	-	-	-	-	-	-
Benskjørhet	1	-	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ydre	1	-	-	-	-	-	-	-
Bukhindebeteendelse, traumatisk . .	1	-	-	-	-	-	-	-
Gulsot	-	-	-	-	-	-	2	-
Ledsygdom	-	$\frac{1}{4}$	-	-	-	-	-	-
Mavesygdom	1	-	-	-	-	-	-	-
Nødslagtning	$\frac{1}{3}$	-	-	-	-	-	-	-
Vattersot	-	-	-	4	-	-	-	-
	Ialt	$9\frac{3}{4}$	$2\frac{1}{4}$	1	16	-	22	-

Utenfor stationen er kassert $\frac{1}{4}$ okseslagt (benbrud), 1 hest (bedærvet) og 1 svin (ledsygdom).

11. Holmestrand.

Dyrlæge O. Rustad meddeler:

»Kontrollokale og løn er uforandret.

Kjøttets behandling har været god; likeledes kvaliteten. Det stammer — med undtagelse av saukjøttet — fra de omkringliggende distrikter samt Kristiania og tildels Drammen. Kassert blev 520 kg. kjøt og 185 kg. organer.«

Tabel XXIV. (Holmestrand).

Aarsaker til 2den kl. stempling paa stationen.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	1	-	-	-	-	-	-	-
Avmagring	2	1	-	-	-	-	-	-
Benskjørhet	1	-	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ydre	4 ¹	-	-	-	-	-	-	-
Brystbetændelse	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe	-	-	1	-	-	-	1	-
Hjertesækbetændelse, traumatisk .	1	-	-	1	-	-	-	-
Jurbetændelse	1	-	-	-	-	-	-	-
Mavesygdom	2	-	-	-	-	-	-	-
Rødsyke	-	-	1	-	-	-	-	-
Tarmlidelser	1 ²	-	-	-	-	-	-	-
Ialt	8 ³ ₄	1	2	1	-	6	-	-

Tabel XXV. (Holmestrand).

Aarsaker til kassation paa stationen.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	-	-	-	1	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-								
dent	1 ² ₁	-	-	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse	1	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe	-	-	-	-	-	7	-	-
Gulsot	1	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	1	-	-	-	-	-	-	-
Ialt	3 ¹ ₂	-	-	-	-	8	-	-

12. Horten.

Dyrlæge *R. Davidsen* meddeler:

»Kontrolstationens lokaler er de samme som det foregaaende aar, likeledes betjening og kontorhold.

Av slagterier er der 2; disse er nu ombygget.

Tilførslen av kjøt var mindre end i 1912. Leveransen til marinene, ca. 2500 kg., indehaves av en av stedets slagtere.

Tilførslen sker hovedsakelig fra bondeslagtere, hvorav en stor del parterer sit kjøt hver fredag; desuten tilføres stedet en hel del kjøt fra Fredrikshald og Kristiania; dette har som sedvanlig passert derværende kjøtkontrolstationer; det samme er tilfældet med hensyn til sau, hvorav kun ca. 2% oplyses i de omliggende distrikter.

Gjennemsnitsberegning av vekt:

Okse	140	kg. pr. krop.
Hest.	200	— — —
Svin	90—100	— » —
Sau	18	— » —
Spædkalv	15	— » —
Gjødkalv	45	— » —

Torvprisene for saavel kjøt som flesk har iaar været større end nogen-sinde før.

Tabel XXVI. (Horten).

Aarsaker til 2den kl. stempling paa stationen.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	-	12	-	-	-	-
Avmagring	2	-	-	-	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	4	-	-	-	-	-	3	-
Benbrud	-	-	3½	-	-	-	-	-
Benskjørhet	2	-	1	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse, traumatiske . .	-	-	-	-	-	-	2	-
Hjernelidelser	1	-	-	-	-	-	-	-
Hjertesækbetændelse, traumatiske . .	7	-	1	-	-	-	-	-
Tarmlidelser	1	-	-	-	-	-	1	-
Vattersot	1	-	-	-	-	-	-	-
For spæde	-	-	-	-	-	23	-	-
Ialt	18	-	7½	-	-	29	-	-

Tabel XXVII. (Horten).*Aarsaker til kassation paa stationen.*

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Avmagring	1	-	-	-	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	-	-	-	-	-	-	-	-
Benbrud	1	-	2 ³ ₄	-	-	-	1	-
Bukhindebetændelse, traumatisk . .	2	-	-	-	-	-	2	-
Diarrhoe	-	-	-	-	-	-	1	-
Hjertesækbetændelse, traumatisk . .	1	-	-	-	-	-	-	-
Mangelfuld avblødning	1	-	-	-	-	-	-	-
Mavesydom	-	-	1	-	-	-	-	-
Ufuldbaarne	-	-	-	-	-	12	-	-
Vattersot	1	-	-	-	-	-	-	-
Ialt	7	-	3 ³ ₄	-	-	16	-	-

Tabel XXVIII. (Horten).*Aarsaker til æden kl. stempling utenfor stationen.*

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	1	-	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	¹⁾ 2	-	-	-	-	-	-	-
Benbrud	1 ² ₁	-	-	-	-	-	-	-
Brystbetændelse	1	-	-	-	-	-	-	-
Børsygdom	1	-	-	-	-	-	-	-
Fødselsbesvar	1 ³ ₁	-	-	-	-	-	-	-
Hjertesækbetændelse, traumatisk . .	1 ² ₁	-	-	-	-	-	-	-
Mangelfuld avblødning	1 ¹ ₁	-	-	-	-	-	-	-
Nyresydom	1 ¹ ₁	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	-	-	-	-	-	-	-	-
For spæde	-	-	-	-	-	1	-	-
Ialt	²⁾ 8 ¹ ₄	-	1	-	-	1	-	-

¹⁾ Danske. ²⁾ Derav 3 danske.Utenfor stationen er kassert 1 okseslagt, $\frac{1}{4}$ hest og 1 svin.

13. Hønefoss.

Dyrlæge G. Ødegaard meddeler:

»Kontrolstationen er fremdeles uforandret. Kontrolørens løn er forbedret idet grundlønnen er sat til kr. 1200 med 3 alderstillæg.

Tilførslen har været betydelig mindre end foregaaende år trods prisen saavæl paa kjøt som flesk har været saa høi som aldri før. Det meste av kjøttet kommer fra distrikte heromkring, men heller ikke saa litet fra Hallingdal og Valdres. Det fremstilte kjøt har været gjennemgaaende pent, dog er skrotter der kommer fra Hallingdal og Valdres tildels skiddenfærdig behandlet. Av okser er tilført 1268 $\frac{1}{4}$, 48 hester, 761 $\frac{1}{2}$ gris, 755 $\frac{1}{2}$ sau, 11 gjeter, 852 $\frac{1}{4}$ spædkalv og 202 $\frac{1}{4}$ gjødkalv. Torvhædelen med kjøt har iaa næsten ikke fundet sted. Kontrol av slagtede dyr ute i byen har været ubetydelig da flerheten unddrager sig fra at tilkalde kontroløren. 311 kg. kjøt blev kassert samt 367,5 kg. organer.«

Tabel XXIX. (Hønefoss).

Aarsaker til 2den kl. stempling paa stationen.

Sygdomme og feil	Oks	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	1	-	2	3	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	7 $\frac{1}{2}$	-	6	11	5	5	-	-
Benbrud	4 $\frac{1}{2}$	-	-	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse	1	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe	-	-	-	-	-	-	12	-
Fødselsbesvær	$\frac{1}{2}$	-	1	-	-	-	-	-
Gulsot	-	-	-	3	-	-	-	-
Hjertesekbetændelse, traumatiske	5 $\frac{1}{2}$	-	-	-	-	-	-	-
Jurbetændelse	1	-	-	-	-	-	-	-
Mangelfuld avblødning	$\frac{1}{2}$	1	-	-	-	-	-	-
Mavesygdom	-	1	-	-	-	-	-	-
Nyresygdom	$\frac{1}{4}$	-	-	-	-	-	-	-
Nødslagtning	$\frac{1}{4}$	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	-	$\frac{1}{2}$	-	3	-	-	-	-
Rødsyke	-	-	-	3 $\frac{1}{2}$	-	-	-	-
Septiske tilstande	1	-	-	-	-	-	-	-
Trommesyke	3	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	1	-	-	-	-	-	-	-
Vattersot	1	-	-	-	-	-	-	-
Ialt		24	2	15 $\frac{1}{2}$	17	5	7	-

Kassert blev 2 $\frac{1}{2}$ okseslagt og 1 spædkalv.

14. Kongsberg.

Dyrlæge A. Løken meddeler:

»I 1913 er stemplet 147 færre okser, 41 færre svin og et par hundrede færre spædkalver, men 76 flere sauер og gjeter end i 1912. Kjøtpisen var likesom i det foregaaende aar usedvanlig høi; kr. 1,15—1,30 betaltes for oksekjøt, 1,20—1,30 for svin, 1,15—1,30 for sauekjøt og 0,90—1,00 for spædkalv. Til sammenligning kan nævnes at en privatmand, der tok sauekjøt (i mindre parti) fra Nordland, fik dette for ca. kr. 0,90, iberegnet alle utgifter. Kjøttet, der kom med hurtigrute, var i udmerket stand og av sjeldent god kvalitet og velsmak.

Som medlem av sundhetskommissionen har jeg deltaget i dennes inspektion av slagterier og kjøtutsalg m. m. Sammen med kollega Gjestvang fungerte jeg som sakkyndig i en meddomsretssak mot en mand for overtrædelse af kjøtkontrolllovens § 11, plakat av 4de august 1911. Trods forsvarerens store anstrengelser blev manden énstemmig dømt til 30 kroners mulkt — samme mulkt, som han var forelagt i politiretten, men som han ikke hadde villet vedta. Forsvarerens appel til Høiesteret blev avvist.«

Tabel XXX. (Kongsberg).

Aarsaker til 2den kl. stempling paa stationen.

Sygdomme og feil	Oksse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	2	-	-	-	-	-
Avmagring	3½	-	-	-	-	2	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	4½	½	-	-	-	6	-	-
Brystbetændelse	-	-	½	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse, traumatisk . .	4	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe	-	-	-	-	-	3	-	-
Gulsot	1	-	-	-	-	-	-	-
Ledsygdom	1	-	-	-	-	-	-	-
Mangelfuld avblødning	-	-	-	-	-	2	-	-
Mavesygdom	3	-	1	-	-	-	1	-
Nyresygdom	-	-	-	-	-	-	-	-
Overdrift	4½	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	-	-	1	-	-	-	-	-
Rødsyke	-	-	1	-	-	-	-	-
Tinter	1	-	-	-	-	-	-	-
Smaa, nyfødte (»umodne«)	-	-	-	-	-	2	-	-
Ialt	22½	½	5½	-	-	16	1	-

Tabel XXXI. (Kongsberg).*Aarsaker til kassation paa stationen.*

Sygdomme og feil	Oksse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Bukhindebetændelse	2	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe	-	-	-	-	-	-	2	-
Navleaarebetændelse	-	-	-	-	-	-	-	-
Nødslagtning	-	-	-	1	-	-	-	-
Septiske tilstande	-	-	-	-	-	1	-	-
Ialt	2	-	-	1	-	-	-	-

Utenfor stationen blev stemplet med 2den kl. 1 svin (rødsyke), mens intet blev kassert.

15. Kragerø.

Dyrlæge *J. Benzen* meddeler:

»Den kommunale kjøtkontrol har i det forløpne aar ikke undergaat nogen forandring.

Tilførslen har været mindre end vanlig, og distrikturen heromkring har ikke kunnet tilfredsstille byens behov. Der har saaledes været tilført en del kjøt fra andre byer; dansk eller svensk kjøt har iaar ikke været indført direkte hertil; derimot var vistnok en del af det kjøt, som kom fra Kristiania, av svensk eller dansk oprindelse.

Mens man nu ellers altid til forsendelse pakker kjøttet i kasser saa det paa den maate bevares luftig og renlig, kommer fremdeles alt kjøt fra Kristiania kun indpakket i strie. Særlig i regnveir og sole er en saadan emballage meget uheldig, idet sole og fugtighed trækker sig igjennem strien, naar kjøttet under transporten henlægges paa skib og brygge.

Tuberkulose er her en sjeldenhed og har iaar ikke været paatruffet.«

Tabel XXXII. (Kragerø).*Aarsaker til 2den kl. stempling paa stationen.*

Sygdomme og feil	Oksse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	5	-	-	-	-	-
Avmagring	2	-	-	2	-	3	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid- dent	1	-	-	-	-	5	-	-
Benbrud	1 ¹ ₂	-	-	-	-	-	-	-
Mangelfuld avblødning	-	-	-	-	-	-	1	-
Rachitis	-	-	1	-	-	-	-	-
Rødsyke	-	-	1	-	-	-	-	-
Trommesyke	-	-	-	1	-	-	-	-
Mangelfuld attest	-	3	-	-	-	-	-	-
Ialt	4 ¹ ₂	3	7	3	-	8	1	-

Kassert blev 1¹/4 okseslagt (absces, benbrud) og 2 spædkalver (mavesygdom).

Tabel XXXIII. (Kragerø).

Aarsaker til 2den kl. stempeling utenfor stationen.

Sygdomme og feil	Oksse	Hest	Svin	Sau	Cjet	Spedkaly	Gjedkaly	Andre dyr
Avmagring	1	-	-	-	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-	-	-	-	-	-	1	-	-
dent	-	-	-	-	-	-	-	-
Benbrud	¹ ₄	-	-	-	-	-	-	-
Brystbetændelse, traumatiske	1	-	-	-	-	-	-	-
Mavesygd	-	-	-	-	-	1	-	-
Mangelfuld attest	-	3	-	-	-	-	-	-
Ialt	2 ₄	3	-	-	-	2	-	-

Kassert utenfor stationen blev $\frac{3}{4}$ okseslagt (kakektisk).

16. Kristiania.

Direktor A. Lo meddeler:

»Med dette beretningsaar har kjøtkontrolen været i virksomhet i 20 aar.

Slagtehuset blev tat i bruk den 2den januar, da den første slagting fandt sted. Fra den tid foregaar kontrolen av de paa slagtehuset slagede dyr i slagtehallen og den kontrollerende dyrlæge er tilstede under hele slagtingen. Dyrne synes før slagtingen og kontrolen utøves etterhvert som slagtingen skrider frem. Samtlige organer undersøkes straks de tages ut, og ingen deler av dyret maa føres ut av slagtehallen, før kontroløren har git sin tilladelse dertil. Det fra slagtehuset stammende kjøt underkastes saaledes den mest effektive kontrol, som kan tænkes og stempes med det av loven paabudte slagtehusstempel, nemlig det avlange blaa stempel for 1ste klasse og rundt, sort stempel for 2den klasse.

Kjøt forsynt med disse slagtehusstempler skulde altsaa byde den største sanitære garanti.

Kontrolen av det utenbys og i utlandet slagede kjøt foregaar som hittil i kontrolstationen. Til denne kontrol fremstilles kun den snaue kjøtskrot med nyrer, serøse hinder og de til kjøttet hørende glandler. Det er saaledes et mangelfuld materiale den kontrollerende dyrlæge har til støtte for sin undersøkelse. Denne kontrol kan ifølge sin natur ikke byde saa gode sanitære garantier som slagtehuskontrolen, hvorfor kjøt som har passert denne kontrol, landkontrolen, paasettes et fra slagtehusstemplet forskjellig stempel, nemlig trekantet blaat for 1ste klasse og firkantet sort for 2den klasse. Før slagtehuset blev tat i bruk passerte ogsaa det i de indenbys liggende slagtehusa slagede kjøt landkontrolen paa samme maate som det utenbys slagede, saaledes uten medfølgende organer (ved særskilt ordning gjennem sundhetskommissionen kunde organer tilhørende indenbys slagtet kjøt sendes til kontrol for sig).

Foruten de fast ansatte kontrolører brukes ogsaa nogen leiet kontrolørhjælp paa de travleste dage, likesom der da ogsaa brukes endel leiet stempelerhjælp.

Tøndekjøtkontrolen hører ogsaa ind under slagtehusets administration og kontrolen der besørges likeledes av slagtehusets dyrhæger.

Total tilførsel. I 1912 passerte kjøtkontrolen (samt tilførtes fra Stavanger) 252 083 skrotter til en vekt av 13 007 073 kg. og i 1913: 238 257 skrotter til en vekt av 12 068 201 kg., saaledes i det hele 13 826 skrotter eller 938 872 kg. mindre end i foregaende aar.

Av de forskjellige slags dyr er der tilført 2328 okser, 128 hester, 7730 svin og 668 sauер mindre end ifjor, derimot 526 gjet, 340 spædkalv og 2291 gjødkalv mere end i 1912.

Man ser saaledes at av de mere betydningsfulde kjøtsorter, oksekjøt og flesk, er nedgangen ganske betydelig.

Den norske tilførsel. Av det norske slagtede kjøt er

<i>indenbyss slagtet:</i>	<i>utenbyss slagtet:</i>
15 805 okser.	17 290 okser.
584 hester.	1 180 hester.
2 074 svin.	35 289 svin.
737 sauер.	52 471 sauер.
26 gjet.	6 815 gjet.
1 808 spædkalv.	22 595 spædkalv.
1 513 gjødkalv og ungfæ.	9 256 gjødkalv.

Mængden av det byslagtede kjøt, d. v. s. for dette aars vedkommende kjøt av dyr slagtet i Kristiania slagtehus, viser en nedgang paa 5296 okser, men en stigning paa 923 svin, 139 spaedkalv og 1421 gjødkalv og ungfæ (slagtevegt 25—100 kg.).

Det har siden den store nedslagtning i 1911 gaat nedover med den utenbyss storfæslagtning med vel 5000 dyr mindre pr. aar, hvilket i ikke ringe grad skyldes de vanskelige handelsforhold for levende dyr, men ogsaa for en del at Fællesslagteriet har tat en ikke ubetydelig slagtning av dyr, som før gik levende til Kristiania, nemlig en mængde saakaldte fjøskuer. Naar fordelene ved at benytte Kristiania slagtehus faar indarbeidet sig i folks bevissthet, vil byslagtningen komme igjen i øket mon; det er der allerede gode tegn til.

Landsslagtet. Mængden av det norske landsslagtede kjøt har holdt sig ret konstant i de sidste tre aar for okse, hest, sau, spædkalv og gjødkalvs vedkommende; hvorimot den har synget ret betydelig for svin. I 1911 tilførtes kjøtkontrolen 36 568 svin, i 1912: 45 685 og i 1913 er vi igjen nede i 35 289, eller 10 396 svin mindre end forrige aar. Grunden til den betydelig større slagtning i 1912 var formodentlig, at der det aar optraadte svinepest paa ret mange steder utover landet og av frygt for denne var det mange som slagtet ned sine svinebesætninger.

Av norsk slagtede okser har 33 095 skrotter passert kjøtkontrolen. Derav er byslagtet 15 805 og landsslagtet 17 290, henholdsvis 47,75 % og 52,25 % mot henholdsvis 55,18 % og 44,87 % i 1912. Byslagtningen er saaledes gaat ned med 7,38 % og landsslagtningen øket med 7,38 %. Kvaliteten har som vanlig været fra de bedste til de ringeste kvaliteter.

Nedslagtningen av ungfæ var ikke saa stor som i tidligere aar.

Der har i den senere tid blandt landmænd været talt meget om, at noget maa gjøres for at faa en øket kjøtproduktion, og det saa i 1912 og 1913 ut til at der var opstaat stor interesse herfor, vistnok noget ogsaa paa grund av skræmslen med indførsel av oversjøisk kjøt. Sely om interessen er der, vil det allikevel ta nogen tid før produktionen kan bli saa stor, at det kan monne noget. Men det vilde hjælpe meget, om der blev sørget for et bedre opdræt og kraftigere foring

av ungdyrene i det hele tat; og især burde der om høsten føres nogen maaneder paa de til slagt bestemte ungfæ. De lægger da raskt paa sig og blir ikke alene av større kjøtvegt, men ogsaa værdifuldere kjøt. Man har i vort eget kvæg et udmerket materiel for kjøtproduktion.

Behandlingen av kjøttet er omtrent som i tidligere aar. Sundhetstilstanden hos det kjøt som føres hit, maa siges at være upaaklagelig. I forhold til den mængde kjøt som tilføres, er det heldigvis ikke ret mange skrotter, som maa stempler 2den klasse eller kasseres helt. Procenten av 2den klasses stempling og cassation er gåaet ned fra henholdsvis 1,25 % i 1912 mot 1,05 % og 0,48 % i 1913.

Av det norske slagtede kjøt stempledies 2den klasse grundet tuberkulose 0,10 % og kassertes 0,02 % i 1913 henholdsvis mot 0,32 % og 0,04 % i 1912. De ret mange tilfælde af tuberkulose som ikke har git anledning til understempling eller cassation er ikke medtagt i procentberegningen, saa en korrekt maalestok for tuberkulosemængden her i landet er dette ikke, men forholdet i nedgangen tør tiltrods herfor komme temmelig nær det rigtige.

Aarsaken til understempling og cassation er omtrent det samme aar om andet. Derom se tabellene.

Tilførslen av hestekjøt er omtrent som foregaaende aar med en liten nedgang paa 535 skrotter. Kvaliteten har ogsaa været som vanlig, likeledes er det iaar som tidligere de mangelfulde attester som volder kjøtkontrol og trafikanter meget bryderi.

Selv dyrlagsattestene er ikke altid fyldestgjørende; der glemmes tids baade signalement og nøiere redegjørelse for sygdommen, naar hesten har været syk før slagtingen. Derimot tilføies der de mest mangelfulde attester, at kjøttet er tjenlig til menneskeføde. Men det hænder desværre ofte, at kjøtkontrolen ikke kan være enig med attestutstederen paa dette punkt. Det var heldig om der paa attestene baade for hest og andet kjøt blev git nøagtig forklaring og uforbeholden beskrivelse av tilstanden hos dyret før slagtingen, saa vil det trygt kunne overlates kjøtkontrolen at bestemme, hvorvidt kjøttet er tjenlig til menneskeføde.

Tilførslen av norsk slagtet flesk er gåaet ned fra 46 836 skrotter i 1912 til 37 363 i 1913, ialt 9473 skrotter mindre eller en nedgang paa ca. 20 %.

Av tilførslen slagtedes i slagtehuset 2174 dyr mot 1151 byslagtet i 1912, en stigning paa 44,5 %. Der landsslagtedes 35 289 dyr i 1913 mot 45 685 i 1912 eller en nedgang paa 29,45 %. Grunden til denne nedgang maa vel søkes i den usædvanlige store nedslagtning, væsentlig grundet svinepest og rachitis i de sidste tre maaneder av 1912.

Kvaliteten var omtrent som vanlig, idetmindste ikke bedre. Jeg har det indtryk, at der blev frembrudt meget uensartet størrelse og ogsaa ret ofte bløtt flesk.

Procenten av 2den klasses stempling og cassation er gåaet noget ned, saa sundhesttilstanden saaledes skulde være noget bedre end det foregaaende aar. Tuberkulose blandt de norske svin findes meget sjeldent, og kun et faatal av tilfælderne gir anledning til understempling. Av tuberkuløse svin blev der i 1913 stemplet 17 med 2den klasse mot 9 i 1912. Hverken i 1912 eller 1913 blev noget kassert grundet tuberkulose.

Derimot forekommer det hyppig nu som før, at flesket kommer frem i saa bedærvet tilstand, at det gir anledning til baade total, men mest lokal cassation. Skrotten er oftest bedærvet i ryg og brysthvirlyer, og der maa kasseres flesk for mange penger av den grund. Aarsaken til at flesket kommer frem i slik tilstand er, at det pakkes varmt og at de store skrotter ikke kløves paa længden, saa flesket kan bli ordentlig gjennemkjølet.

Hvad de øvrige kjøtsorter sau, gjet, spædkalv og gjødkalv angaaar, er forholdet omtrent som de foregaaende aar baade i kuantitet og kvalitet.

Angaaende det tilførte antal skrotter samt 2den klasses stempling og kassation henvises til tabellene.

Den svenske tilførsel av ferskt kjøt er steget for alle kjøtsorters vedkommende med undtagelse av sau.

Aar	Okse	Hest	Svin	Sau	Spædkalv	Gjødkalv
1913	5320	495	1732	1378	3455	10534
1912	3330	278	262	1502	1748	8907
Altsaa 1913	+ 1990	+ 217	+ 1470	÷ 124	+ 1707	+ 1627

Som det vil sees en ret betydelig stigning. Dertil kommer saa det betydelige antal storfe som i beretningsaaret tilførtes for at nedslagtes her, nemlig 5061 okser, mot 3056 okser i 1912, saaledes en stigning paa 2005 storfæ. Av levende slagtedyr og slagt er der tilsammen tilført Kristiania 10381 stk. storfæ, hvilket utgjør 23,16 % av den samlede tilførsel av oksekjøt.

Det svenske oksekjøt hitføres fra ret forskjellige landsdeler og som følge derav er kvaliteten høist forskjellig, fra de allerbedste sorter til de tarveligste. Der kommer en mængde større prima okser og kjør men ogsaa endel gode gjældinger og kvier. Dog er der et betydelig antal magre kjør og magert ungfæ. Sundhetsstilstanden er jevnt god. Der stempledtes med 2den klasse 80 stk. storfæskrotter, hvilket utgjør 1,5 % av det svensk slagtede kjøt, og der kassertes 24 stk. eller 0,45 %. Paa grund av tuberkulose er stemplet med 2den klasse 41 og helt kassert 3.

Behandlingen av kjøttet har været jevnt tilfredsstillende; men der er dog indtruffet mange tilfælder hvor kjøttet har været mangelfuld behandlet baade før avsendelsen og under transporten.

Der har i nogen aar ikke været noget større antal av svenske svin, men i beretningsaaret kom der især i de sidste maaneder av aaret et ret stort antal, saa total tilførslen fra Sverige gik op til 1732 svin mot 262 i 1912. Grunden til den store tilførsel var formodentlig de store priser her og forandrede eksportforhold i utførelselandet. Kvaliteten av de svenske svin var særlig god, likeledes sundhetstilstanden.

Av de øvrige svenske kjøtsorter er det kun gjødkalvene som spiller nogen rolle. Antallet var 10 534 mot 8907 i 1912. Der tilførtes omtrent likesaa mange gjødkalver fra Sverige som fra Norge, og hvad kvaliteten angaaar, saa staar de svenske gjødkalver paa høide med de norske. Den alt overveiende del av det svenske kjøt ledsages av attester utfærdiget av lægfolk. Dette skulde tyde paa, at Sverige har sin største eksport til Norge fra grænsedistrikte.

Den danske tilførsel av slagtekjøt viser en stigning fra 5457 okser i 1912 til 6407 i 1913 eller en stigning paa 17,41 %. Det er kun oksekjøttet som spiller nogen rolle paa Kristiania kjøtmarked og dette utgjorde 9,83 % av den samlede tilførsel. Kvaliteten av det danske kjøt har gjennemgaaende været god. Der var en periode av aaret at kvaliteten var simpel, især endel gamle magre kjør, »pølsekjør«, men disse var dog i mindretal mot det gode kjøt. Det største antal

skrotter er av fuldvoksne kjør og iaar ogsaa endel unge okser. Sundhetstilstanden maa ogsaa siges at ha været tilfredsstillende, og der sees at være god nedgang i understemping og kassation, tiltrods for den større tilførsel. Aarsaker til 2den klasses stemppling var hyppigst tuberkulose hos 75 okser, lunge- og bukhindebetændelse hos 11 okser og avmagring hos 11 okser og 3 hester. Aarsaker til kassation var tuberkulose hos 4 okser og kakeksi hos 3 okser og 1 hest.

Den danske tilførsel av flesk er steget fra 33 i 1912 til 307 i 1913. Det er omtrent udelukkende store avlspurker, der dog som regel er i god förstand. Det forekommer sjeldnere end før, at der fremstilles defekte skrotter, hvorfor kontrollen har været lettere end de foregaaende aar. Endel av grisene fremstiltes uten hode og halskjøttet noget utrensket. I alle disse tilfælde kan man gaa ut fra, at der har været tuberkulose i halskjertlene, hvorfor skrotter uten hode ufravigelig blev kløvet for at efterse ryghvirvlene. Behandlingsmaaten saavel før som under transporen, har som vanlig været uklanderlig for det danske kjøts vedkommende.

Kontrol i private slagtehus. Fra 2den januar til 10de februar var det en frivillig sak at slagte i Kristiania slagtehus. I dette tidsrum undersøktes utenfor kontrolstationen :

	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv
Januar . .	601	14	27	3	-	76	2
Februar. .	91	-	5	-	-	-	8
Tilsammen	692	14	32	3	-	76	10

Organer. Der er som vanlig kontrollert et betydelig antal organer av forskjellig slags. Tilsammen er der kontrollert: 29 750 hoder, 12 863 hjerteslag, 25 887 lever, foruten tunger og jur.

Tilførslen av ferskt kjøt til Kristiania vil stille sig som nedenfor anført, idet indbyggerantallet var 251 446.

Fra totaltilførslen er fratrukket det kasserte kjøt, men tillagt de fra Stavanger antagelig tilførte 40 000 sauher, 1000 okser og 1000 svin der ikke undersøkes her og saaledes ikke indgaar i slagtehusets statistiske tabeller.

45 640 okser . . . à 140 kg. =	6 389 600 kg. =	25,40 kg. pr. indbygger.
2 414 hester . . . à 200 » =	2 482 800 » =	1,65 » — » —
40 289 svin . . . à 60 » =	2 417 340 » =	9,15 » — » —
6 659 gjet . . . à 10 » =	66 590 » =	0,25 » — » —
94 811 sauher . . . à 17 » =	1 611 787 » =	6,40 » — » —
27 172 spædkalv . . à 17 » =	461 924 » =	1,82 » — » —
21 272 gjødkalv . . à 30 » =	638 160 » =	2,52 » — » —

238 257 skrotter, tilsammen . . . 12 068 201 kg. = 47,99 kg. pr. indbygger.

I 1912 var tilførslen :

252 083 skrotter, tilsammen . . . 13 007 073 kg. = 51,92 » — » —

Tabel XXXIV. (Kristiania).

Aarsaker til 2den kl.

Sygdomme og feil	N o r s k							
	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	2	-	252	1	-	-	-	-
Absces (byld)	-	-	1	-	-	-	1	-
Avmagring	32	-	2	10	5	39	2	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-								
dent	19	6	41	7	3	48	5	-
Benbrud	10	6	7	-	-	-	1	-
Benskjørhet	12	-	-	-	-	-	6	-
Beskadigelse, ydre	9	2	7	1	-	-	2	-
Brystbetændelse, traumatiske	23	-	-	-	-	-	-	-
av anden aarsak	-	-	4	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse, traumatiske	34	-	-	-	-	-	-	-
Børsygdom	7	1	1	-	-	-	-	-
Fødselsbesvær	15	2	22	3	-	-	-	-
Gulsot	2	-	-	1	2	-	3	-
Hjernelidelser	-	-	1	-	-	-	-	-
Hjertesygdom	1	-	7	-	-	-	-	-
Hjertesækbetændelse, traumatiske	5	-	-	-	-	-	-	-
Hudsygdom	-	-	4	-	-	-	-	-
Jurbetændelse	7	-	-	1	-	-	-	-
Kalvningsfeber	-	-	-	1	-	-	-	-
Ledsygdom	8	1	7	-	-	8	2	-
Mangelfuld avblødning	-	-	-	1	-	-	-	-
Mavesygdom	2	-	-	-	-	35	2	-
Nyresygdom	5	-	-	1	-	1	1	-
Nødslagtning	10	9	4	-	-	-	-	2
Overdrift	6	-	-	-	-	-	-	-
Knuterosen	-	-	22	-	-	-	-	-
Rachitis	-	-	145	-	-	-	-	-
Skulster	1	14	-	-	-	-	-	-
Tarmlidelser	-	2	3	4	-	-	1	-
Tinter	5	-	-	-	-	-	-	-
Trommesyke	12	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	26	-	17	-	-	-	-	-
Vattersot	3	-	5	16	-	14	-	-
Ødem	2	4	2	1	-	7	-	-
Defekt	2	15	7	-	-	3	1	-
Ialt	262	64	566	41	8	161	23	-

stempling paa stationen.

Tabel XXXV. (Kristiania).

Aarsaker til kassation

Sygdomme og feil	N o r s k								
	Oksse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spedkaly	Gjødkaly	Andre dyr	
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	2	12	-	-	-	-	
Absces (byld	-	-	1	-	-	-	-	-	
Avmagring	-	1	-	-	28	3	-	-	
Bedervet eller slet behandlet, skid-									
dent	1	1) 3	12	9	138	143	1	-	
Benbrud	1	-	1	-	-	-	-	-	
Benskjørhet	1	-	-	-	-	-	5	-	
Beskadigelse, ydre	-	-	-	-	-	-	-	-	
Blodurin	1	-	-	-	-	-	-	-	
Brystbetændelse, traumatiske	3	-	-	-	-	-	-	-	
— av anden aarsak	-	-	1	-	-	-	-	-	
Bukhindebetændelse, traumatiske	6	-	-	2	-	-	-	-	
— av anden aarsak	-	-	-	-	-	-	-	-	
Børsygdom	14	-	1	-	-	-	-	-	
Diarrhoe	5	1	-	1	13	167	5	-	
Fødselsbesvær	5	-	-	5	-	-	-	-	
Gulsot	-	-	-	-	-	11	1	-	
Hjernelidelse	-	-	1	-	-	-	-	-	
Hjertesækbetændelse, traumatiske	10	-	-	-	-	-	-	-	
Jurbetændelse	1	-	-	-	-	-	-	-	
Kakeksi	11	-	1	1	1	-	-	2	
Kalvningsfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	
Katarrhalfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	
Ledsygdom	2	-	9	-	-	31	2	-	
Mavesygdom	4	-	5	1	4	200	20	-	
Navlearebetalende	-	-	-	-	-	15	1	-	
Nyresygdom	3	-	9	-	-	3	-	-	
Nødslagtning	4	-	3	-	-	-	-	-	
Rachitis	-	-	26	-	-	-	-	-	
Rølpsyke	-	-	14	-	-	-	-	-	
Selvdøde	2	1	2	-	-	1	-	-	
Septiske tilstande	10	-	2	-	-	1	-	1	
Svulster	-	2	1	-	-	-	-	-	
Tarnulidelser	2	2	2	-	-	-	-	-	
Tinter	-	-	-	-	-	-	-	-	
Trommesyke	30	-	-	-	-	-	2	-	
Tuberkulose	2) 6	-	-	-	-	-	1	-	
Ufuldbaarne	-	-	-	-	-	-	-	-	
Vattersot	1	-	16	7	5	19	4	1	
Ødem	2	-	-	-	-	-	-	-	
Intoksication	2	-	-	-	-	-	-	-	
Kvaerke	-	1	-	-	-	-	-	-	
	Ialt	130	11	109	26	189	600	42	-

¹⁾ Derav 1 engelsk. ²⁾ Derav 1 fra Hamburg.

paa stationen.

S v e n s k										D a n s k									
	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr		Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr		
1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	-	-	-	-	-	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	-	-	-	-	-	-	-	16	5	1	-	-	-	-	-	-	-	
3	1	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
3	3	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
24	3	1	-	-	80	21	-	-	11	1	1	1	1	-	-	-	-	-	

Tabel XXXVI. (Kristiania slagtehus).*Aarsaker til 2den kl. stempling paa Kristiania slagtehus.*

Sygdomme og feil	Norsk						Svensk									
	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Absces (byld)	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Avmagring	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aktinomykose (straalesop)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brystbetændelse, traumatiske	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— av anden aarsak	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse, traumatiske	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Børsygdom	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjernelidelse	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjertesækbetændelse, traumatiske	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jurbetændelse	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ledsygdom	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mavesygdom	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Nyresygdom	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Svulster	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tarmlidelser	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tinter	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	10	-	-	-	-	-	-	-	149	-	-	-	-	-	-	-
Ødem	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Ialt	32	8	7	-	-	4	1	-	157	-	-	-	-	-	-	-

Tabel XXXVII. (Kristiania slagtehus).*Aarsaker til kassation paa Kristiania slagtehus.*

Sygdomme og feil	Norsk						Svensk			
	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr		
Beskadigelse, ytre	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Bukhindebetændelse	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Børsygdom	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe	12	-	-	-	-	-	-	-	6	-
Ledsygdom	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Mavesygdom	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Rødsyke	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Selvdøde	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Septiske tilstande	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	1)	12	-	-	-	-	-	-	1	-
Ialt	18	-	2	-	-	-	-	12	2	-

¹⁾ Derav 10 svenske.

Kristiania slagtehus. Den 2den januar aapnedes slagtehuset. Da der ved aapningen var enkelte avdelinger, som ikke var helt færdige, blev den første maaned at betragte som prøvemaaned med frivillig slagtning uten avgift. De fleste av byens slagtere tok fra første dag av slagtehuset i bruk, men der var dog nogen, som slagtet i sine gamle lokaler, indtil de blev nødt til at henlægge slagtningen hertil. Den 10de februar var det hele i fuld orden, og fra den dag ophørte al slagtning indenbys, og alle private slagtehuse blev nedlagt. I Kristiania slagtehus utøver slagteborgerne eller andre trafikanter som har forretninger der, sin virksomhet som før. Slagtehuset er ikke approbert i henhold til slagtehusloven og er derfor i sin nuværende tilstand et rent kommunalt anlæg.

Kjøthallen. Driften av kjøthallen har været den samme som i foregaaende aar.

Kjøthallen blev første gang tat i bruk den 1ste januar 1908. Den vel ca. 700 m.² store hal var bygget for at opta kun ca. $\frac{1}{3}$ av de daglig tilførte kjøtvarer, idet man gik ut fra, at den øvrige del vilde holde sig paa torvet paa grund av hallavgiften. Da den først blev aapnet, vilde imidlertid alle trafikanter forhandle sine varer der, og det viste sig da straks at den var alt forlitent. Den blev derfor efter ganske kort tids bruk sat ut av funktion og stod ubrukt til den utvidede del av hallen stod færdig den 9de september 1909. I utvidet stand indtar hallen nu et areal av ca. 2000 m.² og har til dato kunnet tilfredsstille rimelige krav paa plads.

Saa at si alt det ferske kjøt, som passerer kjøtkontrolen og som slagtes i byens slagtehus, sælges i kjøthallen. Likeledes det kjøt som er undersøkt og stemplet i Stavanger, men som er fritat for fornyet undersøkelse her.

Karantænefjøset ved slagtehusene er bestemt for undersøkelse av de fra utlandet indførte klovbaerende drøvtyggere. (Angaaende virksomheten ved karantænefjøset kan henvises til avsnittet om eksport og import av dyr side 129).

Destruktionsverket, Lille Tøien, blev tat i bruk i 1901. Det er Rud. A. Hartmanns system med to destruktører paa ca. 1200 kg. og en paa 2400 kg. Denne sidste kan opta selv de største storfaekadavre i uopdelt stand, og den er leveret av daværende Frognerkilens mekaniske verksted. Verkets virksomhet bestaar i at uskadeliggjøre og nyttiggjøre konfiskater fra kjøtkontrolen og sundhetskommissionens næringsmiddelkontrol, samt dyrekadavre av enhver art. Av disse raaprodkuter utvindes saapefett og kjøtformel.

Tøndekjøtkontrolen. 1913 er tøndekjøtkontrollens andet beretningsaar. Til kontrol har været fremstillet 2818 fustager (1912: 2878) til en samlet nettovekt av 371 823 kg. (1912: 384 570) hvorav er aapnet og indholdet undersøkt i 1120 fustager eller 39,74 %.

Tilsammen er der kassert 2972 kg. eller 0,8 % (1912: 2,67 %).

Av hestekjøt	er kassert	2374	kg.	eller	3,86 %
»	oksekjøt	»	.	445	»
»	sauerkjøt	»		65	»
»	tarmer	»		88	»
»	tarmer, tilbakevist	529	»	»	0,14 %

Der er saaledes undersøkt, kassert og tilbakevist mindre end i 1912, henholdsvis 12 747 kg., 7283 kg. og 4789 kg. Kassationsgrunden var bedærvet tilstand og tarmene tilbakevistes paa grund av ormeknuter. For de tilbakeviste varer erholdt man bevis for at de igjen blev ført ut av landet.

Det sees saaledes, at de varer, som er fremstillet til kontrol, er betydelig bedre i sanitær henseende end foregaaende aar. Med hensyn til hvorfra kjøttet skriver sig, henvises til tabellen.

Tøndekjøtkontrol i 1913.

Kjøttets art	Antal fustager	Nettovekt kg.	Vekt av beslaglagt kjøt kg.	Vekt av tilbakevist kjøt kg.	Kontrolavgift kr.
Hestekjøt . . .	310	61 515	2 374	-	1 230,30
Oksekjøt . . .	1 786	184 592	445	-	3 691,84
Saukjøt . . .	82	12 315	65	-	246,30
Tarmer . . .	640	113 401	88	529	2 268,02
Total 1913	2 818	371 823	2 972	529	7 436,46
» 1912	2 878	384 570	10 255	5 318	7 691,40

17. Kristiansand.

Dyrlæge C. Juell meddeler:

Forholdene ved kontrolen er omtrent de samme som i tidligere år; tilførslen av kjøt er omtrent som tidligere, kanskje knapt så meget, hvilket vel nærmest beror paa de høie priser som nu er.

Der er indført fra Danmark 83 okseslagt, det meste i sommermaanederne under øvelserne paa Gimlemoen.

Ved kjøtkontrolen er, som tidligere, ansat en kontrolør og en assistent med løn kr. 1500,00 for kontroløren med alderstillæg av 200 kr. og assistent, hvis løn er forhøjet til kr. 1000,00, dertil tilfalder stempelpengene utenfor stationen kontroløren.

Det kasserte kjøt er mest av magre dyr eller slet behandlet vare; smitsom syke har ikke været konstatert.

Tabel XXXVIII. (Kristiansand).

Aarsaker til 2den kl. stempeling paa stationen.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjædkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	3	-	-	-	-	-
Avmagring	2	-	-	-	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	-	-	-	-	-	7	-	-
Benbrud	2	-	1	-	-	-	-	-
Hjertesekbetændelse, traumatisk .	5	-	-	-	-	-	-	-
Overdrift	1	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	-	-	2	-	-	-	-	-
Septiske tilstande	1	-	-	-	-	-	-	-
Tarmlidelser	-	-	2	-	-	-	-	-
Ialt	11	-	8	-	-	7	-	-

Kassert blev 2 okseslagt (perikardit), 2 svin (rachitis) og 3 spædkalver.

18. Kristiansund.

Dyrlæge *E. Laukvik* meddeler:

Byens samlede omsætning av ferskt, stemplet slagtekjøt har i 1913 været følgende: 3097 storfæ, 53 $\frac{1}{4}$ hester, 867 svin, 5123 $\frac{1}{2}$ sauer, 507 gjeter, 3344 $\frac{1}{2}$ spædkalver og 92 store kalver.

Kjøttet har som tidligere stammet fra Nordmør og Romsdals fogderier. Kvaliteten har været middels god. Det landsslagtede kjøt er væsentligst tilført av landslagtere (opkjøpere). Bedring i slagtning og emballering av dette kjøt kan spores; den sidste er dog for en stor del endnu mangelfuld.

Regnskapet for Kristiansunds slætterhus viser i regnskapsåret 1913 en indtægt af kr. 902,35 og en utgift af kr. 1463,47. Kjøtkontrolstationen har hat en indtægt af kr. 147,05 og en utgift af kr. 1493,40. Personale og lønninger har været uforandret.

Tabel XXXIX. (Kristiansund).

Aarsaker til 2den kl. stempling paa stationen.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	11 ¹ ₂	-	1	7	-	-
Absces (byld)	-	-	4 ¹ ₂	-	-	-	-	-
Avmagring	4	-	-	1	-	2	-	-
Aktinomykose (straalesop)	2 ¹ ₂	-	2	16	8	26 ¹ ₂	-	1) ¹
Benbrud	11	-	1 ¹ ₄	-	-	-	-	-
Benskjørhet	1	-	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	4	3	-	-	-	-	-	-
Brystbetændelse	1	-	-	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse, traumatiske	4	-	-	-	-	-	-	-
Fødselsbesvær	8 ¹ ₄	1	-	3	-	-	-	-
Hjernelidser	-	-	-	2	-	-	-	-
Hjertesækbetaændelse, traumatiske	2	-	-	-	-	-	-	-
Jurbetaændelse	2	-	-	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber	1	-	-	-	-	-	-	-
Ledsygdom	-	1 ³ ₄	-	-	-	-	-	-
Mavesygdom	12	-	-	-	-	-	-	-
Nødslagtning	1	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	-	-	6 ³ ₄	-	-	-	-	-
Sylster	1	-	-	-	-	-	-	-
Tarmlidelser	2	-	-	-	-	-	-	-
Ialt	46 ³ ₄	5 ³ ₄	21 ³ ₄	22 ¹ ₂	9	35 ¹ ₂	-	1) ¹

¹⁾ Hjort.

Tabel XL. (Kristiansund.)

Aarsaker til kassation paa stationen.

Sygdomme og feil	Oksse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	-	-	-	-	5	-
Absces (byld).	-	1	-	-	-	-	-	-
Avmagring	-	-	-	1	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid- dent	-	-	-	1 ^a	-	6 ^b	-	1 ^c)1
Benbrud	3 ^d	-	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	1	-	-	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse	1	-	-	3	-	-	-	-
Børsygdom	1	-	-	-	-	-	-	-
Hjertesækbetændelse, traumatisk .	1 ^e	-	-	-	-	-	-	-
Ledsygdom	-	4 ^f	-	-	-	-	-	-
Mavesygdom	-	-	-	3	-	1	-	-
Navlearearebetændelse	-	-	-	-	-	5	-	-
Nødslagtning	1	-	-	2	-	-	-	-
Rachitis	-	-	1	-	-	-	-	-
Selvdøde	1	-	-	1	-	-	-	-
Septiske tilstande	-	-	-	-	-	1	1	-
Tarmlidelser	-	1	-	-	-	-	-	-
Trommesyke	3	-	-	-	-	-	-	-
Ufuldaarne	-	-	-	-	-	3	-	-
Ialt	10 ^g	2 ^h	1	10 ⁱ	-	21 ^j	1	1 ^k)1

¹⁾ Bjørn.

Ved Kristiansunds slagtehus blev stemplet med 2. kl. 2 okseslagt (avmagring, perikardit) og kassert 1 okseslagt (svulster) og 1 hest (tarmlidelse).

19. Larvik.

Dyrlæge J. Andersen meddeler:

Kjøtkontrolvirksomheten har været drevet paa samme maate og under samme forhold som tidligere aar; der er ingen forandringar skedd i kontrolstationens budget.

Det tilførte kjøt fra distriket har været pent behandlet og gjennemgaaende av noget bedre kvalitet end fjoraarets; endel gunstigere vilde resultatet utvilsomt ha blit, hvis ikke de høie kjøtpriiser hadde lokket bønderne til at slagte en del unge og ikke fuldgjødde dyr; under betegnelsen okser er derfor opført endel ungdyr.

Tilførslen til kontrolstationen har været: 1846 ³/₄ storfæ, 21 ¹/₂ hest, 1098 ³/₄ svin, 1233 ¹/₄ sauer, 12 gjeter, 1266 spædkalver og 323 gjødkalver.

Sammenlignet med fjoraaret finder vi en mindre tilførsel til kontrolstationen for de større dyrs vedkommende og spædkalvene, mens tilførslen av sauer fra distriket er som i 1912 og for gjødkalvenes vedkommende litt større.

Endel slagt kommer vestenfra, saaledes av storfæ, men væsentlig av sauer; av sidstnævnte er utenfor kontrolstationen iaar stemplet 676 mot 776 i 1912. Jevnt over faar vi saaledes en mindre tilførsel av slagt over hele linjen.

Hvad sauen angaar maa det siges, at det som kommer vestenfra er mere ensartet og gjennemgaaende penere end distrikts sauер; transporten og emballeringen er upaaklagelig.

Endel storfe kommer østenfra med jernbane, men her lar transporten man- gen gang meget tilbake at ønske; det hænder man træffer paa hele okseskrotter kun indsydd i et tyndt stykke strie, hvilket jo ikke under jernbanetransport er den rette sanitære embalering.

Kalvene synes at bli bedre aar for aar. Det meste som er stemplet paa kontrolen i 1913 har været mellemkalver; endel fine gjødkalver træffes ogsaa, da bøn- derne mere faar øinene op for det fornuftige i at beholde melken hjemme frem for at sælge den til lav pris i byerne.

Flesket har været udmerket; rachitis forefindes meget sjeldent hos de slag- tede svin.

Tuberkulose er ikke paatruffet paa kontrolen, men nogen garanti for at det ikke findes i distriket haves ikke, da noget slagt sendes til Langesund og andet sælges til Fredriksvern, hvor kjøtkontrol ikke er paabudt.

Av utenlandsk slagt er saavidt vites intet indført.

Tabel XLJ. (Larvik).

Aarsaker til 2den kl. stempling paa stationen.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	4	1	-	-	-	-
Avmagring	9 ¹ ₂	-	-	-	-	-	-	-
Benbrud	1	3 ³ ₄	3 ³ ₄	-	-	-	-	-
Benskjørhet	1	-	-	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse, traumatiske	3 ³ ₄	-	12	-	-	-	-	-
Børsygdom	2	-	1	-	-	-	-	-
Diarrhoe	-	-	-	-	-	6	-	-
Fødselsbesvær	1	-	1 ³ ₄	-	-	-	-	-
Gulsot	1	-	-	-	-	-	-	-
Hjertesygdom	-	-	2	-	-	-	-	-
Hjertesækbetaendelse, traumatiske	3 ¹ ₂	-	-	-	-	-	-	-
Ledsygdom	-	1	-	-	-	-	-	-
Nyresygdom	2	-	-	-	-	-	2	-
Overdrift	1	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	-	-	4	-	-	-	-	-
Rødsyke	-	-	2	-	-	-	-	-
Trommesyke	4	-	-	-	-	-	-	-
Vattersot	-	-	-	-	-	-	1	-
Mørk, utrivelig	-	-	-	-	-	10	-	-
Parese	1	-	1	-	-	-	-	-
Kontussion	1	-	-	-	-	-	-	-
Lungeemphysem	1	-	-	-	-	-	-	-
Ialt	29 ³ ₄	1 ³ ₄	18 ¹ ₂	1	-	19	-	-

Tabel XLII. (Larvik).

Aarsaker til kassation paa stationen.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spedkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	-	-	-	-	-	-	-	-
Benbrud	1	1	1	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse, traumatisk	3	4	1	-	-	-	-	-
Diarrhoë	-	-	-	-	-	-	-	-
Gulsort	1	-	-	-	-	-	-	-
Hjertesækbetændelse, traumatisk	3 ₁₂	-	-	-	-	-	-	-
Nyresydom	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	-	-	-	-	-	-	-	-
Vattersot	1	-	1 ₂	-	-	-	-	-
Ødem	3 ₄	-	-	-	-	-	-	-
Kontusjon, blodning	-	-	-	-	-	1 ₂	-	-
Ialt	7 ₁	4	1	-	-	3 ₃	-	-

Tabel XLIII. (Larvik).

Aarsaker til 2den kl. stempling utenfor stationen.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spedkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Aymagring	5	1	-	-	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	-	-	-	1	-	-	-	-
Hjertesækbetændelse, traumatisk	1	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	-	-	1	-	-	-	-	-
Svulster	1 ₂	-	-	-	-	-	-	-
Raane	-	-	1	-	-	-	-	-
Ialt	6 ₁₂	1	2	1	-	-	-	-

Kassert utenfor stationen blev 2^{1/2} okseslagt (nyresydom, svulster).

20. Lillehammer.

Dyrlæge J. Flesvik meddeler:

Kontroltiden har i 1913 været som før, likeledes kontrolørens løn. Som assistent har dyrlæge W. Simonsen fungert med en løn av kr. 1500,00 samt frit ophold.

Det kommunale slagteri har i 1913 hat en indtægt (slagteavgift) af kr. 3377,75 og utgiftene har været: løninger kr. 2242,67, lys og brænde kr. 870,22

og forskjellige utgifter kr. 330,88, til sammen kr. 3443,72, altsaa et underskud paa driften stort kr. 65,97. At faa utgiftene ned er uigjørlig, da særlig lønningskontoen stadig stiger, og at ha mindre hjælp lar sig heller ikke gjøre, da slagtingen falder meget ujevnt. Der kan til enkelte tider være mere end nok at gjøre, til andre tider er det for litet. For at faa driften til at balansere maa derfor slagteavgiftene forhøies, disse er ogsaa meget smaa, opsat, som de er, efter lønningsforholdene i 1902. Gaardbrukere i Faaberg har nu ogsaa begyndt at benytte slagteriet, da de finder det billigere end at slagte hjemme.

Kjøtkontrolstationen paa torvet er nu revet ned, da den laa foran den nyopførte Norges banks bygning. Bystyret bevilget i 1913 indtil kr. 8000,00 til en muret kontrolstation paa torvet; men da der i byen var en sterk opposition mot, at der blev lagt noget hus paa torvet, fik den av bystyret opnævnte byggekomité, hvorav undertegnede var medlem, av det nye formandskap, valgt høsten 1913, paabud om ikke at fremme bygningen. Den 6te mai iaar besluttet det nye bystyre midlertidig at henlægge og indrede til kontrolstation et skur, beliggende paa øvre (østre) side av torvet, bak Norges bank. Det er saa hensigten at Lillehammer sparebank skal indrede lokale for kontrolen i en ny gaard banken agter at bygge paa nedre (vestre) side av torvet og leie det ut til kommunen. Skuret er endnu ikke færdig og kontrolen foregaar nu paa slagteriet.

Ved slagteriet er der i 1913 paatruffet tuberkulose hos 9 kuer og 2 griser og ved landkontrolen hos 3 kuer og 1 gris.

Tabel XLIV. (Lillehammer).

Aarsaker til 2den kl. stempling paa stationen.

Sygdomme og feil	Oksé	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spedkaly	Gjedkaly	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	6	-	2	-	-	-
Absces (byld)	-	-	-	-	1	-	-	-
Avmagring.	1	-	-	1	24	9	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skiddent.	2	-	-	7	37	9	-	-
Benbrud	4 ¹ ₄	-	-	-	-	-	-	-
Benskjørhet	2 ² ₂	-	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	2 ¹ ₂	-	-	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse, traumatiske . .	2 ² ₂	1	-	-	-	-	-	-
Borsygdom.	1 ¹ ₁	-	-	-	-	-	-	-
Fødselsbesvær	1	-	-	-	-	-	-	-
Gulsot	-	-	-	2	-	-	-	-
Hjertesækbetændelse, traumatiske .	1	-	-	-	-	-	-	-
Ledsygdom	-	-	-	-	-	1	-	-
Mangelfuld avblødning	-	-	1	-	-	1	-	-
Mavesygdom	1	-	-	-	-	-	-	-
Navleaarebetændelse	-	-	-	-	-	1	-	-
Nyresygdom	-	-	1	-	-	-	-	-
Rachitis	-	-	3	-	-	2	-	-
Rødsyke	-	-	1	-	-	-	-	-
Tarmlidelser	-	1	-	-	-	-	-	-
Trommesyke	2 ³ ₄	-	-	-	-	-	-	-
Vattersot	1	-	-	-	-	-	-	-
Ialt		21	1	12	10	64	23	-

Aktinomykose er set hos 4 svin og 3 kuer.

Av lollandsk syke har der været 3 tilfælder paa slagteriet, og obduktionsfundet har været utvilsomt, alle 3 stammet fra Ringebu, og amtsdyrlægen der har været underrettet.

Av lever med distomatose er der ved slagteriet kassert 176 kg., noget mindre end før.

Traumatiske peritoniter er fremdeles meget almindelig og hos ældre kuer findes der hos sikkert halydelen gamle avhelede processer og adhærancer stammende fra »skarpt».

Tabel XLV. (Lillehammer).

Aarsaker til kassation paa stationen.

Sygdomme og feil	Oksé	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Absces (byld)	-	-	-	-	1	1	1	-
Avmagring	-	-	-	-	2	1	1	-
Bedørvet eller slet behandlet, skid-								
dent.	-	4	-	-				
Diarrhoë	-	-	-	-				
Gulsot	-	2	-	-				
Hjertesækbetændelse, traumatisk	-	-	-	-				
Ledsygdom	-	-	-	-				
Mangelfuld avblødning	-	-	-	-		1	1	-
Mavesygdom	1	-	-	-				
Navyleaarebetændelse	-	-	-	-		1	1	-
Septiske tilstande	-	-	-	-		1	1	-
Tarmlidelser	1	1	-	-				
Ialt	4½	1	-	-	18	15	1	-

Tabel XLVI. (Lillehammer).

Aarsaker til 2den kl. stempling paa slagteriet.

Sygdomme og feil	Oksé	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	-	-	-	-	-	-
Absces (byld)	-	-	1	-	1	-	-	-
Hjernelidelse	1	-	1	-	-	-	-	-
Hjertesækbetændelse, traumatisk	-	-	1	-	-	-	-	-
Rødsyke	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	1	-	-	-	-	-	-	-
Lollandsk syke	3	-	2	-	-	-	-	-
Saltforgiftning	-	-	-	-	-	-	-	-
Ialt	5	-	7	-	1	-	-	-

Paa slagteriet kasseres 2 okseslagt (tuberkulose, perikardit), 1 hest (botryomykose), 1 svin (hjertefeil), 1 sau (vattersot).

21. Lillestrømmen.

Dyrlæge *A. Abel* har indsendt følgende tabeller angaaende stempiling med 2den kl. og kassation av undersøkt kjøt.

Tabel XLVII. (Lillestrømmen).

Aarsaker til 2den kl. stempling paa stationen.

Sygdomme og feil	Oksse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Avmagring	-	-	-	-	-	5	-	-
Aktinomykose (straalesop)	-	-	-	-	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skidtent.	-	-	-	-	-	3	-	-
Benbrud	-	-	4 $\frac{1}{4}$	-	-	-	-	-
Benskjørhet	1	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe	-	-	-	-	-	1	-	-
Hjertesækbetaendelse, traumatisk	1	-	-	-	-	-	-	-
Mangelfuld avblødning	-	-	-	-	-	4	-	-
Rachitis	-	-	2	-	-	-	-	-
Tuberkulose	-	-	1	-	-	-	-	-
Skedebrand	1	-	-	-	-	-	-	-
	Ialt	3	-	7 $\frac{1}{4}$	-	13	-	-

Kassert paa stationen blev 2 okseslagt (tarmlidelse, benskjørhet), 1 svin (rakit) og 3 spædkalver.

Utenfor stationen blev stemplet med 2den kl. $\frac{1}{2}$ okseslagt (perikardit), 1 svin (rakit), 1 sau og 1 spædkalv og kassert 1 okseslagt (nødslagtning).

22. Moss.

Dyrlæge *K. Sande* meddeler:

I beretningsaaret er der ikke skedd nogen forandring med hensyn til kontrolens personale eller lokaler.

En betydelig mængde slagt er indført fra andre byer. Dette gjøres for at dække hermetikfabrikenes behov, der i aaret har været ganske stort. En større pølsefabrik sluker ogsaa en stor del, særlig av hester og svin.

De indførte slagt fra Sverige — helt fra Engelholm og Malmø — har været av god kvalitet, likesom det er fremkommet i en vel bevaret stand. Om enkeltforsendinger av hester kan man derimot ikke anføre det samme. Slaget syes nok ind i strie, men denne blir paa grund av skrottoens liggende stilling i jernbanevognen omrent altid gjennemskidden og gir en styg, omend overfladisk »tone« paa kjøttet.

Samtlige byens slagtere kjøpte — likesom i 1912 — en ganske betragtelig mængde sauskrotter fra Vestlandet, mest fra Stavanger.

Tabel XLVIII. (Moss).*Aarsaker til zden kl. stempling paa stationen.*

Sygdomme og feil	Oksse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Avmagring	2	-	12	3	-	6	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	-	1	-	6	-	15	-	-
Benbrud	5	-	1	-	-	-	-	1
Benskjørhet	1	-	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	4	1	1	-	-	-	12	-
Brystbetændelse, traumatisk	2	-	-	-	-	-	-	-
— av anden aarsak	1	-	-	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse, traumatisk	11	-	-	-	-	-	-	-
Hjernelidelser	2	-	-	-	-	-	-	-
Hjertesækbetændelse, traumatisk	5	-	-	-	-	-	1	-
— av anden aarsak	-	-	-	-	-	-	-	-
Ledsygdom	-	-	-	-	-	-	-	-
Mangelfuld avblødning	-	-	1	-	-	1	-	-
Mavesygdom	1	-	-	-	-	-	5	-
Nyresygdom	2	-	1	-	-	-	2	-
Rachitis	-	-	17	-	-	-	-	-
Trommesyke	1	-	-	-	-	-	-	1
Tuberkulose	-	-	1	-	-	-	-	-
Ødem	1	-	-	-	-	-	1	1
Raaner	-	-	6	-	-	-	-	-
Ialt	38	2	30	9	-	32	4	-

Tabel XLIX. Moss).*Aarsaker til kassation paa stationen.*

Sygdomme og feil	Oksse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Avmagring	-	-	-	-	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	-	-	-	-	-	2	-	-
Benbrud	-	-	3	-	-	2	-	1
Brystbetændelse, traumatisk	1	-	1	-	-	-	-	-
— av anden aarsak	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe	-	-	-	-	-	2	-	-
Hjertesækbetændelse, traumatisk	1	-	-	-	-	-	-	-
Mangelfuld avblødning	-	-	-	-	-	-	1	-
Mavesygdom	-	-	-	-	-	-	1	-
Navleaarebetaændelse	-	-	-	-	-	-	1	-
Nødslagtning	1	-	-	-	-	-	3	-
Septiske tilstande	-	-	1	-	-	-	-	-
Trommesyke	-	-	-	-	-	-	1	-
Ufuldbarne	-	-	-	-	-	-	3	-
Ødem	-	-	-	-	-	-	1	-
Ialt	3	-	5	-	-	17	1	-

Tabel L. (Moss).*Aarsaker til 2den kl. stemppling utenfor stationen.*

Sygdomme og feil	Oksse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Avmagring	¹⁾ 8	-	-	15	-	1	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	1	²⁾ 14	-	-	-	15	-	-
Benbrud	2	1	-	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse, traumatisk	2	-	-	-	-	-	-	-
— av anden aarsak	-	1	-	-	-	-	-	-
Hjertesekbetændelse, traumatisk	2	-	-	-	-	-	-	-
Mangelfuld avblødning	-	-	-	-	-	1	-	-
Rachitis	-	-	6	-	-	-	-	-
Svulster	-	1	-	-	-	-	-	-
Tinter	1	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	17	-	-	-	-	-	-	-
Raaner	-	-	³⁾ 44	-	-	-	-	-
	Ialt	33	17	50	15	-	17	-

¹⁾ Derav 3 svenske. ²⁾ Derav 7 svenske. ³⁾ Derav 3 svenske.

Utenfor stationen kassertes 1 okseslagt (tuberkulose).

23. Narvik.Dyrlæge *K. G. Mæhre* anfører:**Tabel LI.** (Narvik).*Aarsaker til 2den kl. stemppling paa stationen.*

Sygdomme og feil	Oksse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr	
Avmagring	6	-	-	2	5	13	-	-	
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	2	-	2	18	2	52	1	9	
Benbrud	3	-	-	-	-	1	-	-	
Fødselsbesvær	1	-	-	-	-	-	-	-	
Gulsot	-	-	-	1	-	-	-	-	
Nyresygdom	-	-	1	-	-	-	-	-	
Rachitis.	-	-	1	-	-	-	-	-	
Tarmlidelser	1	-	-	-	-	-	-	-	
	Ialt	13	-	4	21	7	66	1	9

Utenfor stationen stemples med 2den kl. 15 okseslagt (bedærvet, slet behandlet, fødselsbesvær, mangelfuld avblødning), 1 svin og 5 kalver.

24. Porsgrund.

Dyrlege *H. Piro* meddeler:

Tabel LII. (Porsgrund).

Aarsaker til 2den kl. stempling paa stationen.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	1	-	-	-	-	-
Avmagring	1½	-	-	-	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	-	-	-	-	-	-	-	-
Benskjørhet	2	-	-	-	-	-	-	-
Følselsbesvær	1	-	-	-	-	-	-	-
Hjertesækbetændelse, traumatisk	1	-	-	-	-	-	-	-
Mavesygdom	1	-	-	-	-	-	-	-
Rødsyke	-	-	1	-	-	-	-	-
Ialt	6½	-	2	-	-	2	-	-

Kassert paa stationen blev 2 okseslagt (peritonit, trommesyke), 1 svin og 4 kalver.

Tabel LIII. (Porsgrund).

Aarsaker til 2den kl. stempling utenfor stationen.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	1	1	-	2	-	-
Absces (byld).	1	-	-	-	-	-	-	-
Avmagring	-	-	-	-	-	2	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	-	-	-	3	-	2	-	-
Benskjørhet	3	-	-	-	-	-	-	-
Mavesygdom	3	-	-	-	-	1	-	-
Overdrift	2	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	1	-	-	-	-	-	-	-
For spæde.	-	-	-	-	-	4	-	-
Ialt	10	-	1	4	-	11	-	-

Kassert utenfor stationen blev 3 spædkalver.

25. Risør.

Dyrlæge *S. O. Skjulestad* meddeler:

Tilførslen av kjøt har været noget mindre for okse-, svin- og saueslagt, men noget større for spædkalver end forrige år. Ialt er tilført 309 oksekropper, 95 $\frac{1}{2}$ svin, 208 $\frac{1}{2}$ sau og 457 kalver. Herav var 53 danske okser, resten tilført fra de omkringliggende distrikter. Stemplet med 2den kl. blev 1 okse (nyresydgom). Kassert som ubrukelig til menneskeføde en okse (perikardit), 2 svin og 1 sau samt endel organer og avfall til en samlet vekt av ca. 368 kg.

Behandlingen av det tilførte kjøt, likeledes kvaliteten, har gjennemgaaende været upaaklagelig.

26. Sandefjord.

Kontrolor *P. Lekve* meddeler:

Sammenlignet med f. a. viser samtlige grupper, naar en undtages, tilbakegang i antallet av fremført slagt; dog mener jeg, med hensyn til veggmængden at for gruppen storfæ er den densamme som f. a. Som det vil sees av skemaerne er her indført en hel del svensk og dansk slagt; gjennemgaaende har det dog været av svensk slagt. Kvaliteten av samme maa ogsaa siges at ha været jevnt god. Kun behandlingen

Tabel LIV. (Sandefjord).

Aarsaker til 2den kl. stempling paa stationen.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	2	-	-	1	2	1	-	-
Avmagring	8	2	-	2	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-								
dent	¹⁾ 3	1	-	-	-	²⁾ 17	1	-
Benbrud	-	¹ ₄	¹ ₄	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	¹ ₄	³ ₄	-	-	-	7	1	-
Brystbetændelse, traumatisk	¹ ₄	-	-	-	-	-	-	-
Hjertesækbetændelse, traumatisk	¹ ₄	-	-	-	-	-	-	-
Hudsygdom	1	-	-	-	-	-	-	-
Jurbetændelse	1	-	-	-	-	-	-	-
Ledsygdom	-	¹ ₂	-	-	-	1	-	-
Mangelfuld avblødning	-	-	-	-	-	3	-	-
Mavesygdom	-	-	-	-	-	-	1	-
Nyresygdom	-	-	-	-	-	2	-	-
Nødslagtning	-	-	1	-	-	-	-	-
Overdrift	2	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	-	-	2	-	-	-	-	-
Raslesyke	-	-	2	-	-	-	-	-
Ialt	20¹₂	4	5¹₂	3	2	31	3	-

¹⁾ Derav 2 svenske. ²⁾ Derav 13 svenske.

Tabel LV. (Sandefjord).

Aarsaker til kassation paa stationen.

Sygdomme og feil	Oksø	Hest	Svin	Sau	Cjet	Spædkalv	Cjedkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	-	-	-	1	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	² ⁴	-	-	-	-	4	1	-
Benbrud	¹ ⁴	¹ ⁴	-	-	-	-	-	-
Benskjørhet	1	-	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	-	¹ ⁴	-	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse, traumatiske . .	2	-	-	-	-	-	-	-
— av anden aarsak							1	-
Børsygdom	1	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe	-	-	-	-	-	3	-	-
Jurbetaændelse	-	-	-	1	-	-	-	-
Kakeksi.	1	-	-	-	-	-	-	-
Ledsygdom	² ⁴	-	-	-	-	2	-	-
Navleaarebetændelse	-	-	-	-	-	2	-	-
Nyresygdom	-	-	1	-	-	-	-	-
Rachitis	-	-	1	-	-	-	-	-
Trommesyke	1	-	-	-	-	-	-	-
Vattersot	-	-	-	-	-	1	-	-
Ialt	7 ¹ ⁴	¹ ²	2	1	-	13	2	-

har i nogen faa tilfælde været mindre tilfredsstillende. Dette gjælder særlig en prøveforsendelse av svenske spædkalver.

I høst fremover blev her via Drammen tilført en hel del fjeldfæ-slagt, ogsaa gjennemgaaende god vare, men med denne for dette eiendommelige gulagtige farveskjær faldt det ikke altid i det kjøpende publikums smak.

Har i det forløpne år hat enkelte tilfælde, hvor fremført storfæslag fra omliggende distrikter tiltrods sit prima utseende har hat en eiendommelig lugt; denne har i de fleste tilfælde ved kokeprøven allikevel ikke været noget særlig fremtrædende, men dog i et tilfælde saa meget, at jeg avviste kjøttet. Ved nærmere eksamination om forholdene fra samtlige steder viste det sig, at de alle hadde brukt adskillig silde- og hvalkjøtmel til fodring.

27. Sarpsborg.

Dyrläge A. Schumann meddeler:

Kjøtkontrolvirksomheten har foregaat under de samme omstændigheder som foregaaende aar. Kvaliteten av det torvførte kjøt er gjennemgaaende meget god; godt behandlet hvad transport og slagtning angår. Der kommer meget svensk kjøt fra importslagteriet paa Fredrikshald, næsten udelukkende prima vare. Aarsaken til 2den kl. stempling og kassation er forskjellige, tilfældige sygdomme; tuberkulose forekommer der litet av. Diarrhoe hos spædkalver optræder meget hyppig og forårsaker ofte kassation.

Kjøthandelen er meget livlig om lørdagen og toryhandelen er fri.

Tabel LVII. (Sarpsborg).*Aarsaker til 2den kl. stempling paa stationen.*

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Avmagring	4	-	-	-	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid- dent	3	-	-	-	-	-	-	-
Benbrud	2	-	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	5	-	-	-	-	-	-	-
Brystbetændelse, traumatisk	3	-	-	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse, traumatisk	3	-	-	-	-	-	-	-
Børsygdom	3	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe	2	-	-	-	-	-	-	-
Fødselsbesvær	3	-	-	-	-	-	-	-
Hjertesækbetaændelse, traumatisk	8	-	-	-	-	-	-	-
Jurbetændelse	3	-	-	-	-	-	-	-
Navleaarebetændelse	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis.	-	-	45	-	-	-	-	-
Trommesyke	4	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	4	-	-	-	-	-	-	-
Kolik	-	-	2	-	-	-	-	-
Ialt	44	2	68	-	-	118	2	-

1) Derav 1 svensk.

Tabel LVIII. (Sarpsborg).*Aarsaker til kassation paa stationen.*

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Bedærvet eller slet behandlet, skid- dent	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjertesækbetaændelse, traumatisk	4	-	-	-	-	-	-	-
Jurbetændelse	1	-	-	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber	1	-	-	-	-	-	-	-
Navleaarebetændelse	-	-	6	-	-	-	-	-
Rachitis.	-	-	2	-	-	-	-	-
Trommesyke	4	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	1	-	-	-	-	-	-	-
Vattersot	1	-	-	-	-	-	-	-
Ialt	12	-	8	-	-	30	-	-

28. Skien.

Dyrlæge *Koren Lund* meddeler:

Slagtet har i det forløpne aar været jevnt pent, særlig det der har kommet fra Kristiania omegn. Fra vestre og østre Aker har slagtere herfra opkjøpt mange dyr i det forløpne aar.

En ulempe er, at disse kvægtransporttog bruker saa lang tid, og at dyrene utsættes for skakning i vognene paa den smalsporede bane, saa dyrene ikke sjeldent er temmelig medtagne ved ankomsten hit.

Kontrolstationen, som er ubekvem og for liten, skal nu skaffes rum i en fiskebasarbygning, som skal bygges. Her blir rum baade for kjøtkontrolstation, næringsmiddelkontrolen og kontor.

En sundhetsbetjent er ansat tilhjælp ved kontrolen og laboratoriet.

Tabel LVIII. (Skien).

Aarsaker til 2den kl. stemppling paa stationen.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Avmagring	4	-	-	-	-	6	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	1 ¹ ₄	-	-	-	-	4	-	-
Fødselsbesvær	1 ⁴ ₃ ⁶	-	1	-	-	-	-	-
Hjertesygdom	1	-	-	-	-	-	-	-
Kakeksi	2	-	-	-	-	-	1	-
Mavesygdom	-	-	1	-	-	-	-	-
Nødslagtning	1	-	4	-	-	-	-	-
Rachitis	-	-	-	-	-	-	-	-
Ialt	11 ¹ ₄	-	6	-	-	11	-	-

Tabel LIX. (Skien).

Aarsaker til kassation paa stationen.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Avmagring	-	-	-	-	-	3	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	1 ¹ ₄	-	-	1	-	1	-	-
Benbrud	-	³ ₄	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe	-	-	-	-	-	3	-	-
Hjertesækbetændelse, traumatisk	2	-	-	-	-	-	-	-
Kakeksi	-	-	2	-	-	2	-	-
Nødslagtning	-	-	1	-	-	-	-	-
Trommesyke	1	-	-	-	-	-	-	-
Ialt	4 ¹ ₄	³ ₄	3	1	-	9	-	-

Tabel LX. (Skien).*Aarsaker til zden kl stemppling utenfor stationen.*

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	2	-	-	-	-	-
Avmagring	6	-	-	-	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	1	1	-	-	-	-	-	-
Hjertesækbetændelse, traumatisk . .	1	-	-	-	-	-	-	-
Kakeksi	-	1	-	-	-	-	-	-
Rachitis	-	-	1	-	-	-	-	-
Lungesyke	-	1	-	-	-	-	-	-
Ialt	8	3	3	-	-	2	-	-

Tabel LXI. (Skien).*Aarsaker til kassation utenfor stationen.*

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Benbrud	1 ^{1/2}	-	-	-	-	-	-	-
Børsygdom	1 ^{1/2}	-	-	-	-	-	-	-
Hjertesækbetændelse, traumatisk . .	2	-	-	-	-	-	-	-
Ledsygdom	1 ^{1/2}	-	-	-	-	-	-	-
Nødslagtning	1	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	-	-	1	-	-	-	-	-
Rødsyke	-	-	1	-	-	-	-	-
Septiske tilstande	1	-	-	-	-	1	-	-
Trommesyke	-	-	-	-	-	-	-	-
Ialt	5 ^{1/2}	-	2	-	-	1	-	-

29. Stavanger.

Kommunedyrlæge *J. Smith* meddeler:

Kjøtkontrolens personale og ordning har været som foregaaende aar. Dyr-lægeassistentens gage er fastsat til 2000 kroners grundløn med 3 alderstillæg hvert 3dje aar paa 200 kroner. Den faste medhjelpers løn er fra 1ste juli 1650 kroner med 150 kroners tillæg for overtidsarbeide.

Tilgangen paa kreaturer og sauere har været meget mindre end de sidste to aar, hvilket dels skyldes opgaaende priser med øket salg i de forløpne aar og dels har sin grund i at endel kreaturer og sauere fra Hardangerkanten nu gaar med Bergensbanen til Kristiania.

Fra Danmark er intet kjøt tilført direkte, men de paa tabellen opførte danske kropper har været opkjøpt i Kristiania.

Fra Nordland er tilført 84 oksekropper.

Tabel LXII. (Stavanger).

Aarsaker til 2den kl. stempling paa stationen.

Sygdomme og feil	Oksse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjædkalv	Andre dyr
Abnorm lugt og farve	-	-	5	-	-	3	-	-
Avmagring	1	1	-	5	1	3	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-								
dent	7	1	20	2	-	344	1	-
Benbrud	2	1	-	-	-	-	1	-
Beskadigelse, ytre	2	3	1	-	-	-	2	-
Brystbetændelse, traumatisk . . .	1	-	-	-	-	-	-	-
Bukhindebetændelse	-	-	-	-	-	-	1	-
Børsygdom	-	-	-	-	-	-	-	-
Fødselsbesvær	2	1	-	-	-	-	-	-
Gulsort	-	-	-	-	-	-	21	-
Hjernelidelser	1	-	1	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber	3	-	-	-	-	-	-	-
Ledsygdom	4	-	4	1	-	-	-	-
Rachitis.	-	-	4	-	-	-	-	-
Knuterosen	-	-	1	-	-	-	-	-
Svulster	1	-	-	-	-	-	-	-
Tarmlidelser	-	-	-	2	-	-	39	-
Trommesyke	1	-	-	-	-	-	-	-
Vattersot	-	-	-	1	-	-	-	-
Forgiftning ¹⁾	-	-	1	-	-	-	-	-
Lungelidelser (ikke tuberkuløse) .	1	1	-	-	-	-	-	-
Utviklet	-	-	-	-	-	-	66	-
Skaarne raaner	-	-	10	-	-	-	-	-
Ialt	26	8	47	12	1	480	1	-

¹⁾ Saltlake.

Sendingene til Kristiania og østlandsbyerne har dette aar været noget mindre end nærmest foregaaende, men efter faldne uttalelser har kjøttet kommet godt frem, hvad der dels skyldes indredning av kjølerum i enkelte rutegaaende skibe og dels skyldes ombygning af saueslagteriets mest benyttede hængehal.

Kjøtprisene har hele aaret holdt sig ualmindelig høje, og der kan som nogenlunde gjennemsnitspris opgives: oksekjøt 0,90—1,00, saupekjøt 1,00—1,10, flesk 1,00—1,20, spædkalv 0,60—0,70, gjædkalv 1,00—1,20, hestekjøt 0,60—0,70 og føllekjøt indtil 0,90 pr. kilo.

Oksekjøttet var i sommertiden noget under den sedvanlige kvalitet, og der kom mange simple lam til slagt. Dette skyldtes formodentlig den tørre sommer med litet græs og tildels vandmangel i heierne. Senere paa aaret var kjøttet bedre.

Av smitsomme sygdomme blev paatruffet et tilfælde av knuterosen, samt to tilfælde av kværke hos føl. Disse sidste blev slagtet straks sygdommen kom til udbrud. Blandt de opførte tilfælde af svulster var et tilfælde med masseforekomst av melanosarcomer hos hesten og et tilfælde med lokal forekomst. Den friske hest var dansk, den anden norsk. De utenfor stationen (paa slagteanlægget) kasserte bedærvede kalver er alle slagtet hjemme og enten sendte lang vei med indvoldene i eller ødelagte ved avsendelsen forinden de har været avkjølet. Sarcosporidier er kun set rent undtagsesvis.

Tabel LXIII. (Stavanger).

Aarsaker til kassation paa stationen.

Sygdomme og feil	Oksse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr	
Bedærvet eller slet behandlet, skid-									
dent	-	-	-	-	-	1	-	-	
Benbrud	-	1	-	-	-	-	-	-	
Beskadigelse, ytre	-	1	-	-	-	-	-	-	
Bukhindebetændelse	-	-	1	-	-	-	-	-	
Børsygdom	1	-	-	-	-	-	-	-	
Diarrhoe	-	-	-	-	-	1	-	-	
Fødselsbesvær	-	-	1	-	-	-	-	-	
Hjertesækbetaendelse, traumatiske	1	-	-	-	-	-	-	-	
Ledsygdom	-	-	-	-	-	1	-	-	
Mangelfuld avblødning	-	-	-	-	-	2	-	-	
Mavesygdom	-	-	-	-	-	-	1	-	
Rachitis.	-	-	-	-	-	1	-	-	
Septiske tilstande	-	1	-	-	-	1	-	-	
Tarmlidelser	-	-	-	-	-	5	-	-	
Trommesyke	2	-	-	-	-	-	-	-	
Ufuldbaarne	-	-	-	-	-	9	-	-	
Vattersot	1	-	-	-	-	-	-	-	
Hæmorrhagisk lungeødem ¹⁾	2	-	-	-	-	-	-	-	
	Ialt	7	3	2	-	-	21	1	-

¹⁾ Ungdyr — mulig bomuldsfrøkakeforgiftning.

Paa kommunens slagteanlæg slagtedes 9659 storfæ, 1819 ungfæ, 13 398 kalver, 67 801 sauer, 662 svin, 398 hester og 26 føl. De fleste føl var fuldstændig feilfri, men der faaes nu saa høi pris for kjøttet av disse dyr, at det svarer sig at slagte et mindre lovende bruksdyr.

Slagtermestrenes kreaturassurance har iaa omfattet 6772 kreaturer.

De i forrige aarsberetning omtalte avsondringsfjøs for kvæg fra kastesmittede besætninger og for kreaturer mistænkte for at lide av ondartet smitsom sygdom, er opført og tat i bruk, og, som omtalt, er den mest benyttede hængehal i saue-slagteriet betydelig forbedret, idet taket er reist, mønet og forsynt med takrytter.

Tøndekjøtkontrolen har i 1913 omfattet:

33 tønder engelsk hestekjøt 6 910,5 kilo

31 tønder amerikansk eller australsk oksekjøt via England 2 878,5 »

617 tønder, 4 halvtønder og 5 kagger saauekjøt, hvorav

islandsk 66 496,0 kilo

færøisk. 34,0 »

antagelig australsk, via England 2 632,5 » 69 162,5 »

1 pakke dansk svinekjøt 13,0 »

29 tønder tærmer, hvorav

danske 4 684,5 kilo

tyske 301,0 »

engelske 292,0 » 5 277,5 »

tilsammen 84 242,0 kilo

som med en avgift av 2 øre pr. kilo gir en indtægt av kr. 1684,84.

Tabel LXIV. (Stavanger).

Aarsaker til 2den kl. stemppling paa slagteriet.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Absces (byld).	-	-	-	51	2	-	-	-
Avmagring	28	6	-	1012	3	1	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-				-	-	241	1	-
dent	-	-	-	-	-	2	1	-
Benbrud	-	-	-	3	1	-	-	-
Beskadigelse, ytre	-	-	-	13	-	2	-	-
Brystbetændelse, traumatisk	1	-	-	1	-	-	-	-
— av anden aarsak	-	-	-	1	-	-	-	-
Bukhindebetændelse, traumatisk	9	-	-	-	-	-	-	-
— av anden aarsak	-	-	-	10	-	-	-	-
Diarrhoe	-	2	-	-	-	-	-	-
Gulsort	-	2	-	-	5	24	-	-
Jurbetændelse	-	1	-	-	-	-	-	-
Ledsygdom	-	2	-	-	42	-	2	1
Mangelfuld avblødning	-	-	-	-	-	-	5	-
Mavesygdom	-	2	-	-	-	-	-	-
Nyresygdom	-	-	-	-	2	-	2	-
Overdrift	-	2	-	-	-	-	-	-
Rachitis.	-	-	-	-	2	-	-	-
Svulster	-	2	1	-	-	-	-	-
Tarmlidelser	-	2	1	-	4	-	31	-
Tinter	-	3	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	-	1	-	-	-	-	-	-
Vattersot	-	-	-	160	-	-	-	-
Ødem	-	-	-	-	-	-	1	-
Forfangenhet	-	-	1	-	-	-	-	-
Kværke ¹⁾	-	2	-	-	-	-	-	-
Lungelidelser (ikke tuberkuløse)	1	-	-	1	-	-	-	-
Melanæmi	-	-	-	1	-	-	-	-
Multiple blødninger	-	-	-	3	-	-	-	-
Uutviklet	-	-	-	-	-	-	31	-
Skaarne raaner, brunvædre	-	-	4	2	-	-	-	-
Ialt	58	11	4	1313	6	344	3	-

¹⁾ 2 føl, i begyndelsesstadiet.

Desuten er ankommet til toldstedet 2298 tønder og 1 kagge firedelt islandsk faarekjøt, samt, via Liverpool, 402 tønder — antagelig australisk — firedelt faarekjøt.

Der er kassert 304 kilo bedærvet engelsk hestekjøt, samt 4 kilo karfyldte engelske hestetærmer.

Det meste islandske faarekjøt kommer direkte hertil, men endel kommer over Kjøbenhavn. Importørerne søker saavidt mulig at faa saupekjøttet nedlagt som firedelt, hvorved kontrolavgiften undgaaes, og naar det iaar kom saapas mængde seksdelt islandsk saupekjøt hertil, har det sin grund i, at dampskibet en tur paa grund av veirforholdene ikke kunde anløpe de slagtepladser, hvor kjøttet var nedlagt som firedelt. Det islandske kjøt er gjennemgaaende pent, men enkelte partier er mindre rent og haandfrit behandlet.

Det engelske hestekjøt har tildels været ganske nysaltet, men er da opskaaret i mindre stykker og omsaltet.

Tabel LXV. (Stavanger).*Aarsaker til kassation paa slagteriet.*

Sygdomme og feil	Oks	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Absces (byld), pyæmi	-	1	-	1	-	-	-	-
Avmagring	-	-	-	1	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid- dent	-	-	-	-	-	15	-	-
Bukhindebetændelse, traumatisk . .	1	-	-	-	-	-	-	-
— av anden aarsak -	-	-	-	1	-	-	-	-
Diarrhoe	-	-	-	-	-	-	1	1
Kakeksi	-	-	-	3	-	-	-	-
Ledsygdom	1	-	-	1	-	-	1	-
Mangelfuld avblødning	-	-	-	-	-	4	-	-
Navleaarebetændelse	-	-	-	-	-	1	-	-
Nyresygdom	1	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis.	-	-	-	1	-	-	-	-
Septiske tilstande	-	-	-	-	-	-	2	-
Svulster.	1	2	-	1	-	-	-	-
Tarmlidelser	2	1	-	1	-	12	-	-
Ufuldbarne	-	-	-	-	-	7	-	-
Vattersot	-	-	-	6	-	-	-	-
Forandret muskelvæv	1	-	-	-	-	-	-	-
Masseforekomst av degenererte sar- cosporidier	-	-	-	1	-	-	-	-
Misfoster	-	-	-	-	-	1	-	-
Ialt	7	4	-	17	-	45	1	-

Stavanger saltkjøtkontrols regnskap for 1913.

Samlet indtægt	kr. 1684,84	
Dækning av underskud fra 1912	kr. 135,99	
Leie av station i Nordbøgata fra 17/4 13 til 17/4 14	» 300,00	
Leie av station og laboratorium paa slagteanlægget	» 300,00	
Dyrlæge Smith for kontrolen	» 200,00	
Dyrlæge Selmer for assistance	» 100,00	
Utbetalt regning	» 2,40	
Avsat til driftsfond	» 646,45	
	kr. 1684,84	kr. 1684,84

30. Tromsø.

Dyrlæge O. Kraabøl meddeler:

Forholdene ved kjøtkontrolen er de samme som tidligere. Dog paasees det strengere at de indre organer — lunger, lever og nyter — medfølger slagtene; i motsat fald stempler med 2den kl. eller avvises kjøttet. Behandlingen av kjøttet er betydelig forbedret, ogsaa for renkjøttets vedkommende.

Tabel LXVI. (Tromsø).

Aarsaker til 2den kl. stempling paa stationen.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	-	-	2	293	95	-	-	-
Absces (byld)	-	-	-	-	-	-	-	1
Avmagring	15	-	-	20	3	-	-	2
Bedærvet eller slet behandlet, skid-								
dent	10	-	2	87	-	103	-	18
Benbrud	2	-	-	-	-	-	-	2
Benskjørhet	1	-	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	1	1	-	-	-	-	-	-
Brystbetaendelse, traumatiske . . .	1	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe	-	-	-	-	-	-	2	-
Fødselsbesvær	6	-	2	-	2	-	-	-
Gulsort	3	-	-	1	-	-	-	-
Hjernelidelser	-	1	-	-	-	-	-	-
Hjertesygdom	-	-	1	-	-	-	-	-
Hjertesækbetaendelse, traumatiske .	2	-	-	-	-	-	-	-
Jurbetændelse	1	-	-	1	-	-	-	-
Kalvningsfeber	2	-	-	-	-	-	-	-
Katarrhalfeber	-	1	-	-	-	-	-	-
Ledsygdom	-		1½	-	-	-	-	-
Mangelfuld avblødning	2	-	-	-	-	12	-	-
Mavesygdom	-		-	-	-	3	2	-
Nyresygdom	-	1¼	-	-	-	-	-	-
Nødslagtning	4	1	-	2	3	-	-	1
Overdrift	1	-	-	-	-	-	-	1
Rachitis.	-	-	2	-	-	-	-	4
Rødsyke	-	-	1	-	-	-	-	-
Trommesyke	5	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	6	-	-	-	-	-	-	-
Vattersot	3	-	-	-	-	-	-	-
Ingen organer	11½	-	-	842	-	477	-	-
Ialt	76½	5¼	11½	1246	103	595	6	27

Tabel LXVII. (Tromsø).

Aarsaker til kassation paa stationen.

Sygdomme og feil	Oksse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Bedærvet eller slet behandlet, skid-	-	-	-	-	-	4	-	3
dent	2	1	.
Diarrhoe	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjertesækbetaendelse, traumatisk	1	-	-	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber	1	-	-	-	-	-	-	-
Mangelfuld avblødning	-	-	-	-	-	3	-	-
Mavesygdom	-	-	-	-	-	1	-	-
Nødslagtning	1	1	-	-	-	-	-	-
Selvdøde	1	-	-	-	-	-	1	-
Tuberkulose	4	-	-	-	-	-	-	-
Ufuldaarne	-	-	-	-	-	4	-	-
Ialt	7½	1	-	-	-	14	2	3

31. Trondhjem.Stadsdyrlæge *P. Tuff* meddeler:

I 1913 er der ialt tilført 49 720 kjøtskrotter. Dette er mindre end i forrige aar. Av storfaa er det saaledes en tilbakegang av ca. 600 skrotter og av svin ca. 700. Tilførslen av sau er derimot gåaet op med ca. 800 skrotter.

For de 4 sidste aar er vegten av det tilførte kjøt beregnet til i

1910	ca. 2 511 000 kg.
1911	» 2 621 600 »
1912	» 2 669 000 »
1913	» 2 515 500 »

Beregnet efter et indbyggerantal av 48 800 skulde kjøtforbruken pr. indbygger være 51,1 kg. eller 4,6 kg. mindre end i 1912.

Grunden til denne nedgang i tilførslen maa tildels søkes i de høie kjøtpriiser, som gjør det vanskelig for almindelig folk at anvende saa meget kjøt som tidligere, dels deri at der i mange distrikter nordenfjelds blir mer og mer almindelig at sende kjøttet til Kristiania, tiltrods for at torvprisene har været likeaa høie her, ihvertfald til enkelte tider av aaret.

Den hyppigste aarsak til stempling med 2den kl. og til kassation har for storfaets vedkommende været traumatiske pleuritis, pericarditis og peritonitis og om høsten trommesyke. Tuberkulose er paatruffet meget sjeldent. Kun to storfaa er av den grund stemplet med 2den kl. Ingen er kassert. Den utrensning, som blev foretatt efter tuberkulinundersøkelserne i 1912, har øiensynlig hat god virkning.

For kalver har den alt overveiende kassationsaarsak været infektiøs diarrhoe og purulent polyartritis.

Sundhetstilstanden har gjennemgaaende været god.

Tabel LXVIII. (Trondhjem).

Aarsaker til 2den kl. stempeling paa stationen.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	23	-	23 $\frac{1}{4}$	9	2	4 $\frac{1}{2}$	-	-
Avmagring	11	-	-	3	-	4	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-								
dent	10	1	3	13	3	20	-	-
Benbrud	-	1	-	-	-	-	-	-
Benskjørhet	12 $\frac{3}{4}$	-	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	13	1	2	1	-	-	3	-
Brystbetændelse, traumatisk . . .	8 $\frac{1}{2}$	-	-	-	-	-	1	-
Bukhindlebetændelse, traumatisk . .	4	-	-	-	-	-	-	-
— av anden aarsak	-	1	-	-	-	-	-	-
Børsygdom	1 $\frac{1}{2}$	2	-	-	-	-	-	-
Fødselshindringer	9	1 $\frac{1}{2}$	3	4	-	-	-	-
Gulsort	-	-	-	2	-	-	-	-
Hjernelidelser	-	1	-	-	-	-	-	-
Hjertesækbetaændelse, traumatisk .	12 $\frac{1}{2}$	-	-	-	-	-	-	-
Jurbetændelse	1	-	-	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber	2	-	-	-	-	-	-	-
Ledsygdom	1	-	-	-	-	-	-	-
Mangelfuld avblødning	1	-	-	5	-	9	-	-
Nyresygdom	1	1	-	1	-	1	-	-
Nødslagtning	1	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis.	-	-	10	-	-	-	-	-
Svulster.	1	1	-	-	-	-	-	-
Tarmlidelser	2	-	2	-	-	-	-	-
Trommesyke	7 $\frac{1}{2}$	-	-	1	-	-	-	-
Tuberkulose	2	-	-	-	-	-	-	-
Vattersot	-	-	-	1	-	-	-	-
Ødem	-	-	-	1	-	-	-	-
Mislig utseende	1	-	-	-	-	6	-	-
Forfangen	-	1	-	-	-	-	-	-
Ialt	124 $\frac{3}{4}$	11 $\frac{1}{2}$	43 $\frac{1}{4}$	41	5	48 $\frac{1}{2}$	-	-

Tøndekjøtkontrolen har foregaat i det dertil indrettede lokale i »Omningshuset« paa Bratøren. Mængden av kontrolpligtig kjøt har været meget liten. Ialt er der kun indført 143 fustager til en nettovegt av 17 171 kg.; kontrolavgiften herfor utgjorde kr. 343,42. Herav var 28 fustager oksekjøt indført fra Amerika og England, 82 fustager saupekjøt opdelt i $\frac{1}{4}$ fra Island (over Kjøbenhavn) og England samt 33 fustager pølsetarmer.

Forbudte konserveringsmidler er ikke paavist.

4 fustager saltede tarmer til en bruttovegt av 1066 kg. blev negtet indført og tilbakenvist.

Hovedmængden av det indførte kjøt var saltet saupekjøt opdelt i $\frac{1}{4}$, væsentlig fra Island men ogsaa endel fra England. Ogsaa dette kjøt er undersøkt i henhold til en helseraadsbeslutning; men man har endnu ikke adgang til at opkræve kontrolavgift. Av saltet saupekjøt opdelt i $\frac{1}{4}$ er ialt indført og undersøkt 865 fustager == ca. 96 880 kg. netto.

Tabel LXIX. (Trondhjem).

Aarsaker til kassation paa stationen.

Sygdomme og feil	Okse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	1	-	-	-	1	3 ¹ ₂	-	-
Avmagring	-	-	1	-	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid-dent	2	-	-	5	4	12	-	-
Benskjørhet	1 ³ ₄ ¹	-	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	5 ¹ ₂	-	-	1	-	-	1	-
Bukhindebetændelse, traumatiske	-	2	-	2	-	14	-	-
— av anden aarsak	-	-	-	-	-	34	-	-
Diarrhoe	-	-	-	-	-	-	-	-
Gulsort	-	-	-	-	-	-	1	-
Hjertesækbetændelse, traumatiske	2 ¹ ₂	-	-	-	-	-	-	-
Kakeksi	3	-	-	9	-	6	-	-
Ledsygdom	-	1	-	-	-	-	-	-
Mangelfuld avblødning	-	-	-	-	-	2	-	-
Navleaarebetændelse	-	-	-	-	-	27	-	-
Nyresygdom	1	-	-	-	-	-	-	-
Nødslagtning	7	-	1	3	-	4	-	-
Selvdøde	3	2	-	-	-	2	-	-
Septiske tilstande	2	-	-	-	-	-	-	-
Tarmlidelser	-	-	1	1	-	-	-	-
Trommesyke	5	-	-	1	-	-	-	-
Ufuldbaarne	-	-	-	-	-	4	-	-
Ødem	1	-	-	-	-	-	-	-
Ialt	34 ³ ₄	5	3	22	5	110 ¹ ₂	-	-

32. Tønsberg.

Dyrlæge A. Kragerud meddeler:

Kontrolen har været drevet paa samme sted og uforandret som foregaaende aar. Tilførslen har været noget mindre end ifjor. Det tilførte kjøt har gjennem-gaaende været pent behandlet og av god kvalitet.

Tuberkulose forekommer sjeldent i de senere aar; dette maa ansees som en følge av, at de gamle arnesteder for tuberkulosen er fjernet efter tuberkulinprøver.

Tilførsel av kjøt fra utlandet er ikke forekommet.

Prisen paa alle kjøtvarer har hele aaret igjennem været usedvanlig høi.

Interessen for et slagtehus her i byen er vakt; et par av de politiske partier hadde ogsaa opført dette paa sit valgprogram til kommunevalget ihøst.

Tabel LXX. (Tønsberg).*Aarsaker til 2den kl. stempeling paa stationen.*

Sygdomme og feil	Oksse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Abnorm lugt, brunstlugt	1	-	-	-	-	-	-	-
Aktinomykose (straalesop)	1	-	-	-	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid- dent	5	-	-	-	-	-	-	-
Benbrud	1	-	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	2	-	-	-	-	-	-	-
Brystbetændelse	3	-	-	-	-	-	-	-
Bukhindebetaændelse, traumatisk . .	1	-	-	-	-	-	-	-
Børsygdom	-	-	-	-	-	-	-	-
Fødselsbesvær	1	-	-	-	-	-	-	-
Hjernelidelser	1	-	-	-	-	-	-	-
Hjertesækbetaændelse, traumatisk . .	4	-	-	-	-	-	-	-
Kakeksi	10	-	-	-	-	-	-	-
Ledsygdom	2	1	-	-	-	-	-	-
Mangelfuld avblødning	1	1	-	-	-	-	-	-
Nyresygdom	1	-	2	-	-	-	-	-
Rachitis	-	21	-	-	-	-	-	-
Tarmlidelser	7	1	2	-	-	17	-	-
Tuberkulose	3	-	-	-	-	-	-	-
Ialt	42	5	40	7 $\frac{1}{2}$	-	22	1	-

Tabel LXXI. (Tønsberg).*Aarsaker til kassation paa stationen.*

Sygdomme og feil	Oksse	Hest	Svin	Sau	Gjet	Spædkalv	Gjødkalv	Andre dyr
Aktinomykose (straalesop)	-	-	-	-	-	-	-	-
Bedærvet eller slet behandlet, skid- dent	-	1	-	-	-	-	-	-
Beskadigelse, ytre	-	-	-	-	-	-	-	-
Bukhindebetaændelse	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoë	-	-	-	-	-	-	-	-
Ledsygdom	-	1	-	-	-	-	-	-
Nyresygdom	1	1	-	-	-	-	-	-
Septiske tilstande	1	-	-	-	-	-	-	-
Svulster	1	-	-	-	-	-	-	-
Tarmlidelser	2	-	-	-	-	-	-	-
Ialt	4 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$	-	1	-	15	-	-

III.

Offentlige bestemmelser vedrørende veterinærsvæsenet og kjøtkontrolen.

A. Plakater, rundskrivelse m. v. i 1913.

1. *Cirkulære fra Veterinærdirektøren av 23de mai 1913 om utlevering av rødsykeserum fra veterinærlaboratoriet.*

Da der ved veterinærlaboratoriet nu haves til raadighet endel rødsykeserum, vil saadtant indtil videre kunne erholdes mot rekvisition direkte til veterinærlaboratoriet. Serumet sendes i portioner paa 50 og 100 ccm. (med tilhørende bruksanvisning). Det leveres gratis til dyrlægerne, men der vil til dækning af utgifter ved serumets ekspedition, indpakning og forsendelse m. v. bli beregnet 3 øre pr. kubikcentimeter serum. Serumet forsendes mot postopkrav.

Den rekvirerende dyrlæge anmodes om at opgi, hvormange glas à 50 eller 100 cem. han ønsker sendt. Indberetning om serumets anvendelse indsendes til laboratoriet paa de dertil bestemte skemaer ved utgangen av hvert kvartal.

2. *Lov av 7de juli 1913 om forandring i lov om lægers og dyrlægers levering av lægemidler m. v. av 25de juli 1910.*

I. Efternævnte paragraffer i lov om lægers og dyrlægers levering av lægemidler m. v. av 25de juli 1910 skal herefter lyde saaledes:

§ 3. For de leverte lægemidler maa der ikke regnes høiere pris end medicinaltakstens med tillæg av 25 %. Kongen kan fastsætte, at tillægget for bestemte lægemidler skal være mindre end den procentsats, som her er nævnt. Kongen bestemmer den godtgjørelse, lægen skal ha for levering av andre ting, som brukes i sykepleien.

§ 4. Lægen skal være pligtig til at ta sin forsyning av lægemidler fra et eller flere av de nærmeste apotek. Spørsmål om lægens

pligt i saa henseende avgjøres med bindende virkning av departementet.

II. Denne lov træder i kraft straks.

3. *Kongelig resolution av 30te september 1913*, hvorved der i henhold til landsformandskapslovens § 39 og byformandskapslovens § 40 (love av 14de januar 1837), meddeles approbation paa beslutninger av Inderøen, Mosviken, Verran, Røra og Sandvollans herredsstyre om bevilgning av bidrag til løn til amtsdyrlægen i Inderøen og paa Ytterøen, Skogn og Levanger herredstyrers samt Levanger bystyres beslutninger om bidrag av løn til amtsdyrlægen i Levanger.
4. *Kongelig resolution av 14de oktober 1913*, hvorved der i henhold til § 1 i lov om kommunale slagtehuse, kjøtkontrol m. v. av 27de juni 1892 meddeles approbation paa Bergens bystypes beslutning av 27de december 1912 om beliggenhet og plan for et kommunalt slagtehus i Bergen.
5. *Kongelig resolution av 12te november 1913*, hvorved der i henhold til § 5, 3dje passus, i lov om kommunale slagtehuse, kjøtkontrol m. v. av 27de juni 1892 meddeles approbation paa Aalesund bystypes beslutninger i møter den 17de juni og 23de oktober 1913 angaaende avgifter for undersøkelse og stempling av kjøt utenfor kontrolstationen og tiden for saadan undersøkelse.
6. *Kongelig resolution av 19de desember 1913*, hvorved der i henhold til landsformandskapslovens § 39 og byformandskapslovens § 40 (love av 14de januar 1837) meddeles approbation paa beslutninger av Namsos bystyre og Vemundvik, Klingen, Fosnes, Otterøy og Flatanger herredsstyrer om bidrag av løn til amtsdyrlægen i Namsos.

B. Gjeldende love og bestemmelser m. v.

Lov

av 14de juli 1894, kfr. lov av 26de mai 1899 om foranstaltninger mot smitsomme husdrys sygdomme.

Kapitel 1.

O m o n d a r t e d e s m i t s o m m e s y g d o m m e .

§ 1. Følgende smitsomme sygdomme blandt husdyrene skal være undergit det offentliges særlige forsorg, nemlig:

k v æ g p e s t ;

m i l t b r a n d o g d e r m e d l i k e a r t e d e s y g d o m m e ;

h u n d e g a l s k a p ;

s n i v e ;

s p e c i f i k m u n d - o g k l o v s y k e ;

o n d a r t e t l u n g e s y k e o g o n d a r t e t k a t a r r h a l f e b e r h o s h o r n k v æ g e t ;

k o p p e r o g s k a b h o s f a a r e t ;

s v i n e p e s t o g r ø d s y k e h o s s v i n e t .¹⁾

Skulde nogen anden sygdom blandt husdyr anta en smitsom eller ondartet karakter eller større utbredelse, eller skulde nogen af de her opregnede sygdomme optræde ondartet eller vinde utbredelse hos andre dyr end de nævnte, kan Kongen utvide bestemmelserne i denne paragraf til ogsaa at omfatte disse sygdomme.

Likeledes kan Kongen, naar dertil findes grund, bestemme, at en sygdom, der hittil har været gjenstand for det offentliges indgripen efter denne paragraf, skal behandles som en mildere smitsom sygdom efter bestemmelserne i nedenstaaende kapitel 3.

§ 2. Er noget husdyr angrebet eller død av en af de i § 1 omhandlede sygdomme, eller er der sandsynlighet for, at saa er tilfældet, skal enhver, der som eier eller paa anden maate har i besiddelse saadant dyr, snarest mulig tilkalde en autorisert dyrlæge eller derom gjøre anmeldelse, i byerne til politimesteren, paa landet til lensmanden, fra hvem meddelelse uopholdelig skal ske til en autorisert dyrlæge.

Dyret blir, indtil dyrlæge kommer tilstede, saavidt omstændighetene tillater det, at holde avsondret eller indespærret.

Naar kvægpest er utbrutt, skal enhver indenfor en av amtmanden nærmere bestemt avstand boende eier eller opsynsmand over drøvtyg-

¹⁾) Rødsyken er ved kronpr. resol. av 9de mars 1904 overført til de mildere smitsomme sygdomme.

gende dyr uten ophold anmeldte ethvert tilfælde av indvortes sygdom, som maatte indträffe i hans besætning blandt de nævnte arter av dyr.

§ 3. Den praktiserende dyrlæge, der mottar meddelelse om eller under sin praksis paatraffer et tilfælde av nogen af de i § 1 omhandlede sygdomme, skal snarest mulig paa stedet undersøke tilfældets beskaffenhet og træffe de foranstaltninger, som er fornødne til forebyggelse af smitte, saasom avsondring eller indespærring af syke og mistænkte dyr, nedgravning eller tilintetgjørelse af døde dyr og smitteforende avfald samt rensning og desinfektion. Privatpraktiserende dyrlæge er dog kun forpligtet til at foreta undersøkelse, naar tvingende grunde skjønnes at være tilstede.

Dyrlæge skal, naar han har undersøkt et tilfælde av nogen af de i § 1 omhandlede sygdomme, snarest mulig til øvrigheten indgi beretning om det ved undersøkelsen fundne sygdomstilfælde med oplysning om, hvad der er foretak eller anordnet for at motarbeide sygdommen og hindre dens utbredelse. Privatpraktiserende dyrlæge, der efter mottagen anmeldelse avslaar at foretage undersøkelsen, skal snarest mulig oversende anmeldelsen til øvrigheten.

§ 4. Dyrets eier eller besidder er forpligtet til at efterkomme ethvert ham i henhold til denne lovs bestemmelse git paalæg; forsaaavidt det ikke frivillig efterkommes, kan politiet la det fornødne utføre for vedkommendes regning.

Politiet er forøvrig forpligtet til at yde fornøden bistand ved de i henhold til denne lov paabudte foranstaltningers gjennemførelse.

§ 5. Amtmanden har, naar han mottar underretning om noget tilfælde af de i § 1 nævnte sygdomme, at træffe de forføininger, som efter omstændighetene maa ansees paakrævet for at hindre sygdommens utbredelse; finder han det fornødent, kan han la den besætning, i hvilket sygdomstilfældet er forekommel, samt de besætninger, hvortil smitte kan antages overført, sætte under offentlig tilsyn, indtil sygdommen eller smittefarene er ophört.

§ 6. Saalænge en besætning er under offentlig tilsyn, kan amtmanden

- a) paabyde eftersyn av vedkommende besætning ved dyrlæge, saa ofte som omstændighetene kræver det;
- b) forbyde, at dyr og smitteforende gjenstande bortføres fra stedet, samt at uvedkommende tilstedes adgang; ved kvægpest kan han forbyde alt unødvendig samkvem mellem smittede og smittefrie dele av distriktet;
- c) forbyde, at noget dyr indføres i en besætning, i hvilken der er forekommel tilfælde av kvægpest, kvæggets ondartede lungesyke, mund- og klovsyke, snive eller svinepest; til fornøden kontrol hermed kan

han la opta fortegnelse over og merke de til vedkommende besæting hørende dyr.

Amtmanden kan derhos

- d) under særlige omstændigheter forbyde benyttelse av beiter og andre steder, som kan formodes at være smittet;
- e) under særlige omstændigheter paabyde optagning og fornyelse av gulver, vægger og lignende i rum, hvor smittede dyr har staat, samt tilintetgjørelse av smittebefængte gjenstande, saasom høi, halm, redskaper og lignende;
- f) for by eller herred, hvor eller i hvis nærhet hundegalskap forekommer, ved offentlig bekjendtgjørelse paabyde, at enhver hund skal enten holdes forsvarlig bunden eller indespærret eller være forsynt med mundkurv av nærmere angit beskaffenhet, eller under særlige omstændigheter blot kunne føres paa offentlig vei eller gate i baand av voksen person, selv om hunden er forsynt med mundkurv;
- g) naar nogen farsot vinder større utbredelse, ved dyrlæge la foreta almindelig undersøkelse av besætninger i den utstrækning, som maatte findes nødvendig;
- h) paalægge vedkommende by- eller herredskommune at rense og desinficere stalder og vandingssteder, som er til offentlig avbenyttelse.

§ 7. Vedkommende regjeringsdepartement har at

- a) foreskrive de nærmere forholdsregler, der utkraives til forebyggelse av smitte, saavel i sin almindelighet som ved de enkelte sygdomme, samt avgå bestemmelser for dyrlægernes forhold med hensyn til reiser, indberetninger m. v.;
- b) gi forskrifter til forebyggelse av smitte blandt husdyr ved dyrkuer markeder og lignende samt ved transport av dyr inden landet;
- c) gi bestemmelse angaaende benyttelse av produkter av syke dyr.

Departementet kan derhos

- d) under særlige omstændigheter forbyde avholdelse av markeder eller større dyresamlinger i distrikter, hvor farsot blandt husdyr er herskende, eller hvortil smitsom sygdom kan frygtes indført;
- e) under særlige omstændigheter forbyde, at dyr føres fra en landsdel til en anden, eller gjøre adgangen dertil avhængig af saadanne forsigtighetsregler, som maatte ansees fornødne for at hindre overførelse av smitte;
- f) ved utbrud av hundegalskap paabyde, at for større eller mindre dele av landet alle hunder skal holdes forsvarlig länket, bære mundkurv eller føres i baand;
- g) ved utbrud av kvægpest paabyde avsperring av det av sygdommen angrepne distrikt;
- h) ved utbrud av kvægpest, kvægets ondartede lungesyke, mund- og

klovsyke og svinepest paabyde nedslagtning av hele besætninger, hvori sygdommen optræder.

§ 8. Vaccination av besætning mot nogen smitsom sygdom maa ikke finde sted uten tilladelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Naar det kan antages, at en farsot derved hurtigere vil kunne stanses, kan departementet paabyde vaccination av de for smitte utsatte besætninger samt fastsætte en godtgjørelse til dyrlægen for hvert podet dyr.

§ 9. Enhver dyrecier er pligtig til at la ham tilhørende dode dyr og smitteforende gjenstande tilintetgjøre eller nedgrave. Til bruk i saadant oiemed skal enhver kjøpstadskommune anskaffe en av vedkommende regjeringsdepartement godkjendt indretning eller nedgravningsplads. Ogsaa ladesteder med særskilt kommunestyre saavelsom landkommuner med tæt bebyggelse kan av Kongen paalægges den samme forpligtelse. Fornøden grund kan av kommunen efter tilladelse meddelt av Kongen fordres avgit mot erstatning, der i mangel av overenskomst bestemmes ved almindelig takstforretning.

I kommuner, hvor saadan indretning eller nedgravningsplads enten ikke haves eller i tilfælde ikke kan benyttes, skal dode dyr og smitteforende gjenstande efter dyrlægens anordning tilintetgjøres eller nedgraves paa eierens egen grund eller — hvis dertil ikke er anledning — paa anden grund, hvor det med mindst ulempe for dens eier eller bruker kan foregaa. Er ved foranstaltningen nogen ulempe forårsaket grundens eier eller bruker, skal vedkommende kommune yde erstatning, hvis storrelse i mangel av overenskomst bestemmes ved skjøn avholdt efter de i lov om veivæsenet av 15de september 1851 § 24 fastsatte regler.

Kapitel 2.

Om nedslagtning og erstatning.

§ 10. Ved mistanke om kvægpest, kvægets ondartede lungesyke eller svinepest kan amtmanden paabyde nedslagtning av indtil tre dyr for ved obduktion af disse at erholde visshet om sygdommens natur.

De dyr, om hvilke det efter en dyrlæges erklæring maa ansees for avgjort, at de er angrepne av en av de nævnte sygdomme, skal efter amtmandens foranstaltung dræpes, medmindre vedkommende regjeringsdepartement paabyder det motsatte.

Enhver hest, som efter dyrlæges erklæring er angrepen av snive, skal dræpes.

Dyr, angrepet av hundegalskap, skal dræpes; hund eller kat, som er bidt av noget av hundegalskap lidende dyr, skal likeledes dræpes.

§ 11. Eieren er, med de nedenfor nævnte begrænsninger, berettiget til at erholde erstatning for de dyr, som ved det offentliges foranstalt-

ning dræpes paa grund av kvægpest, kvægets ondartede lungesyke, snive, svinepest og mund- og klovsyke.

Dyr, der ved obduktion ikke viser spor av disse sygdomme, erstattes med det fulde beløp, hvortil de paa nedenangivne maate er værdsatte.

Dyr, der ved obduktion findes angrepne af kvægpest, kvægets ondartede lungesyke erler mund- og klovsyke, erstattes med to tredjedele, dyr, der ved obduktion findes angrepne af snive eller svinepest, med halvdelen af det beløp, hvortil de paa den nedenfor nævnte maate er værdsatte.

Dyr, der er døde som følge af tvungen vaccination, erstattes med deres fulde værdi.

§ 12. Forsaavidt eieren ved indførsel fra utlandet av smittede dyr, ved overtrædelse av givne forholdsregler eller paa anden maate selv har forskyldt skaden, erholder han ingen erstatning.

Ret til erstatning for dyr, nedslagtet efter offentlig foranstaltung, er derhos betinget av, at de har opholdt sig mindst 6 maaneder inden landets grænser, medmindre det kan godtgøres, at de paa en eieren uforkyldt maate er smittet efter at være indførte her til landet.

Erstatningskrav maa fremsættes forinden nedslagningen. Erstatningsbeløpet maa i intet tilfælde overstige kr. 300,00 for halvdelen af et enkelt dyr, kr. 400,00 for to tredjeparter og kr. 600,00 for hele dyr.

§ 13. De dyr, der blir at dræpe efter foranstaende bestemmelser, skal, forsaavidt erstatningskrav derom fremsættes, værdsettes af en politiembedsmand (paa landet av lensmanden) i forening med to av ham dertil opnævnte mænd. Dydrene ansættes til den værdi, de antages at ha som uangrepne af sygdommen, hvorfra trækkes værdien af det dræpte dyr, forsaavidt det helt eller delvis kan benyttes.

Det dræpte dyr skal, forsaavidt fornødiges, obducieres av en av det offentlige antat dyrlæge, som gjennem amtmanden skal tilstille vedkommende regeringensdepartement en beskrivelse af obduktionsforretningen. Eieren er berettiget til for egen regning at tilkalde en autorisert dyrlæge for at være tilstede ved obduktionen og delta i avgjørelsen av spørsmaalet, om dyret har været angrebet av den antagne sygdom.

Er der tvil eller meningsforskjellighet herom mellem dyrlægerne, avgjøres saken av en av departementet opnævnt sakkyndig.

Kapitel 3.

Om mildere smitsomme sygdomme.

§ 14. Følgende sygdomme hos husdyrene henregnes til de mildere smitsomme, likeoverfor hvilke efterstaende regler kommer til anvendelse, nemlig:

Lungesyke, influenza, kværke, strengel, mundsyke og beskelersyke hos hesten, skab og kopper hos andre dyr end faaret, smitsom klovsyke hos faaret, ringorm hos alle husdyr, haarsækmider hos hunden, febersygdomme av smitsom karakter, tuberkulose.¹⁾

Med hensyn til disse sygdomme gjøres det eieren eller den, der paa hans vegne fører tilsyn med dyrene, til pligt:

- a) at anmelder for en autorisert dyrlæge eller for politimesteren eller lensmanden, naar nogen av disse sygdomme maatte vise sig i hans besætning;
- b) ikke at la dyr, der antages angrepne av nævnte sygdomme, føres paa markeder, til dyrskuer, paa fremmed beite eller i fremmede fjøs eller stalder; dog skal det være tillatt fra eierens fjøs at sælge saadanne dyr til slagt eller at føre dem til handelsmarkedet til egen avsondret avdeling for at sælges til slagt medmindre departementet anderledes bestemmer for de enkelte sygdomme.

Politimester eller lensmand, der har mottat saadan meddelelse som i litr. a nævnt, har at indsende meddelelse til vedkommende dyrlæge. Finder dyrlægen, at sygdommens optræden er af foruroligende beskaffenhed, indsender han anmeldelsen til amtmanden.

Finder amtmanden det nødvendig for at hindre sygdommens videre utbredelse, kan han la forholdene paa stedet undersøke av dyrlæge og efter dennes forslag gi forskrifter angaaende avsondrings- og desinfektionsforanstaltninger.

§ 15. Vedkommende departement kan gi almindelige bestemmelser angaaende de nærmere foranstaltninger for hver enkelt av de i § 14 nævnte sygdomme samt angaaende anvendelse og salg av kjøt og melk fra syke dyr.

Departementet kan derhos bestemme, at dyr, som i henhold til § 13 litr. b er avhændet til slagt, og som senere anträffes levende hos ny besidder, skal inden en fastsat frist, i fornødent fald ved offentlig foranstaltning, kunne paabydes nedslagtet for besidderens regning.

§ 16. Kongen kan bestemme, at andre sygdomme end de nævnte skal henføres under bestemmelserne i dette kapitel.

¹⁾ Ved kgl. resol. av 22de juni 1903 er smitsom kastning og ved kronprinsregentens resol. av 9de mars 1904 rødsyke hos svinet overført til de mildere smitsomme sygdomme.

*Kapitel 4.***Om indførsel og utførsel av dyr.**

§ 17. Kongen kan forbyde indførsel av dyr og smitteførende gjenstande fra fremmede land eller landsdeler, fra hvilke smitsom husdyrsygd kan frygtes indført.

Han kan anordne, at indførsel av dyr kun maa finde sted over bestemte havner eller steder, paabyde, at indførte dyr skal undersøkes av dyrlæge og henstaa i karantæne paa vedkommende importørs bekostning, paalægge eieren av indførte dyr at utrede betaling for sundhetsundersøkelse efter en fastsat takst samt anordne, at dyr, der ved indførslen findes angrepne av smitsom sygd, eller som har været utsat for smitte, nedslagtes uten erstatning.

Han kan overhodet foreskrive de nødvendige forholdsregler for at hindre indførsel av smitsom husdyrsygd.

§ 18. I særskilte tilfælde kan vedkommende departement tillate indførsel av enkelte dyr eller gjenstande fra land, fra hvilke indførsel er forbudt.

§ 19. Kongen kan med hensyn til utførsel av husdyr gi saadan forskrifter og træffe saadan foranstaltninger, som maatte findes nødvendige for at forebygge, at der her fra landet utføres husdyr, der er mistænkte eller kan mistænkes for at lide av eller overføre smitsom sygd, og at de herfra til utlandet avsendte dyr under transporten utsættes for saadan sygdomme. Han kan anordne, at utførsel av husdyr kun maa finde sted fra visse bestemte steder i riket.

For undersøkelse av dyr bestemt til utførsel, saavel som for undersøkelse og desinfektion av vedkommende skib kan det paalægges henholdsvis avsenderen og skibets fører at utrede betaling efter takst.

For de skibe, der benyttes til saadan utførsel, kan Kongen gi nærmere regler angaaende deres indredning og nødvendige forsyning med for og drikkevand for dyrene, likesom han overhodet kan træffe anordning for at sikre dyrenes forsvarlige behandling under reisen.

§ 20. Kongen kan anordne, at jernbanevogner og fartøier, som benyttes til transport av dyr, tillikemed de dertil hørende indretninger og redskaper skal renses og desinficeres efter hver saadan benyttelse. Omkostningene hermed utredes av den, for hvis regning jernbanen eller fartøiet drives.

*Kapitel 5.***Om eftersyn ved markeder o. l.**

§ 21. Amtmanden kan foranstalte, at der ved markeder og andre større samlinger av husdyr inden amtet er dyrlæge tilstede for paa det

offentliges vegne at føre tilsyn med, at intet av de der fremstillede husdyr er angrepet av nogen smitsom sygdom.

Amtmanden kan paabyde, at handyr, der frembydes til almindelig bedækning, skal paa eierens bekostning underkastes et sundhetseftersyn av autorisert dyrlæge, som i tilfælde har at utstede attest for dyrrets fuldkomne sundhet.

Kapitel 6.

Om omkostninger og deres utredelse m. v.

§ 22. Utgifter, som paa grund av denne lovs forskrifter foranlediges ved smittede eller for smitte mistænkte dyrs røgt, avsondring og desinfektion, ved desinfektion av fjøs, stald, redskaper og deslike, ved døde dyrs nedgravning eller tilintetgjørelse, utredes av vedkommende dyrs eier. De med de syke dyrs kurbehandling forbundne omkostninger utredes likeledes av dyrets eier, medmindre vedkommende amts-, kjøbstads- eller ladestedskommune — den sidstnævnte, forsaavidt den har eget kommunestyre — maatte fatte særlige bestemmelser desangaaende for de enkelte smitsomme sygdomme.

I tilfælde av uformuenhet hos eieren avholdes disse utgifter av vedkommende amts-, kjøbstads- eller ladestedskommune, denne sidste, forsaavidt den har eget kommunestyre.

Erstatning til eierne av dyr, nedslagtet efter bestemmelserne i kapitel 2, og de utgifter, der foranlediges ved de i § 13 omhandlede værdssættelsesforretninger samt ved nedslagtninger, utredes, forsaavidt angaar dyr, der ikke findes angrepne av nogen sygdom, for hvilken nedslagtning kan finde sted, eller forsaavidt angaar dyr, døde som følge av tvungen vaccination, af statskassen, men forsaavidt de findes angrepne av nogen saadan ovennævnt sygdom, med det halve av statskassen og med den anden halvdel af vedkommende amtskommune, kjøbstads eller ladesteds kasse, den sidste kun, naar ladestedet har særskilt kommunestyre.

Paa samme maate som i sidstnævnte tilfælde og efter saadan værdssættelse som i § 13 bestemt gives vedkommende eier erstatning, naar det for at hindre smittes videre utbredelse maatte ansees nødvendig at tilintetgjøre smittefarlige gjenstande som huse, husindredninger, for, redskaper o. l.

Alle andre utgifter ved foranstaltninger efter denne lovs bestemmelser utredes av vedkommende amtskommunes, kjøbstads eller ladesteds kasse, forsaavidt ikke noget andet er eller maatte bli fastsat.

Dog falder omkostningene ved avsperringsforanstaltninger likeoverfor fremmede land statskassen tillast, likesom Kongen for hvert enkelt tilfældes vedkommende kan bestemme, at utgiftene ved de i § 7 omhandlede foranstaltninger skal utredes av statskassen.

Endelig utredes den for tvungen vaccination fastsatte godtgjørelse til dyrlægen samt skyssgodtgjørelse for reiser i det offentliges tjeneste efter denne lov av statskassen.

§ 23. For forretninger i det offentliges tjeneste efter denne lov tilkommer privatpraktiserende dyrlæger kr. 4,00 for hver forretning samt i tilfælde af reiser skyss- og kostgodtgjørelse; som en forretning regnes, hvad dyrlægen under en reise paa en gang foretar paa et enkelt sted. Dyrlæge, der er ansat i et amts tjeneste med fast løn av vedkommende amtskommune, tilkommer for forretninger i det offentliges tjeneste efter denne lov kr. 4,00 for hvert døgn, han dermed er sysselsat, samt i tilfælde af reiser skyssgodtgjørelse. For obduktion av en hest eller et stykke storfæ tilkommer dyrlægen derhos kr. 6,00, for obduktion av et dyr av mindre art kr. 3,00, dog saaledes, at han for paa en dag utførte obduktioner ikke kan oppebære over kr. 20,00. For kontorundersøkelse i det offentliges tjeneste tilkommer dyrlægen kr. 2,00, forsaavidt offentlig reise eller obduktion derved undgaaes.

Amtmanden kan, forsaavidt reise i samme anledning eller obduktion inden samme besætning uten nødvendighet er gjentat uten ordre av øvrigheten, helt eller delvis negte utbetaling af forretningsgodtgjørelse, kostgodtgjørelse og obduktionshonorar, likesom skyssgodtgjørelsen i samme tilfælde kan negtes.

Dyrlægen tilkommer ikke nogen forretningsgodtgjørelse for vaccination af besætninger eller paabud av departementet eller for undersøkelse av indførte eller utførte dyr utenfor den for hvert podet eller undersøkt dyr fastsatte takst. Dyrlægen tilkommer heller ikke skyss- — og i tilfælde kostgodtgjørelse — for reise til undersøkelse av import- eller eksportdyr, medmindre reisen er foretaget efter særskilt rekvisition av det offentlige.

For offentlige indberetninger, obduktionsbeskrivelser, attestere, erklaeringer og lignende tilkommer der dyrlægen ingen særskilt betaling.

§ 24. De i henhold til denne lovs bestemmelser opnævnte vurderingsmænd tilkommer for de av dem utførte forretninger hver en godtgjørelse av kr. 2,00 pr. dag.

Kapitel 7.

Om autoriserte dyrlæger.

§ 25. Husdyr, angrepne av ondartet smitsom sygdom, faarskab undtat, maa ikke tages under behandling av andre end autoriserte dyrlæger.

§ 26. Enhver autorisert praktiserende dyrlæge skal efter hvert aars utløp inden en av departementet fastsat frist gjennem amtmanden avgj

til det regjeringsdepartement, hvorunder det civile veterinærvesen er henlagt, en efter nærmere bestemmelse avfattet beretning om sin virksomhet som dyrlæge i det forløpne aar. Uteblir indberetningen utover den fastsatte tid, kan amtmanden forelægge vedkommende dyrlæge en mulkt for hver uke, som oversiddes.

Likesaa skal enhver autorisert dyrlæge ved tilflytning til eller fraflytning fra et distrikt derom indsende meddelelse til departementet gjennem vedkommende amtmand.

Kapitel 8.

Om straffebestemmelser.

§ 27. Overtrædelse eller undlatelse av at efterkomme de i denne lov eller de i kraft av samme givne og offentliggjorte bestemmelser eller andre paa behørig maate givne paabud blir, saafremt forseelsen ikke efter den almindelige lovgivning er belagt med strengere straf, at straffe med bøter eller fængsel.

Sakerne blir at behandle paa den for politisaker foreskrevne maate.

Dyr eller gjenstande, som forsøkes indførte eller er indførte her til landet i strid med noget i henhold til § 17 utfærdiget forbud eller anden ifolge denne paragraf given bestemmelse, eller som forsøkes utførte i strid med nogen i henhold til § 19 given forskrift, forbrydes til fordel for statskasseu, forsaavidt de ikke blir at tilintetgjøre.

Hund, som anträffes ute med tilsidesættelse av noget i anledning av hundegalskap git paabud, skal ved politiets foranstaltung optages og dræpes enten straks eller inden en av politiet given frist, inden hvilken den kan indløses av eieren mot erlæggelse av opbevaringsomkostningene.

Likesaa kan ethvert dyr, som paaträffes ute med tilsidesættelse av nogen bestemmelse i denne lovs kapitel 1 eller noget ifølge derav utfærdiget paabud, naar det findes angrepet av nogen der nævnt smitsom sygdom, ved politiets foranstaltung dræpes uten erstatning til eieren.

§ 28. Privat praktiserende dyrlæge skal, naar de under forretninger for det offentlige gjør sig skyldig i misligheter, som, begaaede av dyrlæger med offentlig ansættelse, vilde være strafbare som forbrydelser i embede eller bestilling, straffes med bøter eller fængsel.

Kapitel 9.

Om lovens ikrafttræden m. v.

§ 29. Denne lov træder i kraft den 1ste januar 1895.

Fra samme tid ophæves lov av 20de mai 1882 angaaende foranstaltninger i anledning av ondartede smitsomme sygdomme blandt hus-

dyrene, lov av 15de september 1851 angaaende foranstaltninger mot skabsyke blandt faar og gjeter og de i henhold til sidstnævnte lov utfærdigede bestemmelser samt lov av 14de juni 1890 angaaende forholdsregler mot utførsel av syke husdyr.

De i medhold av nævnte lov av 20de mai 1882, dens § 4, sidste punktum givne bestemmelser og de i medhold av samme lovs § 8 utfærdigede indførselsforbud samt de i medhold av nævnte lov av 14de juni 1890 utfærdigede bestemmelser blir fremdeles indtil videre i kraft.

Lov

**om kommunale slagtehuse, kjøtkontrol m.v. av 27de juni 1892, jfr. lov av
27de juli 1895, lov av 6te august 1897, lov av 25de juli 1910
og lov av 14de juli 1914.**

§ 1. I kommuner, for hvilke der er indrettet slagtehus, hvis beliggenhet og plan er godkjendt av Kongen, kan kommunestyret med Kongens samtykke paabyde, at al slagtning av nærmere bestemte arter av husdyr, hvis kjøt skal benyttes til menneskeføde, skal foregaa i det kommunale slagtehus.

Paa samme maate kan fastsættes, at al handel med nærmere bestemte arter av levende husdyr inden en kommune skal foregaa under kontrol paa dertil bestemt torv eller plads.

§ 2. I enhver kjøbstads eller ladestedskommune med over 4000 indbyggere skal alt inden kommunen slagtet eller til samme indført ferskt slagtekjøt av hest, kvæg, svin, faar, gjet og ren, der skal benyttes som menneskeføde, undersøkes av communal kjøtkontrolør, der skal være dyrlæge. Kongen kan dog, efterat formandskapet i indførselskommunen er git anledning til at uttale sig, bestemme, at kjøt, som indføres fra en kommune til en anden kommune, hvori communal kjøtkontrol er oprettet, fritages for fornyet undersøkelse og stempling i indførselskommunen, naar kjøttet stammer fra dyr, som er slagtet i et av vedkommende departement godkjendt slagtehus, hvor kontrol utføres af dyrlæge, ansat av departementet, og i henhold til nærmere af departementet utfærdigede regler for kontrolens haandhævelse samt for kjøttets transport og dets efterbesigtigelse.

Efter andragende fra kommunestyret kan det av Kongen bestemmes, at kjøt av dyr, der slagtes inden dele av kommunen, som ikke er bymæssig bebygget, og hvor kontrolens gjennemførelse paa grund av deres avstand fra kontrolstationen vil falde uforholdsmæssig besværlig, kan fri-

tages for undersøkelse av kommunal kjøtkontrol, naar kjøttet ifolge erklæring, avgit av den, for hvem det slagtes, alene skal benyttes av denne og hans husstand.

Efter beslutning av kommunestyret og med Kongens samtykke kan saadan kontrol paabydes ogsaa for kjøpstads- eller ladestedskommuner med ikke over 4000 indbyggere.

Det samme gjelder landkommuner, dog saaledes, at i saadan kommune kun det kjøt, der utbydes til salg inden kommunen, kan forlanges kontrolert.

Det fra utlandet indførte ferske eller saltede kjøt, som indføres i fjerededels kropper eller mindre dele — saakaldt tøndekjøt samt pølser og andet findelt kjøt — skal likeledes underkastes kontrol av en dertil av departementet godkjendt communal kontrolor.

Kongen kan bestemme, at indførsel fra utlandet av kjøt eller kjøt av visse arter av dyr kun tillates til visse bestemte kjøpstæder eller ladesteder. For grænsetrafikken med slagtekjøt kan dog Kongen fastsætte undtagelsesbestemmelser.

Kongen kan derhos bestemme, at indførsel fra utlandet av benfrit tøndekjøt — ferskt eller saltet — samt pølser og andet findelt kjøt helt forbydes.

§ 3. Kjøt, som av communal kontrolør findes tjenlig til menneskeføde, skal stempler eller merkes. Findes det utjenlig dertil, skal det ufortovet beslaglægges og ikke tilbakeleveres vedkommende, forinden det er gjort uskadelig for den menneskelige sundhet eller ubrukbart som næringsmiddel. I de kommuner, hvor kontrol i henhold til denne lov er indført, maa ustempllet slagtekjøt eller umerket opdelt kjøt, som er undergit kontrol, ikke falbydes, torvføres eller forhandles.

Hvis beslaglagt kjøt, som ikke tilbakefordres, av vedkommende kommune blir utnyttet til teknisk bruk istedenfor at tilintetgjøres, har eieren krav paa en forholdsmæssig godtgjørelse.

Den kommunale kjøtkontrolors avgjørelse kan indankes for stedets sundhetskommission, hvis ordfører i tilfælde ufortovet skal gives fornøden underretning.

§ 4. Naar slagtetvang indføres efter § 1, pligter vedkommende kommune at gi erstatning for den værdiforringelse, som de for slætbedrift inden kommunen lovlig opførte bygninger og indretninger maatte lide ved ikke længere at kunne benyttes efter sit øiemed, forsaavidt bedriften lovlig der har været drevet og ved slagtetvangens indførelse endnu drives.

Erstatningen fastsættes i tilfælde ved lovlig skjøn, optat for kom-

munens regning. Overskjøn maa forlanges inden 4 uker; omkostningene derved utredes efter de almindelige regler.

Erstatningskrav maa i tilfælde være fremsat inden tre maaneder efter slagtetvangens indførelse.

§ 5. For benyttelse av slagtehus eller tory, bestemt til handel med levende husdyr, kan kommunestyret med Kongens samtykke for mindst et aar ad gangen fastsætte bestemte avgifter.

Disse maa dog ikke være høiere end fornødent til renter av den kapital, som er anvendt til vedkommende anlæg samt til dækkelse av driftsomkostningene.

Ønskes den i § 2 omhandlede undersøkelse utført i slagteri eller andetseds utenfor kontrolstationen, skal dertil være adgang til saadanne tider og mot saadan godtgjørelse, som av kommunestyret med Kongens approbation bestemmes.

I kommuner, hvor offentlig slagtehus ikke er oprettet, skal vedkommende kommunestyre ansætte særskilt kontroller paa det sted, som slagterborgere eller kjøthandlere andrar om, paa betingelse av, at disse refunderer kommunen de utgifter, som medgaar til saadan kontrollørsavlønning. Lønnens størrelse bestemmes av kommunestyret med departementets approbation. I tvilsomme tilfælde skal kjøttet uten utgift for kommunen frembringes til den kommunale kontrolstation.

Kongen kan fastsætte en avgift til dækkelse av de utgifter, som er forbundet med kontrol av det fra utlandet indførte kjøt saavel i hele slagt eller dele av slagt som i opdelt tilstand.

§ 6. Kongen kan utfærdige nærmere forskrifter til denne lovs gjennemførelse. Han kan saaledes bestemme, at der for det indenlandske kjøt paa forlangende av kontrolløren meddeles oplysninger om kjøttets oprindelse m. v., at der medfølger det til kontrol fremstillede utenlandske kjøt — saavel slagtekjøt som opdelt kjøt — oprindelsesbevis og attest om dyrrets tilstand i levende live, at røkte skinker, saltet flesk, talg, fett eller kjøt, som indføres i lufttætte kar og har været underkastet en særegen mot bedærvelse beskyttende behandling (hermetiske varer), fritages for den i henhold til denne lov anordnede kontrol, at der fastsættes en mindstevegt for de kjøtstykker, som indføres i opdelt tilstand, at der forbydes anvendelse av andre konserveringsmidler end salt, og at kjøt av visse arter av dyr eller kjøt, som ikke uten betingelse godkjendes av kontrolløren, skal — saafremt vedkommende kommunestyre fatter beslutning derom — forhandles i egne lokaler. Han kan fremdeles fastsætte regler for det kontrolerte kjøts stempling eller merkning samt for kontrol av de til det slagtede dyr henhørende organer.

§ 7. Overtrædelser av de i denne lov eller med hjemmel derav givne forskrifter paatales av politiet og straffes¹⁾ med bøter fra kr. 2,00 til kr. 1000,00.

Regler

for indførsel og undersøkelse av opdelt kjøt. Plakat av 4de august 1911.

§ 1. Ved opdelt kjøt forstaaes kjøt av slagtet husdyr, naar kjøttet er delt i mindre dele end fjerdedels kropper. Til kjøt henregnes muskler med tilhørende ben, fett, bindevæv og itler, fremdeles indre organer, hode og tarmer.

Opdelt kjøt kan indføres til:

1. Kristiania,
2. Tønsberg,²⁾
3. Skien,
4. Arendal,
5. Kristiansand,
6. Stavanger,
7. Haugesund,
8. Bergen,
9. Aalesund,
10. Trondhjem,
11. Bodø.

Indførel av saadant kjøt til andre steder end de her nævnte er forbudt. Landbruksdepartementet kan dog for enkelte tilfælde tillate indførel til andre steder.

§ 2. Indførel av blod og hakkekjøt samt usaltet benfrit kjøt er forbudt, medmindre bestemmelserne i nærværende plakats § 11 kommer til anvendelse.

Paa samme maate er indførel av faarekjøt i mindre stykker end paa 2 kg. og av andet kjøt i mindre stykker end paa 4 kg. forbudt. Forøvrig er indførel av saltet kjøt tillatt. Saltet kjøt, som indføres, skal være undergit kontrol efter reglerne i denne plakat.

§ 3. Bestemmelserne i §§ 1, 2 og 6 skal indtil videre ikke gjælde for røkte eller salte skinker, saltet flesk, talg, fett eller kjøt, som indføres i lufttætte kar og har været underkastet en særegen mot bedærvelse

¹⁾ Kfr. den nye straffelov.

²⁾ Utgik ved kgl. resol. av 9de februar 1912.

beskyttende behandling (hermetiske varer), endvidere pølser, posteier o. lign. i lufttæt pakning, indhyllet i gelatin o. lign. eller nedlagt i eddik. Pølser, posteier o. lign. kan kun indføres i særskilte postpakker paa indtil 5 kg. vekt.

Ved skinker forstaaes bogen eller laaret av svin med tilhørende ben, med eller uten hud.

Likeledes skal frossent renkjøt indtil videre være fritat for den ved denne plakat anordnede kontrol.

§ 4. Til salt kjøt henregnes alene kjøt, hvor muskelmassen ogsaa i de inderste lag indeholder mindst 4 — fire — procent salt.

§ 5. Kjøt, som er tilsat farvestoffer eller andre konserveringsmidler end koksalt, sukker eller salpeter, saasom

- a) borsyre og borater (boraks),
- b) formaldehyd,
- c) alkali — jordalkali — oxyder — hydroxyder og karbonater,
- d) svovlsyrlige og undersvovlsyrlige salter (sulfiter og hyposulfiter),
- e) fluorider,
- f) benzoesyre, salicylsyre og deres forbindelser,
- g) klorater

maa ikke indføres, medmindre bestemmelserne i nærværende plakats § 11 kommer til anvendelse.

§ 6.

- a) Efterat det i § 1 og 2 omhandlede i tønder, fustager eller anden indpakning indførte kjøt er toldbehandlet eller, forsaavidt stedets toldvæsen og vedkommende kjøtkontrolør finder det hensigtsmæssig, før toldbehandling har fundet sted, skal kjøttet, førend det uteleveres importøren, underkastes kontrol av dertil av departementet godkjendt kommunal kontrolør.
- b) I særegne tilfælde saasom ved større indførsel til fabrik eller lagerhus, kan departementet bestemme, at kontrolen utføres paa vedkommende fabrik eller lager.

§ 7.

- a) Enhver sending av indført kjøt, som omfattes av bestemmelserne i disse regler, skal ledsages av papirer bekræftet af stedets norske konsul, som godtgjør, hvorfra kjøttet kommer, kjøttets art og at kjøttet stammer fra dyr, som er undersøkt i levende live av dyrlæge og av ham fundet sundt, og at kjøttet ved dyrlæge-undersøkelsen efter slagningen er fundet tjenlig til menneskeføde. De indførte fustager eller anden emballage skal være saaledes merket og plombert, at varens identitet efter de ledsagende papirer kan godtgjøres. Indtil videre skal der dog ikke kræves dyrlæge-attest for det fra Island indførte saltede faarekjøt eller for saltede tarmer.

- b) Landbruksdepartementet bemyndiges til at fastsætte formularer for de attestter, som skal medfølge det fra utlandet indførte kjøt.
- c) Forsendelsen skal aapnes i kontrolørens paasyn i det dertil bestemte undersøkelseslokale, eller, forsaavidt kontrol er tillatt i henhold til § 6 b, paa vedkommende sted.

Derpaa undersøkes, om varen stemmer med angivelsen i de led-sagende papirer, og om varen i sundhetsmæssig henseende frembyder betænkelighet.

§ 8. Naar kjøttet er kontrolet og fundet tjenlig til menneskeføde, skal der paa vedkommende pakning anbringes enten et brandmerke eller et farvestempel.

Stemplet skal for kjøt av faar, kvæg eller svin være av regelmæssig sekskantet form og sekskantens sider skal være mindst 2,5 cm.

For hestekjøt skal stemplet være firkantet med 5 cm. lang grundlinje og 2,5 cm. lang sidelinje.

Stemplet, hvis bokstaver skal være skarpe og tydelige, skal, naar farve anvendes, avstemple et rødt merke, som indeholder ordet »Import« samt den kontrolierende kommunens navn.

Indeholder pakningen hestekjøt, skal merket angi dette.

§ 9. Hvis kjøttet tilbakevises fra kontrolen, fordi de i § 7 om-handlede legitimationer m. v. mangler eller ikke er fyldestgjørende, eller fordi det ikke er tillatt at indføre det til benyttelse som menneskeføde eller det beslaglægges, skal pakningen stempes med en sort trekant av 5 cm. sider, hvor der findes ordene »Import«, kontrollkommunens navn og henholdsvis ordet »tilbakevist« eller »beslaglagt«.

Den anvendte farve maa være holdbar.

§ 10. Der skal tillike foruten stemplingsmerket paaklistres sendingen en merkelap, som angir undersøkelsens datum og kontrolørens navn.

Stempelmerkerne skal anbringes paa pakningen paa mindst 2 steder (et merke paa lokket og et andetsteds) og paa iøinefaldende maate.

§ 11. Kjøt, som ikke er bestemt til menneskeføde, kan indføres uten at underkastes kontrol, naar kjøttet er gjort eller gjøres utjenlig til menneskeføde, saasom ved indsnit i kjøttet og tilsætning av kalk, tjære-stoffer (karbolsyre, kreosot) o. lign. efter nærmere besemmelse.

§ 12. Kontroløren har at anføre i kontrolprotokollen nøiagtige oplysninger om

- a) undersøkelsens datum,
- b) importørens navn,
- c) varens art,
- d) varens oprindelse (avsendelsessted og avsendelsesfirma),

- e) kort angivelse av de ledsagende papiers indhold (sundhetsattest, fustagens eller sendelsens nr.) o. lign.,
- f) varens nettovekt (som netto regnes sendelsens indhold av kjøt),
- g) det beslaglagte kjøts nettovekt og mængden av det tilbakeviste kjøt,
- h) grunden til beslaglæggelsen eller tilbakevisningen,
- i) oplysninger om det i henhold til § 11 indførte kjøt, som er utjenlig til menneskeføde.

Den av kontroløren trufne avgjørelse kan indankes for stedets helseraad. Den, der fremfører kjøttet til kontrol, skal i saa fald straks protestere mot den trufne avgjørelse og har ved henvendelse til helseraadet at kræve dettes kjendelse. Kontroløren bør være tilstede ved sakens behandling og for helseraadet nærmere begrunde sin avgjørelse. Kjøttet blir, indtil kjendelsen er avgit, at opbevare paa forsvarlig vis ved kontrolstationen. Hvis helseraadet ikke opretholder kontrolørens avgjørelse, blir kjøttet at stemple — med tilføielse efter kommunens navn — av ordet »Helseraad«.

§ 13. For undersøkelse av det indførte kjøt skal erlægges en kontrolavgift av 2 øre pr. kg. Avgiften beregnes efter kjøttets vekt.

§ 14. Med hensyn til toldens erlæggelse og eventuel tilbakebetaling av erlagt told for beslaglagt eller tilbakevist kjøt, har kontroløren at rette sig efter den ordning, som i denne henseende maatte træffes av vedkommende toldkammer.

§ 15. Kontroltiden fastsættes av magistraten. Kontrol skal som regel kun finde sted ved dagslys; i mørketiden skal der sorges for tilstrækkelig kunstig belysning av kontrollokalet.

§ 16. Overtrædelse av de i denne plakat givne forskrifter blir, forsaavidt de ikke indgaar under strengere straffebestemmelser, at belægge med straf overensstemmende med den almindelige borgerlige straffelov av 22de mai 1902 § 339.

§ 17. Denne plakat træder i kraft fra 1ste november 1911.

Regler

for indførsel og kontrol av ferskt kjøt (slagtekjøt). Plakat av 4de august 1911.

A. Om indførsel fra utlandet av slagtekjøt.

§ 1. Indførsel av ferskt slagtekjøt av hest, kvæg, faar, gjet, svin og ren bestemt til menneskeføde, skal alene være tillatt fra de land, som indførselsplakaten i henhold til lov om foranstaltninger mot smitsomme

husdyrsygd domme (husdyrloven) av 14de juli 1894 med tillægslove til enhver tid bestemmer.

§ 2. Indførel maa alene finde sted til de kjøpstæder eller lade steder, hvor der er indført offentlig kjøtkontrol i henhold til lov av 27de juni 1892 (kfr. lov av 25de juli 1910) om kommunale slagtehus m. v. Landbruksdepartementet kan for enkelte tilfælde tillate indførel til andre steder. Derhos skal det indtil videre være tillatt at indføre slagtekjøt over riksgrænsen mot Sverige til benyttelse for befolkningen i grænse distrikterne. Likeledes skal frossent renkjøt kunne indføres til Finmarken fra de ved Nordishavet og det Hvite Hav beliggende russiske havner uten at underkastes den ved denne plakat anordnede kontrol.

§ 3. Ferskt slagtekjøt, hvorved forstaaes slagtemæssig behandlet kjøt uten tilsætning av konserveringsmidler, maa ikke indføres i mindre dele end halve slagtekropper, opdelt efter længden. Kalver og smaaafæ kan kun indføres i hele kropper.

§ 4. Ethvert slagt skal være ledsaget av attest fra en i utførsels landet autorisert dyrlæge indeholdende nøagtige oplysninger om slagt ningssted og slagtningstid samt bevidnelse om, at dyret er synet av dyrlægen umiddelbart før slagtningen og fundet sundt, og at slagtet er undersøkt og fundet tjenlig til menneskeføde. Hvis attesten omfatter flere slagt i samme forsendelse, skal hvert sligt være saaledes merket, at det efter attesten kan identificeres.

Dog skal for hesteslagts vedkommende særskilt attest medfølge for hvert enkelt sligt, og attesten skal derhos indeholde angivelse av hestens signalement og tilstand før slagtningen.

Hvis slagtet indføres fra andre land end Sverige og Danmark, skal dyrlægens attest være paategnet bevidnelse fra norsk konsul om, at vedkommende dyrlæge er en i utførselslandet autorisert dyrlæge. Til kontrolkommuner kan der dog fra de svenske grænsedistrikter indføres sligt uten dyrlæge-attest, naar der medfølger slagtet attest fra svensk politi myndighet, grænsetoldstations-bestyrer eller ordfører i vedkommende kommune med oplysning om kjøttets oprindelse, slagtningsted og slagtningstid samt bevidnelse om, at slagtet efter de foreliggende oplysninger ikke stammer fra dyr, som er slagtet paa grund av sygdom, og at der ikke i distrikterne for tiden opträder ondartet smitsom husdyrsygd. Dog skal disse attestter, naar det gjelder hester, indeholde erklæring om, at hesten er besiktiget av attestutstederen umiddelbart før slagtningen og fundet fri for sygdomstegn.

§ 5. For kontrol av det indførte kjøt betales en avgift

for hest kr. 1,00 pr. hel eller halv skrot

» kvæg » 1,00 — » —

» kaly under 60 kg. vekt kr. 0,50 pr. hel eller halv skrot

for faar kr.	0,50
» gjet »	0,50
» ren »	0,50 pr. hel eller halv skrot
» svin »	1,00 —»—

B. *Om kontrolens haandhævelse.*

§ 6. I enhver kommune, hvor offentlig kjøtkontrol i henhold til loven av 27de juni 1892 er anordnet, skal der være en kontrolstation, hvor kontrolen av det ferske slagtekjøt skal foregaa.

§ 7.

- a) Intet kjøt skal undersøkes og stempes, medmindre det, hvis det stammer fra hest, svin, kvaeg (undtagen kalver) eller ren, fremlægges i mindst en fjerdedels krop (for- eller bakfjerdig), og hvis det stammer fra kalv, faar eller gjet, fremlægges i hele kropper, som kan være delt efter længden; dog skal slagt, som stammer fra dyr, der er slagtet paa grund av sygdom (nødslagtede dyr), altid fremlægges i sin helhet. Renkjøt, som ved indførsel til kontrolkommune er frossent, skal være fritat for den ved denne plakat anordnede kontrol.
- b) Hele kropper skal ved fremlæggelsen være opbrystet. Med bakparter skal folge nyrerne i organisk sammenhæng. Andre organer, som ved slagtningen er fraskilt kroppen, saasom hode, tunge, net, lever, hjerteslag o. lign. kan mottages til kontrol, naar de ved et merke er betegnet som tilhørende det slagt, hvormed de fremfores, og for tungens vedkommende er heftet til dette.
- c) Ferske organer av slagtedyr maa ikke benyttes som menneskeføde inden en kommune uten at være fremført til kontrol og stemplet.
- d) Kommunestyret kan med approbation av Landbruksdepartementet fastsætte regler, ifølge hvilke større dele av slagt eller flere organer end ovenfor nævnt kan kræves fremlagt for kontroløren i tilfælde i organisk sammenhæng med slagtet.
- e) Ved undersøkelse i slagteri av dyr, slagtet inden vedkommende kommune, skal samtlige dyrets organer være tilstede og særskilt for hvert dyr fremvises for kontroløren.

§ 8. Naar hesteslagt fremlægges til kontrol, skal slagtet ledsages av attest enten fra en dyrlæge, som meddeler oplysning om hestens tilstand umiddelbart før slagtningen, eller fra to troværdige mænd, som i henhold til en besigtigelse av hesten umiddelbart før slagtningen bevidner, at dyret er fundet frit for sygdomstegn. Attesten skal tillike indeholde oplysning om dyrets farve. Slagtet maa være forsynt med et merke, som godtgjør dets identitet efter den medfølgende attest. Mændenes troværdighed skal være bevidnet av politiet eller av kommunens ordfører.

§ 9. Slagt, som ved fremførelse til kontrol ikke er i hel og ube-skadiget stand, saaledes at ingen hindredebækning er fjernet, itler eller andre organdele bortskaaret, eller som ikke tilfredsstiller de i § 7 og 8 opstillede krav, eller som fremlægges i tilsmudset tilstand, avvises fra kontrolen, forsaavidt der ikke foreligger grund til at beslaglægge kjøttet.

§ 10. Kontroløren skal, forsaavidt slagtet efter foranstaende be-stemmelser kan mottages til kontrol, underkaste dette en nøiagtig un-der-søkelse for at avgjøre, om kjøttet er tjenlig til menneskeføde. Avgjørelse herav træffes overensstemmende med den til enhver tid gjeldende instruks for kontrolen. Hvis kontroløren paa grund av særegne forhold ikke kan træffe avgjørelse ved slagets fremlæggelse, kan avgjørelsen utskytes indtil 24 timer, mellemliggende helligdag ikke iberegnet. Ved un-der-søkelsen har kontroløren ret til at gjøre de nødvendige indsnit i kjøt og organer.

§ 11.

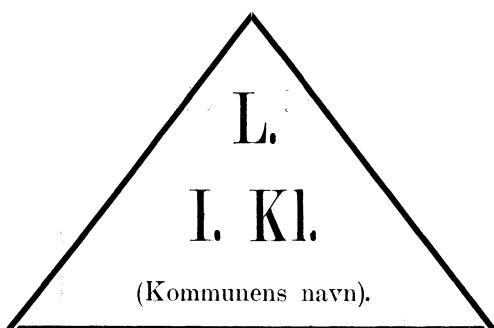
- Den, som fremstiller kjøt til kontrol, skal ved fremlæggelsen med-dele oplysning om, hvad der er ham bekjendt om slagtet, saasom eierens navn, hvorfra slagtet er kommet, slagtningssted og slagtningstid, om dyret har været sykt eller har faat medicin før slagtingen m. v.
- Hvis slagtet stammer fra et sykt dyr, skal der meddeles oplysning om dyrets tilstand før slagtingen, om det har faat medicin før slagtingen og andre oplysninger som kontroløren anser nødvendige. Kan fornødne oplysninger ikke tilveiebringes, avvises slagtet, medmindre der ved undersøkelsen findes tegn, som betinger slagtets beslag-læggelse.

§ 12. Naar et slagt efter foretaget undersøkelse findes tjenlig til menneskeføde, skal der paa slagtet anbringes stempelmerker.

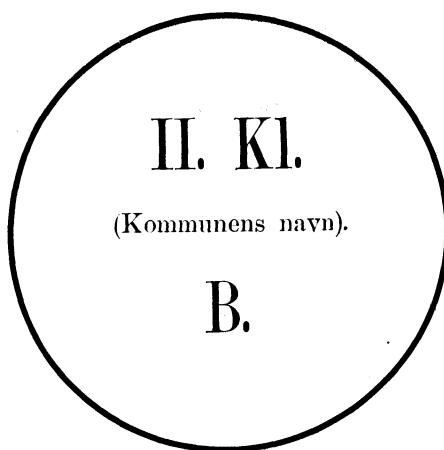
Paa kjøt av slagtedyr, slagtet inden en kommune, hvor kontrol er indført, og undersøkt i vedkommende slagteri med dyrets samtlige organer saaledes tilstede, at der ingen tvil er om, at organene tilhører det fore-viste slagt, skal, naar kjøttet i enhver henseende findes sundt og ube-tinget tjenlig til menneskeføde, anbringes stempelmerker i blaa farve og oval form; saadanne stempler, hvis tverdiameter skal være 6 cm. og hvis hødediameter skal være 3,5 em., skal indeholde foruten kom-munens navn (helt eller forkortet) tillike tegnene I Kl. (ɔ: første klasse), B. (ɔ: bykontrol), se hosstaaende tegning.

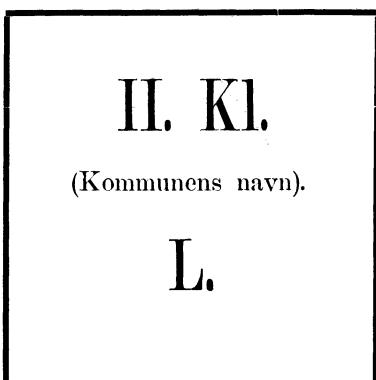
Paa kjøt av slagtedyr, som enten er indført utenbysfra eller slagtet inden byen, men fremført til kontrol uten tilstedeværelse av dyrrets samtlige organer, skal, naar kjøttet i enhver henseende antages sundt og ubetinget tjenlig til menneskeføde, anbringes stempelmerke i blaa farve og trekantet form; saadanne triangulære stempler, hvis grundlinje skal være 6 cm. og hvis sider skal være 5 cm., skal foruten vedkommende kommunenes navn tillike indeholde tegnene I Kl. (ø: første klasse), L. (ø: landskontrol), se hosstaaende tegning.

§ 13. Paa kjøt, som ved undersokelse findes at lide av mangler i sanitær henseende, men hvor den tilstedeværende mangel ved omhyggelig tilberedning ikke antages at kunne betinge fare for den menneskelige sundhet, skal der hvis kjøttet hitrører fra dyr, undersøkt i vedkommende slagteri med dyrrets samtlige organer saaledes tilstede, at der ingen tvil er om, at organene tilhører det foreviste slagt, anbringes stempelmerker i sort farve og rund form, hvis diameter skal være 6 cm. Stempelmerket skal avstemple foruten vedkommende kommunenes navn tillike tegnene II. Kl. (ø: 2den klasse), B. (ø: bykontrol), se hosstaaende tegning.

Hvis kjøttet derimot fremstilles til kontrol, uten at samtlige organer er tilstede, eller hvis det er indført utenbysfra, skal der, under samme betingelse som ovenfor i denne paragraf nævnt, anbringes merker i sort farve og kvadratisk form; kvadratets sider skal være 5 cm., og merket skal avstempele, foruten vedkommende kommunes navn, tillike II. Kl. (ɔ: 2den klasse), L. (ɔ: landskontrol), se hosstaaende tegning.

§ 14. Hvis der ved undersøkelse av kjøttet findes mangler av saadan art, at kjøttet ikke ansees tjenlig til menneskefode, skal det beslaglægges og indtil videre opbevares paa kontrolstationen paa en saadan maate, at der ingen risiko er for tilsmudsning og bedærvelse av andet kjøt eller for spredning av sygdomsstof. Fra kontrolstationen eller fra undersøkelsstedet skal det beslaglagte kjøt føres paa forsvarlig vis enten til destruktionsanstalt, opbrændingsovn eller nedgravningsplads for saadan kjøt eller til en av kommunen godkjendt indretning, hvor kjøttet gjen-nemkokes. Kjøttet kan dog tilbakeleveres eieren, hvis det ikke er befængt med nogen sygdom, som ifølge husdyrloven betinger dets opbrænding

eller nedgravning. Kjøttet skal, hvis det tilbakeleveres eieren, av kontrolløren forsynes med dype indsnit, hvori der strøes ulæsket kalk eller petroleum, raa karbolsyre o. lign., hvorved det gjøres utjenlig til benytelse for mennesker eller dyr.

§ 15. Den av kontrolløren trufne avgjørelse om kjøttets stempling eller beslaglæggelse kan indankes for stedets helseraad. Den, som fremfører kjøttet til kontrol, skal i saa fald straks protestere mot den trufne avgjørelse og har ved henvendelse til helseraadet at kræve dettes kjendelse. Kontrolløren bør være tilstede ved sakens behandling og nærmere begrunde sin avgjørelse. Kjøttet blir, indtil kjendelsen er avgitt, at oppbevare paa forsvarlig vis ved kontrolstationen. Hvis helseraadet ikke opretholder kontrolørens avgjørelse, blir kjøttet at stemple med tilføjelse — etter kommunens navn — av ordet »Helsraad«.

§ 16. Stempelmerkerne skal anbringes paa mindst følgende steder paa hvert halve slagt:

I. Hos hest og kvæg (undtagen kalver)

1. paa siden av halsen,
2. paa underarmen,
3. paa bogen,
4. paa brystet,
5. paa høyryggen,
6. i nyrepartiet,
7. paa indssiden av laaret,
8. paa utsiden av laaret,
9. paa tungen og hodet.

II. Hos kalver og rensdyr

1. paa bogen eller underarmen,
2. paa brystet,
3. paa laaret eller bækkenpartiet.

III. Hos svin

1. paa hodet,
2. paa brystet,
3. paa bogen,
4. paa ryggen,
5. paa buken,
6. paa laaret.

Paa smaagriser er det nok at stemple hodet og ryggen.

IV. Hos faar og gjet

1. paa brystet,
2. paa bogen,
3. paa ryggen,
4. paa laaret.

Hos smaalam og killinger er det nok at stemple halsen og ryggen.

Hvis kontroløren finder det hensigtsmæssig, eller hvis kjøttets eier kræver det, kan flere stempler anbringes.

§ 17. Enhver kontrolstation skal være forsynt med vand, vask og avløp til kloak, samt de til undersøkelse av slagtet nødvendige instrumenter og forøvrig være indrettet og utstyrt saaledes som Landbruksdepartementet til enhver tid bestemmer. Stemplene maa utenfor bruken opbevares i et sikkert tillaast skap.

Der skal sørges for, at slagtet kan fremlægges til kontrol uten at utsættes for regn eller støv. For det beslaglagte kjøt skal der findes et eget ophængningsrum eller en egen kasse, hvilke holdes forsvarlig avlaast,

§ 18. Kontrolstationen skal holdes aaben for undersøkelser og stempeling av kjøt til de tider, som vedkommende magistrat og formandskap bestemmer.

§ 19. Ved enhver kontrolstation skal der føres en protokol over alt kjøt, som fremføres til kontrol ved hovedstationen, samt en anden protokol over alt kjøt, som undersøkes utenfor kontrolstationen.

I vedkommende protokol anføres rekvinrentens eller eierens navn, kjøttets oprindelse (fra indlandet eller fra utlandet), undersøkelsens datum, kjøttets art og størrelse samt undersøkelsens resultat. Der skal tillike føres regnskap over de for undersøkelsen betalte avgifter.

§ 20. Naar noget kjøt avvises, stempes med 2den klasse eller beslaglægges, skal grunden hertil anføres i protokollen.

Det beslaglagte eller efter § 13 stempede kjøt skal veies. Det skal anføres i protokollen, hvorledes der senere er forholdt med det beslaglagte kjøt.

§ 21. Kontrolstationens bestyrer har inden 1ste februar hvertaar gjennem vedkommende helseraad og magistrat at avgi til direktøren for Det civile veterinærvesen en nøiagtig beretning over kontrolens virksomhet i det forløpne aar overensstemmende med de for saadan beretning fastsatte skemaer.

§ 22. Overtrædelse av de i denne plakat givne forskrifter blir, forsaaavidt de ikke indgaar under strengere straffebestemmelser, at belægge med straf overensstemmende med den almindelige borgelige straffelov av 22de mai 1902 § 339.

§ 23. De ved de kongelige plakater av 5te november 1895, 2den november 1896, 3dje august 1897, kgl. res. av 19de august 1897 samt

de kongelige plakater av 20de oktober 1900, 26de oktober 1901, 24de mai 1907 og 27de november 1908 fastsatte kjøtkontrolregler ophæves fra 1ste september 1911 at regne. Denne plakat træder i kraft fra samme dag.

Nugjældende bestemmelser

angaaende indførsel av husdyr m. v. (plakat av 16de juli 1907, kfr. plakater av 27de november 1908, 28de april, 18de oktober, 10de november og 1ste december 1911, 9de og 22de februar, 30de mars, 21de juni og 11te oktober 1912, 17de december 1914 samt 14de januar og 14 mai 1915 angaaende indførsel av husdyr og smitteførende gjenstande.

I kraft av lov om foranstaltninger mot smitsomme husdrys sygdomme av 14de juli 1894 (med tillægslov av 26de mai 1899) dens § 17 fastsættes herved følgende bestemmelser for indførsel av husdyr og smitteførende gjenstande:

I. Hester og andre til hesteslegten hørende dyr kan indføres fra Sverige paa betingelse av, at der medbringes et for hvert enkelt dyr av politimyndighet eller av norsk konsul bekræftet sundhetsspas, hvorav det fremgaar, at dyret har opholdt sig i de sidst forløpne 6 maaneder i Sverige, samt at det er sundt og ikke antages at overføre smitsom sygdom.

Skyss- og trafikhester, der passerer grænsen for atter at vende tilbake til Sverige, rammes ikke av ovenstaaende forskrift.

II. Storfæ, faar og gjeter kan indføres fra Sverige, med undtagelse av Malmöhus, Kristianstads, Hallands og Kronobergs län, til livdyr eller til slagtning paa følgende vilkaar:

1. a) pr. jernbane direkte til Fredrikshald eller til Kristiania over Fredrikshald eller Kongsvinger eller ad nærmeste landevei til direkte indlastning i jernbanevogn paa Kornsjø station, hvorfra dyrene fores snarest mulig pr. jernbane til Fredrikshald eller, Kristiania, b) sjøverts direkte til Fredrikshald eller Kristiania, c) pr. jernbane direkte til Trondhjem til slagtning i denne by.
2. Det skal ved en attest, utstedt av autorisert svensk dyrlæge godtgjøres, at dyrene ikke er eller i de nærmest forutgaaende 6 maaneder har været angrepet av ondartet smitsom husdrys sygdom, saasom kvægpest, miltbrand, mund- og klovsyke eller ondartet lungesyke, og at dyrene kommer fra et distrikt, hvor der ikke for tiden opträder eller i de sidst forløpne 6 maaneder har optrædt saadan sygdom som foran nævnt, samt at

dyrene ikke i de nærmest forutgaaende 6 maaneder er indført fra utlandet.

3. Dydrene skal være merket eller i attesten saaledes beskrevet, at deres identitet kan tilfredsstillende konstateres.
4. Dydrene skal ved ankomsten føres til de indhegnede, for saadan øiemed reserverte kvægtorve, hvor de blir at underkaste undersøkelse av vedkommende kommunale dyrlæge.
5. Det kvæg, der agtes solgt som livdyr, skal opstaldes i særskilt avdeling paa det kommunale fjøs i 48 timer, helligdage ikke iberegnet, og i denne tid undersøkes med tuberkulin.
6. Det kvæg, der ved denne undersøkelse findes lidende af eller mistænkt for tuberkulose, merkes i huden med et indbrændt tydelig **T**.
7. Det kvæg, der indføres for at sælges til slagt, skal paa samme vis merkes med et i huden indbrændt tydelig **S**.
8. De med **T** og **S** brændemerkerede dyr skal inden 4 døgn efter indførslen slagtes overensstemmende med de nærmere bestemmelser, som Landbruksdepartementet fastsætter. Dyr, som indføres til Kristiania eller Fredrikshald, skal henstaa paa karantænefjøset, indtil de føres direkte fra dette til slagteren. Dog kan dyr, indført til Fredrikshald, føres direkte med jernbanen fra karantænefjøset i Fredrikshald til umiddelbar slagtning i Kristiania, naar de ved den paa karantænefjøset i Fredrikshald foretagne undersøkelse findes fri for tegn paa ondartet smitsom sygdom. Karantænefjøsets bestyrer skal i fjøsets protokol anføre, hvorhen de fra karantænefjøset fjernede dyr føres for at slagtes, samt har at underrette vedkommende politikammer om, hvor slagtning af karantænerete dyr finder sted, forsaavidt saadan slagtning skal ske utenfor kommunalt slagtehus.
9. Karantænefjøset blir at holde strengt avspærret for publikum, indtil sundhetsundersøkelse av samtlige indførte dyr har fundet sted, og dyrene er fundet fri for tegn paa ondartet smitsom husdyrsygdom.
10. Kvæg, der ved undersøkelse findes fri for tuberkulose, skal paa en øinefaldende maate være merket med ordet „**Sund**“ samt aarstallet for den stedfundne undersøkelse.
11. Som erstatning for de med heromhandlede undersøkelse, merking, opstaldning og foring av dyrene samt anskaffelse af tuberkulininstrumenter, fjøsets rensning og desinfektion m. v. forbundne omkostninger, skal vedkommende kommune være berettiget til at avkræve importøren en av kommunestyret

- fastsat og av Landbruksdepartementet godkjendt avgift for hvert dyr.
12. Landbruksdepartementet bemyndiges til forøvrig at fastsætte nærmere bestemmelser angaaende den her omhandlede imports ordning med hensyn til dyrenes slagtning, deres undersøkelse og merkning samt attestere og protokoller m. v.
- III. Forovrig forbydes indførsel av drøvtyggere (ø: storfæ, faar, gjeter og andre drøvtyggende dyr) fra alle land.
Rensdyrtrafikken til Norge rammes ikke av dette forbud.
- IV. **Svin** forbydes indført fra alle land med undtagelse av de russiske havner ved Nordishavet og Det hvite hav, hvorfra det er tillatt at indføre disse dyr til Finmarken.
Fra Finmarken forbydes svin indført til rikets øvrige egne.
- V. **Hunder** tillates indført fra Sverige og Danmark paa betingelse av, at der medfølger et av vedkommende lands politimyndighet eller av norsk konsul utfærdiget bevis for, at dyret ikke er indført til utførselslandet fra andet land end Norge i de sidst forløpne 6 maaneder. Forøvrig er indførsel av hunder forbudt fra alle land. Hunder, som benyttes til vogtning av renhjorder og ifølge med disses eiere eller vogtere kommer fra Sverige tillates indført frit, hvilket ogsaa gjælder, om lappene paa flytningen til Norge har passert finlandsk omraade.
- VI. **Huder** og **skind** skal det indtil videre være tillatt at indføre fra Sverige og Danmark paa betingelse av, at der medfølger varen et av vedkommende lands politimyndighet eller av norsk konsul utstedt bevis om, at huden og skindene er indkjøpt i vedkommende utførselsland og ikke indførte dertil i raa tilstand fra andre land. Forøvrig er indførsel av raa dele av drøvtyggere og av svin, saasom utilberedte skind og huder (torrede og saltede huder og skind derunder ikke indbefattet), utilvirkede, utilberedte og urensede haar og børster, som ikke i forveien er desinficerte, samt muler og klover forbudt fra alle land. Indførsel av usaltet eller utilberedt kjøt og flesk samt usmeltet talg skal være forbudt fra Østerrike, Italien, Grækenland, Tyrkiet og Rusland samt fra alle land utenfor Europa.
Dog skal det være tillatt fra de ved Nordishavet og Det hvite hav beliggende russiske havner at indføre til Finmarken frossent rensdyrkjøt.
- VII. Indførsel av **græs**, **høi** og **halm** til furage forbydes fra alle land undtagen fra Sverige og fra de russiske havner ved Nordishavet

og Det hvite hav, hvorfra det er tillatt at indføre disse varer til Finmarken.

VIII. Brukte fjøsredskaper forbydes indført fra alle land, med mindre det godtgjøres, at de er sikkert desinficerte.

Nugjældende regler

for utførsel av hester, hornkvæg, svin, sau og gjeter fra Norge.

(Konf. plakat av 19de september 1894, plakat av 18de juni 1895 og plakat av 4de august 1896).

§ 1. Hester, hornkvæg, svin, sau og gjeter, som med skib agtes utforte til utlandet, skal umiddelbart forinden indskibningen i vedkommende eksportfartøi paa avsenderens bekostning undersøkes av den dertil av vedkommende amtmand antagne norske dyrlæge og maa kun indskibes, saafremt det ved undersøkelsen befindes, at de ikke frembyder tegn til at lide av nogen smitsom sygdom, og der heller ikke er nogen grund til at formode, at de ved berørelse med smittede dyr eller paa anden maate nylig kunde være smittet av saadan sygdom. Herom skal av dyrlægen avgives attest til avsenderen.

§ 2. Umiddelbart efterat dyrene er undersøkte og godkjendte, slippes de enten ombord eller ind i en særskilt indhegning, saaat berøring med de ikke undersøkte dyr undgaaes. Samtidig forsynes hvert dyr med et merke, der betegner, at det er undersøkt og kan utføres. Dyrenes antal og kjøn, samt merkets art anføres i den sundhetsattest, som av dyrlægen utstedes.

§ 3. Forsaavidt undersøkelse foretages umiddelbart før indskibning i lokalskib, der skal gaa til eksportstedet, er ny undersøkelse ved ankomsten hertil unødvendig, saafremt enten dyrene i lokalskibet er holdt avsondret fra andre ikke undersøkte dyr, eller samtlige ombordværende dyr er undersøkte og fundne fri for sygdom, og dyrene fra skibet overfores enten direkte til eksportskibet eller til den i § 2 nævnte indhegning.

§ 4. Ethvert skib, som agtes anvendt til utførsel som under § 1 nævnt, skal for hver reise paa det første sted, hvor det her i landet indtar dyr, undersøkes av den dertil av vedkommende amtmand antagne norske dyrlæge eller, forsaavidt ingen saadan der findes, av stedets politi. Finder den, der har anstillet undersøkelsen, grund til at anse skibet for smittefarlig, maa dyr ikke indtages, forinden det er behorig desinficert. Forsaavidt drøvtyggere eller svin agtes utført, skal desinfektion av skibet

i ethvert tilfælde finde sted, forend dyrene indskibes. For hver gang skibet er blit undersøkt og godkjendt, skal attest herom avgives til skibets fører.

Undersøkelsen og desinfektionen sker paa skibets bekostning.

§ 5. For dyrs undersøkelse med merkning betaler avsenderen til dyrlægen for hver forretning:

for hver hest indtil et antal av 10	kr. 1,00
—»— over dette antal.	» 0,50
» hvert stykke hornkvæg over $\frac{1}{2}$ aar.	» 0,50
» — —»— under $\frac{1}{2}$ aar	» 0,25
» mindre dyr (svin, sauere, gjeter) for et antal af til og med 100 dyr.	» 0,15 pr. stk.
» de næste 100 dyr	» 0,12
» det overskytende antal	» 0,09

Betalingen beregnes efter det samlede antal dyr, som samme eksportør rekvirerer undersøkt paa en gang.

For den i § 4 omhandlede undersøkelse af skibet betaler skibets fører dyrlægen eller vedkommende politifunktionær kr. 4,00. Likesaa meget betales dem for at paase skibets desinfektion, forsaavidt denne ikke kan finde sted samme dag som undersøkelsen.

§ 6. Departementet for det indre bemyndiges til i tilfælde at gi nærmere bestemmelser angaaende de her nævnte foranstaltningers gjen nemførelse.

Anvisning til tuberkulinundersøkelse av besætninger.

Tuberkulinet forsendes i flasker i ufortyndet og steril tilstand. Det maa opbevares paa et mørkt, kjølig og tørt sted, og holder sig da virksomt i meget lang tid.

Til undersøkelse anvendes til et voksent dyr (hest, kvæg eller svin) 50 centigram, til ungdyr 30—40 centigram, til kalver og nyfødte dyr 20 centigram efter dyrrets størrelse og alder.

Den for hvert dyr bestemte dosis tilblandes i det øieblik, den skal benyttes, med rent og i forveien kokt vand i et rent, kokt glas.

Bekvemmere er det dog at blande den til vedkommende besætning bestemte mængde tuberkulin med det nødvendige kvantum vand paa engang paa en større flaske (alt sterilt) i et forhold av 1 til 10 (10 % saaledes, at der i en fortynding av 5 kubikcentimeter kommer 50 centi-

gram tuberkulin). Av denne fortynding vil altsaa, naar sprøiten rummer 10 kem., 5 kem. være passende dosis for et stort voksent dyr, 4 kem. for et mindre voksent dyr, 3 kem. for et ungdyr og 1—2 kem. for smaadyrene.¹⁾ Fortyndingen holder sig dog ikke længe uten at dekomponeres, hvorfor den enten maa tillaves paa brugsstedet eller ogsaa i hjemmet 1—2 dage iforveien og isaafald tilsettes $\frac{1}{2}\%$ karbolsyre.

Førend indsprøitung foretages, maa samtlige dyrs temperatur være maalt; maalingen foretages ved et maksimaltermometer, der holdes godt inde i endetarmen i 2 minutter²⁾, hvorefter termometret trækkes langsomt ut og temperaturen avlæses nøagtig og noteres. Man maa være forsynt med 1 termometer for hvert 20 dyr, foruten nødvendig reserve. Til maaling av 20 dyr iberegnet avlæsning, nedskrivning af temperaturen, rengjøring av termometret (det avtørres bedst med en klut dyppet i lysol-, kreolin- eller sublimatopløsning) samt dettes indolning, medgaard for en øvet mand ca. $1\frac{1}{2}$ time.

Glem ikke at slaa kviksølvsøilen ned mellem hver gang termometret benyttes.

Efterat samtlige dyrs temperatur er maalt, foretages indsprøitungen av tuberkulinet. Den kan hensigtsmæssigst ske paa halsen og bedst efterat huden iforveien er avbarbert samt renvasket med et desinfektionsmiddel (2 % lysol-, karbol- eller kreolinopløsning, 1 % sublimatopløsning). Injektionssprøiten, hvis stempel maa være av et materiale, der taaler kokning, maa iforveien være kokt. Man bør ha mindst 2 sproiter og 4 sproitespidser. Spidsen stikkes igjennem huden, hvorefter sprøiten sættes til spidsen og den nødvendige dose indsprøites. Spidsen rengjøres for hver gang ved at dyppe i ren kokhet olje eller i et desinfektionsmiddel. Indsprøitungen bør helst foretages mellem kl. 8—10 om aftenen (eller kl. 4—8 om morgen). Dydrene maa under undersøkelsen være i ro paa fjøset; 6—7 timer efter indsprøitungen paabegyndes temperaturmaalingen igjen, og der fortsættes med denne hver anden time. Dyr, der ved maaling indtil den 13de time findes at ha git sikkert tegn paa at være tuberkuløse, behøver ikke at maales mere, mens dyr, der ikke har reagert, eller hvis reaktion er tvilsom, maa maales indtil den 17de eller 23de time efter indsprøitungen.

Dyrlægen maa enten selv foreta maalingen eller la denne foreta av mænd, som av ham er git den til temperaturmaalingen nødvendige anvisning, og hvis maalinger han isaafald personlig maa kontrolere paa stedet. Det maa paasees, at dyrene ikke vandes umiddelbart foran en maaling.

¹⁾ Den indsprøitede tuberkulinmængde angives altid i gram (ikke i volum).

²⁾ Der faaes i handelen termometre, der kan aylæses allerede efter 1 minuts forløp.

Brunstige dyr viser ofte en høiere temperatur end normalt, dog vil den ikke av denne grund stige over 40°.

Undersøkelsens resultat anføres paa det dertil bestemte skema og indsendes snarest mulig til veterinærdirektøren.

(Konf. forøvrig cirkulære fra veterinærdirektøren av 7de april 1905).

Cirkulære fra direktøren for det civile veterinærvesen av 7de april 1905 om tuberkulosens bekjæmpelse i kvægbesætninger.

Ogsaa for budgetterminen 1905—1906 er der i likhet med foregaaende aar av Stortinget git bevilgning til:

1. tuberkulinundersøkelser av kvægbesætninger og
2. erstatningsbidrag ved nedslagtning av tuberkuløst kvæg.

I. Undersøkelse og foranstaltninger.

Tuberkulosen henregnes til de i husdyrloven av 14de juli 1894 (kfr. lov av 26de mai 1899) kap. 3 omhandlede mildere smitsomme sygdomme, for hvis vedkommende en dyreier er pligtig til at anmelder for det offentlige, naar sygdommen maatte vise sig i hans besætning; dyr, der antages angrepne av tuberkulose, er det forbudt at føre paa markeder, til dyrskuer, paa fremmede beite eller i fremmede fjøs; dog er det tillatt at sælge saadanne dyr til slagt.

Tilladelse til at la kvægbesætning tuberkulinundersøke paa offentlig bekostning vil av Landbruksdepartementet, som tidligere, meddeles paa derom indsendt særskilt ansøkning, hvortil trykt blanket erholdes ved henvendelse til den dyrlæge, ved hvilken undersøkelsen agtes utført. Ved indsendelsen av ansøkningen har kvægeieren at forpligte sig til efter foretagen undersøkelse, hvis tuberkulose findes i besætningen, inden 3 uker efter undersøkelsen paa betryggende maate

at skille de tuberkuløse og mistænkte dyr fra de sunde dyr og at holde og stelle de sunde og syke dyr hver for sig baade i fjøs og havnegang;

at rense fjøset paa betryggende maate, efter hvad dyrlægen derom foreskriver;

at slagte straks dyr, som lider av jurtuberkulose eller lungetæring, og ikke *at* sælge eller benytte melk fra saadanne dyr uten i kokt tilstand;

- at la* nyfødte og nyindkjøpte dyr tuberkulinprøve¹⁾), førend de sættes ind i den sunde del av besætningen;
- at la* de tuberkuløse og mistænkte dyr brændemerke med et *T* i huden eller paa hornet;
- at tilbakebetale* de med undersøkelsens utførelse forbundne omkostninger, hvis nogen av disse forpligtelser ikke overholdes eller hvis de tuberkuløse dyr ikke nedslagtes inden 6 maaneder efter undersøkelsen, hvis erstatning for nedslagning maatte være indvilget.

I ansøkningen oplyses, om besætningen før er undersøkt og isaa-fald naar og av hvem samt om der dengang var tuberkulose i besætningen.

Hvis besætningen *tidligere* har været tuberkulinundersøkt, kan indvilgning kun ventes i de tilfælder, hvor besætningen ved sidste prøve endnu viste sig at indeholde tuberkuløse dyr, eller hvor der kan næres frygt for, at smitte i mellemtíden kan være tilført, eller hvor der øvrig maatte foreligge særlige omstændigheter, som gjør omprøve onskelig. Forsaavidt derfor ansøkningen angaar fornyet prøve, har dyrlægen angaaende disse punkter at avgive de nødvendige oplysninger paa ansøkningen. Det henstilles til dyrlægerne at benytte de nye ansøknings-blanketter, hvorpaa findes avtrykt samtlige ovennævnte forpligtelser for ansøkeren.

Med hensyn til de offentlige tuberkulinundersøkelser skal jeg øvrig bemerke følgende:

Dyrlægen vil ha at underkaste de reagerende dyr en nærmere noitagtig undersøkelse, særlig av juret, og at gi eieren underretning om undersøkelsens utfald samt om de nødvendige anvisninger til sygdommens utryddelse i besætningen overensstemmende med følgende regler:

1. de av tuberkulose angrepne eller for sygdommen mistænkte dyr skal paa betryggende maate adskilles fra de sunde dyr enten ved opførelse av en skillevæg i fjøset eller ved anbringelse av de sunde dyr i et særskilt fjøs;
2. der skal anvendes særskilte vandings- og foderkar samt øvrige fjøsredskaper, der kommer i berøring med dyrene eller deres avsondringer, til hver avdeling av dyrene. Saavel det for de sunde dyr bestemte rum som de til dem anvendte fjøsredskaper og foderkar maa i forveien være tilfredsstillende rensede og desinficerte;
3. den sunde avdeling maa stelles av egen røgter eller budeie, eller ogsaa maa den syke avdeling stelles efter den sunde; idethole maa alt samkvem og færdsel fra den syke avdeling over i den sunde

¹⁾ Omkostningene ved saadanne prøver utredes ikke av det offentlige.

- undgaaes. Naar røgteren har stelt den syke del av besætningen, maa han vaske og børste sig samt bytte fottøi;
4. de syke dyr maa holdes borte fra fælles beite saavel paa sæteren som hjemme i bygden;
 5. saadanne dyr, der efter dyrlægens nærmere undersøkelse findes lidende af jurtuberkulose eller av almindelig utbredt tuberkulose med lunge-tæring eller avmagring, maa slagtes snarest mulig; der maa ikke anvendes eller sælges melk av saadanne dyr uten i kokt tilstand;
 6. intet sykt eller mistænkt dyr maa sælges uten til slagt;
 7. kjøt av tuberkuløse hjemmeslagtede dyr maa ikke sælges, uten at dyret i slagtet tilstand er undersøkt av dyrlæge og av ham erklært tjenlig til menneskeføde eller uten at det hele slagt føres til kontrolstationen, førend det falbydes;
 8. de av tuberkuløse dyr fødte kalver, der skal opdrættes, maa skiller fra deres mødre og anbringes i et smittefrit rum samt ikke fores med melk fra syke eller mistænkte dyr, uten at den i forveien er kokt; dog kan kalven i de to første døgn gives raa mormelk, naar juret ikke er angrepet;
 9. nyfødte og nyindkjøpte dyr maa ikke indsættes blandt den friske del av besætningen, medmindre de ved en i forveien foretagen tuberkulinprøve er fundne sunde.

Resultatet av undersøkelsen for hver besætning anføres paa skema, der erholdes utlevert fra amtskontoret. Dette indsendes i utfyldt stand snarest mulig til direktoren for det civile veterinærvaesen.

For sit arbeide med disse undersøkelser erholder dyrlægen av statskassen efter indgiven særskilt regning skyss- og kostgodtgjørelse i henhold til lov av 10de juli 1894 samt tillike et honorar, som fastsættes av Landbruksdepartementet under hensyn til reisernes længde og varighet og de undersøkte besætningers størrelse. Honoraret fastsættes og utbetales ved budgetterminens utløp under ett for samtlige de av dyrlægen i terminen foretagne undersøkelser. Skyss- og kostregningene, der regelmæssig anvises kvartalsvis, bør angi antallet av de paa hver reise undersøkte dyr.

For at paase, at de givne forskrifter til tuberkulosens bekjæmpelse efterkommes, vil der desuden i tilfælde bli tilstaat dyrlægen skyss- og kostgodtgjørelse samt en arbeidsgodtgjørelse av kr. 4,00 pr. døgn for en reise til vedkommende sted i passende tid, efterat undersøkelsen er foretat.

Forsaavidt flere gaardbrukere i samme grænd tilstaaes offentlig bidrag til tuberkulinundersøkelse av sine besætninger, har dyrlægen at foreta disse undersøkelser og den eventuelt senere nødvendige inspektion

paa samme reise, forsaavidt der derved ikke vil foraarsakes et uforholdsmaessig langt fravær fra dyrlægens hjem og forsommelse av anden paa-trængende offentlig eller privat praksis.

Angaaende fremgangsmaaten ved utførelse av tuberkulinundersøkelser henvises til den i veterinæraarsberetningen indtagne anvisning til tuberkulinundersøkelse av kvægbesætninger.

Til veileldning ved bedømmelsen av utfaldet av tuberkulinproverne meddeles følgende:

Er prøven rigtig iverksat og utført, vil der ved bedømmelsen av, hvorvidt et dyr har reagert for tuberkulininpodningen eller ikke, bli at ta hensyn til dyrets alder, dets temperatur før indsprøitningen, forskjellen mellem begyndelsestemperaturen og den høieste temperatur, tidspunktet for dette maksimums indtræden i forhold til podningstidspunktet samt temperaturkurvens maate at stige og falde paa begge sider af høidepunktet.

Intet dyr bør podes, som ikke viser normal temperatur, eller som har tydelig feber. Den øverste grænse for den normale legemsvarme hos voksent kvæg kan sættes til $39,5^{\circ}$ C. og for kalver under 6 maaneder indtil 40° C., men den normale temperatur svinger ialmindelighet mellem $38-39^{\circ}$ hos kvæg over 6 maaneder og $38,5^{\circ}-39,5^{\circ}$ hos yngre dyr. Friske dyr kan podes, selv om de paa grund av begyndende kalvningstegn har en noget forhøjet temperatur. Er der forøvrig noget særlig at bemerke ved noget dyr, bør dette antegnes paa temperaturlisten.

Ved en typisk reaktion hos ikke før sproitede dyr vil temperaturen, oftest efter en ringe nedgang i de første timer efter sproitningen sedvanligvis efter 6--8 timers forløp, begyndte at stige; stigningen viser sig oftest jevnt tiltagende gjennem flere timer, indtil maksimum naaes ved 11—13—15de time, for derefter atter jevnt at falde ned til det normale, inden 24 timer er forlopet siden podningen. Stigningen til maksimum er sedvanligvis noget kortvarigere end faldet ned til det normale. Maksimumstemperaturen kan dog i enkelte tilfælle indtræffe nogen timer saavel før som efter det ovenfor anførte tidspunkt. I tvilsomme tilfælde bør maalingen finde sted saa hyppig som mulig, i tilfælde hver time; forøvrig bør der altid maales mindst hveranden time.

Hvis der er grund til at anta, at dyret iforveien har været indsprøitet med tuberkulin, bør malingen begynde senest allerede 4de time efter indsprøitningen og fortsættes hver time indtil 14de—16de time. Hos saadanne dyr indtræder nemlig ofte reaktionen tidligere end ellers.

Det anvendte tuberkulin maa være rent og ikke ældre end 6 maaneder; fortynding bør foretages paa stedet i det øieblik tuberkulinet skal benyttes. Ved omprøve bør anvendes dobbelt dose.

Ved bedømmelsen av prøvens utfald skal følgende princip følges:

- I. Som reagerende er at anse ethvert dyr, som før indsprøjtningen ikke viser en over $39,5^{\circ}$ C. gaaende temperatur, men hvis temperatur efter indsprøjtningen stiger over $39,5^{\circ}$ C., hvis forskjellen mellem høieste og laveste temperatur før og efter indsprøjtningen er mindst 1° .
- II. Hos kalver under 6 maaneder eller hos voksne dyr, hvor temperaturen før indsprøjtningen svinger mellem 39° og $39,5^{\circ}$ C., gir en stigning efter podningen indtil 40° C. grund til at mistænke dyret for at være tuberkuløst.

Tuberkulinprøve av dyr, hvis temperatur overstiger $39,5^{\circ}$ C. maa ikke finde sted.

Temperaturstigninger, som ikke nær op i $39,5^{\circ}$ C., kan ikke betragtes som tuberkulinreaktion hos kvæg.

Hvis dyrlægen finder bedømmelsen vanskelig eller tvilsom, bør han, førend han uttaler sig til besætningens eier, indhente min avgjørelse.

Omsprøjtninger av tvilsomt reagerende dyr kan foretages, naar der er forløpet mindst 3 maaneder siden forrige podning, men dyret maa i denne tid isoleres og behandles som tuberkuløst; saadan omsprøjtning vil dog ikke kunne foretages paa offentlig bekostning uten efter særskilt tillatelse. Omsprøjtning av sikkert reagerende dyr er unødvendig og unyttig.

II. Nedslagtning av tuberkuløst kvæg.

Angaaende bevilgningen til erstatningsbidrag ved nedslagtning av tuberkuløst kvæg meddeles, at bidragene fortiden er forutsat at kunne tilstaaes med indtil tredjeparten¹⁾ av det ved nedslagtningen forarsakede tap samt kun at komme de kvægeiere til gode, der ønsker at nedslagte de dyr, der efter offentlig tuberkulinundersøkelse erklæres tuberkuløse eller mistænkte.

Forsaavidt en kvægeier efter offentlig tuberkulinundersøkelse ønsker at nedslagte sine tuberkuløse eller mistænkte dyr og til delvis dækkelse av det derved forvoldte tap agter at soke bidrag af statskassen, har han at underskrive en ansøkning, hvortil blanket erholdes ved henvendelse til vedkommende dyrlæge. I ansøkningen forpligter kvægeieren sig til for det tilfælde, at ansøkningen indvilges,

1.²⁾ snarest mulig at slagte de syke dyr;

2.²⁾ at la besætningen tuberkulinundersøke 1 gang aarlig i de førstkomende aar, indtil besætningen efter prøvernes resultat kan antages

¹⁾ For tiden indtil trekvart.

²⁾ Dyrlægen maa ha sin opmerksomhet henvendt paa, at disse forpligtelser overholdes.

fri for tuberkulose — dog under forudsætning av, at denne undersøkelse efter derom for hver gang indsendt andragende tillates foretagen paa offentlig bekostning;

- 3.¹⁾ mot sedvanlig erstatning av statskassen, hvorom andragende blir at indsende for hver gang, at la slagte de syke dyr, som ved disse gjentagne tuberkulinundersøkelser findes tuberkuløse.

Blanketten utfyldes forøvrig af dyrlægen, der tillike besvarer de til ham rettede spørsmål, der skal tjene til belysning av, hvorvidt nedslagtning maa ansees ønskelig eller nødvendig. Derpaa sender dyrlægen ansokningen til lensmanden, der efter paaført besvarelse av det til ham stillede spørsmål sender den til amtmanden til videre oversendelse til Landbruksdepartementet.

Saa fremt andragendet indvilges, har dyrlægen ved sakens tilbakekomst til ham snarest mulig at beramme en dag til dyrenes vurdering og nedslagtning, hvorom eieren blir at underrette.

Dyrene blir av dyrlægen og en af ham opnævnt takstmand at ansætte til den værdi, som de virkelig staar i i den tilstand, hvori de forefindes ved taksten, dog saaledes, at der ikke tages hensyn til, at de ved en tuberkulinprøve er paavist at være tuberkuløse, medmindre denne sygdomstilstand af andre grunder (magerhet, hoste, jurlidelse) er aabenbar. Forsaavidt et dyrers værdi saaledes maatte findes høiere end et beløp av kr. 250,00, blir værdien at nedsætte til dette beløp. Fra denne værdi trækkes værdien af huden og slagtet. Hvis huden og slagtet af eieren skal sælges, kommer deres værdi til fradrag med det ved salget indvundne beløp, hvorom av to paalidelige mænd attestert opgave gennem dyrlægen blir at indsende til veterinærkontoret i forbindelse med takstdokumentet. I motsat fald blir hudens og slagtets værdi at ansætte ved takst af dyrlægen og takstmanden.

Er dyrlægen og takstmanden uenige om værdiansættelserne, blir det midlere tal, der fremkommer ved at addere begge takstbeløp og derpaa halvere summen, at anse som den rette værdi.

De slagtede dyr skal undersøkes af dyrlæge, og forsaaividt noget dyr findes angrepet av tuberkulose i saa høi grad, at kjøttet ansees utjenlig til menneskeføde, skal dyrlægen paase det brændt eller nedgravet, likesom de ved slagtningen forøvrig fundne tuberkuløse dele av dyret snarest mulig maa opbrændes eller forsvarlig nedgraves.

Hvis noget dyr ikke slagtes paa stedet, men efter vurderingen sælges til slægt, kan dette tillates paa betingelse av, at dyrlægen uten utgift for det offentlige efter avtale med kjøperen overværer dyrets nedslag-

¹⁾ Dyrlægen maa ha sin opmerksomhet henvendt paa, at disse forpligtelser overholdes.

ning. Forsaavidt dyret sælges til nogen inden en kommune, hvor komunal kjøtkontrol er indført, kan dyrlægen undlate at møte under slagtingen, hvorimot attest fra stedets politi eller 2 troværdige mænd om, at dyret er nedslagtet, maa indsendes til veterinærkontoret.

Under sit nærvær paa stedet ved vurderings- og slagningsforretningen har dyrlægen at gi kvægeieren anvisning om de nødvendige desinfektionsforanstaltninger, der blir at iverksætte for at hindre utbredelse av smitte efter de syke dyr.

Dyrlægen har snarest mulig at indsende til veterinærkontoret opgave over de ovenomhandlede værdiansættelser, underskrevet saavel af ham selv som den opnævnte takstmand. Sammen med denne opgave har dyrlægen ogsaa, forsaavidt slagtingen efter det foregaaende er overværet af ham, at indsende en nøiagtig beretning om den efter slagtingen foretagne undersøkelse, idet det paasees, at hvert dyr identificeres med vedkommende dyr paa de for tuberkulinprøver anordnede skemaer.

For sit arbeide med vurderingen og undersøkelsen av de slagtede dyr m. v. er dyrlægen berettiget til foruten skyss- og kostgodtgjørelse efter skyss- og kostloven at beregne kr. 2,00 og kr. 4,00 pr. døgn i henhold til husdyrlovens §§ 23 og 24.

Den opnævnte takstmand tilkommer for de av ham utførte forretninger kr. 2,00 pr. døgn. Denne godtgjørelse bør av dyrlægen for det offentlige utlægges til takstmanden. Efter regning vil dyrlægen da erholde utlagget refundert samtidig med utbetalingen av hans egen for disse forretninger tilkommende godtgjørelse, der vil anvises ham ved budgetterminens utløp i forbindelse med honoraret for tuberkulinundersøkelserne, godtgjørelser for inspektioner etc. i terminen.

Utdrag av lov

om offentlige tjenestemænds skyss- og kostgodtgjørelse av 10de juli 1894.

Avgivne lov hitsættes:

§ 2. Skyssgodtgjørelsen blir at beregne efter følgende regulativ:

Pr. kilometer.				Pr. sjømil	
Landskyss		Baatskyss		Jernbane	Dampskib
Tilsigelses-station	Fast station	Tilsigelses-station	Fast station		
Øre	Øre	Øre	Øre	Øre	Øre
16	20	37	40	6	40

§ 8. Hvor befordring alene kan ske paa sadel, klov eller med ren, eller hvor den reisende alene kan komme frem tilfots, og hans tøi m. v. maa bæres, er vedkommende berettiget til, foruten den ham efter regulativet tilkommende godtgjørelse fra fast station, at erholde erstattet efter regning, hvad han har erlagt i nødvendige utgifter til befordring av sit tøi samt for veiviser, hvor saadan er benyttet, og desuden, hvad han i befordring for sig selv har erlagt utover nævnte regulativsats.

Likeledes er — forsaavidt angaaer befordring utenfor de almindelige skyssruter forøvrig, tillands eller tilvands, — den reisende berettiget til erstatning for havte utgifter utover den ham tilkommende regulativsats fra fast station. Samme regel gjælder ogsaa under reiser paa de almindelige skyssruter, forsaavidt nødvendig forretningsmæssig ophold mellem stationer paa samme kræver en tid utover den, hvori de skyssende er forpligtet til at vente.

Forsaavidt i distrikter, hvor befordring alene kan ske ved ren, den reisende benytter egne ren, blir den ham tilkommende skyssgodtgjørelse at bestemme af kongen.¹⁾

§ 9. Foruten den foran bestemte skyssgodtgjørelse, der ogsaa indbefatter tilsigelsespenger samt leie av baat og andre reiseredskaper, erholder samtlige tjenestemænd erstatning efter regning for nødvendig utlæg til befordring.

¹⁾ Konf. kgl. resol. av 30te juni 1900 angaaende skyssgodtgjørelse for offentlige tjenestemænds befordring med egne ren.

- a. av medført nødvendig bagage, hvilken godtgjørelse dog ikke maa overstige den vedkommende tjenestemand tilkommende skyssgodtgjørelse for egen befordring.
- b. av fornøden bagage mellem bopæl eller forretningssted og det sted, hvor skyssbefordringen begynder eller ender.
- c. av egen person ombord til og island fra dampskib,
samtid utlæg av bom-, bro-, brygge- og færge-penger og for soveplads i jernbanevogner, forsaa vidt reisen er foregaat om natten, og saadan plads er benyttet.

Ved reise paa jernbane eller med dampskib tilstaaes ingen anden godtgjørelse for befordring end i §§ 2, 3 og 4 og i nærværende paragraf bestemt.

§ 13. Den mindste vejlængde, som maa reises, naar godtgjørelse for skyss, saavel tillands som tilvands, skal kunne fordres, er 3 km. fra den reisendes bopæl eller 6 km. tilsammen frem og tilbage.

Skyssen godtgøres kun for den virkelige vejlængde, dog saa, at for de strækninger, hvor skyssbetaling erlægges efter en større vejlængde end den virkelige (se lov om skyssvæsenet av 14de juli 1893 § 30), tilkommer der tjenestemanden skyssgodtgjørelse efter denne forøkede vejlængde.

§ 15. Godtgjørelse for befordring med dampskib skal beregnes efter den avstand, hvorefter passagerbilletten betales.

(Dyrlægen har kostgodtgjørelse efter 3dje klasse, nemlig kr. 4,00. Konf. § 18).

§ 18. Paa reiser med dampskib skal de til 1ste klasse hørende tjenestemænd være berettiget til at erholde i kostgodtgjørelse kr. 7,00, de til 2den klasse hørende kr. 6,00, de til 3dje klasse hørende kr. 5,00 og de til 4de klasse hørende kr. 4,00 for hvert døgn, i hvilket reisen med dampskib har varet uavbrutt mindst 6 timer.

Samme kostgodtgjørelse tilkommer der dem ogsaa under ophold i kjøpstad eller ladested paa forretningsreiser, under hvilke de maa opholde sig i byen i mindst 12 timer. Det samme gjælder for sammenhængende ophold paa dampskib og i by i tilsammen mindst 12 timer.

§ 21. Den mindste vejlængde, som saavel tillands som tilvands maa reises naar kostgodtgjørelse skal kunne fordres, er 3 km. fra den reisendes bopæl eller 6 km. tilsammen frem og tilbage.

§ 22. Døgn efter denne lov regnes fra det klokkeslet, da reisen paabegyndes. Dele av et døgn paa 5 timer og derover regnes for helt døgn; dele av et døgn paa mindre end 5 timer medregnes ikke. Dog tilkommer vedkommende kostgodtgjørelse, naar den hele paa en reise

tilbakelagte veilængde utgjør mindst 20 km., selv om dertil ikke er medgaat 5 timer.

§ 30. Regninger over skyss- og kostgodtgjørelse, som efter denne lov tilkommer nogen av det offentlige, skal, forsaavidt ingen tidsbestemelse paa andet sted maatte være git, være indsendt til vedkommende myndighet i det seneste inden 6 maaneder efterat saken eller forretningen er tilendebragt, da i mangel derav fordringen ikke godtgjøres av det offentlige.

Skemaer

til veiledning ved utfærdigelse av regninger for reiser i veterinær-væsenets anliggender

Regning

over undertegnede tilkommende skyggodtgjørelse for reiser i veterinær-væsenets anliggender i kvartal 19 .

Dato	Fra — til (Herunder blir vei-lengderne at opføre station for station)	Km. land-skyss		Km. baat-skyss		Jernbane à 6 øre pr. km. Dampskib à 40 øre pr. mil	Utlæg ¹⁾)	Reisens øiemeid (Herunder blir at anføre grunden for hver foretagen reise og i gjentagelsesstil-fælde grunden til, at det har været anset nødvendig at gjenta reisen)
		Tilsigelsesstation 16 øre	Fast (eller ingen) station 20 øre	Tilsigelsesstation 37 øre	Fast station 40 øre			
.

I henhold til foranstaende beregning tilkommer der mig for reiser i kvartal følgende godtgjørelse:

For	kilometer landskyss à 16 øre	kr.
»	— — à 20	»
»	— baatskyss à 37	»
»	— — à 40	»
»	— jernbane à 6	»
»	mil dampskib à 40	»
	Tils. skyggodtgjørelse kr.		
	Utlæg kr.		
	-		
	Tilsammen kr.		

hvilket beløp bedes mig anvist til utbetaling, idet det attesteres:
 at de ovenfor anførte vei-lengder er virkelig reiste;
 at reiserne er foretad ad den vei og paa den mate, hvorpaa de med mindst utgift for det offentlige kunde ske;
 at en til den beregnede forsterkede baatskyggodtgjørelse svarende skyss har været nødvendig og er blit benyttet; at reisen ikke uten skade har kunnet utsættes, samt at der paa samme baat ikke har været befordret nogen anden til skyggodtgjørelse berettiget;
 at ingen andre forretninger, for hvilke skyggodtgjørelse tilkommer mig, er utført paa ovenanførte reiser;
 at de opførte utlæg har fundet sted og været nødvendige;
 at reiserne er anset nødvendige i det offentliges interesse for at virke til forebyggelse af smitsom husdyrsygdom og faa den stanset.

.....den.....19.....

(Amts-)Dyrlæge

¹⁾ Specifceres og angives hvortil.

Regning

over undertegnede tilkommende skyssgodtgjørelse for reiser i veterinærvaesens
anliggender i kvartal 19 i anledning av offentlige tuberkulinundersøkelser.

Dato	Fra — til (Herunder blir veilængderne at opføre station for station)	Km. land- skyss		Km. baat- skyss		Jernbane à 6 øre pr. km. Dampskeb à 40 øre pr. mil	Utlæg ¹⁾	Antal undersøkte dyr
		Tilsigelsessation 16 øre	Fast (eller ingen) station 20 øre	Tilsigelsessation 37 øre	Fast station 40 øre			

I henhold til foranstaende beregning tilkommer der mig for reiser
i kvartal følgende godtgjørelse:

For kilometer landskyss à 16 øre kr.

»	—	—	à 20	»	»
»	—	baatskyss	à 37	»	»
»	—	—	à 40	»	»
»	—	jernbane	à 6	»	»
»	mil	dampskeb	à 40	»	»

Tils. skyssgodtgjørelse kr.

Utlæg kr.

Tilsammen kr.

hvilket beløp bedes mig anvist til utbetaling, idet det attesteres:

- at de ovenfor anførte veilængder er virkelig reiste;
- at reiserne er foretak ad den vei og paa den maate hvorpa de med mindst utgift for det offentlige kunde ske,
- at en til den beregnede forsterkede baatskyssgodtgjørelse svarende skyss har været nødvendig og er bleven benyttet, at reisen ikke uten skade har kunnet utsættes, samt at der paa samme baat ikke har været befordret nogen anden til skyssgodtgjørelse berettiget;
- at ingen andre forretninger, for hvilke skyssgodtgjørelse tilkommer mig, er utført paa ovenanførte reiser;
- at de opførte utlæg har fundet sted og været nødvendige;
- at reiserne er utførte til foretagelse av tuberkulinundersøkelse, der er indvilget til utførelse paa offentlig bekostning eller til inspektion av de til forebyggelse av tuberkulose givne forskrifters gjennemførelse eller til nedslagtning av tuberkuløst kvæg.

..... den 19

(Amts-)Dyrlæge

¹⁾ Specifiseres og angives hvortil.

Regning¹⁾

over undertegnede tilkommende kostgodtgjørelse for reiser i veterinærsvæsenets
anliggender i kvartal 19 , i anledning av
offentlige tuberkulinprøver

Avreist		Hjemkommen		Antal døgn	Godtgjørelse		Reisens længde kilometer
Dato	Klokkeslet	Dato	Klokkeslet		Kr.	Øre	

Tils.

hvilket beløp bedes mig anvist til utbetaling, idet det attesteres, at det opførte antal døgn virkelig er medgaat og har været nødvendig i det offentliges interesse.

.....den..... 19

(Amts-)Dyrlege

¹⁾ Skyss- og kostregninger i anledning av tuberkulinprøver indsendes samtidig til veterinærkontoret.

Opgave

**over inspekitions- og nedslagtningsforretninger m. m. efter offentlige
tuberkulinprøver.¹⁾**

I kvartal 19 har jeg foretat følgende tilsynsreiser à kr.	I kvartal 19 har jeg foretat følgende takst- og undersøkelsesforretninger vedkommende kvaeg, slagtet mot erstatning av statskassen:		
4,00 pr. døgn: (kfr. veterinærdirektørens cirkulære av 7de april 1905, 2den side)	(kfr. veterinærdirektørens cirkulære av 7de april 1905, 4de side)		
Til (her angives vedkommende eier og gaard)	Forretningen varte fra (dato og klokkeslet)	Til (her angives vedkommende eier og gaard)	Forretningen varte fra (dato og klokkeslet)
	Forretningen varte til (dato og klokkeslet)	Antal døgn ²⁾ à kr. 4,00	Forretningen varte til (dato og klokkeslet)
			Antal honorarer à kr. 2,00 pr. døgn ²⁾ for takst- forretningen
			Antal honorarer à kr. 4,00 pr. døgn ²⁾ for undersøkel- sesforretninger
			Antal utlæg til takst- mænd à kr. 2,00

.....den..... 19.....

¹⁾ Indsendes av dyrlægerne kvartalsvis i forbindelse med skyss- og kostregningene.

²⁾ Dele av et døgn medregnes, selv om der ikke er medgaat 5 timer.

RENSYKE

HÆMORRHAGISK SEPTIKÆMI HOS REN

AV

H. HORNE

DYRLÆGE

VETERINÆRINSTITUTET, KRISTIANIA

KRISTIANIA 1915
GRØNDALH & SONS BOKTRYKKERI

INDHOLD

Indledning	3
Svenske undersøkelser over rensyken	4
Rensyken i Norge	9
I Finmarken 1911	9
I Nordland 1912	13
I — 1913	13
I Nordre Trondhjems amt 1914	18
Undersøkelserne ved veterinæraboratoriet	19

Rensyke

(Hæmorrhagisk septikæmi hos ren).

Sygdomme hos rensdyrene, særlig de smitsomme, har i de senere aar begyndt at tiltrække sig noget større opmerksomhet hos os end tidligere, ogsaa fra det offentliges side.¹⁾ Dette har flere aarsaker. Det synes ogsaa som om smitsotter hos renen skulde optræde oftere nu end før, eller i alfald oftere bli kjendt og omtalt og komme for en dag; dette kan dog maaske være mere tilsyneladende end virkelig, men ialfald kan farlige smitsotter hos renen i vor tid lettere foranledige vanskeligheter og økonomiske følger i forskjellig retning, saaledes med hensyn til trafikken med de levende dyr, dels for eksporten av renkjøt, ved faren for sygdommenes overførelse til vor hjemlige husdyrbestand osv. Dette er noget som nutidens mere oplyste og fremskredne forhold i denne henseende fører med sig.

Vi skal i det følgende med nogen ord omtale »rensyken« (feilagtig »renpest«), som i de sidste aar saa ofte er blit omtalt.

Rigtignok er betegnelsen «rensyke» ikke tidligere anvendt her i landet og sygdommen ikke før beskrevet hos os. Den i de sidste aar i endel av de nordlige amter optrædende renfarsot er derimot oftere blit omtalt som renpest; men da denne betegnelse tidligere er git en anden og fra rensyken antagelig forskjellig sygdom, vilde det kun bringe forvirring i begrepene, om den nye rensyke vedblivende skulde bli omtalt som renpest.

Spørsmålet »renpest« er i væsentlig grad klargjort ved sveniske forskeres undersøkelser. Saaledes offentliggjorde prof. J. Lundgren i Stockholm i 90-aarene en meddelelse over sine undersøkelser over en pestsygdom blandt renene i Kvikkjok i Lappland; profes-

¹⁾ Konf. ogsaa den i henhold til stortingsbeslutning af 23de febr. 1912 i Landbruksdepartementet oprettede inspektørstilling for rentrafikken.

sorens meddelelser blev i »Norsk Veterinærtidsskrift« av undertegnede referert i aargangen for 1898, bind X, side 110, hvortil man tilater sig at henvise.

Nogen aar senere fremkom en artikel av professor A. M. Bergman i »Ztschrft. f. Thier medicin«, Bd. 5 (1901) om: »Renn-thierpest und Rennthierpestbacillen«.

Angaaende den i Arjeploogs lappmark i Sverige i 1912 og 1913 optrædende pestagtige renfarsot foreligger et par utførlige svenske arbeider der yderligere bringer klarhet over disse forhold. Vi sigter til laborator Hilding Magnussons artikel: »Om pasteurello hos ren jämte ett bidrag til kännedomen om pasteurellans biologiska egenskaper«, i »Skand. Veterinärtidskrift« 1913 og til: »Pasteurellos hos ren«, av Oscar Brandt i »Svensk Veterinärtidskrift« 1914.

Det fremgaar av den nævnte literatur bl. a., at der i Sverige skiller mellem flere farsotsygdommer hos ren og særlig at betegnelsen »renpest« er forbeholdt den af Lundgren og senere af Bergman omhandlede smitsot, mens betegnelsen »rensjuka« eller »pasteurellos« benyttes for de af Magnusson og Brandt beskrevne sygdommer.

Ifølge forfatterens undersøkelser er det »rensyken« (rensjuka) som i de sidste aar har optrædt her i landet. Vi skal derfor først korteligt referere de nævnte svenske meddelelser herom og derefter omtale denne sygdoms optræden hos os og resultatet af undersøkelserne over sygdommen her.

*

Den førstnævnte forfatter, H. Magnusson, meddeler, at i august 1912 fik bestyreren af statens veterinær bakteriologiske anstalt af medicinalstyrelsen i opdrag at undersøke endel organdele fra rensdyr, som var fundet døde paa fjeldet i Tjutjakk i Arjeploogs sockn. Disse præparerter var indsendt fra en i Semisjaur og Njargs lapplag (Norrbotten) utbrudt rensygdom.

Det konstateredes, at der forelaa en sygdom, som med al sandsynlighed var analog med den fra Tyskland beskrevne Wild- und Rinderseuche i pektoral form. Anstaltens bestyrer prof. A. M. Bergman avga saa en foreløbig rapport over undersøkelserne og da intet mere materiale var at erholde fra sygdomsutbruddet, overdrog professoren den videre bearbeidelse af det indsendte materiale til laborator Hilding Magnusson.

Ifølge epizootiberetningen skal sygdommen ikke være optrædt utenfor Arjeploogs sockn, der er beliggende i Pite Lappmark i

Norröttens län og ikke langt fra den norske grænse. Smitsotten oplyses ikke før at være iagttat av lapperne og den var dem saaledes fuldstændig ukjendt, oplyses der; den optraadte især paa de gode græsganger, hvor der var friskt græs, sjeldnere paa de magre beitesmarker.

Farsotten begyndte vaarvinteren 1912 med et par enkeltstaende tilfælder hos spædkalvene i en renby. Men i samme grad som vaaren og veksterligheten tiltok frem mot sommeren, forværredes sygdommen i denne hjord og spredte sig da ogsaa til nabohjorder. I juli og august mdr. indtraf det største antal dødsfald. Senere, da kjøligere veir indtraf, ophørte sygdommen.

Til en begyndelse angrepes bare aarskalver, men længere frem paa sommeren stupte dyr av alle aldersklasser. Noget nøiagtig antal av syke og døde ren kan ikke anføres, men opgives med sikkerhet at ha maattet dreie sig ialfald om 1642 stykker dyr hos 6 reneiere.

Angaaende sygdomssymptomene meddeler lapperne, at næsten intet kan merkes paa dyrene, før disse er ved at falde omkuld; dog kan ofte først sees nogen svak skjælven i benene, og efterat dyret er faldt om, krampelignende bevægelser, hvorpaa døden indträffer; det hele tar et par minutter.

Sektionen av døde ren skal flere ganger være foretat av lapperne selv og av andre. Angaaende sektionsfundet hos en 2-aars simle anføres der at være fundet en delvis stivnet verkansamling i trakten om hjertet og lungerne; begge disse organer fandtes behæftet med pus (var) og særlig syntes hjertet sykt, men ogsaa lungerne var angrepne af gullige striper eller flekker, hvilke av de tilstede-værende lapper skulde være erklaert ikke at skulle forekomme hos renen under normale forhold. Ellers iagttoges ingen sygdom utvendig eller indvendig paa dyret, der var fett og tilsynelatende kraftig.

Forfatteren meddeler derpaa sine egne undersøkelser over de indsendte organer, som oplyses at stamme fra et enkelt tilfælde, en selvdød ren. I et lungestykke fandtes delvis fortætninger og fylde kar, pleura var sæte for fibrinavleiringer i indtil flere centimeters tykkelse paa sine steder, og lungen var under de belagte partier betændt, dog kun i ca. 1 cm. dybde. Perikardiet var fibrinbelagt, optil $\frac{1}{2}$ cm. tykt. Talrike blødninger i hjertet. Leveren ikke sæte for større forandringer; i nyrene paavistes en utbredt epitelnekrose i tubuli og eggelhvite i urinen. Tarmene syntes normale og milten var tynd og rynket osv.

Hvad de bakteriologiske forhold angaar, fandtes i fibrinen paa perikardiet samt i de underliggende aarer i hjertemuskulaturen talrike bakterier av den ovoide type, i hjerteblodet faa saadanne, men i lungernes fortættede partier og i pleuraexsudatet mange, i nyrrer og lever faa av dem. Bakterierne avfarvedes ved Gramfaryning, var av ovoid type og undertiden polfarvede.

Ved spredning fra det urene materiale paa serumagar fremkom diverse bakterieformer. Av disse viste de rendyrkede ovoide bakterier sig patogene for kaniner, marsvin og mus og under visse forhold for duer og høns; de øvrige rendyrkede bakterier viste ingen virulens for de nævnte forsøksdyr. Mus og kaniner podedes ogsaa direkte med indsendt exsudat og blod, og døde i løpet av 24 timer, mens podede marsvin dels døde dels fik suppurationer; en sau døde 4 dage efter podningen av septikæmi, mens høns og duer podet med samme materiale intramuskulært, overstod forsøket. Hos alle døde forsøksdyr gjenfandtes de ovoide bakterier og paa grund av undersøkelserne, saavel av det indsendte konserverte stof som av blod og exsudat osv., trækker forf. den antagelse, at der maa ha foreligget en pasteurellainfektion.

Derpaas beskrives den fundne rensykebacil nøiere, saavel i morfologisk som i biologisk henseende, men angaaende de detaljerte meddelelser herom, tor vi henvise til originalen. Angaaende smitstoffets resistens vil vi dog gjengi, at denne er forholdsvis ringe; saaledes dyppedes silketraader i buljongkulturer og tørkedes ved termostatvarme, men allerede efter 1 dogn var de ikke længer smittefarlige. Derimot var indtørket smitteholdig blod og organdele virulente endnu efter 10 degns forløp, men avirulente etter 14 dage. Forraatnelse motstod smitstoffet godt idet dette i forraatnede organdele etc. efter 6 mndr.s forløp viste samme giftighet som ved ankomsten. Ved opbevaring døde smitstoffet (paa vandbad) efter 5 minutter ved 55° og efter 1 minut ved 60° . Mot kulde (frysning og optining) synes bakterierne efter de gjorte forsøk at kunne staa sig godt; selv ikke en temperatur av $\div 80^{\circ}$ i 1 time i 3 dage med vekselvis optining kunde draep dem. Den isolerte bakterie (pasteurella) anføres ikke at vise arts- eller varietetskarakterer, hvorigjennem den skiller sig fra de øvrige til samme gruppe hørende smitstoffer.

Av smitteforsøkene til dyr viste det sig, at sygdommen lot sig overføre til mus, kaniner, sau, hund og duer; i mindre grad smitsom var den overfor marsvin, storfæ og høns.

Hvad diagnosen angaar, findes intet sikkert klinisk avgjørende kjendetegn paa sygdommen. Den naturlige infektion antages mest rimelig at ske ved insektstik eller saar osv. hvorved smitstoffet kommer over i blodet.

Hvad sygdommens profylaks og behandling angaar, anføres en hurtig immunisering, eventuelt vaksinering at maatte være det hensigtsmessigste, trods de store vanskeligheter ved disses praktiske utførelse i fjeldet og vildmarken og ved hurtig nok at kunne skaffe serum. Helt sikkert, anfører forf., kan dog et virksomt serum fremstilles mot rensyken. Der gives ogsaa anvisning paa i tilfælde at forsøke visse i handelen gaaende pasteurellasera, men disses virkning paa rensyken er endnu ikke helt avgjort, dog anføres hønskoleraserum (Kjøbenhavn) og serum mot septisk pleuropneumoni hos kalver (Landsberg) at være av en viss virkning.

Forøvrig bør kadavre og smitteførende dele graves ned saa insekter ikke kommer til dem. Lappernes tilbøielighet til ved utbrutt farsot at la hjorden sprede sig (istedenfor at samle den) anføres i og for sig at maatte være rationelt; faren ved derved at skulle faa spredt sygdommen til nabohjordene, menes at være mindre.

Med støtte i epizootiberettelserne menes denne renpasturellose, som av Magnussen foreslaaes kaldt »rensjuka«, ofte tidligere at være forekommet.

Avhandlingen ledsages av endel billeder av smitstoffet og av syke organdele samt er vedføiet en literaturfortegnelse.

*

Den ovennævnte artikkel av Oscar Brandt om pasturellos hos ren (i Sv. Vet. tidskrift) nævner kortelig de før offentliggjorte arbeider om renepizootier, og meddeler dernæst distriktsveterinær P. Berghs og forf.s undersøkelser over sygdommen i Pite Lappmark i august 1913.

Denne epizooti oplyses at ha været begrænset til Arjeploggs lappmarks tinglag, og maatte opfattes som et nyt utbrud av den foran av Magnusson beskrevne epizooti 1912, efterat der ingen sygdomstilfælde var indtruffet den mellemliggende vinter. I 1913 begyndte sygdommen noget efter midtsommer samtidig hos flere lapper.

Nogen sygdomstegn blev som oftest ikke iagttat av lapperne før like før døden. Det kunde hænde, at naar en renflok stod op efter at ha hvilt paa en snefonn, kunde en eller flere dyr bli liggende tilbake døde eller doende paa stedet, uten at sygdom i forveien var bemerket i flokken. Av og til kan være bemerket flod av næse og øine eller hoste. Av og til er ogsaa set avmagrede dyr uten paaviselig aarsak, meddeler lapperne.

Forfatteren skildrer de kliniske sygdomstegn ved farsotten omtrent saaledes: Sygdommen forloper med feber (omkr. 39—39,5° C.), i et tilfælde var temperaturen 41,2°. Almenbefindendet synes hos flere dyr ikke at være synnerlig forstyrret, mens andre dyr kan være meget medtat og drøtvygningen ophørt. Et av de mest iøinefaldende sygdomstegn er næsefloddet, først serøst og senere mere mucopurulent, uten lugt og av gulhvitt farve. Næseslimhinden normal til mørkerød, undertiden med punktformige blodninger. Ofte er konjunktiva rød og svullen med serøst eller purulent flod. Hoste og nysing forekommer ofte. Ved auskultation av brystkassen bemerkedes diverse forandringer efter sygdommens utvikling i lunger, pleura og perikard.

Kort sagt, symptomene tydet paa pneumoni, rhinit og ofte konjunktivit, av og til ogsaa paa pleurit og perikardit.

Sygdommens varighet veksler betydelig. Saavel akut som perakut forlop synes almindelig, dog turde subakute og kroniske

former ikke høre til sjeldenheterne. Som regel er prognosen ugunstig, men helbredelse antages at kunne forekomme.

Avgangsfundet (9 kadavre obduceret) er forandringene i brysthulen de vigtigste. Lungerne viste i alle tilfælder pneumoni og i alle stadier, fra ganske friske fortætninger i kongestionsstadiet til rød og grå hepatisation, ofte med nekroser. Forandringene var dels smaa, dels af større utbredelse. Pleura var i en stor del af tilfældene forandret, likeledes perikardiet og næseslimhinden; dertil kom av og til tarmhyperæmi.

Av en vedføiet tabel sees, at der i den nævnte trakt i aaret 1913 i 14 renhjorder tilsammen døde 1490 dyr, hvorav 95,4 % kalver; det foregaaende aar angives tapet dersteds at ha været 1642 døde ren.

Dernæst redegjør forf. indgaaende særlig over de bakteriologiske undersøkelser og den isolerte pasteurellabakteries morfologi og biologi beskrives utførlig.

Smitstoffet er en liten ovoid bakterie ca. 1μ lang og halvparten saa bred, ubevægelig og ser ofte ut som en diplokok. Den vokser bare ved 37–38°, den er let at dyrke baade aerober og anaerober, men veksten er aldrig yppig. Mus døde efter 24 timer ved subkutan podning, marsvin inficertes vanskeligere, mens kaniner var meget mottagelige for smitten og døde allerede i visse tilfælder endog efter 12 timers forløp; duer smittedes ogsaa og døde efter 2 døgn.

Foringsforsøk til mus blev altid uten positivt resultat.

Av særlig interesse er, at der her oplyses at være gjort smitteforsøk til rensdyr. En etaars renkalv døde 15 timer efter at være podet subkutant paa ryggen med en buljongkultur av bakterien, hvorimot to voksne renokser kun blev mindre afficert av podningen og døde ikke; den ene ren fik dog en pleuropneumoni efter en intrapulmonal og intrapleural podning.

Endel immuniseringsforsøk med nogen serumsorter blev ogsaa foretaget, men med vekslende utfald. Et Landsberger-serum fandtes herved at ha en beskyttende evne mot smitstoffet.

Med hensyn til bakteriens resistens synes resultatet av forsøkene hermed i det væsentligste at stemme overens med de af Magnusson opnaadde med det av denne rendyrkede smitstof, hvilket det af Brandt fundne i det store og hele tat synes at stemme overens med.

Sygdommen synes at være bundet til visse trakter, hvor smitstoffet kan holde sig fra aar til aar. Maaten hvorpa smitten regelmæssig sker, er ikke overbevisende i dagelagt, men der formodes flere smitteveier.

Den eneste tænkelige rationelle behandlingsmaate antages at maatte være at finde ad seroterapeutisk vei, men tanken herpaa frafaldes og der tilraades profylaktiske foranstaltninger; navnlig anbefales nedslagtning av syke og nedgravning eller brænding av døde dyr, forbud mot at flaa dræpte dyr, streng renslighet og undgaaen

av smittede beiter samt i den varme aarstid anbefaling av at føre hjordene høit tilfjelds osv. Dertil nævnes en mulig nytte av beskyttelsespodninger ved aktiv immunisering.

*

Hvorvidt denne pestagtige rensyke nogensinde har optraadt her i landet før i de sidste aar vites ikke. I et hvert fald er rensyken (den det her er tale om), saavidt vites aldrig tidligere her hos os blit gjort til gjenstand for bakteriologiske undersøkelser; dens væsen og specificitet var indtil for nylig overhodet ganske ukjendt og er som tidligere meddelt, først nøiere studert og beskrevet i de sidste aar av svenske forskere og nu her hos os.

Vistnok omtaler f. eks. ordføreren i Karasjok i en skrivelse til amtmanden i Finmarkens amt i 1896,¹⁾ hvori den smitsomme og til sine tider saa ondartede rensygdrom »Slubbo« omhandles, ogsaa enkelte andre rensygdromme i al korthet. Det heter saaledes:

»Ogsaa andre sygdomme pleier aar om andet at angripe de tamme rensdyr, saaledes f. eks. en særdeles dødelig, av finnerne kaldet »blodsygdom« som fortrinsvis angriper dyrets bryst med dets organer og i løpet av kort tid formaar at gjøre det angrepne dyr aldeles blodtomt — —.«

Men angaaende denne »særdeles dødelige« blodsygdoms væsen og aarsak m. v. foreligger imidlertid, saavidt forfatteren bekjendt, ikke nærmere undersøkelser. Den kan forsaaavidt gjerne ha været identisk med den svenske renpest som med rensyken eller ha været av ganske anden art.

Først i 1911 omtales en pestagtig rensyke i Finmarken, om hvilken det maa være tillatt at formode, at den har været den saakaldte rensyke.

I slutten av oktober 1911 telegraferte amtsdyrlæge Seglem i Vadsø, at distriktslægen i Alten hadde anmeldt en pestagtig sygdom som optraadte i de to største renbyer paa Kautokeinosiden.²⁾ Hundreder av ren angaves at dø daglig, og sygdommen sattes i forbindelse med en i Alten utbrutt poliomyelitepidemi blandt befolkningen; der var ogsaa spørsmål om, hvorledes man skulde for-

¹⁾ Ref. i Norsk Veter.-tidsskrift X bd. 1898 s. 108.

²⁾ Se: Veterinærvæsenet og kjøtkontrolen i Norge 1911. (Norges off. statistik) Kristiania 1913.

holde sig med renkjøt derfra, idet det anførtes at dreie sig om betydelige værdier og man begyndte at nære betænkeligheter ved at motta renkjøt fra de angrepne distrikter. Amtsdyrlægen anmodedes om at undersøke forholdene paa stedet og træffe de nødvendige foranstaltninger til sygdommens bekjempelse m. v.

Det viste sig herved, at sygdommen forlængst var ophørt (den optraadte kun nogen dage i begyndelsen af oktober og før renslagningen begyndte) likesom det fremgik, at den ikke kunde staa i nogen forbindelse med menneskets poliomyelitis.

Av amtsdyrlæge Seglems beretning hitsættes:

I oktober 1911 optraadte i Kautokeino¹⁾ en rensygdom, som ikke tidligere har været konstatert her i landet. Uheldigvis fik jeg saa sent besked om sygdommen, at jeg ikke fik undersøkt nogen av de syke dyr. De oplysninger, som jeg fik dels av eierne, dels av andre, der hadde set de syke dyr, var imidlertid saa overensstemmende og gode, at det med nogenlunde sikkerhet kunde fastslaaes, at sygdommen var rensdyrpest.

Sygdommen optraadte paa Spielge og Datkovarre²⁾ i nærheten av Bingis fjeldstue. Den begyndte pludselig under et indtrædende mildveir og ophørte efter 6 dage ved atter indtrædende frostveir. I løpet af disse 6 dage døde efter eiernes opgivelse ca. 850 dyr. Antallet maa dog sættes betydelig høiere, da eierne dels ikke var villige til at opgi det virkelige antal, dels ikke havde fundet alle døde dyr.

Sygdommen angrep mest kalver og 1-aars dyr, kun nogen fåa voksne blev angrebet. Symptomene var katarrhalske affektioner av øiets og luftveienes slimhinder, undertiden hoste, hævelser i subcutis særlig omkring hodet og svælget, men ogsaa andre steder paa kroppen. Hud'en over de hævede partier var angrebet, da haarene paa disse steder faldt av. Tarmaffektioner har ikke været iagttat. Dydrene havde en vakkende, usikker gang og stillet undertiden forbenede i korsstilling. Sygdommen endte med døden, der indtraadte inden 1 à 1½ dogns sygdom og undertiden kun efter nogen fåa timer. I et par enkelte tilfælde var observert apoplektiforme dødsfald. En kjøreren skulde benyttes til kjøring og var netop spændt for pulken, da den pludselig styrtet om og var død.

Ved flaaningen og opskjæringen av de døde dyr frembed disse tegn paa en septikæmisk sygdom. Fettdegenerert lever, pus blandet transsudat i de serøse huler og i de subtukane hævelser, mørkt daarlig koagulert blod. I hjertet fandtes fibrinkoagler, der av finnerne blev betegnet som hvite orme og opfattet som sygdommens aarsak. Milten var meget forstørret, mørk og henflytende. Dette

¹⁾ Se kartskisse side 11.

²⁾ Paa Datkovarre skal der være fundet »millioner« av døde lemæn.

Kartskisse over rensykens optraeden i 1911, 1912, 1913 og 1914. Skissen angir kun grovt stedene, ikke grænsene for epizootiernes utbredelse. (Av forf.)

kunde tyde paa miltbrand, men miltbrand er utelukket, da finnerne foret sine hunder med kjøt av de syke dyr, uten at nogen av hundene blev syke. Mange av de døde dyr utbredte straks efter døden en motbydelig lugt.

Alle de oplysninger, jeg erholdt om sygdommen støtter den antagelse, at sygdommen var rensdyrpest, og der blev ikke oplyst noget, der stred mot denne antagelse eller gjorde den tvilsom.«

Distriktslæge Strømme, Alten, meddeler i en indberetning til medicinaldirektøren om sin reise til de paagjældende distrikter bl. a.:

»Under ophold i Kautokeino ammodedes jeg af ordføreren at foreta reise til Bavtajokka, hvor der antagelig skulde være syke barn. Da amtsdylægen likeledes var beordret at undersøke, om der var syke dyr samme steds slog vi følge dit. I Bulliobyen ved Borgat, Sombybyen ved Bavtajokka og Sockibyen 3 mil nordenfor og i Eirabyen ved Bosminjavre erfaret vi, at ca. 850 ren, derav vel 800 fjorskalver, var døde under renbyernes flytning over Spielgavarre og Datkovarre ca. 2 mil fra Biggilnobbals fjeldstue. Imidlertid maa det antages, at finnerne for os søgte at skjule antal døde ren, samtidig som de under flytning ikke har tid til at opiske de døde ren, som gjemmer sig bort. Det sandsynlige antal er ca. 1500 døde ren. Pludselig død (apoplektiform) uten forutgaaende tegn til sygdom var hyppig; der berettes om kjøre-rener, som faldt døde om i sæletøjet; de som var syke to til tre dage fik snue, pusavsondring fra næseborene og øinene samt lammelser av forbenene, sjeldent bakbenene. Av og til saaes lammelse uten videre katarrhalses symptomer. Flere ren hadde krydsstilling af forbenene. Øinene blev ikke hvite, blinde, men blot betændte, rindende. Diarrhoe oplyses der ikke om. I Sockibyen sagdes der at være 1 voksen ren, som efter lammelse i 2 dage var blit frisk. Sygdommen indtraf samtidig med mildveiret i begyndelsen af oktober og varet i 5 dage. Sporadiske tilfælder indtraf ogsaa senere efter overgangen over Altenelven under enkelte mildveirs-dage, men svandt ved frost. Det er min mening, at sygdommen ikke synes at smitte fra individ til individ; der maa efter al sandsynlighed ha forekommeth rikelig smittekilde ved Datkovarre eller nordenfor. Da vi i midten af november kom til byerne, var sygdommen for over en maaned siden over. Intet dyr var slagtet for salg. Samtlige 4 smittede dyr var nu friske. Nogen barn hadde let bronchit, ellers ogsaa mennesker friske. Det er engensomhelst grund til at anta, at nydelsen av de syke dyrs kjøt er sundhetsfarlig, hvorfor jeg ikke sammenkaldte noget helseraads-møte. For det første, fordi kjøt av de døde dyr ikke frembydes paa markedet, det er for længe siden spist af ulvene, dernæst fordi endel finner og hunder har selv spist kjøttet for at prøve virkningen. Maaltidet, som fra først av vistnok var begyndt under frygt og bæven, utartet til et festmaaltid, idet samtlige spiste sig måt for flere dage uten skade. Hovedsaken er, at kjøttet av de syke dyr ikke sælges eller er blit solgt. Amtsdylægen oplyste, at han og samtlige finner ikke før hadde hørt tale om eller set nogen saadan sygdom, som forekom ham at maatte ligne den saakaldte polyomyelit. Angaaende aarsaken var finnerne overbevist om, at der var onde aander paafærde i Datkovarre. Ved slagningen la de merke til en »mark« i hjertet ø: thromboseddannelse. Jeg vil bemerke at den store lemænvandring iaar foregik væsentlig over Datkovarre. Der var der død i millionvis af lemæn og opsidderen paa Suolovuobme oplyste at ha iagttagt lemæn, som forekom ham syke. Renen spiser lemæn for maveindholdets skyld osv.

I den samme aarsberetning tilføies en bemerkning om at i »Skandinavisk Veterinærtidskrift« mai 1913, side 127 omtales en i

svensk Lapmarken i sommermaanederne optrædende ren-farsot, som sandsynligvis er identisk med den her omhandlede. Sygdommen optraadte i Tjøtjakke i Arjeploggs socken i Norrbottens län i grænse-traktene mot Norge. Ved undersøkelse av professor Bergman viste sygdommen sig at bero paa en infektion med smaa ovale bakterier av den form, der betegnes som »Pasteurella«. Sygdommen betegnes som »Wildseuche« i pektoral form.

I 1912 i august maaned indløp der meddelelse om, at der i Saltdalen i Nordland blandt svenske flytten skulde herske smitsom sygdom.¹⁾ Særlig skulde kalvene angripes, men ogsaa voksne. Be-tænkeligheter opstod ogsaa av den grund, at der fra de angrepne hjorder solgtes adskillig renkjøt i distrikturene, efter hvad der oplystes.

Amtsdyrlæge Astdal, Bodø, fik i opdrag at undersøke sygdommen. Paa fjeldet, vestenfor Solvaaglivatnet, paatraf denne ogsaa en renflok, der oplystes at høre hjemme i Arjeplog socken i Sverige; der skulde der ha hersket smitsom rensygdom allerede fra vaaren av og flokken mentes at ha ført sygdommen med sig over grænsen til Saltdalen. Denne flylap mente dog at hans renflok var den paa norsk side som var forholdsvis mindst angrepet.

Nogen av syken død ren fik amtsdyrlægen ikke se, men en syk renkalv blev slagtet; den hadde noget anstrengt aandedræt og materieflod fra næsen. Der paavistes ved sektion av dyret kun væsentlig leverlidelse, samt materie i næseborene. Ellers oplyste lappen, at baade lunger og lever pleiet være angrepne likesom der ogsaa gjerne fandtes stor væskeansamling i bukhulen.

Sygdommens varighet skulde ofte være op til 14 dage, men dens sande natur blev ikke konstateret.

Hvormange dyr der døde i Saltdalen sommeren og høsten 1912 kan der ikke findes paalidelige oplysninger om; men sygdommen gav dog anledning til et efterspil, idet der i enkelte tyske aviser berettes om en slem renpest i Saltdalen og paa svensk side av grænsen, med hungersnød osv.; disse rygter menes ikke at ha været uten betydning for forretningsfolk med hensyn til trafikken paa disse trakter, og rygterne maatte dementeres ad officiel vei.

Sommeren 1913 bryter der en pestagtig syke ut blandt renene i Vefsen i Søndre Helgeland (vest for Mosjøen).¹⁾ Amtsdyrlæge

¹⁾ Se kartskissen side 11.

Clausen, Mosjøen, faar i opdrag at reise til de smittede trakter og i tilfælde ogsaa indsende til veterinæraboratoriet præparerter til nærmere konstatering av sygdommens art.

Imidlertid sees gjennem telegrammer fra Sverige til norske aviser, at der nordpaa i svensk Lappland (Semisjaur og Njargs lappedistrikter) skulde den voldsomme renpest som herjet der i 1912 (se ovenfor) paany være utbrutt og at rentsdyrene døde i massevis, særlig kalvene.

Fra den nævnte epizooti i Vefsen (Hundaalvasfjeldet vest for Mosjøen) indsender amtsdyrlægen endel materiale fra syke eller døde ren til nærmere undersøkelse og paa grundlag af dette materiale blev det saa ved veterinæraboratoriet af forfatteren konstateret, at rensygdommen var en pasteurellaform, efter al sandsynlighet identisk med den længere nord, paa den svenske side optrædende »rensjuka« (pasteurellos).

Senere paa aaret meddeles likeledes om en dodelig rensyke i Tjøtta herred (Kvanli- og Finknæfjeldene) paa samme fjeldstrækninger som foregaaende; ogsaa til dette utbrud blev amtsdyrlæge Clausen anmodet om at reise og i tilfælde indsende materiale til undersøkelse ved veterinæraboratoriet.

Vi hitsætter et par indberetninger fra amtsdyrlægen om hans reiser til de smittede steder.

Under 6te august 1913 indberetter denne til amtmanden i Nordlands amt bl. a.:

I henhold til hr. amtmandens telegram av 2den ds. foretok jeg den 4de og 5te ds. reise for at undersøke en rensygdom hos lappen Gunnar Johnsen, Hundaalvasfjeldet.

Gunnar Johnsens renflok bestaar av ca. 600 dyr. Sygdommen har kun hittil angrepet kalvene; av disse er ca. 70—80 døde. Sygdommen begyndte den 18de juli, idet lappen den dag saa det første syke dyr. Dette antal kalver er døde i tiden mellem den 18de og 30te juli; siden den dag har renflokken ikke været samlet, saa om der er død nogen siden den dag og i tilfælde hvor mange, kan ikke oplyses.

Renen gaar over en fjeldstrækning som er flere mil, ialfald i retning nord—syd, mot vest er den mindre, vel 1 mil. De døde kalver fandt vi med større eller mindre mellemrum overalt i dette fjeld.

Kalvene er paa denne tid ca. 3 maaneder gamle, idet de som regel fødes i første halvdel av mai maaned.

Sygdommens forløp er meget hurtig, fra nogen timer og op til et døgn, det sidste dog sjeldent, som regel meget hurtig. Syg-

dommen viser sig ved, at vedkommende kalv blir slov og dvask. Simlen og kalven blir tilbake og døden indtræder pludselig, idet kalven falder om og er død.

Paa enkelte av disse kalver kom der før døden en noksaa stor hævelse i begge øielokkene paa det ene øie, der var en purulent conjunctivitis og øielokkene var saa svulne, at øjet ikke kunde aapnes, haarene paa de svulne øielok faldt av saa huden blottedes. Selve øieplet syntes ikke angrepet. (Hævelsen er ikke iagttat paa begge øine paa samme kalv, men dette kan være tilfældig og for faa tilfælde iagttat). Denne øienlidelse fandt jeg paa 3 av de 16 kadavre, som jeg fandt paa turen i fjeldet.

Utvendig var der ellers intet at iagtta paa de døde dyr, avføringen hadde været normal og der var intet flod eller blod fra nogen av de naturlige aapninger og i det hele intet at se paa kadavrene.

Ved aapning av kadavrene fandtes ingen uttalte patologiske forandringer, dog synes blodet litt mørkere og hos enkelte litt daarrlig koagulert. Milten maaske litt forstørret og bløt, men jeg kan ikke uttale dette bestemt, da kadavrene hadde ligget optil en uke, og jeg hadde ikke aapnet en ren før. Nyrerne og kjertlene synes ogsaa normale. Paa et kadaver fandtes en pleurit med belægning paa lungepleura, lungen og ribbenspleura synes normal. (Av denne blev noget av lungepleuraen indsendt til laboratoriet). Sektionsbillledet det samme hos dem alle, naar undtages de 3 med hævelse i øinene og den ene med affektion i lungeren. Milten var desuten paa enkelte noget bløtere og større end paa de andre.

At det er en smitsom sygdom, anser jeg for sikkert, og at smitten breder sig paa den maate, at en syk kalv inficerer en simles jur og derved smitten ved patningen, ti det er ikke saa, at hver kalv kun patter sin mor, ofte, fortalte lappen, kunde man se 2 og 3 og optil 4 kalver patte samme simle samtidig; og da er det let forstaaelig, at smitten kan brede sig til saa mange kalver, naar sygdommen først er kommet ind.

Præparerter av 6 dyr blev indsendt til veterinærlaboratoriet til undersøkelse, men kadavrene var saa gamle, at det indsendte materiale muligens ikke er brukbart.

Hvad slags bakterie og dermed sygdom der herjer denne renflok er efter det fundne ikke godt at si, men jeg har tænkt særlig paa en fra Tyskland beskrevet sygdom, den saakaldte »Wild-Tund Rinderseuche«, men jeg har ikke set den omtalt som en rensygdom, muligens den mikroskopiske undersøkelse av det indsendte materiale kan gi oplysning.

Om nogen dage skal jeg gjøre mig en tur op i fjeldet igjen og haaber da at faa fat i et ferskt kadaver, hvorav jeg da skal indsende præparat.

Alle de kadavere som vi fandt, begravet vi paa den maate, at vi kastet dem ned i en kløft eller spræk i fjeldet og dækket dem rikelig til med løse stener. Mange ligger imidlertid igjen,

men lappen skulde gjøre sig en længere tur omkring i fjeldet og begrave alle dem han fandt paa samme maaten.

Skulde der forekomme noget nyt skal ny indberetning bli sendt.

I en senere skrivelse (12te august) til veterinær-laboratoriet meddeler amtsdyrlægen at en mand, som netop var hjemkommen fra en fjeldtur, hadde fortalt, at han øverst i Surendalen (Hatfjeld-dalens herred) obove mot Børgefjeldet hadde fundet nogen døde ren; de var døde for kort tid siden og var unge dyr; der saaes bloduttrædninger fra næsen.

Hvem som eiet disse ren kunde ikke bringes paa det rene, men vedkommende mand oplyste, at de paa den tid holdt paa med at skille norske og svenske ren, som indtil da hadde gåaet sammen i fjeldet.

Av amtsdyrlæge Clausens indberetning (av 1ste oktober 1913) om sygdommen i Tjøtta hitsættes:

Efter telegrafisk anmodning av hr. amtmanden foretok jeg den 22de og 23de september en reise til Kvanli- og Finknæfjeldene i Tjøtta herred for at undersøke en rensygdom, som optraadte i John Persens renflok.

Sygdommen begyndte i renflokken omkring begyndelsen af forrige maaned og der oplystes at mellem 30 og 40 stykker var døde.

Sygdommens forløp var meget hurtig, idet dyrene døde efter kort tids sygdom, fra nogen timer og op til $\frac{1}{2}$ døgns forløp, sjeldent et helt døgn. Denne renflok opholdt sig paa samme fjeldstrækning, men paa vestre side, som Gunnar Johnsens renflok, hvori sygdommen optraadte tidligere paa sommeren, hvorom henvises til min indberetning av 6te august. Imellem renflokkene kan være ca. 20 kilometer. Nu oplystes der, at 5—6 ren av John Persens renflok hadde været indover fjeldene og i berøring med Gunnar Johnsens ren; en uke efterat disse ren var kommet tilbake til flokken, begyndte sygdommen og døden; dette er det karakteristiske ved sygdommens optræden i denne renflok; ti det viser, at renen her har hentet smitstoffet fra en anden renflok, hvor samme sygdom optraadte(?)

Nu er sygdommen ophört i begge renflokkene.

Sygdommen optraadte som nævnt meget akut med hastig død. I denne renflok døde i motsætning til den andre flere voksne dyr, men overveiende var det kalver som døde.

Sygdommen viste sig her paa omtrent samme maate som i Gunnar Johnsens renflok. Respirationsorganene var angrebet med belægninger i næsen og bakover i svelget, ganen og lufttrøret. Øjenlidelsen var her mere utpræget end i den andre renflok, med stor

hævelse i øielokkene og uttalt conjunctivitis, purulent flod fra øinene. Haarene paa de hævede øielok faldt av allerede inden døden indtraadte. Fra næsen var der ogsaa tykt hvit flod samt hævelse i muslingbenene og av halsens kjertler.

Jeg fik desværre kun obducert 2 kadavere og de var ikke helt ferske. Ved aapning av dem saaes tegn paa septisk lidelse, saaledes mørkt daarlig koagulert blod, degeneration av hjertets muskler, fettdegenerert lever, milten noget mørk og vistnok litt forstørret.

Fordøielsesorganene syntes ikke at være angrepet. Alle de angrepne var døde paa én nær, denne — en 5 maaneders kalv — var i rekonyalescentstadiet; den hadde været syk i henimot 3 uker. Ved undersøkelse av den viste det sig, at det kun var respirationsorganene (de ytre) der nu var angrepet; den hadde belægninger i næsen; ved aapning av disse var slimhindens hævet og hyperæmisk, der var opdrivning av muslingbenene og næsebenene, saa ansigtet derved blev stort og hovent; litt men tyndt flod var der endnu fra næsen. Øinene var bra, ellers intet, kalven var begyndt at spise igjen. Ellers var alle de angrepne døde.

De av kadavrene som kunde findes, blev kastet ned i en kløft i fjeldet og tildækket med løse stener.

Præparerter av de fundne kadavere blev indsendt til veterinær-laboratoriet til undersøkelse.

Tils slut hitsættes en kortfattet, mere samlet oversigt over disse rensykeutbrud i Nordland 1913, paa forfatterens foranledning avgitt som et supplement til de foran gjengivne:

Amtsdyrlægen skriver:

I anledning rensygdommene her paa Søndre Helgeland skal jeg gi de oplysninger som jeg senere har faat.

I de 2 renleire, som jeg besøkte — nemlig hos Gunnar Johnsen og John Persen er sygdommen for længe siden ophört. Den ophørte hos den første sidst i august og hos den anden sidst i september.

Disse 2 renflokker gik paa de samme fjeldstrækninger vest for Mosjøen.

Foruten hos disse 2 lapper optraadte sygdommen tillike hos 3 andre lapper her i Vefsæn. Hos Joh. Andersen som holdt til syd for Mosjøen (ca. 3 mil), hos Anders Olsen, som laa i Smedsengfjeldene, øst for Mosjøen ca. 3 mil, samt hos Matias Jansen, som laa i fjeldene mellem Vefsæn og Korken (Hemnes) ca. 2 mil længere øst.

Det var mest kalver som døde, men ogsaa enkelte ungdyr og voksne.

I de 3 sidstnævnte renflokker foretok jeg ingen undersøkelse eller reise dertil, da jeg først fik meddelelse derom sent paa høsten

efterat sygdommen var ophört. Efter oplysning optraadte sygdommen i de 3 sidstnævnte besætninger paa samme maate som i de 2 andre som jeg inspicerte, med hastig død samt med øienlidelser hos enkelte. Alle de angrepne døde praktisk talt, idet der kun er meddelt mig om én, som overstod sygdommen. I alle 5 renflokker døde ca. 10 % av renbestanden, saaledes:

hos Gunnar Johnsen	dode ca.	80	av ca.	800	ren
» John Persen	» »	35	» »	300	»
» Joh. Andersen	» »	40	» »	400	»
» Anders Olsen	» »	30	» »	300	»
» Matias Jansen	» »	90	» »	850	»

I alt ca. 275 døde av ca. 2650 ren.

I Hatfjelddalen har ikke sygdommen optraadt, ialfald har hverken lensmanden eller lappefogden, som bor deroppe, hørt noget om den.

I Hatfjelddalen — 80 km. sydøst for Mosjøen — foregaar som bekjendt den store invasion av svenske ren; om vaaren kan der være optil 25 000 svenske ren, men sygdommen har efter de undersøkelser, som jeg har anstillet deroppe, ikke forekommet. Jeg tænkte nemlig straks, at sygdommen hit til Vefsen var kommet over Hatfjelddalen med de svenske ren. Efter avisene har jo sygdommen blandt de svenske ren vældig græssert i renflokken omkring Arjeploug og omliggende distrikter, og det er netop de distrikter i Sverige, som støter op til Helgeland; derfor var det jo rimelig at tænke sig, at sygdommen var kommet hit med de svenske renflokker. Men dette har jeg ikke kunnet faat oplyst.

Det meddeles videre av amtsdyrlæge Clausen, at naar lapperne kom til dyr straks efterat de var døde, slagtedes og tilbereddes kadavrene som ved almindelig slagtning hvorefter kjøttet spistes av lapperne. Hundene fik ogsaa slikt kjøt av selvdøde dyr i raa tilstand. Om nogen sygdom efter nydelsen av denne kost oplyses der intet.

Sommeren (23de juli) 1914 foretok amtsdyrlæge Myran, Ytre Namdalens, en reise til Foldereidfjeldene¹⁾ for at undersøke en sygdom blandt rensdyrene derinde. Det viste sig, at det sandsynligvis ogsaa i dette tilfælde dreiet sig om den samme rensyke.

Amtsdyrlægen indberetter om sin reise bl. a.:

Dyrenes eier, lap Lars Jonassen, hadde sit telt i et dalføre vestenfor Nonsvandet — en 8 timers gang fra gaarden Aune i bunden af Foldenfjorden.

Ankommet dit fik jeg vite, at manden ialt hadde mistet 20 dyr paa 4—5 dage — mest aarskalver — og sygdomsforløpet var yderst akut, idet der hengik bare nogen faa timer fra renene saa friske ut til de styrtet om.

¹⁾ Se kartskissen side 11.

Kadavrene var latt tilbake hist og her omkring paa fjeldene. Bare endel var avhudet og fra disse var hjembragt til teltet nogen av de kjøtstykker som saa bedst ut.

Jeg fik anledning til at obducere 2, og i disse fandtes en septikæmisk lidelse med utbredte blødninger og degenerationer i organene. Hos den ene desuden en tydelig pneumoni. Dydene faar det med at ligge igjen og ikke kan følge flokken, lægger sig ned og stønner; sluttelig tykner de til og kreperer. Forløpet nogen faa timer. Hos endel dyr angives det at rinde av næsen. Kadavrene lugter motbydelig. Hos en nødslagtet aarskalv fandtes tegn paa septikæmi, idet indvoldene og organene var mere eller mindre blodige og muskelmassen misfarvet og styg, lungerne var bortkastet som »halvraatne og ful«. Hos en netop død simle fandtes ogsaa tegn paa septikæmi, men mindre uttalt, men hos denne paavistes en uttalt pneumoni med fortættede lungepartier (av et brev til veterinær-laboratoriet om samme sygdomstilfælde).

Der blev tat prøve fra disse og sendt veterinær-laboratoriet og 1ste august fik jeg besked derfra, at man i den ene prøve havde fundet en septikæmibacil, lik den, som blev fundet hos ren under en farsot i Vefsen ifjor.

Jeg overlot lappen endel mediciner til forsøksvis indgivning som forebyggende middel hos de friske dyr og tilraadet ham at flytte beitingssplads snarest mulig. Han blev desuden advart imot at bringe kjøt fra syke dyr i handel.

Det er senere meddelt mig, at farsotten sluttet, da manden flyttet renene længer ned mot bygden og han hadde bare mistet 5 dyr, siden jeg var der.

*

Tilslut skal korteligt meddeles resultatet af de undersøkelser som blev foretaget ved veterinær-laboratoriet af det indsendte materiale for om mulig at utfinde renfarsotens aarsak m. v.

Det var først i august maaned 1913 at man mottok noget materiale, nemlig fra amtsdyrlæge Clausens forannævnte reise til tilfældene i Vefsen. Det var endel smaaglas hvori var nedlagt i ren glyserin smaabiter av organer fra 5 renkalver. Noget senere mottokes et glas lignende indhold fra et andet slagtet dyr i samme flok.

Fra utbruddet i Tjøtta (Kvanlifjeldene) der indtraf noget senere, mottokes nogen organdele i glyserin samt fra to dyr fra Foldereidfjeldene i Nordre Trondhjems amt (mot grænsen av Nordlands amt), indsendt fra amtsdyrlæge Myran.

De i ublandet glyserin nedlagte smaabiter viste sig alle mere eller mindre indskrumpede, haarde og knudrede paa grund av glyse-

rinens vandsugende evne og mulig tilstedeværende finere pathologiske forandringer var derfor mere eller mindre vanskelig at bedømme.

*

Vefsen utbruddet. Av de den 9de august 1913 fra amtsdyrlæge Clausen mottagne 4 glas med organdele, indeholdt det ene stykker av milt, nyre og »kjertel« fra en renkalyv fra Vesterfjeldet (Hundaalsvasfjeldet).

Miltsubstansen hadde antat en mørk, næsten sortagtig farve og var hærdet av glyserinen. I skrappræparater fra denne miltsubstans saaes en mængde smaa hønsekoleralignende bakterier (planche fig. 1), der farvedes bra med karbolgentianaviolet, fuksin, Loeffler osv. som smaa punktformige kokker eller diplokokker (ved mindre forstørrelser); de erkjendtes ved sterkere forstørrelse at være smaa stave; hvis form dels nærmet sig kuleformen, dels var de mere ovale eller langstrakte og ofte polfarvet (endefarvet) med et ufarvet belte i midten. Dette parti kunde være av forskjellig form og længde (rundt, ovalt til stavformig). Bakterierne mindet meget om hønsekolerabaciller og lot sig ikke gramfarve. Størrelsen var varierende. I præparater farvet med fuksin, fra denne renkalvmilt, maaltes den enkelte bakterie av den ovale type til ca. 1 mikron; adskillige former var kortere og mere avrundet, mens paa den anden side adskillig længere baciller ogsaa iagttoges, men størrelsen av hovedmassen av bakterierne var ca. 1 tusendels millimeter.

I snit av nyren viste ogsaa denne sig at indeholde mange septikæmibaciller, av form og utseende som de i milten, mest i karrene og i smaabladninger, men enkelte steder laa de tilsyneladende ogsaa i urinkanalene og mellem parenchymets celler. Nyrevævet var tildels degenerert, særlig urinkanalenes celler, der ofte næsten ikke lot sig farve eller var helt avdøde, hvorimot glomeruli syntes mindre angrepet. Nogen runde celleinfiltration i vævet.

Den sendte glandel indeholdt smaabakterier i ikke ringe antal.

Fra miltpulpan utsaaddes paa forskjellige næringssubstrater og efter 24 timers forløp viste der sig vekst i nogen glas; dog var de fleste av disse kulturer urenc, idet der foruten de ovoide bakterier ogsaa var fremvokset andre former (hvorom mere nedenfor).

Der foretokes endel podningsforsøk med dette miltmateriale (se skemaet side 22).

1) 2 hvite mus podedes subkutant paa ryggen med i sterilt vand utgnidd, glyserinholdig miltsubstans fra den ovennævnte renkalv. Begge mus blev syke og døde, den ene efter 48 timers forløp, den anden noget tidligere. Ved sektionen fandtes milten endel svullen, men ikke bløt, og den indeholdt mikroskopisk talrike hønsekoleralignende septikæmibakterier, tilsyneladende noget større end de hos renen; i blodet saaes likeledes adskillige av de samme bakterier. Ellers intet stærlig ved sektionsbilledet. Kulturer anlagt.

Den anden mus viste det samme fund som foregaaende, kun var milten her endnu noget mere svullen.

2) En kanin podedes samtidig med forannævnte mus og med samme miltstof, subkutant paa buken. Dyret fandtes død ca. 28 timer efter podningen. Ved sektionen fandtes paa podestedet kun nogen karinjektion og litt fibrinavleiring. Paa tarmene adskillige bitte smaa punktformige blødninger. Nyrerne degenererte, milten »liten«, intet pathologisk i brysthulen undtagen lungehyperæmi, tracheas slimhinde intens rødligblaa, blodet mørkt, men godt koagulert. — I milten saaes en vrimmel av smaa hønsekoleralignende bakterier, likeledes mange i blodet, i lever, nyre og urin heller ikke faa.

Fra dette kadaver foretokes endel videre forsøk, hvorom mere nedenfor.

3) Et marsvin podedes subkutant med samme miltstof fra renkalven. Dyret døde 24½ time efter podningen. Paa podestedet (bukken) saaes kun svak injektion og et neppe merkbart ødem; ved aapning av bukhulen sees en noksaa rikelig plumret, fibrinblandet væske mellem organerne, og paa lever, milt etc. sees fibrinbelægninger. I brysthulen litt væske, i lungerne intet, blodet koagulert — Mikroskopisk saaes i bukhulevæsken en mængde av de smaa septikæmibakterier; de farvedes som hønsekolerabaciller; i milten ikke faa bakterier, i lever og nyre endel, men i blodet næsten ingen.

For at erfare smitstoffets mulige overførbarhet til fugler samt om det lot sig overføre ved foring, blev smitteforsøk foretatt fra det ovenfornævnte av rensyken døde kaninkadaver. Der blev podet en due og en høne, samt foret to hvite mus.

Miltsubstans fra renkalv:			
	subkutan	podning	
Kanin 4551. † efter ca. 28 timer.	Marsvin 4552. † efter 24 timer.	Mus 4549. † after 48 timer.	Mus 4550. † after ca. 40 timer.
		Mus 4574. pod. raatne organer (56 dage).	
Due 4553, subk. † after 24 timer.	Høne, subk. † after vel 2 døgn.	Mus 4554 (foret).	Mus 4555. (foret).
Mus 4573 pod. raatne organer (55 dage).			†† after ca. 30 timer.

Duen podedes subkutant paa venstre side av brystet med hjerteblood fra forannævnte kanin; den døde efter 24 timer, viste ødem subkutant paa podestedet, likesom muskulaturen her var lys og degenerert; intet særlig ved organerne. I blodet saaes en mængde av septikæmibakterierne. Særdeles vakre præparater erholdtes ved at farve blodpræparater fra denne due efter Giemsas metode. Her traadte da ogsaa polfarvning af bacillerne særdeles smukt frem (se fig. 1 og planche fig. 2). De herfra lagede mikroskopiske præparater, farvet paa denne maate blev overhodet særdeles vakre og instruktive. Snitfarvning av organer fra denne due viste mængder av baciller i karrene, men forholdsvis faa av disse i vævene. I nyrerne mange smaableddninger.

En høne podedes samtidig med den nævnte due og med samme materiale subkutant paa brystet; efter vel 2 døgns forløp var ogsaa denne død. Kammen mørk, blaarød. I brystmuskulaturen, (podestedet), saaes en utbredt, dyptgaende nekrose; brystmuskulaturen paa den podede side var i næsten hele sin utstrækning omdannet til en fast, gul, voksgagtig masse. Der var videre sterk serofibrinos perikardit med meget fibrin paa hjerteoverflaten. Ellers intet særlig ved organerne. I blodet ikke faa septikæmibaciller.

Et foringsforsøk blev, som nævnt, foretatt til to hvite mus med samme materiale som anvendtes til forannævnte due og høne (hjerteblood fra død rensykekanin).¹⁾ Begge mus blev syke og var døde allerede ca. 30 timer efter foringen. Ved sektionen intet særlig, naar undtages stor milt. Mange septikæmibaciller i kadravrene.

Det vil herav sees, at utgangspunktet for de her refererte forsøk — et i glyserin nedlagt miltstykke av død renkalv (ligget

¹⁾ Foringen blev foretatt paa den maate, at franskbrød blev dyppet i blodet og gaves musene.

i ublandet glyserin i 6—7 dage) — viste sig at indeholde i store mængder et smitstof, som ved direkte podning eller efter en kaninpassage lot sig overføre til mus, kanin, marsvin, due og hone, samt ved foring til to hvite mus med dodelig utgang.

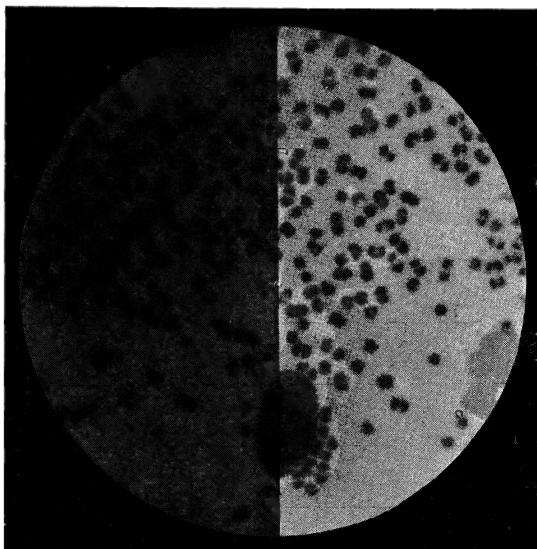

Fig. 1. Rensykebaciller; etter mikrofotografi av blod fra den side 24 omtalte due. Giemsafarvet, ca. 1840 ganger forstørrelse. Høire halvdel av billedet er lykkedes bedst; man ser her endefaryningen (polfaryningen) av stavene og det lyse ufarvede belte i midten. Se også planchen fig. 2. (Mikrofot. av forf.).

Tilsyneladende den samme bakterie fremkom (om ikke i renkultur) ved direkte utsaaning fra samme materiale.

Der skal endnu blot tilfoies følgende: I isskap var hensat endel organer fra den foran nævnte av rensyke dode kanin, hvis kadaver indeholdt en mængde septikæmibaciller. Efter 48 dages henstand tokes dette materiale frem; det viste sig da at indeholde en vrimmel af diverse bakterieformer, var noget misfarvet og lugtet endel af forraatnelse; septikæmibaciller kan neppe sees deri. To mus som podedes med dette stof blev tilsyneladende ikke syke.

Nogen organdele fra andre døde septikæmiforsøksdyr (due, mus) var hensat ved almindelig temperatur (oktober maaned) og forraatnet og mugnet fra den 14de august til 8de oktober (55 dage). Hermed podedes to mus, der begge blev syke (den ene næsten doende), men kom sig.

Kulturerne. Smitstoffet var let at rendyrke paa almindelige alkaliske næringssubstrater, særlig paa almindelig peptonkjøt-suppebuljong og agar, og kulturer erholdtes som nævnt saavel fra det indsendte materiale som fra diverse døde forsoksdyr. — I buljong fremkom gjerne efter 24 timer en fin uklarhet i væsken uten bundfald; i løpet av 3—4 dage klarnet væsken og et mere eller mindre rikelig bundfald fremkom. Av og til fremkom med tiden et tyndt overflatebelæg paa buljongkulturerne, hvilket kunde minde noget om snivebuljongkulturer. I 2den generation viste endel av buljongkulturerne det forhold, at væsken ikke som vanlig blev plumret, men holdt sig klar, mens et mer eller mindre rikelig bundfald av septikæmibaciller vokset frem paa glassesets bund. — Paa agar vokset bakterien i enkelte glas ikke altid saa villig, men paa andre udmerket, saavel paa skraa agar (og i kondensvandet) som langs stik i høi agar i form av skiddengraalige, klæbrige, seige kolonimasser. Paa agar var der kun liten tendens til flateutbredning og i stikkultur viste dette sig ved, at der paa overflaten om stikket opvokset en forholdsvis høi ringformig vold eller krave, som kun litet vokset utover fra centrum. I glyserinagar lignende vekst, i svineleverbuljong og -agar god vekst. I gelatin sporedes kun ubetydelig eller ingen vekst i glassene, hvorimot stivnet serum viste sig brukbart som næringssubstrat (eller tilsetning av flytende serum). Paa almindelig potet og i melk var det umulig at avgjøre om der overhodet var foregaat nogen vekst.

I kulturer frembød bakterien i alt væsentlig de samme morfologiske træk som de i renkalvorganerne fundne (side 22); maaske kan det dog med berettigelse siges, at bakterierne i visse kulturer viste noget fyldigere former end i dyreorganismen (konf. fig. 2).

Det viste sig ved et forsøk, at buljongkulturer henstaaende i termostat viste sig levende og videre overforbare efter 42 dage. Hvad virulensens holdbarhet angaaer, viste iafald buljongkulturer sig endnu dræpende for mus i 4de og 5te generation og en gang i 9de generation; kultur fra mus død av 9de generation dræpte kanin paa vanlig maate.

Der blev foretaget endel smitteforsøk med kulturer av den fundne septikæmibakterie bl. a. for at parallellisere kulturenes og det indsendte originalmateriales virulens likeoverfor forsoksdyr. Saaledes kan nævnes, at en 24 timer gammel buljongkultur fra blod av en kanin podet (og død) direkte fra renkalv (se skema

side 24), podedes til kanin, marsvin, mus og hone (se skema side 28), hvilke alle døde av septikæmien.

Kaninen podedes subkutant paa buken og allerede om natten døde dyret. Paa podestedet nogen karinjektion, milten ikke forstørret, enkelte smaa blødninger paa visse tarmavsnit, litt klar væske i perikardiet og en hæmorrhagisk cyanotisk farve av tracheas slimhinde. Kadaveret huset en masse av septikæmibaciller og

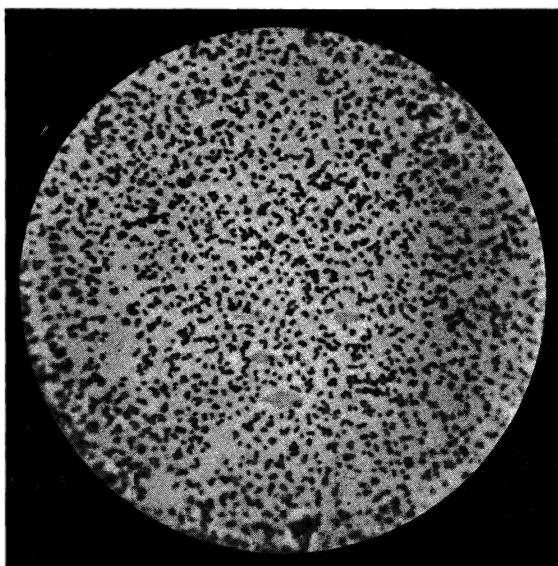

Fig. 2: Rensykemikroben i kultur paa agar 24 timer gml., fuksinsfarvet.
(Sees bedst gjennem luppe). Efter mikrofot. av forf.

renkulturer av smitstoffet erholdtes ved saaning fra blod og organer.

Marsvinet erholdt noget av samme kultur intraperitonealt; ogsaa det døde natten derpaa. I bukhulen saaes endel gullig, uklar væske samt fibrinbelæg paa lever og tarmer, milten normal. I peritonealvæskeren saaes masser av de sædvanlige septikæmibaciller.

Musene fik hver en draape av kulturen subkutant paa ryggen; den ene døde efter knapt 1 døgn forløp, den anden efter ca. $1\frac{1}{2}$ døgn. Hos disse dyr var milten ikke forstørret og intet særlig paavistes ellers ved sektionen. I det ene kadaver fandtes talrike septikæmibaciller, i det andet noget færre, men dog ikke faa.

Hønen fik nogen draaper av samme buljongkultur intravenøst (og litt intraperitonealt); den blev ogsaa syk og døde efter knapt $1\frac{1}{2}$ døgns forløp. Kammen mørk blaalig; serofibrinøs pleuritis og perikarditis; paa hjertet sees talrike smaa blødninger. Mange septikæmibaciller i blod og organer.

**Buljongkultur 24 timer gammel, fra hjerteblad av kanin 4551
podet direkte fra renkalvmilt.**

Kanin 4558, subk. † etter 12—18 timer.	Marsvin 4559, intraperitonealt. † etter 12—18 timer.	Mus 4560, 4561 subk. † etter 1— $1\frac{1}{2}$ døgn.	Høne 4489, intravenøst. † etter ca. $1\frac{1}{2}$ døgn.
--	--	---	---

Som det av disse smitteforsok vil sees, har en frisk buljongkultur av rensykesmitstoffet draept kanin, marsvin, mus og høne paa samme vis som organdele fra en renkalv gjorde det. Og som det synes har kulturen vist sig noget giftigere end organmaterialet, forsaavidt som forsoksdyrene gjennemgaaende er dode noget hastigere etter kulturpodningen.

Foruten de ovennævnte organdele (fra ren fra Vefsen) indkom som nævnt ogsaa endel smaaglas med dele av andre syke dyr fra samme utbrud. I milt, lever og nyrestykker fra en renkalv (nr. 2) saaes mikroskopisk endel staver og kokker, men desuten, særlig i nyren og en krøsglandel, ganske talrikt de smaa ovale septikæmibaciller; disse forekom dog i kun meget smaa mængder i et stykke kjot fra samme dyr.

Paa et lungestykke fra en tredje renkalv sees lungepleura belagt med et optil flere mm. tykt lag av fibrin, som fortsætter utover lungeranden, hvor fibrinfjafser hænger som en hinde eller frysner langs randen (se fig. 3). Under disse belagte partier sees lungevævet at være av en mørkere farve, mørkerødt og hepatisert; enkelte fortættede partier sees dog ogsaa andre steder i lungevævet. Pleurabelægget indeholdt mange av septikæmibacillerne, hvorimot organdele fra samme kalv kun indeholdt faa av disse. Snitfarvning herav viste, at pleurabelægget bestod av et cellerikt exsudat med fibrene, hvori en mængde septikæmibaciller. Under pleurabelægget var lungevævet sterkt kongestionert med talrike utvidede blodkar og smaabladninger, hvorhos lungealveolerne i større eller mindre utstrækning var fyldt med røde blodlegemer og

fibrin (hæmorrhagisk pneumoni) dels av et mere kjernecelleholdig materiale og fibrintraader. Andre hepatiserte partier var ved at nekrotisere, og i enkelte snit saaes i disse partier endel traad-formige baciller, som i mangt og meget mindet om nekrosebaciller og mikroskopisk var de ikke til at skille fra saadanne. — Snit av tyndtarmen av samme ren viste sterkt destruert tarmepithel,

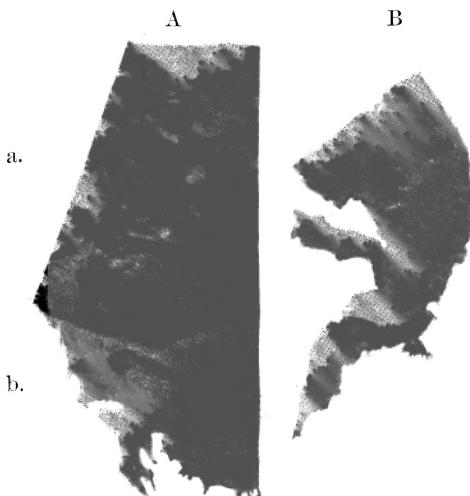

Fig. 3. Stykke fra lungeranden av renkaly (nr. 3) med pleurit og betændte lungepartier.

A: Set utvendig fra: oven til (a) sees lungestykket, hvis overflate er ujevn av fibrinavleiringer; neden til gaar lungeranden over i en fibrinmem-bran (b) med frysede rande.

B: Snit gjennem lungepartiet, set fra snitflaten; det sees at ogsaa lungens underside er fibrinbelagt, idet et membranstykke her kan sees at være ved at løsne sig fra lungeoverflaten. Forholdet ellers som i A.

men saavel tarmindholdet som tarmtottene huset en stor mængde septikæmibaciller (foruten enkelte andre bakterieformer); særlig tarmindholdet var meget rikt paa baciller og det maa efter dette formodes, at smitstoffet i stor utstrækning spredes med ekskrementene. — Et marsvin podedes intraperitonealt med milsubstans (ligget i glyserin) fra dette dyr. Allerede næste dag var marsvinet sykt og døde vel 2 døgn efter podningen. Injektion paa podestedet og serofibrinos pleuritis, hvori en masse smaa ovale septikæmibakterier.

I organdele av en fjerde renkalv (milt, nyre, kjertel) saaes ganske mange av de vanlige rensykebakterier, men et marsvin som inficertes subkutant med milt fra dette dyr, overstod forsøket.

*

Tjøttautbruddet. Ogsaa fra dette erholdt laboratoriet endel organdele fra syke eller døde rensdyr (i slutten av september maaned 1913).

Paa et stykke luftrør med larynx viste slimhindens sig mørk, rød og sterkt injicert og betændt tildels med smaalblødninger; samme utseende viste slimhindesmaabiter fra gane og svelg, idet denne var røddig til blaarød av farve, hist og her med et tyndt fibrinbelæg paa overflaten. De øvrige mottagne organbiter viste sig mere eller mindre skrumpet og haarde (av glyserinen) og de mulig tilstedeværende pathologiske forandringer derfor vanskeligere at bedomme.

Ved mikroskopisk undersøkelse av organdelene viste f. eks. milten sig at indeholde septikæmibakterier, der ikke var til at skille fra de under Vefsenutbruddet beskrevne; dernæst saaes deri endel stavformer. I nyrene, i blødninger i tracheaslimhinden osv. fandtes diverse bakterieformer (organdelene var endel forraatnet).

Med miltpulpa utgnidd i steril vand podedes en kanin subkutant paa buken. Dyret døde nat til andet døgn efter podningen. Den viste sterk injektion av karrrene paa podestedet, hvor der ogsaa var avleiret endel fibrine. I trachea den vanlige betændelse, ellers intet særlig ved organene. I milten saaes rikelig med smaa hønsekoleralignende bakterier, men ved siden derav enkelte store stave.

Et marsvin podedes samtidig med foregaaende og med samme materiale subkutant paa buken. Dyret overstod forsøket.

To mus podedes subkutant med hjerteblod fra forannævnte kanin og døde den ene om et døgn, den anden efter ca. $1\frac{1}{4}$ døgn forløp. Kadaverne indeholdt en masse av de vanlige septikæmibakterier.

Kulturer av smittestoffet fra dette utbrud erholdtes uten vanskelighet paa samme vis som fra Vefsentrifældene og de var i det hele ikke at skille fra disse sidste. Det skulde da være at kulturerne fra det nye utbrud vokset noget yppigere end de tidligere.

Smitteforsøk til dyr blev ogsaa foretatt med disse kulturer og dræpte forsøksdyrene ialt væsentlig som de fra Vefsenutbruddet.

Det kan merkes, at 4de og 5te generation av disse stammer (buljongkultur henholdsvis 10 dage og 24 timer gamle) dræpte mus paa vanlig maate efter subkutan podning henholdsvis efter vel 2 og ca. 1½ døgns forlop. I den noget svulne milt gjenfandtes de vanlige septikæmibaciller.

*

Foldereid utbruddet. Hvad endelig tilfældene i Foldereid-fjeldene sommeren 1914 angaaer, var det derfra indsendte materiale (fra en renkaly og en simle) gaat sterkt i forraatnelse (indsendt uten konserveringsvæske) og viste sig mindre skikket som utgangspunkt for bakteriologiske undersøkelser. Organene var saa at sige »kadaver raatne«. Dog fandtes der en bit av et organstykke der iblandt fra renkalven, hvilket viste sig mer eller mindre indtørket (hvilket organ det stammet fra, kunde ikke avgjøres makroskopisk) og saaledes antagelig hadde været mindre utsat for forraatnelse. Dette stykke utgniddes i sterilt vand og podedes subkutant til en kanin. Denne fandtes død næste morgen. Der var litt ødem og smaablødninger paa podestedet, milten litt svullen i den ene ende, leveren meget blodfuld og mørk; litt væske i perikardiet. Masser av smaa hønsekoleralignende bipolare baciller i milten og andre organer og i de serøse væsker.

Renkulturer av septikæmibaciller fra den døde kanin hadde væsentlig samme utseende som de under de foregaaende utbrud erholted; de vokset noget trægt i glassene, men forholdt sig forøvrig paa samme vis — saavidt undersøkelserne rækker. Forf. antok derfor, at det efter al sandsynlighet ogsaa i dette tilfælde har drejet sig om samme eller et nærstaende smitstof, som under de to for-annævnte epizootier fundne, skjønt dette ikke tør siges med fuld sikkerhet. Utgangsmaterialet var jo i dette tilfælde i hoi grad bedærvet, og forsøkene fortsattes derfor heller ikke videre med dette materiale.

*

Av foranstaande meddelelse tør det i al korthet fremgaa, at den sommeren og høsten 1913 i visse egne av Nordlands amt optrædende renfarsot har været en specifik infektionssygdom, en som regel heftig forløpende blodforgiftning, av og til med lokalisasjon

til visse indre organer, særlig brystorganene, en form av den saakaldte septikæmiske hæmorrhagi (*septicæmia hæmorrhagica*). Den er antagelig identisk med den fra Sverige i de sidste aar beskrevne rensygdom »rensjuka« eller »pasteurellos« hos ren.

Om den i Finmarken i 1911 og den i Nordre Trondhjems amt i 1914 herskende rendødelighet har været av samme art, faar staa derhen. Der er flere forhold som berettiger til at formode, at saa er tilfældet.

Epizootien i Saltdalen i 1912, op mot den svenske grænse, har vel sikkert nok staat i forbindelse med sygdommen paa svensk side i disse trakter det samme aar.

Om denne »rensykens« naturlige smitteveier og utbredelsesmaate, vites for tiden intet med bestemthet; de herom fremsatte anskuelser er alene formodninger.¹⁾ Om der muligens kan eksistere nogen aarsaksforbindelse mellem lemaenvandringer og lemaennassedod paa den ene side og rensykens optræden paa den anden, faar staa derhen (konf. side 14). Iafald er rensyken av en ganske anden natur end den lemaensyke (lemaenpest) som forf. har kunnet paavise i visse lemaenaar her i landet, og hvis aarsak viste sig at være en streptokok.²⁾

Hvad rensykens diagnose angaar, da kan det nok tænkes at den vil kunne forveksles med andre sygdomme, saaledes med »renpest«, miltbrand og muligens andre. Noget sikkert avgjørende tegn paa sygdommen hos levende eller døde ren haves for tiden ikke, og det blir alene ad bakteriologisk vei at den eksakte diagnose her for tiden kan stilles.

Forløpet er gjerne akut eller perakut, men mere langvarige former av sygdommen eksisterer formentlig.³⁾

¹⁾ Muligens vil det ikke være uten interesse her at bemerke, at foringsforsøk til mus med smitteholdig rensykemateriale (konf. side 24) gav positivt resultat, samt at tarm med tarmindhold (og krøsglandel) hos en undersøkt renkaly, indeholdt store mængder av smitstoffet.

²⁾ Se: Veterinærvesenet og kjøtkontrolen i Norge (Norges off. statistik). Kristiania 1910, tillægget, Centralbl. f. Bakteriologie u. s. w. 1ste Abtlg. 66 Bd. 1912 s. 169 eller et utdrag herav i Norsk Veterinærtidsskrift, aarg. 1911, bd. XXIII s. 16.

³⁾ Konf. de paa side 15 omhandlede tilfælde i Saltdalen og de svenske beskrivelser av sygdommen.

Nogen behandling av de hastig forløpende tilfælde af ren-syke vil det ifølge sakens natur vanskelig kunne bli tale om. Teoretisk set vilde man noksaa snart kunne komme til at tænke paa f. eks. serum-podninger osv., men forholdene i de vidstrakte ødemarker og de mere eller mindre utilgjængelige fjeldvidder, det her blir tale om, med de mere eller mindre bortgjemte renflokker spredt over de store fjeldarealer, vil formentlig lægge for svære praktiske hindringer i veien for en saadan fremgangsmaate. Antagelig vil man derfor i tilfælde for tiden være henvist til rent profilaktiske forholdsregler mot sygdommen, og saalænge smitteforhold og utbreddelsesmaate ved den heller ikke er klarlagt, maatte fremgaa efter almindelige sanitære og hygieniske grundsætninger og i henhold til hvad der erfaringsmæssig og ellers nu vites om sygdommen. Bl. a. vil det formentlig da vise sig at være af væsentlig betydning at søke at holde renflokkene borte fra de havneganger eller beiter i fjeldet, hvor sygdommen erfaringsmæssig optræder, i forbindelse med destruktion (eller nedgravning) og uskadeliggjørelse af døde og syke dyr og smitteførende gjenstande osv. Men paa fjeldvidderne arter forholdene sig i denne henseende gjerne noget forskjellig fra de mere civiliserte forhold i lavlandet; fjeldgrunden er ikke let at nedgrave dyr i, skog til brændemateriale for opbrænding av kadavere osv. er det mange steder snart sagt umulig at opdrive, vand til rengjøring og vask er det ogsaa, særlig i tørre sommere, ofte forbundet med ikke litet besvær at faa tak i osv. Kort sagt, i disse høitliggende og av civilisationen saa ubørte vildmarker, blir man nok av og til nødt til at resignere — baade i den ene og den anden retning. Men til gjengjeld kommer her naturen i denne henseende fjeldets beboere og deres vanskeligheter i visse retninger imøte; bl. a. den rene, tørre luft deroppe og den intense sol, der ofte skinner dagen og natten lang i maaneder av aaret, er sanitære faktorer av rang, hvilket i forbindelse med den faste fjeldgrund og de i tørre sommere under stadig sol og vind mere eller mindre uttørkede fjeldstrækninger, vistnok har gjort, at det oftegaard bedre paa fjeldet i denne henseende — ved naturens hjælp — end man ofte paa forhaand skulde være tilbøelig til at tro.

Alle forhold tat i betragtning, tør det dog kunne formodes, at hvis man hadde til sin raadighet og i tilstrækkelig mængde et virkelig effektivt mot sygdommen beskyttende podestof (vaksine, serum, sero-vaksine osv.), da maatte et saadant under visse forhold

med nytte kunne forsøkes. De forsøk som allerede er gjort i retning av immunisering og fremstilling eller anvendelse av serum mot rensyken rent eksperimentelt (som ved andre sygdomme av samme gruppe), synes ialfald at love godt.

I forbindelse hermed kan tilføies, at det vilde være ønskelig om det offentlige stillet sig mest mulig imøtekommende ved utbrud av smitsomme sygdomme i rensdyrflokkene paa vore fjeldvidder, med hensyn til at sende snarlig og tilstrækkelig av kyndig veterinærassistance til de herjede strækninger; dels for at være lapperne behjælpelig med sygdommenes bekjæmpelse osv., men særlig for at studere de smitsomme sygdomme hos renen, og hvad dermed staar i forbindelse, i trakter og under forhold saa vidt forskjellige fra de, hvorunder vore veterinaerer til daglig har at arbeide og virke. Paa dette felt er endnu kun forholdsvis litet indvundet, mens antagelig mange og interessante opgaver her venter paa sin løsning, samtidig som forhold vedrørende lapperne og rensdyrtrafikken efterhaanden tiltrækker sig alt mere opmerksomhet. Det maa være nordmændenes pligt at ta del i arbeidet hermed.

*

Under benævnelsen »hæmorrhagisk septikæmi« (septicæmia haemorrhagica), sammenfattes gjerne de sygdomme hos dyr og fugler som foraarsakes af forskjellige varieteter av det samme smitstof, den saakalde bacillus bipolaris septicus, bac. plurisepticus, pasteurella osv. Dels foraarsaker denne bakterie primære lidelser saasom hønsekolera, vildtsyke, kanin-septikæmi, bøffelsyke osv., mens den til andre tider foranlediger mere sekundære affektioner (pektorale form av svinepest og svinesyke, septisk kalve-pneumoni, hundesykepneumoni, lungesyke hos hesten osv.). Det samme smitstof eller en varietet derav foraarsaker altsaa rensyken. Denne sygdom ligner i mangt og meget visse former av vildtsyken, om hvilken det berettes at den av og til, ad naturlig vei, ogsaa smitter over paa husdyr, saaledes storfæ og svin. Den hæmorrhagiske septikæmis smitstof er i det hele tat hvad pathogenitet angaar, meget variabelt og hvad rensykens forhold til mulig smitte-overførsel til de tamme husdyr i marken angaar, da vil muligheten av en saadan paa forhaand ikke kunne avvises som uantagelig.

*

Til slutning skal kun tilføies, at forf. i de sidste aar ikke har beskjæftiget sig med bakteriologiske arbeider; herfra skriver det sig, at de her meddelte undersøkelser kun er fragmentariske

og litet indgaaende. Sakens interesse og betydning tilsiger dog, at resultaten av disse undersøkelser over rensyken og dens optræden her i landet korteligt meddeles.

Planchen.

Fig. 1. Rensykemikroben fra milt av renkaly (nr. 1, fra Vefsen). Fuksinfarvning. Efter mikrofotografi, ca. 920 gangers forstørrelse. (Bakterierne var forholdsvis meget talrikere tilstede i milten av dette dyr end billedeet her gir indtryk av).

Fig. 2. Rensykebakterier i blod av forsøksdue (4553, Vefsen). Giemsafarvning, ca. 1155 ganger forstørret. Man ser masser av septikæmibaciller, dels i drag, dels mere spredt mellem de ovale, kjerneholdige blodlegemer. Polfarvningen synlig under luppe, hvilket dog træder tydeligere frem i fig. 1 side 25.

(Mikrofotografierne er utført av forf.)

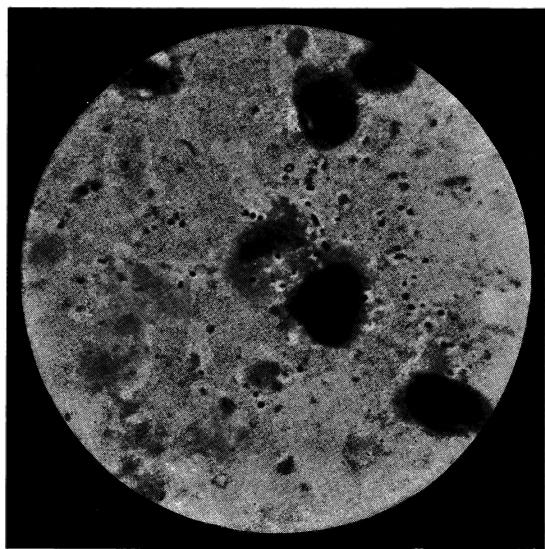

Fig. 1.

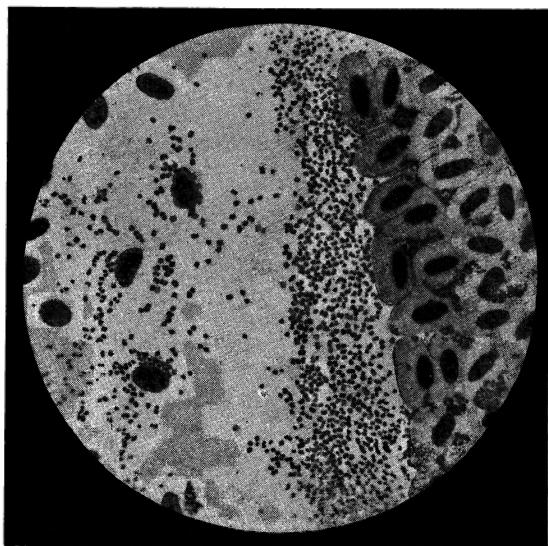

Fig. 2.

Forts. (*Suite*).

- Nr. 216. Sundhetstilstanden og medicinalforholdene 1911. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
— 217. Rekruttering 1912. (*Recrutement.*)
— 218. Skolevæsenets tilstand 1910. (*Instruction publique.*)
— 219. Norges sparebanker 1912. (*Caisse d'épargne.*)
— 220. Norges fiskerier 1912. (*Grandes pêches maritimes.*)
-

Norges Officielle Statistik, række VI. (Statistique Officielle de la Norvège, série VI.)

Trykt 1914:

- Nr. 1. Haandverkstellingen 1910. 3dje hefte. Arbeidstid. (*Recensement des métiers en 1910. III. Durée du travail.*)
— 2. Norges bergverksdrift 1912. (*Mines et usines.*)
— 3. Arbeidstiden i industrien september 1913. (*Durée du travail dans l'industrie septembre 1913.*)
— 4. De offentlige jernbaner 1912/13. (*Chemins de fer publics.*)
— 5. Norges telegrafvæsen 1912/13. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
— 6. Sindssykeasylenes virksomhet 1912. (*Hospices d'aliénés.*)
— 7. Haandverkstellingen 1910. Fjerde hefte. Arbeidslønninger. (*Recensement des métiers en 1910. IV. Salaires.*)
— 8. Folketællingen 1 december 1910. Femte hefte. Folkemængde fordelt efter kjøn, alder og egteskabelig stilling samt fødesteder. Fremmede staters undersaatter. (*Recensement du 1er décembre 1910. V. Population classée par sexe; par âge, par état civil et par lieu de naissance. Sujets étrangers.*)
— 9. Norges skibsfart 1912. (*Navigation.*)
— 10. Ulykkesforsikringen 1911. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
— 11. Fængselsstyrelsens aarbok 1910. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1910.*)
— 12. Kommunevalgene 1913. (*Élections en 1913 pour les conseils communaux et municipaux.*)
— 13. Veterinærvesenet og kjødkontrollen 1912. (*Service vétérinaire et l'Inspection de la viande.*)
— 14. Norges kommunale finanser 1910. (*Finances des communes.*)
— 15. Forsomte barn 1910 og 1911. (*Traitements des enfants moralement abandonnés.*)
— 16. Norges postvæsen 1913. (*Statistique postale.*)
— 17. Folkemængdens bevægelse 1911. (*Mouvement de la population.*)
— 18. Norges handel 1913. (*Commerce.*)
— 19. Sundhetstilstanden og medicinalforholdene 1912. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
— 20. Folketællingen 1 december 1910. Sjette hefte. Folkemængde fordelt efter livsstilling med angivelse av alder og egteskabelig stilling. Navnefortegnelse over gamle. (*Recensement du 1er décembre 1910. VI. Professions avec l'indication de l'âge et de l'état civil. Liste nominative des individus âgés.*)
— 21. Fiskerforsikringen 1913. (*Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
— 22. Industristatistik 1912. (*Statistique industrielle.*)

Trykt 1915:

- Nr. 23. Markedspriser paa korn og poteter 1836—1914. (*Données sur les prix du blé et pommes de terre 1836—1914.*)
— 24. Indtægts- og formuesforhold efter skatteligningen 1911. (*Revenus et fortunes selon l'imposition de l'exercice 1911.*)
— 25. Norges sparebanker 1913. (*Caisse d'épargne.*)
— 26. Fattigvæsenet 1911 og 1912. (*Assistance publique.*)
— 27. Folkemængdens bevægelse 1906—1910. II. Sammendrag. (*Mouvement de la population pendant les années 1906—1910. II. Résumé.*)
— 28. Norges fiskerier 1913. (*Grandes pêches maritimes.*)
— 29. Norges bergverksdrift 1913. (*Mines et usines.*)
— 30. Norges telegrafvæsen 1913/1914. (*Télégraphes et téléphones de l'Etat.*)
— 31. Norges kommunale finanser 1913. (*Finances des communes.*)
— 32. Private aktiebanker 1912 og 1913. (*Banques privées par actions.*)
— 33. Skiftevæsenet samt overformynderierne 1911 og 1912. (*Successions, faillites et biens pupillaires.*)
— 34. Arbeidsledighet og Arbeidsledighetskasser. (*Chômage et caisses de chômage.*)
— 35. Skolevæsenets tilstand 1911. (*Instruction publique.*)
— 36. Rekruttering 1913. (*Recrutement.*)
— 37. De offentlige jernbaner 1913/14. (*Chemins de fer publics.*)
— 38. Ulykkesforsikringen 1912. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
— 39. Veterinærønsken og kjøtkontrollen 1913. (*Service vétérinaire et l'Inspection de la viande.*)
-

Det Statistiske Centralbyraa har desuten bl. a. utgit følgende verker:
Statistisk Aarbok for kongeriket Norge. Senest utkommet: 34te aargang. 1914. Kristiania 1915. (*Annuaire statistique de la Norvège.*)
Meddelelser fra det Statistiske Centralbyraa. Senest utkommet: To og tretiende bind. 1914. Kristiania 1915. (*Journal du Bureau Central de Statistique.*)
Maanedsopgaver over vareomsætningen med utlandet 1914. Andet bind. Kristiania 1915. (*Bulletin mensuel du commerce extérieur en 1914. Deuxième année.*)
Norges civile, geistlige og judicielle inddeling 1 april 1912 med tillæg. Kristiania 1912. (*Les divisions civiles, ecclésiastiques et judiciaires du royaume de Norvège le 1er avril 1912.*)
Fortegnelse over Norges Officielle Statistik m. v. 1828—31 december 1910. Kristiania 1889 og 1913. (*Catalogue de la Statistique officielle.*)
Statistiske Oversigter 1914. Kristiania 1914. (*Résumé rétrospectif 1914.*)

Samtlige verker er til salgs hos H. Aschehong & Co., Kristiania.

21 juni 1915.